

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ „УКРАЇНА” (КИЇВ)
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
(БІЛА ЦЕРКВА)
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ ОБ'ЄДНАННЯ
ІМ.ЮРІЯ БОЙКА-БЛОХИНА (МЮНХЕН)
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КИЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ ІМІСТЕЦТВ(КИЇВ)
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(БІЛА ЦЕРКВА)**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
XXI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО – ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

***„Удосконалення інформаційно-ресурсного
забезпечення освіти і науки
в умовах євроінтеграції ”***

21-23 березня 2019 року

Біла Церква

Рекомендовано до друку Вченою радою Білоцерківського інститут економіки та управління Університету „Україна”, (протокол № 7 від 15 березня 2019 року)

Редакційна колегія

Новак Я. В.	Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”, кандидат юридичних наук, доцент
Півторак М. В.	Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”, кандидат економічних наук, доцент
Косач Т. М.	Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”, кандидат філософських наук, доцент
Новальська Т. В.	Київський національний університет культури і мистецтв, доктор історичних наук, професор
Цвид-Гром О. П.	Білоцерківський національний аграрний університет, кандидат філологічних наук, доцент
Романченко І. Г.	Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”, кандидат історичних наук
Сидоренко В. В.	Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”, кандидат юридичних наук
Хомчук О. П.	Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”, кандидат психологічних наук
Вертій Ж. С.	Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”, кандидат наук із соціальних комунікацій

УДК 378(477+4)

Удосконалення інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки в умовах євроінтеграції: тези доповідей ХХІ Міжнародної науково-практичної конференції (21-23 березня 2019 р.) / Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”; за заг. ред. Я. В. Новака; наук. ред. Т. М. Косач. – Біла Церква, 2019. – 184 с.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

УДК 343.85: 323.3-057.34

ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Новак Ярослав Віталійович,

кандидат юридичних наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Відповідно до ч. 1.ст.1. Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року, державною службою є публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави. А згідно ч. 2 – державним службовцем є громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті) (далі – державний орган), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби [1].

Таким чином, законодавство встановлює коло суб'єктів, що можуть нести відповідальність за вчинення правопорушень саме у сфері державної служби. Велику небезпеку для суспільства і держави мають, в першу чергу, корупційні правопорушення у сфері державної служби.

Корупційну злочинність можна визначити як складову загальної злочинності, що являє собою сукупність корупційних злочинів, вчинених на певній території впродовж певного проміжку часу [2, с. 234].

В цілому корупційна злочинність – результат перетину системи криміногенних і антикриміногенних факторів, виявлення яких і дослідження питань їхньої взаємодії є необхідною передумовою наукового забезпечення діяльності з протидії корупційній злочинності [3, с. 240].

За узагальненими даними, питома вага корупційної злочинності в загальному масиві злочинів, облікованих в Україні у близько 3%. Можна вважати таку частку незначною у структурі всієї злочинності, проте ці статистичні дані базуються виключно на виявлених випадках і не відображають реальний стан речей. Не слід забувати що цей вид злочинності має дуже високий рівень латентності.

Так, відповідно до щорічних звітів міжнародної організації «Transparency International» Україна традиційно оцінюється як держава із значним рівнем корупції. Так, у 2013 році Україна займала 144 місце у світі з балом 25, у 2014 році – 142 місце зі 175 позицій з 26 балами, у 2015 році – 130 місце зі 168 країн із 27 балами, а у 2016 році – 131 місце із 176 країн із 29 балами із 100.

Корупція, за даними соціологічних опитувань, найбільше поширена у таких органах державної влади й окремих сферах: медицина – 84,6 %; правоохоронні органи – 84,0 %; судова система – 83,4 %; державна влада в цілому – 82,3 %; політична сфера загалом – 79,6 %; вища освіта – 77,4 %; органи прокуратури – 76,7 %; податкові органи – 76,6 %; політичні партії –

76,0 %; митна служба – 71,9 %; місцеве самоврядування в цілому – 67,8 %; економічна сфера, діяльність підприємств – 67,3 %; СБУ – 58,0 %; середня освіта – 52,7 %; Збройні сили України – 46,8 %; професійні спілки – 45,2 % [4].

Враховуючи такі дані, ігнорувати потребу в ефективній профілактиці корупційної злочинності в Україні неможна. Для аналізу профілактичних заходів та їх ефективності, спочатку потрібно враховувати її детермінанти.

Причини та умови корупційних діянь – це чинники, які, перебуваючи у прямому причинному зв'язку з корупційним діянням, породжують його чи сприяють його вчиненню [5, с.70].

Під час здійснення профілактики корупційної злочинності, слід враховувати, що корупція як соціальне явище пов'язана з багатьма соціальними процесами, у тому числі криміногенними. Передусім, це стосується зв'язку корупції з організованою злочинністю. Багато вчених схильні розглядати корупцію й організовану злочинність або як одне ціле, або як структурний елемент один одного [6].

Так, О. Гуров вважає, що корупція є однією з обов'язкових ознак організованої злочинності. Під корупцією він розуміє не просто дачу чи одержання хабара за надання будь-якої послуги, а «... постійний зв'язок посадових осіб з організованими злочинцями» [7, с.215].

Профілактика злочинності – це багаторівнева система державних і громадських цілеспрямованих заходів щодо виявлення, усунення, нейтралізації причин та умов злочинності.

Профілактика злочинності не випадково в українській правовій політиці визнана одним із провідних напрямів правоохоронної діяльності в цілому, оскільки згідно зі ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні вищою соціальною цінністю.

Зміщення акценту із власне боротьби з уже існуючою злочинністю на профілактику злочинів і правопорушень цілком відповідає логіці демократії, подальша розбудова якої в Україні є нині одним з головних завдань нашої держави. З іншого боку приділення більшої уваги профілактиці є актуальним ще і тому, що вона практично завжди позитивно сприймається громадянами, а отже дозволяє відновити довіру громадян до правоохоронних органів. Доказом цього може служити досвід Польщі, де майже 70% роботи поліції спрямовано саме на профілактику злочинів та правопорушень, і як наслідок, за підсумками 2010 року поліції там довіряє 72% населення [8, с.1].

Жодна із соціально-економічних систем не мала і не має повного імунітету від корупції – змінюються лише її обсяги та прояви. Традиційно основними антикорупційними заходами в Україні є формування ідеології державної служби; забезпечення відкритості влади; вдосконалення антикорупційного законодавства тощо.

Вирішуючи питання щодо профілактики корупційної злочинності слід звернути увагу на досвід інших країн.

Успішній протидії корупції вже давно відомі та апробовані міжнародною спільнотою, такі чинники, як відкритість влади, прозорість та зрозумілість процедур прийняття державних рішень, дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадянського суспільства, свобода слова, свобода та незалежність засобів масової інформації.

До найбільш ефективних заходів профілактики корупційних злочинів у зарубіжних країнах відносять:

- створення системи подвійного контролю за можливими корупційними діями, який здійснюється урядовими організаціями; спеціальними підрозділами поліції, незалежним державним органом-контролером, громадськими організаціями тощо;
- ефективна система антикорупційних механізмів, які на законодавчому рівні вимагають від посадових осіб доводити свою невинність;
- висока роль громадської думки, вона стежить за динамікою негативних явищ у суспільстві, зокрема корупційної злочинності;
- контроль за фінансовими вкладками фізичних осіб і перевірка їхньої особи;
- можливість правоохоронних органів отримувати для розслідування інформацію від банків про фінансові операції фізичних осіб;
- створення реєстру корумпованих організацій, які в подальшому позбавляється права виконувати будь-які державні замовлення і стають об'єктами підвищеної уваги правоохоронних органів;
- справедлива тарифікація оплати праці державних службовців виходячи із середніх доходів працівників приватних сфер;
- щорічна звітність державних посадовців про їх майно, активи і борги;
- обмеження фінансування виборчих кампаній, партій і інших політичних організацій;
- відповідальна кадрова політика;
- система соціально-правового контролю і моральної дії на політиків з боку громадського суспільства;
- встановлення солідарної юридичної відповідальності всіх учасників корупційних правопорушень;
- спрощення дозвільних процедур, які встановлюються державою;
- спільна антикорупційна діяльність державних органів і громадських організацій.

Також до заходів профілактики корупційних правопорушень відносять закріплення

поділу корупційних діянь на види за ступенем суспільної небезпеки; протидія корупційним правопорушенням і у приватноправовому секторі тощо [9, 58].

Для подолання корупції найважливішим чинником є політична воля та, найголовніше, створення дієвої системи протидії корупції і покарання за корупційні вчинки. Крім того, профілактика будь-якої злочинності, в тому числі і корупційної, неможлива без активної часті у цьому процесі суспільства.

Література

1. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року. / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016 – № 4.
2. Кримінологія. Академічний курс / кол. авторів ; за заг. ред. О. М. Литвинова. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. – 588 с.
3. Кримінологія : учебник [для вузів] / под ред. проф. В. Д. Малкова. – 27-е изд., перераб. и доп. – М. : ЗАО «Юстицинформ», 2006. – 528 с.
4. Центр Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=903. – Заголовок з екрана.
5. Запобігання та протидія корупції : навч. посібн. / [А. М. Михненко, Р. П. Марчук, А. М. Мудров [та ін.]; за ред. проф. А. М. Михненка. – К. : НАДУ, 2010.

6.Марич, М. І. Чинники корупції та організованої злочинності в сучасному суспільстві / М. І. Марич. – Часопис Київського університету права, 2013/2 – С.340-344.

7.Гуров, А. И. Профессиональная преступность: прошлое и современность / А. И. Гуров. – М., 1990. – 442с.

8.Профілактика злочинності / О. М. Бандурка // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – 2014. – № 1.

9.Відповідальність за корупційні діяння, правові засади відшкодування збитків, завданих внаслідок їх вчинення : навч.-метод. матеріали / Ю. В. Баскакова, В. М. Гаврилюк, П. В. Качанова, Г. О. Усатий; упоряд. О. В. Жур. – К. : НАДУ, 2013. – 108 с.

УДК 314.151.3-057.87(477)

СТУДЕНТСЬКА ЕМІГРАЦІЯ З УКРАЇНИ

Півторак Михайло Вікторович,

кандидат економічних наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

За останні роки все більше українців навчається за кордоном. із кожним роком їх кількість зростає, і лише невелика частина українців із західною освітою повертається назад, в Україну. Найбільше українських студентів навчається у Польщі, але наздоганяють цю країну інші європейські держави, де зростає частка українських студентів. На другому місці у Євросоюзі серед уподобань українців – Німеччина. Проте кількість наших студентів там практично не збільшується з початку 2000-х років – щороку там навчаються близько 8-9 тис. українців.

Також наші студенти обирають Чехію, Італію, Іспанію, Австрію, Великобританію. Однак у цих країнах навчаються не більше півтори тисячі українців в кожній із держав. За останніх кілька років частіше здобувати вищу освіту співвітчизники почали їхати й до Словаччини [1].

В результаті країну покидає найактивніша та найперспективніша група населення, яка могла б сприяти позитивним змінам, бути їхнім мотором. Натомість українці використовують освіту як спосіб емігрувати з країни.

Число українців на студіях в іноземних університетах станом на 2018 навчальний рік становило близько 80 тисяч осіб. Якщо порівнювати два останні роки, то приріст складає майже 20% або ж 10 934 осіб. Причому 2/3 цього приросту склали саме українці, які навчаються в польських університетах. Вони показали найбільш стрімке збільшення, як в абсолютному, так і відносному показниках, – з 22 833 до 30 041 особи (майже 32%). Також значний відносний та абсолютний приріст українських громадян на студіях демонстрували канадські, словацькі та італійські університети.

Як правило, в основному молодь їде навчатися в західні виші через загальне враження економічного занепаду в Україні. Керуючись тим, що добробут кращий на Заході. З іншого боку прагнення молодих українців навчатися у Європі не обов'язково свідчить про відсутність якісної вищої освіти в Україні. Освіта на Заході розглядається передусім як вдалий привід для еміграції [2].

Натомість наші найближчі західні сусіди створюють просто зазиваючі умови для молодих українців через відтік їхньої молоді до більш розвинутих

європейських країн. Це втрата інтелекту, загалом молоді, яка не працює на українську економіку. Отже, наша економіка не здатна підтримувати їхніх батьків, які вийдуть або вже на пенсії. Це в сукупності руйнує економіку, і складає загрозу для безпеки країни. Тому що тоді в державі залишаться тільки люди похилого віку або близькі до нього.

І якщо не мати правильної стратегії управління цими явищами, це призведе до трагічних наслідків.

Література

1. Навчання за кордоном. Чому іноземна освіта є ще одним способом міграції українців [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://nv.ua/ukr> (дата звернення 05.02.2019) – Назва з екрана.

2. Студенти на експорт. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://24tv.ua/ukrayina_tag1119 (дата звернення 05.02.2019) – Назва з екрана.

УДК 37.01:130.2

ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Косач Тетяна Михайлівна,

кандидат філософських наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

XXI століття характерне глобальними, політичними, соціальними, науковими змінами, пошуком нового в освітній парадигмі, відповідно тенденціям розвитку сучасного суспільства.

Освіта в умовах сьогодення – це не лише надання знань і вихованості особистості, а це ще й чинник соціальної стабільності, економічного добробуту, конкурентоспроможності й національної безпеки. Вона є джерелом розвитку людини, і основою розвитку особистості, а значить – суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Освіта є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства.

Так, роль освіти розглядалася в працях видатних теоретиків таких, як М. Гайдеггера, П. Друкера, Х. Ортега-і-Гассета, Е. Тоффлера, К. Ясперса та ін.; серед вітчизняних філософів, то можна назвати В. Андрущенка, М. Бойченка, О. Головка, М. Євтуха, М. Михальченка... [1; 2; 3; 4].

До пріоритетів освіти, орієнтуючись на сучасний ринок праці, сьогодення відносить вміння оперувати такими технологіями і знаннями, які задовольняють потреби інформаційного суспільства та готують молодь до нових ролей в ньому. Тому важливим нині є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовим змінюватися та пристосовуватися до нових потреб ринку праці, активно діяти, оперувати та управляти інформацією, швидко приймати рішення, уміти навчатись упродовж всього життя.

Важливою складовою сучасної філософії модернізаційних процесів в системі освіти є проблема демократизації управління, фінансування, прозорості прийняття рішень, перспективного планування. Модернізація управління освітою передбачає, насамперед, його децентралізацію, що

успішно реалізується в освітніх системах різних країн світу. Наприклад, у Європейському звіті про якість шкільної освіти децентралізація освіти визначена як одна з п'яти ключових проблем майбутнього.

Не менш важливим з інноваційних впливів глобальних тенденцій суспільного розвитку є утвердження інформаційної цивілізації та відповідної їй інформаційної культури суспільства і особистості. Цей процес ставить нові завдання сьогодення та вносить зміни у загальну філософію освіти.

Також важливою та недостатньо дослідженою складовою загальної філософії освіти ХХІ ст. є проблема, пов'язана з такими глобальними процесами сучасної епохи, як інтелектуальний перерозподіл світу, що все більш відчутно позначається на житті практично всіх країн світу і Україна не є винятком.

Вища освіта повинна вибудовуватися на основі найновіших досягнень сучасної науки, насамперед, через фундаментальне засвоєння комплексу гуманітарних і природничих дисциплін з одночасним проникненням у таємницю людського життя, осягненням основних цінностей людини і суспільства, нації і народу, що забезпечують гуманітарні науки, насамперед, історія, філософія, культурологія, економічна теорія, політологія тощо. Також вища освіта ХХІ століття має бути побудована за принципами організації науково-дослідницької діяльності із практичною спрямованістю. Конкурентноздатним буде фахівець, навчання якого буде здійснюватися на основі фундаментальних досягнень науки, засвоєних власними дослідницькими зусиллями, у поєднанні з практичною участю в системі сучасного виробництва.

Не менш актуальним і проблемним є завдання підготовки молоді до життя в системі демократичних відносин, що поступово утверджуються в царині політичних, ширше – суспільних відносин сучасної України. Мова йде про формування культури демократичного мислення і поведінки, світовідчуття людини, її повсякденної практики, яка має базуватися на демократичних цінностях. Адже, залучення людини до культурних цінностей, науки, мистецтва і т.п. є головним завданням будь-якої освіти. Саме в освіті закладаються механізми життєдіяльності, соціалізації особистості, підготовки до буття в сучасній культурі.

Література

1. Андрущенко, В. П. Роздуми про освіту : статті, нариси, інтерв'ю [допов.] / В. П. Андрущенко – Київ : Знання України, 2008. – 819 с.
2. Головка, В. О. Діалектика вищої освіти: трансформація від декларації до реалізації / В. О. Головка [та ін.]. – Харків : Експада, 2009. – 301 с.
3. Євтух, М. Б. Проблеми якості освіти / М. Б.Євтух, І. С. Волощук. // Вища освіта України. – № 3. – Дод. : 1. – Темат. вип. «Педагогіка і психологія : методологія, теорія, технології». – Київ : Гнозис. – 2009. – С. 25.
4. Михальченко, М. Філософія освіти і соціокультурна теорія / М. Михальченко // Філософія освіти. – 2005. – № І. – С. 46-50.

МЮНХЕН – ЦЕНТР КУЛЬТУРНОГО І НАУКОВОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

*Блохин Дарина,
доктор філософії, президент,
Німецько-Українське Наукове об'єднання ім. Ю. Бойка-Блохина,
м.Мюнхен, Німеччина*

У культурно-освітній і науковій ділянці найбільш активно проявила себе українська еміграція Західної Німеччини. Під керівництвом доктора Дмитра Дорошенка діяло у Мюнхені Центральне Представництво Українців в Німеччині (ЦПУН, засноване 1.11.1945 р), яке мало ряд реферантур: наукова, громадська, церковна та освітня (високих, середніх і фахових шкіл, мистецтва і дошкільного виховання).

Мюнхен, після Другої Світової війни був центром науки, культури і політики.

У 1945 р. відновив свою діяльність Український Вільний Університет, який був перенесений з Праги. Про потужний професійний рівень свідчить його склад: на філософському факультеті викладало 40 професорів і доцентів, на факультеті права і суспільних наук – 20. Університет діяв успішно. У березні 1965 р. проф. Ю. Бойко-Блохина обирають ректором УВУ. Це був поворот у житті УВУ, спричинений великою роботою під егідою наведення порядку і відновлення навчання в УВУ. Проф. Ю.Блохин отримав від Баварського Міністерства Освіти і Культури вітання, в якому було висловлене задоволення про план ректора по покращенню праці в УВУ. Але займав він посаду не довго – один рік, бо постійні шантажування, змусили проф. Ю. Бойка залишити УВУ.

У листопаді 1945 року в Авгсбурзі було засновано Українську Вільну Академію (УВАН) з різними відділами на чолі з президентом проф. Дмитром Дорошенком, яка продовжувала традиції Київської Всеукраїнської Академії Наук, створеної в добу Української Держави (1918) на чолі з президентом акад. Володимиром Вернадським. Наприкінці 20-х і початку 30-х років багато академіків і вчених було заарештовано, а Українську Академію було знищено советською системою у 1933 р. та переорганізовано на філію Академії Наук СРСР. У Мюнхені УВАН мала такі відділи: права та державних наук (керівник проф. Курінний), передісторії і етнографії (проф. П. Курінний і проф. М.Міллер), історії (проф. Н.Полонська), Інститут Східно-Європейських проблем (проф. Б.Мартос і В.Дубровський), медицини (проф. В. Плющ), та педагогіки (Г. Ващенко).

Окрім УВАН, в Мюнхені існувало Українське Філологічне Товариство, Українська Висока Економічна Школа, Товариство прихильників, Українська Економічна Висока Школа, Богословсько-Педагогічна Академія УАПЦ й Українська¹ Католицька Духовна Семінарія, які охоплювали 314 викладачів і більше 1260 студентів.

У Німеччині також існувало Наукове Товариство ім Т.Шевченка (НТШ), яке було засноване ще до війни. Серед дійсних членів НТШ в 1939р. були такі відомі німецькі вчені: Альберт Пенк, Макс Плянк, Альберт Айнштайн, Рауль Антоні та ін. Після війни 52 із 100 членів НТШ разом з останнім довоєнним головою проф. І.Раковським, опинилися на Заході. До них приєдналися вчені з центральних і східних українських земель, і

30.06.1947 року в Мюнхені відновила свою діяльність НТШ: голова – проф. І. Раковський, заступник голови – проф. З. Кузеля, генеральний секретар – проф. В. Кубійович. Головним завданням НТШ було поширювати наукові питання, які б допомагали нації в її визволенні, а також бути речниками Української справи перед чужинним світом.

Після війни, в 1945 році зародилася думка у колишніх викладачів і абсолювентів Української Господарської Академії й Українського Технічно-Господарського Інституту в Подєбродах (Чехо-Словаччина), про відновлення діяльності Української Політехніки в Німеччині з дещо іншою структурою, пристосованою до вимог післявоєнного часу й до ритму технологічного поступу. Цей проект розробили проф. Сергій Комарецький, проф. Віктор Доманицький, лектор Олексій Козловський. Вони 28.05.1945 року легалізували *Український Технічно-Господарський Інститут (УТГІ)*.

Ректорами УТГІ в Німеччині були: В.Доманицький, Б.Іваницький, П.Савицький, Р.Єндик, о.М.Коржан, І. Майстренко, А.Фіголь, Ю.Курис. Кілька років секретарем був лектор О.Козловський, а потім Григорій Комаринський. Викладачі: М.Зайцев, Б. Мартос, Б.Іваницький, В. Доманицький, Л.Шрамченко, М.Ветухів, Г.Денисенко, С.Комарецький.

На переломі 1949 – 1950рр. УТГІ почало звужувати свою діяльність – працювали тільки додаткові курси українознавства, суботні школи, які діяли у системі Центрального представництва Української Еміграції в Німеччині (ЦПУЕН) з осідком у Мюнхені. Число шкіл і дитячих садків постійно зменшувалось. Так, в 1947-48рр. у таборах ДП було – 72 дитячі садки: 139 вихователів і 2550 дітей; 87 народних шкіл: 400 учителів і 5300 учнів; 35 гімназій: 461 учителів, 2 780 гімназистів; середніх шкіл: 58 вчителів, 400 учнів; 39 фахових шкіл: 217 вчителів і 2100 учнів. А в 1955р. було: суботніх шкіл – 41, дитячих садків – 24; в 1970 р. відповідно: 20 і 3.

У Мюнхені в 2010р. існувала 1 суботня школа і 1 дитячий садок. Координатором шкільництва є «Рідна школа», а приміщення для учнів забезпечує інтернат в Мюнхені.

Українська Економічна Висока Школа (УЕВШ) в Мюнхені продовжувала традиції Українського Кооперативного Інституту ім. Тугана-Барановського в Києві й кооперативного відділу Української Господарської Академії в Подєбродах. Ініціатором нової школи були професори М.Величківський, В. Горбачевський, Б.Мартос та І.Замша, які заснували організаційний комітет УЕВШ.

Після Другої Світової війни Мюнхен був не тільки науковим центром, але й ще культурним. З 1937 року в Німеччині постійно проживав і творив відомий скульптор Григорій Крук. Його скульптурні праці: «Портрет Патріарха Йосипа Сліпого», «Монахиня», «Відпочинок», «Селянське подружжя» експонувалися на виставках практично в усіх країнах Європи і в країнах за океаном. Він навіть отримав у 1964 році отримав Медаль від Папи Римського за його скульптуру – бюст Папи Павла VI.

Не можна не згадати відомого художника, ілюстратора графіка, літературного і мистецького критика, поета, перекладача з 8 мов: французької, німецької, англійської, італійської, польської мов та ін. – Святослава Ярославовича Гординського (30.12.1906–8.05.1993). Основні праці : переклад «Слово о полку Ігоревім» у 1950 р. у формі вірша, строфіка; переклади поезій Франсуа Війони; видання монографії «Українська ікона 12-18 сторіч» у 1973 за матеріальною підтримкою Союзу українських католиків рики «Провидіння» у Філадельфії, половина тиражу книги вийшла в

Мюнхені українською мовою, а друга – англійською у Відні. Творчий шлях Гординського у мистецтві, серед пошуків свого власного стилю, наближався до пізнання стилю візантійського мистецтва, що в нашій давнині сплітався з українськими народними традиціями. Гординський став колекціонер української ікони, вивчав її еволюцію. Титанічною працею – є розпис церков у Канаді, Філадельфії, Мюнхені, в Італії. У 1992 р. Гординський вперше відвідав й Україну. Він планував знову поїхати на Україну на запрошення українців, та смерть обірвала його життя, перед самою поїздкою.

Про українців, які працювали в Німеччині і зокрема в Мюнхені, та їх співпрацю з німцями, їх взаємовпливи, можна писати книгу. Тут ми привели тільки поодинокі приклади. Українські працьовиті вчені і представники української культури, нажаль, відійшли у вічність, дуже мало залишилося ще тих вчених і діячів культури, яким ми повинні завдячувати, які залишили великий доробок для прийдешнього покоління. На жаль, молоде покоління технізувалося і мало читає наших праць, а більше оплюється інформацією інтернету, часто примітивною, готовою, яка не може показати всього того, що можна взяти з архівних матеріалів.

УДК 34:378(438)

PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA KURATELI RODZINNEJ W POLSCE

Marta Jedynak,

Małopolska Szkoła Wyższa w Brzesku,

Бжеску, Польща

Poszukiwania nowych rozwiązań w zakresie postępowania z młodzieżą niedostosowaną społecznie doprowadziły do wyodrębnienia sądownictwa dla nieletnich. W Polsce sądy dla nieletnich zostały utworzone na mocy dekretu Naczelnika Państwa, podpisanego 7 lutego 1919 r. Na jego podstawie Minister Sprawiedliwości 26 lipca 1919 r. wydał rozporządzenie w przedmiocie utworzenia sądów dla nieletnich. Miały one rozpatrywać wszystkie sprawy karne nieletnich do ukończenia przez nich siedemnastego roku życia. Wymienionym wyżej rozporządzeniem minister uregulował także kwestię tzw. opiekunów społecznych. Mimo, że formalnie nie byli oni nazwani kuratorami, z uwagi na charakter wykonywanych zadań można ich uznać za pierwszych kuratorów sądowych. Z czasem opiekunowie sądowi nazwani zostali kuratorami nieletnich, a następnie kuratorami sądowymi dla nieletnich [3, s. 18].

System prawny dotyczący zasad funkcjonowania sądów rodzinnych, a tym samym kurateli sądowej dla nieletnich radykalnie zmieniło wejście w życie nowej ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich. Od tego momentu uległo zmianie postępowanie z nieletnimi w sprawach karnych, rozszerzając znacznie zadania dla sędziów i kuratorów w zakresie szeroko pojętej profilaktyki, a zwłaszcza zapobieganiu demoralizacji dzieci i młodzieży. Celem tej ustawy było przede wszystkim przeciwdziałanie demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz stworzenie warunków powrotu do normalnego życia nieletnich, którzy popadli w konflikt z prawem bądź zasadami współżycia społecznego. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich stwarza duże możliwości działania zarówno dla sędziów, jak i kuratorów, ponieważ zapewnia środki prawne

niezbędne do działalności wychowawczej i resocjalizacyjnej na nieletnich oraz do działalności na rodziny nieletnich, instytucje państwowe jak: szkoły, zakłady pracy nieletnich lub ich rodziców, organy administracji terenowej, służbę zdrowia, zakłady pomocy społecznej oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Głównymi aktami prawnymi regulującymi zakres działania kuratora rodzinnego jest kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Instytucja kurateli sądowej została ponadto uregulowana ustawą z 21 lipca 2001 r. Ustanawia ona zawodowo-społeczny model kurateli sądowej w Polsce. Wyróżnia kuratorów dla dorosłych i kuratorów dla nieletnich (kuratorzy rodzinni). Kuratorzy sądowi zawodowi muszą legitymować się wyższym wykształceniem pedagogicznym, psychologicznym, socjologicznym lub prawniczym magisterskim albo innym magisterskim i studiami podyplomowymi z zakresu nauk pedagogiczno-psychologicznych, socjologicznych lub prawnych. W myśl artykułu pierwszego tejże ustawy kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Ukształtowana w toku licznych zmian kuratela sądowa dla nieletnich, która aktualnie określana jest jako sądowa kuratela rodzinna, stanowi specyficzny środek wychowania resocjalizującego. Z. Tyszka określa kuratelę jako metodę indywidualnego i społecznego oddziaływania wychowawczego na nieletniego w warunkach naturalnego środowiska, a więc domu, szkoły, instytucji rekreacyjnych, zakładu pracy, w celu doprowadzenia do jego poprawy i ukształtowania prawidłowych, pozytywnych z punktu widzenia interesów społecznych postaw i cech charakteru młodego człowieka [2, s. 213].

Nieletnim, w rozumieniu ustawy z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich jest:

- osoba o nieokreślonej dolnej granicy wieku i która nie ukończyła lat 18, wobec której stosuje się przepisy niniejszej ustawy w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji;
- osoba, która popełniła czyn karalny po ukończeniu lat 13, a przed ukończeniem lat 17;
- osoba o nieokreślonej dolnej granicy wieku do lat 21, względem której wykonywane są środki wychowawcze i środek poprawczy.

Przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich mają charakter modelu wychowawczo-resocjalizacyjnego. Bowiem jak stanowi preambuła niniejszej ustawy środki w niej przewidziane stosuje się w celu przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich i stwarzania warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź z zasadami współżycia społecznego, oraz w dążeniu do umacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomych swych obowiązków członków społeczeństwa.

Katalog środków wychowawczych, które sąd może orzec względem nieletniego posiada pewną gradację dotkliwości – od stosunkowo łagodnych i niezmiennających środowiska życiowego nieletniego, jak upomnienie, do bardzo surowych i oddzielających od środowiska rodzinnego, jak umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. W wypadkach gdy nieletni dopuścił się czynu karalnego, wykazuje wysoki stopień demoralizacji, a stosowane środki wychowawcze okazały się nieskuteczne lub gdy zastosowanie takich środków nie rokuje resocjalizacji nieletniego, sąd może zastosować środek poprawczy, czyli umieszczenie w zakładzie poprawczym. Nadzór kuratora należy do grupy środków nieizolacyjnych, a wśród nich do środków o najpoważniejszych konsekwencjach

dla nieletniego, związanych z długotrwałą (nawet do 21 roku życia) obecnością kuratora w życiu nieletniego [3, s. 400].

Środki wychowawcze stosowane wobec nieletnich, podobnie jak środki poprawcze posiadają swoje specyficzne cechy wynikające w głównej mierze z celu ich stosowania. Podstawowym celem, do którego dąży się przez zastosowanie środków wychowawczych i poprawczych jest resocjalizacja nieletnich, zmiana ich postaw społecznych z negatywnych na pozytywne [1, s. 63].

Literatura

1. Heine M., Warunki efektywności resocjalizacji nieletnich poddanych dozorowi sądowych kuratorów społecznych, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1982. (3-1)

2. Kalinowski M., Zarys metodyki pracy kuratora sądowego, w: Profilaktyka i resocjalizacja młodzieży, red. F. Kozaczuk, B. Urban, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1997 (4)

3. Ostrowska Z., Grecuszkina A., Praca z indywidualnym przypadkiem w nadzorze rodzinnego kuratora sądowego, NORBERTINUM, Lublin 2005. (9)

УДК (4):(477)

THE UKRAINIAN CHALLENGE TO EUROPEAN STUDIES

Paulo Casaca,

*депутат Європейського Парламенту
the city Brussel, Belgic*

What are European studies about?

European studies are necessarily interdisciplinary and applied; they use a large spectre of human sciences to understand significant human challenges related to Europe. In this perspective, European studies need to have a solid conceptual base on what is meant by 'Europe', or more generally should best bear in mind that their usefulness and purpose can only be measured in terms of their capacity to understand the human subjects they address.

Europe is not a clear-cut concept. Historically and etymologically, it was first used to denominate the lands to the West of the 'sunset' as seen from Greece. It surely means completely different things in our day. In pure geographic terms it can be said to be fundamentally meaningless as the 'European continent' is neither sustained by a specific tectonic plate nor surrounded by sea. In anthropological, ethnic, linguistic or religious terms, it is also a less than pure reality.

Europe, as many other political, social and geographic terms, can be seen in many different ways; yet it acquired a very specific meaning after the Second World War and the ideal of 'Europe' as animated mainly by Robert Schuman and Jean Monnet – and rooted in the famous 1950 Schuman declaration.

This declaration was created in the name of the French authorities and addressed to the German ones; however it was also 'open to all countries willing to take part'. Whereas the declaration centres on Europe and aims at a 'European federation' one should bear in mind it does not have a flawless geographic concept in mind; actually the European Coal and Steel Community it produced fully included Algeria.

Robert Schuman and Jean Monnet were both enthusiasts of the Atlantic Alliance. For Robert Schuman, a signatory of the 1949's Treaty, NATO and the

European Communities were indissociably linked, whereas Jean Monnet's biography – as a businessman, a civil servant or a diplomat – is the almost perfect embodiment of the transatlantic spirit.

As I argued before, it is not possible to separate the 'Marshall Plan', the 'Organisation for Security and Cooperation in Europe', the Atlantic Alliance and the several European integration initiatives that resulted from the Schuman declaration; they all reflected a transatlantic vision having the objective of containing the USSR while bringing Germany into a United Europe - under federalist principles and under a transatlantic defence mechanism coexisting with peace and prosperity.

The Economic Community idea itself appeared only after the common defence and political union initiatives floundered in 1954. It was a materialisation of the step-by-step methodology defined in the Schuman declaration.

It is my understanding that the European defence and economic integration construction accomplished in the fifties was meant simultaneously to contain the Soviet Union expansion as well as to show an alternative path to the communist world. *Its implicit promise was that the doors of these constructions would remain open whenever the countries remaining on the other side of the iron curtain would decide to join.*

Things would change significantly after De Gaulle assumed power in France in 1958, as the newly-found European Economic Community was beginning its developments. One needs to bear in mind that De Gaulle was fundamentally a nationalist who had been adamantly opposed to the Atlantic Alliance; that he was the main reason why both the Defence and the Political European treaties failed. He opposed the EURATOM and was frontally opposed to both Schuman and Monnet.

The European integration venues influenced by De Gaulle would differ fundamentally from the original ones in the critical dimensions of transatlantic relations, federalism and universal values and aims, encompassing more self-centred and nationalist tones, including 'nationalism in the name of Europe'.

During all the subsequent decades the European institutions developed considerably in a rich and diversified manner which we do not have the aim to describe here; however today a critical issue remains: what shall we consider to be the essence of the European integration?

As in the case of the Delian League, the European institutions were created with a main defensive purpose, and as the Delian League, they ran and continue to run the risk of falling prey to the selfish interests of one or several of his members, such as the grabbing of the treasure from Delos by the most powerful of the League members, Athens.

This means that the European institutions often navigate between values and political realities, and we should not confuse these two dimensions when studying European Affairs.

The 'Europe' we mean here is therefore the 'Europe' of Monnet and Schuman; that is a Europe that is federalist, democratic, pragmatic, peaceful and whose ultimate aim is to overcome the imperial logic that ravaged and nearly annihilated it; summing up, a Europe that will only cease to be meaningful when it will no longer face the dangers of war.

Conclusion:

From here, we would like to stress that we think to be a grave error to confuse 'European studies' with the study of 'European administration'. Whereas public administration might be considered in the European context, as virtually

anything else can, we have to bear in our mind that the administration itself exists as a tool of European human developments, not the reverse.

The self-centred logic which looks at European institutional developments as an end in itself is dangerous and pernicious for European studies.

УДК 02:378

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕКИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Романченко Інна Григорівна,

кандидат історичних наук,

*завідувач кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Сьогодні університетські бібліотеки займають провідні позиції у вирішенні завдання розбудови інформаційного суспільства, істотно змінюють цільові установки і методологію інформаційно-бібліотечної діяльності. Проектна діяльність бібліотек вищих закладів освіти на сьогодні стає одним з найбільш значущих напрямів їх інноваційної діяльності шляхом розвитку через змістовне, структурно-організаційне оновлення та модернізацію, організацію інформаційно-освітнього простору, ефективності навчального та науково-дослідного процесу, соціального партнерства.

Виникнення потреб у бібліотечних проектах вищих закладів освіти зумовлено глобалізаційними процесами у європейському та світовому цивілізаційному просторі. Проекти дозволяють отримати додаткові ресурси для розвитку університетської бібліотеки, оновлення послуг з обслуговування користувачів, об'єднання партнерських зусиль з іншими установами, організаціями, закладами, органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськістю для вирішення навчальних, науково-дослідних, соціально значимих завдань.

Проблему проектної діяльності бібліотек вищих закладів освіти відображено у публікаціях Г. Шемаєвої [6], В. Білоус [1], В. Скарня, І. Шевченко [4], В. С. Пашкової [3], Н. Шевченко [5].

Підготовка фахівця нової генерації – активної, творчої особистості, що здатна адекватно оцінювати ситуацію, самостійно робити свій вибір, ставити й реалізовувати цілі і завдання, свідомо оцінювати свою діяльність на основі аналізу – завдання, які гостро стоять сьогодні перед вищою школою, яка в Україні стає автономною та університетськими бібліотеками (потрібно з'ясувати, де шукати додаткові кошти на інноваційний розвиток і як оновлювати матеріально-технічну базу). Нині студент здобуває освіту не просто з метою її отримання, а для власних пізнавальних, матеріально-духовних потреб, утвердження особистісних мотивів, для можливості здобути певний освітньо-кваліфікаційний рівень, який був би затребуваним та мобільним на ринку праці.

За такого підходу хороший проект університетської бібліотеки повинен: мати практичну цінність; передбачати проведення студентами самостійних досліджень; бути однаковою мірою не передбачуваним як у

процесі роботи над ним, так під час її завершення; бути гнучким щодо напрямку роботи і швидкості її виконання; передбачати можливість розв'язання актуальних проблем; давати студенту можливість навчатися відповідно до своїх можливостей; сприяти прояву здатностей студента під час вирішення завдань більш широкого спектру; сприяти налагодженню взаємовідносин між студентами та бібліотекою.

Проектна діяльність є новою формою роботи у бібліотеці вищого навчального закладу, де існують всі передумови для реалізації та розробки нових інноваційних, креативних проектів з формування електронних ресурсів, популяризації ідей відкритого доступу, побудови загальнодоступних архівів наукової інформації, підвищення бібліометричних та вебметричних рейтингів університету.

Для вирішення питання інноваційного розвитку бібліотеки вищого закладу освіти з метою створення комфортних умов для користувачів (студентів, науково-педагогічного персоналу) та бібліотечних працівників має закуповуватися та постійно оновлюватися комп'ютерна техніка, здійснюватися комплектування бібліотечного фонду, вивчатися макро й мікросередовище бібліотеки.

Таким чином, проектна діяльність бібліотеки вищого закладу освіти є важливим інструментом модернізації бібліотеки, професійного зростання бібліотекарів. Інноваційні процеси передбачають вміння використовувати нестандартний зміст і форми діяльності бібліотеки, нове бачення, нові засоби комунікації, можливість працювати у випереджувальному режимі, вивчати вплив інформації на розвиток молодої людини та можливості задоволення її інформаційних потреб шляхом виробництва інформаційних продуктів і послуг.

Література

1. Білоус, В. Проектна діяльність як інструмент модернізації бібліотеки вищого навчального закладу / В. Білоус // Вісн. Кн. палати. – 2014. – № 4. – С. 1–3.
2. Кравченко, Г. Ю. Проектний підхід у системі підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів. Модернізація післядипломної педагогічної освіти // Імідж сучасного педагога : науково-практичний журнал. – Полтава : ТОВ «АСМП», 2012. – № 10 (129). – С. 13-16.
3. Пашкова, В. С. Роль бібліотек у розвитку громадянського суспільства / В. С. Пашкова // Бібл. форум України. – 2006. – № 1. – С. 4–16.
4. Скаррь, В. Проектна діяльність як передумова інноваційного розвитку / В. Скаррь, І. Шевченко // Вісн. кн. палати. – 2003. – № 4. – С. 24–26.
5. Шевченко, Н. В. Соціальне партнерство в освіті: структурний фундаменталізм як методологічна орієнтація / Н. В. Шевченко // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – 2014. – № 1. – С. 285–294. – (Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія).
6. Шемаєва, Г. В. Проектний менеджмент в галузі інформаційно-бібліотечної діяльності / Г. В. Шемаєва // Бібл. вісн. – 2006. – № 9. – С. 17–20.

РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Якимюк Юлія Петрівна,

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Конституційно закріплений шлях інтеграції України в європейський простір з метою набуття у найближчому майбутньому дійсного членства в ЄС є сучасним цивілізаційним вибором країни. Він визначає стратегію перетворень в країні, які орієнтовані на чинну в державах – членах ЄС модель соціально-економічного розвитку.

Входження України в європейську сім'ю у політичному вимірі пов'язане із створенням та утвердженням надійних механізмів політичної стабільності, західної демократії та безпеки. В економічному – це шлях модернізації економіки України на стандартах європейських країн, створення умов для припливу іноземного капіталу і новітніх технологій, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, утвердження із своїм національним на світовому ринку, насамперед на ринку ЄС. Досягнення цього забезпечить соціальну стабільність і добробут, дасть можливість досягти життєвих соціальних стандартів держав – членів ЄС.

Перший інтеграційний крок зроблено у вересні 2017 р., коли була підписана Угода про асоціацію, яка відкрила новий етап у співпраці України та ЄС. Вона відкрила вікно можливостей співробітництва у всіх сферах життєдіяльності держави і її економіки. Розуміння важливості цих кроків для кожного громадянина потребує проведення потужної роз'яснювальної та комунікаційної роботи. Адже, для значної частини населення, особливо молоді, цей процес, а також його наслідки часто залишаються недостатньо зрозумілими. «Особливо актуальною ця проблема відчувається на регіональному та місцевому рівнях, де все ще домінуючими є погляди на євроінтеграцію, як на суто зовнішній процес, який не стосується внутрішніх перетворень в країні та громадян» [1].

Варто відмітити наявність проблем у цьому зв'язку: а) відсутність єдності в свідомості широкого загалу підтримки процесу європейської інтеграції; б) існування істотного дисбалансу рівня підтримки населенням цього курсу в різних регіонах України; в) нерозуміння значною частиною громадян взаємозв'язку між процесами європейської інтеграції та підвищенням рівня життя і політичною стабільністю; г) існування реальних ризиків розчарування процесами європейської інтеграції та вступу до ЄС.

Наявність цих проблем визначає стратегію сучасних комунікацій України, серед яких:

- створення інформаційного простору для забезпечення стабільної проєвропейської більшості в українському суспільстві, в якій сформовано розуміння державної політики у сфері європейської інтеграції як процесу внутрішніх реформ в Україні, які впливають на життя кожного українця;

- забезпечення підвищення рівня поінформованості широких верств населення про можливості та перспективи, які відкриває для держави Угода про асоціацію та інші документи у сфері взаємної співпраці;

- підвищення рівня поінформованості широких верств населення про європейські цінності та стандарти щодо верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод, забезпечення гендерної рівності та подолання дискримінації в усіх її формах та проявах;

- організація ефективної протидії дезінформації, спрямованої на дискредитацію відносин України з ЄС та майбутнього членства України в ЄС.

Ефективна реалізація Стратегії потребує:

- забезпечення чіткої координації зусиль архітекτονіки державної влади та представників громадянського суспільства у проведенні консультацій стосовно механізму реалізації Стратегії, формуванні комунікаційного порядку денного у сфері європейської інтеграції України та проведенні інформаційних заходів;

- єдності та ефективності співпраці органів державної влади із засобами масової інформації як загальнодержавного, так і регіонального (місцевого) рівня, що забезпечить нівелювання існуючої диференціації поглядів на питання європейської інтеграції України в різних регіонах держави;

- необхідне створення додаткових каналів комунікації для поширення публічної інформації та інформування про результати процесів європейської інтеграції України;

- залучення бізнесу та інституцій в регіонах (навчальних закладів, інформаційних центрів, бібліотек тощо) до поширення інформації з актуальних питань європейської інтеграції та результатів імплементації Угоди про асоціацію;

- використання інструментів взаємодії України з ЄС та структурами держав – членів ЄС, включаючи донорські організації як суб'єктів реалізації Стратегії, для забезпечення ефективного інформування громадськості та створення необхідних комунікаційних інституційних систем і навичок;

- створення матеріальної комунікаційної платформи за рахунок фінансового забезпечення з бюджетів публічних союзів різних рівнів, державних і бюджетних програм, широкого залучення донорської допомоги та фінансових ресурсів бізнесу, міжнародних громадських організацій та громадських організацій в Україні тощо [2].

Висновок. Отже, виходячи із наявних проблем та стратегії реалізації комунікативних заходів можна стверджувати, що успіх може забезпечити тільки інтегровані комунікації, які є більш ефективним засобом організації інформативно-комунікативного забезпечення позитивного впливу. Вони забезпечують: а) гармонійне поєднання різних видів комунікацій у цілісну систему з метою досягнення максимального комунікативного ефекту; б) мінімізують потужність інформаційного шуму та небезпеки пересичення, викликаних невпорядкованістю та несформованими діями.

Література

1. Стратегія комунікації в сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 р. № 779-р. URL. <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250383204>

2. Про затвердження плану заходів на 2018 рік з реалізації Стратегії комунікації в сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2018 р. № 272-р. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/272-2018-%D1%80>

СЕКЦІЯ

«СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ СФЕРИ ТА ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ»

УДК 316.74:069

МУЗЕЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ: СОЦІОКУЛЬТУРНА СУТНІСТЬ

*Березнюк Тетяна Олександрівна,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв,
науковий керівник – Пустовалов Сергій Жанович,
доктор історичних наук, доцент,
Київський національний університет культури і мистецтв,
м.Київ, Україна*

Питання «музейної експозиції» як соціокультурного явища є надзвичайно актуальним в сучасній системі музеєзнавчих та культурологічних знань. Інтерес до музейної експозиції пояснюється роллю, яку відіграє музейна експозиція в діяльності сучасного музею як соціально-орієнтованого інституту. Сучасний музей виходить за рамки «місця збереження пам'яток», їх вивчення, наукового документування та представлення. Значення музейного закладу значно розширюються, і він переходить до вирішення більш широких програм і завдань. В умовах глобалізації суспільства та світової євроінтеграції основним завданням музею залишається сприяння ідентифікації та само ідентифікації людства, усвідомлення себе та своєї історії в загальному розвитку суспільства.

Музейна експозиція, в умовах реалізації музеєм своїх соціальних функцій, виступає явищем об'єктивно необхідним. Забезпечуючи специфічний процес комунікації – відвідувача з екскурсоводом, відвідувача з експонатами, відвідувачів між собою вона відображає тенденції та виклики певної епохи, з іншої ці тенденції характеризують її як єдність культурного та соціального, що видозмінюється в процесі розвитку людства та людської діяльності. Це дозволяє говорити нам про соціокультурну сутність музейної експозиції.

Аналіз наукових публікацій, дозволяє нам стверджувати, що науковцями було використано кілька підходів до обґрунтування і розуміння поняття «музейна експозиція» у широкому і вузькому значенні:

-музейна експозиція як специфічне середовище (засіб) трансляції культури, який сприяє ідентифікації та самоусвідомленню людства (М.С. Каган, Т. Калугина, А.Ф. Котс, С.В.Дунаєва);

-музейна експозиція в значенні простору «матеріального або фізичного» (А.А. Никонова, А. Розенблум, Е.Н. Мастеница);

-дослідження експозиції з точки зору музейної комунікації (О.Сапанжа, Ф.Вайдахер);

-віртуальна музейна експозиція та її значення в контексті культурного обміну (А. Маньяковська, В. Рутинський);

-музейна експозиція з точки зору сучасного технічного розвитку (А. Маньяковська, В. Рутинський).

Проте, в сучасній музеєзнавчій та культурологічній науці немає узагальнюючих монографічних праць, які б розглядали та детально окреслювали специфіку музейної експозиції та її соціокультурний характер, а недостатня розробленість проблеми робить неможливим її належне дослідження та розуміння. Цим обґрунтовується актуальність даної тематики. На нашу думку це питання потребує подальшого вивчення та обґрунтування.

Література

- 1.Вайдахер Ф. Загальна музеологія / Ф. Вайдахер. – Львів: Літопис, 2005.
- 2.Калугина Т.П. Истоки экспозиции художественного музея и его культурно-коммуникативная функция // Проблемы культурной коммуникации в музейной деятельности. Сб. научных трудов НИИ культуры. – М., 1989. – С.68–83.
- 3.Каган М.С. Музей в системе культуры / М.С. Каган // Вопросы искусствознания. – 1994. – №4. – С.445–460.
- 4.Маньяковська Р.В. Новітні технології у формуванні сучасного музейного простору: досвід та перспективи.// Питання історії науки і техніки. Вип. 2. – К., 2013. – С. 78 – 80.
- 5.Мастеница Е.Н. Культурологические основания музееведческих исследований // Науки о культуре: шаг в XXI век. Сборник материалов ежегодной конференции – семинара молодых ученых. – М.: Изд-во Российского института культурологи, 2003. – С.424–431.
- 6.Никонова А.А. А.Ф. Котс об антиномиях музейного пространства // Вопросы музеологии. – 2012. – № 1 (5). – С. 13–19.
- 7.Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство: Навч. посіб. - К.: Знання, 2008. - 428 с.
- 8.Сапанжа О.С. Музейное пространство и культурное наследие Кольского севера: ресурсы, модели и технологии продвижения / Сапанжа О.С. // Культурные индустрии Кольского Севера: социолого-культурологическое исследование Российский государственный педагогический университет им. А.И. Герцена. - Санкт-Петербург, 2013. - С. 146-153.

УДК 023.4:005.523

БІБЛІОТЕЧНИЙ МЕНЕДЖЕР ЯК УСПІШНИЙ КЕРІВНИК

*Кулієва Тамара Володимирівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
завідувач відділу наукового абонементу та обслуговування читачів,
Національна наукова медична бібліотека України,
м.Київ, Україна*

Л Сучасні бібліотеки працюють і розвиваються в мінливому світі. У постіндустріальному суспільстві головним конкурентним пріоритетом стають не матеріальні ресурси, а людський капітал.

Компетентність персоналу має особливе значення в галузі культури в цілому та в бібліотечній діяльності зокрема. Послуги, які надають бібліотеки формують культуру, моральність та спроможність суспільства. За думкою Р.С.Мотульського, бібліотека, будучи «дзеркалом суспільства» зрештою відображає ефективність економіки країни взагалі [5.]

Управління бібліотечною справою в країні переживає серйозну кризу. У великих містах негативні зміни не настільки помітні, але проблеми також існують.

У таких складних економічних умовах виживає найсильніший. Прикметою нашого часу стало зростання ролі керівника в управлінні бібліотекою. Управління в будь-якій галузі повине бути ефективним. Кожна установа у своїй діяльності стикається з різноманітними управлінськими проблемами. Бібліотеки – не є винятком. Епоха інтернета, свобода інформації та ринкові відносини потребують від бібліотек диференційованого підходу до користувачів, пошуку нових принципів управління, чіткого визначення своєї ролі в суспільстві. Проте практика розвитку професії показала, що нові технології не в змозі автоматично вирішувати управлінські проблеми економічної ефективності та кадрової політики.

На наш погляд, управління бібліотекою, в першу чергу, повинно дозволити адаптуватися бібліотекам до складних соціально-економічних умов зовнішнього середовища.

Чим більше різноманітних типів управління бачить керівник, тим більший у нього вибір систем і механізмів управління. Чим більше вибір, тим більша ймовірність знайти варіант ефективного управління.

Успішна діяльність бібліотеки безпосередньо пов'язана з конструктивною сучасною концепцією управління. В останній час управління бібліотечною діяльністю зазнає ряд суттєвих змін, відмовляючись від традиційних методів, намагаючись відповідати реаліям сучасності.

Якість та результати роботи бібліотечної установи багато в чому залежать від рівня управління нею, від талантів і мудрості осіб, наділених владними повноваженнями. Керівники завжди грали, грають та будуть грати головну роль у досягненні мети трудовим колективом.

Діяльність сучасного керівника здійснюється в соціально-психологічному, організаційному, правовому та економічному напрямках, кожен з яких потребує сукупності фундаментальних знань та вмінь.

В умовах відкритого демократичного суспільства в Україні виникла об'єктивна необхідність у зміні парадигми управління. Для зміни становища необхідний пошук нових підходів до управління. Цим вимогам найбільш відповідає теорія і практика сучасного менеджмента.

Активний інтерес до менеджменту відобразив нагальну потребу бібліотек у формуванні нового класу фахівців, які здатні до вирішення найскладніших проблем у керуванні сучасною бібліотекою. Специфіка вирішуваних завдань визначила особливу роль керівника бібліотеки. Це професіонал-менеджер, який досягнув такого рівня майстерності, компетентності, морально-особистісних якостей, що дозволяють йому робити активний внесок як у розвиток бібліотеки так й колективу.

Сьогодні до найважливіших якостей відносять: комунікабельність, вміння орієнтуватися, професійну компетентність, розум та розумову працездатність, наполегливу волю, креативність, відповідальність, організаторські здібності, дар передбачення і т.інше.

Саме володіючи цим набором якостей, сучасний керівник здатний здійснити ефективну управлінську діяльність. Бібліотечний колектив, зберігаючи специфічні особливості, тим не менше, за останні роки зазнав ряд суттєвих змін. Робота з технікою, розширення інформаційних можливостей та великий потік інформації перетворив «сіру мишку» в активну ділову пані.

А серед керівників «вижили» ті, яким були притаманні такі якості як енергійність, спритність, ініціативність та незалежність.

Якості менеджера – це узагальнені, найбільш сталі характеристики, які рішуче впливають на управлінську діяльність.

Талант менеджера визначається багатьма психологічними якостями, які є професійно важливими. Багатогранний характер управлінської діяльності накладає своєрідний відбиток й на особистісні характеристики менеджера.

До сучасного менеджера, в першу чергу, висувуються вимоги високого професіоналізму та компетентності, і саме, в галузі управління. Недостатньо бути лише фахівцем бібліотечної справи. Необхідно знати закономірності та принципи управління, теорію і практику сучасного менеджмента, теорію організації та моделювання організаційних структур функціонування бібліотеки, форми і методи мотивації цілеспрямованої поведінки людей в процесі бібліотечної праці, сучасні парадигми мотиваційного управління, системний підхід до проектування маркетингових структур в бібліотеці, методи комплексного аналізу бібліотечної діяльності.

Позиції менеджера бібліотеки у професійному середовищі стають дедалі міцнішими. Головна мета менеджера бібліотеки « керувати змінами, що означає відповідати часові» [2, с. 66-67.].

Сьогодні важко назвати більш значиму та багатогранну галузь діяльності ніж управління, або менеджмент, від якого в значній мірі залежить і ефективність, і якість обслуговування користувачів.

Управління, як засіб забезпечення найбільш доцільної діяльності бібліотек, є необхідністю та загальною закономірністю бібліотечної справи. «В сучасній бібліотечній діяльності будь-які вирішувані проблеми не можуть бути втілені в життя без управління. В свою чергу, управління здатне стати реальною рушійною силою бібліотечного розвитку» [3, с. 47.].

Як відомо, лідери бувають різними: формальними та неформальними, такими, які створюють та здатні запалити своєю ідеєю будь-кого, або таким, що все руйнують та здатні поховати будь-яку цікаву думку та внести деструктивні настрої в колектив. Зрозуміло лише одне: лідер – це завжди активна людина. Це не індивідуаліст, а яскрава особистість. Головне його завдання управляти не лише фінансовими потоками, але й енергією, ентузіазмом, натхненням та амбіціями своїх працівників.

Існує дуже влучний афоризм «Справжня відповідальність буває лише особистою». Головною якістю лідера вважається повна відповідальність за справу та доведення її до логічного завершення. Лідер вміє організовувати людей та вести їх за собою, вміє настільки захопити людей, щоб в них не було ніяких сумнівів в своїх силах.

Для того, щоб чогось досягнути потрібно ставити перед собою певну мету. План – це мета із заданим маршрутом. Психологи рекомендують складати список справ на кожен день, які потрібно неодмінно завершити та список завдань, які бажано виконати впродовж дня. Упорядкувавши завдання за ступенем їх важливості, необхідно обов'язково проконтролювати їх виконання. Досягти успіху допоможуть чотири основні методи:

- скласти поетапний план, починаючи з невеликих кроків та поступово нарощуючи зусилля;
- проінформувати весь колектив, щоб закріпити прийняття обов'язків;
- прорахувати запасний варіант, щоб в критичний момент план не був зруйнований обставинами;

-зосередитися на плюсах, заохочуючи за кожен новий крок на шляху до мети.

Роль лідера докорінно відрізняється від ролі рядового співробітника. Лідером може бути лише той, хто в змозі забезпечити ефективну роботу оточуючих його людей. У своєму бажанні досягти мети, лідер повинен знати, що без спільних зусиль це зробити неможливо. Кращою перевіркою лідера на стійкість є відповідь на питання: чи в змозі він підняти на нову висоту ділову зацікавленість працівників? Потрібно ставити такі спільні цілі, які кожен працівник буде сприймати як свої особисті.

Праця менеджера, особливо в галузі бібліотечної справи, це робота з людьми. Вміння заручитися прихильністю до себе, переконати у своїй правоті, досягти свого – найважливіші професійні якості ділової людини. Аж ніяк не менш важливі, ніж уміння організовувати.

Праця менеджера потребує від нього дещо більшого, ніж окремі корисні якості. Спроможність керівника володіти різними стилями управління завжди є привабливою для оточуючих та роблять їх одностудцями менеджера, повноправними учасниками у вирішенні нових складних завдань.

Практично у всіх сферах своєї діяльності менеджеру потрібна згуртована команда сильних кваліфікованих помічників. В зв'язку з цим ключовим завданням в управлінні стає навчання підлеглих та розвиток їх здібностей. Ефективний керівник чудово знає сильні та слабкі сторони своїх співробітників. Керівник здатний до формування колективу, підтримує ідеї колективізму, створює оптимальний психологічний клімат. Чим вище рівень культури управління, тим значущий вплив керівника на соціально-психологічний клімат в колективі.

Узагальнений портрет керівника, окрім його здібностей містить також риси особистості, а саме: здатність домінувати, впевненість в собі, емоційна врівноваженість, стресостійкість, прагнення до перемоги, креативність, відповідальність, заповзятливість, незалежність, надійність, комунікабельність.

Цей комплекс вимог до менеджера не може бути універсальним, тому що обумовлений характером діяльності та структурою керованого колективу. В зв'язку з цим потрібно використовувати диференційований підхід виходячи із специфіки бібліотеки.

На думку психологів, набір якостей необхідних керівнику-чоловіку та керівнику-жінці, які очолюють жіночий колектив, не може бути однаковим. Керівнику-чоловіку найважливіше знайти неформальні підходи та методи управління, оскільки в жіночому колективі розвинуті саме неформальні моменти, які керують багатьма соціально-психологічними процесами. Основна вимога до керівника-жінки – емоційна стабільність. Найкращий стиль керівництва для жінки – гнучке поєднання неоднорідних якостей: доброти та строгості, жіночості та діловитості, спокою та вимогливості, м'якості й волі.

Однією з визначальних форм управління колективом є мотивація до праці. Потрібно зазначити, що вибір того або іншого підходу до мотивації співробітників визначається типом керівника та його стилем управління.

Виділяють наступні типи керівника:

Керівник-автократ – це керівник, якому притаманна централізація влади та який покладається на чинну владу, владу заохочення та покарання.[1.]

Керівник-демократ – це керівник, який розподіляє повноваження, заохочує активну участь підлеглих в управлінні та який покладається на владу експерта та повагу співробітників [1].

В психології управління наголошується на пошуку мотивації, яка спонукає фахівців до дії, надихає на вирішення складних завдань. Вперше самоактуалізацією особистості почав займатися А. Маслоу, вказавши на те, що в процесі праці у працівника задіяно п'ять рівнів потреб: первинні базові, потреби в безпеці, потреби в повазі та самоповазі, потреби до самореалізації, соціальні потреби. Не всі з вищезазначених потреб може в повному обсязі забезпечити керівник бібліотеки. Це стосується первинних та потреб безпеки. Але потреба у повазі та самоповазі притаманна кожній людині. І тут викликає повагу той керівник, який в змозі створити в колективі атмосферу значущості кожного співробітника, його розуміння причетності до творчого добробуту всього колективу. Потреба в повазі та самоповазі тісно пов'язана з потребою самореалізації. В даному випадку керівнику необхідно, в першу чергу, подбати про розвиток людських ресурсів, адже внесок в особистісний розвиток працівників має й економічне, й гуманітарне значення. Для задоволення соціальних потреб співробітників чималу роль відіграють спільні заходи. І там де є усталені традиції, колектив більш згуртований та дружній.

Теорії мотивації трудової поведінки намагаються пояснити конкретні вчинки персоналу на основі психологічних та фізіологічних концепцій. Кожна із цих теорій також має свої переваги та недоліки.

В реальних ситуаціях мотивація носить комплексний характер, який відображає як індивідуальні особливості працівника, так і специфіку виробничої ситуації. Зрозуміло, що реакція різних співробітників на управлінські рішення може значно відрізнятись.

Таким чином, завдання керівника полягає в тому, щоб виявити потреби співробітників, які працюють в його колективі та побудувати адекватний процес управління.

В бібліотеках умовно виділяють три рівні управління: вищий; середній, нижчий.

Відповідно до управлінського персоналу відносять три категорії працівників:

- Адміністративно-управлінський персонал (дирекція), що виконує функції адміністрування, загального керівництва діяльністю бібліотеки;

- Функціональні керівники (завідуючі відділами), які за посадою виконують підготовку та обґрунтування управлінських рішень, переважно щодо виробничих процесів;

- Лінійні керівники (завідуючі секторами, головні бібліотекарі) – управлінці в посадових функціях яких переважають відносини «людина-людина».

Ефективні організаторські здібності, якими повинен володіти сучасний керівник можна об'єднати в три типи:

- Організаторська прозорливість, яка включає в себе психологічну винахідливість, практичну спрямованість інтелекту та психологічний такт.

- Емоційно-вольова результативність (вміння впливати на інших людей волею та емоціями), що складається з таких факторів: енергійність, здатність спрямовувати діяльність своїх підлеглих у відповідності зі своїми бажаннями, заряджати цілеспрямованістю, вірою і оптимізмом у просуванні до мети; вимогливість; здатність критично оцінювати свою діяльність та

адекватно оцінювати відхилення від наміченої програми в діяльності працівників.

-Здатність до організаторської діяльності, тобто готовність до організаторської діяльності, починаючи з мотиваційних факторів і закінчуючи професійною підготовленістю.

В залежності від того, на якому ієрархічному рівні своєї установи знаходиться менеджер, йому необхідні різні навички в управлінні колективом:

- вміння при управлінні враховувати поведінку підлеглих;
- здатність встановлювати та контролювати дисципліну;
- прагнення гнучко використовувати різні стилі управління, пристосовуючи їх до змін;
- усвідомлення виконуваної ним ролі та ефективне використання свого становища;
- розвиток та підтримка гарних відносин з оточуючими;
- постановка чітких завдань та розпоряджень;
- регулярний аналіз роботи підлеглих, заохочення найкращих прикладів в роботі;

- системний підхід до аналізу роботи;
- кваліфіковане делегування повноважень;
- уникнення занадто частого застосування негативного підкріплення;
- створення ефективного зворотнього зв'язку;
- захист персоналу від зовнішніх загроз;
- пошук засобів підвищення результативності роботи;
- розробка системи оцінки роботи та критерії успіху.

Підкреслюючи роль лідера в позитивному розвитку бібліотеки, ми маємо визнати, що темп та зміст інноваційних процесів залежить не тільки від його компетентності та підприємливості. Особливе значення набуває й ступінь згуртованості колективу, його організаційна культура, наявність в колективі груп, які прямо або побічно перешкоджають змінам або підтримують їх, професіоналізм кадрів бібліотеки, наявність в традиціях бібліотеки сприятливих та тривалих зв'язків з громадськістю, представниками бібліотечних шкіл, структур влади, бізнес-кіл, засобів масової інформації.

Ефективне управління передбачає, що працівники спільно координують ресурси, визначають завдання, висувають та підтримують ідеї, планують діяльність і т.інше. Колективна праця дозволяє відкрити найбільш нові можливості, колективний підхід – вирішувати проблеми спільно.

Вплив керівника на колектив починається з підбору та розстановки кадрів на різних ділянках. Розстановка кадрів повина допомагати розкриттю особистих якостей співробітників, забезпечувати зростання ефективності спільної праці всього колективу.

В рішенні цього завдання велика роль належить керівнику, його вмінню враховувати індивідуальні здібності, інтереси та психологічні особливості працівників при організації їх спільної роботи. Керівник повинен вміти аналізувати та враховувати мотиви поведінки членів колективу, застосовувати диференційований підхід до людей з врахуванням їх відношення до позитивних прикладів та недоліків, які їм притаманні, з врахуванням їх особистих уподобань, інтересів та психології. Успіх керівника багато в чому залежить саме від того, наскільки він спирається на

колектив, на його досвід та знання, наскільки він підтримує та розвиває ділову ініціативу.

Особливо важливо закріпити позитивну мотивацію при введенні на посаду нового співробітника.

«Керівник, який не створює позитивно забарвлений клімат у відносинах з іншими, отримає в подальшому урізаний обмін інформацією з співробітниками» [4, с. 79.].

Існує ще один аспект, який має відношення до психології управління і без якого неможливе життя будь-якого жіночого колективу. Це – конфлікти в колективі. Вони, нажаль, існували і будуть існувати. Задовольнити інтереси всіх співробітників однаково неможливо. Але, як не парадоксально це звучить, конфлікти бувають не тільки руйнівним, але й творчим. Є чимало достатньо позитивних його оцінок, наприклад, конфлікт є поштовхом до руху колективу вперед. Однак, конфлікт в жіночому колективі, особливо в бібліотечному, дається взнаки душевному стану його учасників. На наш погляд, найчастіше причиною конфлікту стають не інформаційні, структурні фактори, а фактори відносин та поведінкові. Завдання керівника – мінімізувати можливість виникнення конфліктів.

Головне для керівника розуміти, що його становище головного в колективі – це, в першу чергу, відповідальність. Відповідальність за вміння управляти собою в будь-якій ситуації, здатність побудувати відносини таким чином, щоб колеги могли розраховувати на допомогу та підтримку. Проте сьогодні серед керівників, нажаль, ще існує багато амбіційних, самозакоханих особистостей, які так і не зрозумівши до кінця переваги демократії, вийшли знову на формулу вседозволеності вищестоящего чиновника. І, мабуть, це одна з найбільших помилок, що допускаються в управлінні. Бути керівником – складна робота.

На сцені диригент не видає жодного звуку. Його завдання полягає в тому, щоб внести злагоду і гармонію в звучання інших. Так і дії керівника бібліотеки допомагають його команді в повній мірі продемонструвати свої таланти.

Література:

1. Абчук В. А. Азбука менеджмента / В. А. Абчук. – СПб. : Союз, 2008. – 272 с.
2. Авраева Ю. Как стать менеджером / Ю. Авраева // Библиотека. – М., 2001. – № 7. – С. 66-67.
3. Карташов Н. С. Качество управления обусловлено технологией / Н.С. Карташов // Библиотека. – 2009. – №5. – С. 47.
4. Колтенова М.В. Речевой портрет менеджера / М. В. Колтенова // Менеджмент в России и за рубежом. – 2009. – № 4. – С. 79.
5. Мотульский Р. С. Общее библиотечноеведение : учеб. пособие для вузов Москва : Либерия, 2004. – 224 с.

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ УБА ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ

*Мотько Альона Олександрівна,
аспірантка Київського національного університету культури і мистецтв,
науковий керівник – Гранчак Тетяна Юрійвна,
доктор наук із соціальних комунікацій, ,
старший науковий співробітник,
Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського,
м. Київ, Україна*

Українська бібліотечна асоціація (УБА) не перший рік спрямовує свої сили на найважливіші питання з розвитку бібліотечної справи та бібліотечної професії в Україні за рахунок обміну досвідом як з вітчизняними, так і зарубіжними фахівцями. Саме ця підтримка з боку УБА дає можливість бібліотечним працівникам правильно спрямовувати свою роботу для залучення сучасних користувачів у бібліотеки.

Різноманітна діяльність УБА дає можливість залучати додаткові спонсорські джерела фінансування, здійснюється професійне зростання бібліотечних працівників, розширюються можливості українських книгозбірень, зростає позитивний імідж та роль бібліотек.

Співпраця асоціації з вітчизняними та зарубіжними установами, громадськими організаціями, фондами та окремими громадянами, які зацікавлені у розвитку бібліотечної справи, дає можливість презентувати Україну на міжнародній арені та брати участь у міжнародних проектах.

Сьогодні проектна діяльність УБА розглядається як важливий засіб досягнення стратегічних цілей. Серед основних втілених проектів та тих, що знаходяться в процесі реалізації є:

проект «Карта бібліотек України», який буде орієнтувати всіх, кому це необхідно, щодо місцезнаходження найближчої бібліотеки та надавати інформацію про бібліотечні послуги [5];

проект «Містки громадської активності» покликаний покращувати зв'язки і співпрацю між цільовими групами, а також підвищити залучення місцевих спільнот до впровадження соціально-економічних змін [7];

проект «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек» (за підтримки Посольства США в Україні) спрямований на включення бібліотек різних типів, видів, підпорядкування у процес формування в суспільстві культури академічної доброчесності, запобігання проявам шахрайства, плагіату, корупції у сфері освіти та науки, зокрема, в школах і університетах [6];

проект «Читай! Формат не має значення!» спрямований на підтримку читання у будь-якому форматі [4];

проект «Активні громадяни» за підтримки Британської ради в Україні спрямований на набуття молоддю знань і навичок, які б сприяли міжкультурному діалогу та вирішенню конфліктів в масштабі всієї України, насамперед на Сході України [1];

проект «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках» передбачає розширення мережі центрів європейської інформації (ЦЕІ), створених на базі більшості ОУНБ, і

відкриття в містах і районах по всій Україні пунктів європейської інформації (ЄІ), інформаційно-методичне забезпечення бібліотекарів щодо їх діяльності та активізацію роботи бібліотек з популяризації європейських цінностей [4];

проект «Бібліотека – громада: відкритий простір» став переможцем міжнародного грантового конкурсу Фонду «Монсанта», спрямований на перетворення 25 сільських бібліотек на сучасні інформаційні центри [3];

проект «Бібліоміст» Фонду Білла та Мелінди Гейтс, який адмініструється IREX [2] та багато інших.

Слід зазначити, що не всі проекти УБА отримували підтримку грантодавців, але більшість з них зробили суттєвий внесок у розвиток бібліотечної справи.

Особливе значення має участь УБА в реалізації наймасштабнішого проекту в Україні «Бібліоміст» – це партнерська робота Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерства культури і туризму України та Української бібліотечної асоціації [2].

Завдяки даному проекту більше 2000 публічних бібліотек України були підключені до Інтернету та, з метою оволодіння сучасними новітніми технологіями, створено чималу кількість тренувальних центрів для бібліотечних працівників, які функціонують і по цей день, бібліотеки оновлюються та модернізуються, створюються та поповнюються електронні бази даних.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можемо зробити висновок, що проектна діяльність Української бібліотечної асоціації є важливою складовою для розбудови сучасної бібліотечної справи в Україні та є підґрунтям для формування якісно нового типу як бібліотеки, так і бібліотечного працівника.

Література

1. Проект «Активні громадяни» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/3222-proekt-aktyvni-hromadiany>. - Назва з екрана.
2. Проект «Бібліоміст» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/655-programa-bibliomist>. - Назва з екрана.
3. Проект «Бібліотека – громада: відкритий простір» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/2899-proekt-biblioteka-hromada-vidkryti-prostir>. - Назва з екрана.
4. Проект «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/3219-proekt-vse-pro-yevropu-chytai-slukhai-diznavaisia-v-punktakh-ievropeiskoi-informatsii>. - Назва з екрана.
5. Проект «Карта бібліотек України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/4109-proekt-karta-bibliotek-ukrainy>. - Назва з екрана.
6. Проект «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/3582-kultura-akademichnoi-dobrochesnosti-rol-bibliotek>. - Назва з екрана.
7. Проект «Містки громадської активності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/3467-mistky-hromadskoi-aktyvnosti>. - Назва з екрана.
8. Проект «Читай! Формат не має значення!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://anyformatread.org/>. - Назва з екрана.

**НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ, ЯК СКЛАДОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ**

*Прокопенко Людмила Іванівна,
кандидат культурології,
доцент кафедри інформаційних технологій,
Київський національний університет культури і мистецтв,
м.Київ, Україна*

Важливим напрямом діяльності Кафедри інформаційних технологій Київського національного університету культури і мистецтв є проведення науково-дослідної роботи (далі – НДР) серед студентів, магістрів і аспірантів відповідно до вимог вищої школи. Пріоритетними напрямками науково-дослідної роботи викладачів і студентів є дослідження бібліотечно-інформаційної сфери та освіти. Водночас, наукові пошуки Кафедри спрямовано на опрацювання історичних та теоретико-методичних засад традиційних і електронних носіїв інформації, на дослідженні життєвого і творчого шляху українських науковців у галузі книгознавства, бібліотекознавства та бібліографії, на застосуванні інноваційних форм бібліотечного обслуговування тощо. Під керівництвом наукових керівників студенти спеціальностей 029 «Інформаційна, бібліотечна і архівна справа», 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» набувають умінь користуватися науковою, довідковою, методичною літературою, а також закріплюють навички інформаційного пошуку в соціальних мережах, уникаючи «інформаційний шум», у відповідності з їх майбутньою професійною діяльністю.

Апробації результатів своєї науково-дослідної роботи (далі – НДР) студенти та магістранти Кафедри здійснюють на щорічній науково-практичній конференції професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів, студентів в рамках «Днів науки КНУКіМ»; на міжнародних та Всеукраїнських науково-теоретичних конференціях і семінарах; беруть участь у різноманітних заходах, які проводяться на базах провідних бібліотек м. Києва і присвячені підвищенню кваліфікації фахівців, а також оприлюднюють їх на сторінках фахових видань («Бібліотечна планета», «Вісник книжкової палати» та наукових збірниках). Зокрема, у 2019 році заплановано провести міжнародну науково-практичну конференцію, присвячену до 50-річчя заснування Кафедри, до участі у якій залучаються студенти та магістри.

Керівництво НДР студентів є обов'язковою складовою діяльності професорсько-викладацького складу Кафедри. Метою НДР на освітніх рівнях (бакалавр, магістр) є формування наукового світогляду, сприяння молодим дослідникам в опануванні методології і методів наукового пошуку. Так, під час курсу навчальної дисципліни «Бібліотечне краєзнавство», студенти 4 курсу здійснюють дослідження краєзнавчої проблематики: вивчають історію краю, життєвий і творчий шлях відомих особистостей, укладають покажчики. Краєзнавча науково-пошукова робота розширює світогляд, окреслює сферу інтересів, створює передумови для усвідомленого сприйняття знань. Під час «Краєзнавчої години» студенти представляють дослідницькі роботи, презентації покажчиків, а також демонструють, набуті під час навчання,

уміння самостійного аналітичного опрацювання матеріалів та зацікавити фактами з історії свого краю чи відомої персоналії. Варто зазначити, що студенти із захопленням презентують свої краєзнавчі напрацювання, що свідчить про інтерес до історії та культури рідного краю, адже бібліотечне краєзнавство є засобом актуалізації навчальних компетентностей студентів.

Під час проходження стажування за фахом та науково-педагогічної (асистентської) практики, для підвищення фахового рівня, активізації творчої діяльності, розвитку ініціативи і самостійності магістри виконують індивідуальні завдання, що полягають у більш глибокому вивченні одного з напрямів діяльності установи, аналізі наукової роботи одного із наукових центрів бібліотечно-інформаційної галузі, а також умінні узагальнити та опрацювати отриману інформацію.

Сучасна освіта повинна бути спрямована не тільки на формування професійних навиків і умінь, але й на виховання духовної сфери, на утвердження національної свідомості студентської молоді. Адже, залучення студентів до наукової роботи сприяє поглибленню і розширенню знань, збагачує світогляд, стимулює розвиток самостійності, творчого потенціалу, а також формуванню інтелектуальних здібностей особистості.

Пріоритетним у подальшій діяльності Кафедри є планування та організаційне забезпечення науково-дослідної роботи, яку спрямовано на виконання таких завдань: здійснення науково-дослідної роботи, проведення актуальних досліджень і наукового керівництва магістрами, аспірантами, здобувачами, а також студентами усіх форм навчання; залучення студентів до участі у міжнародних, всеукраїнських, науково-практичних конференціях, семінарах; підготовка доповідей на наукові конференції тощо.

Література

1.Медведева В. М., Прокопенко Л. І., Робоча програма практики для студентів освітнього рівня «магістр» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». – К.: КНУКіМ, 2018. – 22 с.

2.Прокопенко Л. І. Бібліотечне краєзнавство: робоча програма навчальної дисципліни. – К. : КНУКіМ, 2018. – 44 с.

УДК 016:[02+69+72]

ПРОФЕСІЙНА СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВНОЇ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. В. Г. ЗАБОЛОТНОГО З ВИЩИМИ УЧБОВИМИ ЗАКЛАДАМИ: НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Піонткевич Надія Ігорівна,
магістрант кафедри інформаційних технологій,
науковий керівник – Прокопенко Людмила Іванівна,
кандидат культурології, доцент,
Київський національний університет культури і мистецтв,
м.Київ, Україна

В сучасному світі теоретичні знання із обраної майбутньої професії не завжди можуть виступати виправною точкою в закріпленні знань та набутті професійних навичок, які будуть ключовими в становленні людини, як професіонала своєї справи. Зазвичай, саме практика та практичні знання

надають студенту не тільки захоплення своєю справою, а й ті самі навички, які він застосує у своїй подальшій професійній діяльності.

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного (далі - ДНАББ) як база практики для студентів відкрила свої двері в 2007 році. Майже кожного року студенти з провідних вишів України звертаються до бібліотеки для проходження практики, серед яких: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський університет імені Бориса Грінченка, Київський національний університет культури і мистецтв, Київський національний університет архітектури і будівництва та інші. Студенти, які проходять практику, навчаються на професії: бібліотечних фахівців, істориків-краєзнавців, архітекторів.

Для кожного студента керівник бібліотеки складає індивідуальну та робочу програму практики, керуючись регламентуючими документами щодо практики від вищого навчального закладу (ВНЗ).

Так, студенти Київського національного університету культури і мистецтв, спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», проходячи виробничу практику в бібліотеці, поглибили знання методики реєстрації та обліку користувачів, застосували на практиці знання щодо процесів формування та організації бібліотечного фонду, пошуку в базах даних, доступу до електронних ресурсів бібліотеки, ведення бібліографічної та довідково-інформаційної діяльності. Під час практики студенти ознайомлюються з технологіями формування та комплектування фонду, науковою обробкою документів, створенням електронного каталогу, методикою створення бібліографічних покажчиків.

Також під час практики студенти закріплюють теоретичні знання з бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів, методики їх реєстрації та обліку, особливості надання віртуальної бібліографічної довідки, в організації та підготовці тематичних виставок до заходів. Виконаний студентами, під час проходження практики, обсяг робіт дозволяє закріпити практичні знання зі своєї професії.

Для студентів Київського національного університету імені Тараса Шевченка історичної спеціальності, було сформовано програму практики, яка відповідає всім вимогам навчального плану. Під час проходження практики студенти мали можливість ознайомитися з базою практики в цілому, а також з відділом рідкісної книги та краєзнавства, інноваційно-методичною та краєзнавчою роботою в бібліотеці, веденням бібліографічно-інформаційної діяльності, інформаційними технологіями пошуку літератури в бібліотеці тощо. Під час проходження практики студентам було запропоновано проведення індивідуальних краєзнавчих досліджень, під наглядом керівників практики, з історії малих міст України (відповідно до списку малих міст). Для виконання завдання студентами-практикантами опрацьовувалися галузеві періодичні видання 1956-1958 років з фонду ДНАББ ім. В. Г. Заболотного.

Отже, ДНАББ ім. В. Г. Заболотного допомагає студентам у формуванні себе, як спеціаліста та професіонала своєї справи, закохує у обрану професію та сприяє вищим навчальним закладам у формуванні та навчанні студентів.

Література

1. Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного [Електронний ресурс] / Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека ім. В. Г. Заболотного. – Електронні дані. – Київ. – Режим доступу : <http://www.dnabb.org/index.php> – Назва з екрану. – Дата перегляду : 19.03.2019.

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО ТА СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ НОТАТКИ ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Салата Галина Володимирівна,

доктор історичних наук,

*директор коледжу Київського університету культури і мистецтв
м. Київ, Україна*

Бібліотека є своєрідним феноменом, який відображує соціально-економічну, політичну, культурну специфіку певного періоду. Найчастіше бібліотека концептуалізується як монолітна сутність, перетворюючись на грандіозну ідею, яку, інтерпретують у таких абстракціях як освіта, інтелектуальна свобода, науковий прогрес і демократія. Проте, подібне мислення не сприяє критичному вивченню соціальних інститутів, а відтак і змістовним змінам у людському суспільстві.

Перед сучасними працівниками бібліотек постали серйозні завдання, а саме: повністю враховувати рівність і різноманітність, зосереджуючись на послугах, що базуються на реальних потребах, та орієнтуючись на ресурси, спрямовані на тих, хто їх найбільше потребує; знати та розуміти склад місцевої громади, активно співпрацюючи з нею; повною мірою залучати громаду, прямуючи, наскільки це можливо, до спільного виробництва послуг.

Реалізація принципу соціальної справедливості у сучасних умовах стає об'єктом глибокого теоретичного розгляду у межах бібліотекознавства та інформаційних наук.

Боротьба з соціальною ексклюзією, імплементація принципу соціальної справедливості за умов збільшення розриву між бідними та багатими стає нагальною потребою сучасних бібліотек. Для успішної інтеграції у суспільство майбутнього публічні бібліотеки повинні трансформуватися у своєрідні міжкультурні клуби, майданчики для вільного спілкування та обміну думками, стати культурними осередками своїх громад, а відтак відмовитись від застарілої концепції «довершеності» та реалізувати принцип соціальної справедливості.

Соціальна справедливість – це поняття, яке визначає чесні та справедливі відносини між людиною і суспільством. Вона вимірюється явними і латентними умовами розподілу багатства, можливостей та соціальних привілеїв. Соціальна справедливість включає в себе наші найглибші переконання, сформовані політикою, релігією, етнічною приналежністю та почуттям ідентичності, про світ та про життя, якого ми хочемо для себе та інших. Соціальна справедливість є основоположним принципом мирного і процвітаючого співіснування як окремої спільноти, так і глобального соціуму.

Нагальним завданням сучасного суспільства є реалізація принципу соціальної справедливості у всіх сферах життя, зокрема в межах такого соціального інституту як наука. Суттєвою складовою сучасної науки є бібліотекознавство – комплексна соціогуманітарна дисципліна, яка вивчає закономірності формування, розвитку і функціонування бібліотек, а також цілі, зміст, систему, форми суспільного користування друкованими виробами. Метою бібліотекознавства є оптимізація соціального використання інформації через створення інституту бібліотеки, яка виступає

центральним елементом загальної структури; обслуговування користувачів; підготовку кадрів.

Донедавна, мета роботи бібліотеки була окреслена як створення/акумуляування знань, освіта, збереження історії, підтримка демократії та збереження цивілізації, але сьогодні працівники бібліотек розуміють, що інститут бібліотеки, а також їхня робота «вбудовані» в мережу суспільних відносин, що виходять за межі традиційної сфери впливу бібліотеки. У світлі цієї критичної свідомості все більше фахівців з бібліотечної та інформаційної науки сприймають себе як агентів суспільних змін і прихильників соціальної справедливості, відмовляючись від традиційної ідеї «бібліотечної нейтральності» і статичних, ідеалізованих концепцій бібліотечної культури.

Підхід до соціальної справедливості у галузі бібліотекознавства та інформаційних наук базується на інституційній перспективі та етиці турботи, солідарності та поваги. Соціальні інститути, економіка та культура можуть бути несправедливими *per se*. Намагаючись досягти соціальної справедливості, необхідно пам'ятати про важливість глибинних соціальних і культурних факторів, а також усвідомлювати те, як вони формують життєві перспективи окремих осіб і громад. Необхідною складовою є і піклування про окремих членів громади, повага до їхнього внутрішнього світу.

Стрижнем соціальної справедливості у галузі бібліотекознавства є:

- справедливий розподіл, тобто спосіб, у який розподіляються ресурси, можливості та послуги незалежно від аскриптивних і набутих статусів користувачів;
- участь – соціальна справедливість визнає рівне право всіх осіб на отримання послуг, відповідно, працівники бібліотек повинні уникати ставлення до користувачів як до пасивних одержувачів послуг/допомоги. Усі члени громади повинні мати рівний голос і вплив;
- визнання – образи і символи культури можуть створювати і зміцнювати структури панування і поневолення, отже, працівники бібліотеки мають приділяти увагу тому, як певні індивіди та громади представлені у культурних фондах.

Суттєвою складовою соціальної справедливості виступає інформаційна справедливість. Наразі склалась загрозлива ситуація, підґрунтям якої є інформаційна асиметрія – ситуація, у якій інформація доступна лише деяким, але не всім учасникам інформаційного процесу.

Інформаційна справедливість – це багатогранна концепція, що відображає три способи, завдяки яким індивіди можуть бути пов'язані з інформацією – як користувачі, як джерела, як суб'єкти. Будь-який користувач інформації повинен мати справедливий доступ до неї, це і є розподільчою справедливістю. Інформаційні товари та інформаційні послуги повинні бути справедливо розподілені між усіма членами суспільства [1-2].

Справедливе відношення до індивіда як до джерела інформації повинно базуватися на рівних шансах зробити свій внесок у виробництво та надання знань – це називається справедливістю участі. Всі члени суспільства мають мати можливість представляти свою індивідуальну або групову точку зору, яка має бути врахована, а також брати участь у спільному прийнятті рішень щодо надання інформаційних ресурсів [3].

Теорія соціальної справедливості має стати частиною цього відкриття, оскільки вона пропонує нові, чіткі способи формулювання довготривалих альтруїстичних позицій для нових поколінь професіоналів. Сучасна ситуація

вимагає об'єднання зусиль заради виживання людства. Тільки завдяки відкритому і шанобливому діалогу людство спроможне подолати взаємне непорозуміння, суперечки та агресивність. Внаслідок цього люди зрозуміють, що світ набагато менший, ніж вони собі уявляли раніше, а для його збереження необхідно визнати абсолютну цінність кожної людини.

Література

1. Danylova T., Salata G. Beyond biological and social: a holistic approach to mental health [INTERDISCIPLINARY APPROACH IN MHC] / T. Danylova, G. Salata // Mental Health: global challenges of XXI century (Kyiv, 2017, Interregional Academy of Personnel Management) / [edited by Dr. Viktor Vus]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. – 104 с. – С. 81–84.
2. Danylova T., Salata G. The Ecological Imperative and Human Nature: A New Perspective on Ecological Education / T. Danylova, G. Salata // Міждисциплінарні дослідження складних систем = Interdisciplinary Studies of Complex Systems : [збірник наукових праць]. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – № 12. – С. 17-24. URI: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/19663>
3. Шинкарук В.Д., Салата Г.В., Данилова Т.В. Дихотомія «культура-цивілізація» в англо-американському і західноєвропейському науковому дискурсі Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. – Київ: Міленіум, 2018. – № 2. – 362 с. – С. 82-88.

УДК 930

ЕПІСТОЛЯРНІ ДЖЕРЕЛА ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС АРХІВНИХ УСТАНОВ

*Тимофєєва Катерина Олександрівна,
аспірантка Київського національного університету культури і мистецтв,
науковий керівник – Новальська Тетяна Василівна,
доктор історичних наук, професор,
Київський національний університет культури і мистецтв,
м. Київ, Україна*

Епістолографія – повновартісна галузь сучасного літературознавства та історіографії, що досліджує найважливіші особливості змісту й форми листів різних епох. Термін «епістолографія» за традицією вживають стосовно означення кореспонденції, послань, літератури листів, «в основі якої – лист як жанр» [5].

І той факт, що протягом багатьох десятиліть велика кількість епістолярних пам'яток українського письменства не була введена у науковий обіг, найперше пояснюється непересічною роллю митців у суспільному житті свого народу. В одних випадках заборона оприлюднювати ці джерела була спричинена «крамольними» прізвищами кореспондентів, в інших – прізвищами адресатів, ще в інших – прізвищами, що згадувалися в текстах листів та ін. Внаслідок цього було втрачено величезну інформацію, взяту «з перших уст», про ті чи інші явища, події, особи. Це призвело до того, що сьогодні треба надолужувати втрачене, а також переглядати оцінки багатьох фактів [1, 35].

У час цензурного гніту, а таким був к. ХІХ – поч. ХХст., особливо «підвищувалась роль прихованих від цензурного догляду епістолярних паперів, які вимушено доповнювали всі види легальної преси: вони були хронікою новин, примітивних подій суспільного життя і коментарем до них» [2, 17].

У наукових студіях епістолографія фактично ніколи спеціально не досліджувалась, не концентрувалась увага на художніх особливостях письменницьких листів, публікація яких посувається дуже повільно. епістолярного жанру в українській літературі доби сталінізму.

Однією з об'єктивних причин недостатнього вивчення приватних листів, як таких і письменницьких зокрема, є, і на цьому наголошує більшість дослідників, відсутність праць, присвячених теоретичним питанням епістолографії, які б відповідали сучасному рівню літературознавства, що спирається на синтез близькоспоріднених і суміжних наукових дисциплін, з метою всебічного розгляду означеного питання.

З давніх часів людина мала потребу у спілкуванні на відстані. Одним із таких засобів комунікації є лист, який має давню й цікаву історію. Ще у Стародавній Греції виникла форма листа, якою ми користуємося й сьогодні. Уже тоді в листі мала бути тріада складових: вступ (прескрипт), головна частина та закінчення (клаузула). Величезний масив приватної кореспонденції лишила у спадок візантійська епоха. У середні віки листи як повноправний факт літератури поцінювались дуже високо: їх читали, переписували, ретельно збирали й часто зберігали навіть разом з коштовностями. За доби Середньовіччя мистецтву писати листи навчали в тогочасних школах нарівні з читанням, арифметикою, а також іноземними мовами. Заново відкриті Петраркою епістоли Цицерона почали привертати увагу західноєвропейського читача, епістолографія поступово розвивається до форми розваги і відпочинку освіченої публіки. Написання листів стає модою. Приватна кореспонденція значною мірою замінила відсутню ще тоді пресу. У Київській Русі, зокрема, на означення листа вживався термін «грамота». Першими пам'ятками листування в Україні вважають берестяні грамоти, які було знайдено не так давно на Львівщині. Хронологічно вони відносяться до XIV – XV століття, хоча, на превеликий жаль, їх збереглося дуже мало. А таке явище як відкритий лист сягає своїм корінням у сиву давнину – до «Повчання Володимира Мономаха» та «Слова до князів» невідомого автора.

Листування – одна з форм мовного спілкування людей, яка обслуговує всі сфери людського буття: побут, особисте життя, професійні, ділові стосунки, суспільно-політичну діяльність тощо. Регулюється цей комунікативний акт як знанням мовної системи та дотриманням норм уживання мовних одиниць, так і сукупністю екстралінгвістичних факторів та соціальним досвідом. Оформленню та вигляду кореспонденції інколи надається не менше значення, ніж самому змісту листа.

Епістолярне спілкування передбачає наявність, як правило, уявного співрозмовника, адже основне призначення листа – поінформувати про якусь певну подію або висловити свої почуття адресату, або поєднати те й інше. Коло питань, подій, про які йдеться в кореспонденції, може бути широким і вузьким, дуже важливим і менш значним. Усе це залежить від багатьох факторів: літературного таланту адресанта, його суспільного становища, а також від адресата [34, 90]. Оскільки зміст і форма листів визначаються колом інтересів і манерою адресата, різні грані особистості автора вимальовуються найповніше в його епістолярних діалогах з різними адресатами [3, 149].

Лист, з одного боку, є явищем життя, спонтанним виявом думки, людських почуттів і реакцій, звернених до конкретного адресата. З другого боку, з плином часу лист набуває іншого звучання, багатозначності, чинник

суб'єктивності відходить на другий план, і лист починає самостійне життя, виступаючи свідком минулих подій, даючи можливість читачеві доторкнутися до історичної реальності, глибше усвідомити її, відчутти себе ніби співучасником тих подій. «Поза часом, поза певним суспільством неможливо зрозуміти і осмислити лист» [4, 92]. Вивчення епістолярної спадщини як жанру розпочинається майже водночас з його народженням. Перші спогади про листи зустрічаються в епосі («Іліада») та в істориків (Геродота). За цей тривалий період з'являються дослідження, в яких аналізується епістолярій античної епохи, стародавніх єгиптян, римлян. Предмет зацікавлення – комерційні кореспонденції, фіктивні епістоли, публіцистичні листи.

Українська епістолярна традиція формувалася не без впливу кращих надбань європейського листування. Згадувані раніше берестяні грамоти уже в ті часи служили діловому спілкуванню людей, а їх авторами були представники різних соціальних груп. Зразки приватного спілкування українців, що збереглися до нашого часу, належать до XVIII ст., зокрема, маємо листи Мазепи до Мотрі Кочубей, хоча, зрозуміло, що цей вид спілкування виник значно раніше.

Переважна більшість дослідників як вітчизняних (М. Коцюбинська, В. Кузьменко, Г. Мазоха, Л. Вашків,), так і зарубіжних (Н. Белунова, Н. Ковальова, Є. Єліна, Т. Зоріна, М. Бахтін) відзначають, що лист поліфункціональний. Як правило, в науковій літературі виділяють п'ять функцій епістолярного тексту: комунікативну, інформативну, прагматичну, експресивну, фатичну [4, 91]. Листи письменників є прикладом реалізації одночасно кількох функцій.

Епістолярна спадщина будь-якого письменника – надзвичайно вдячний матеріал для дослідження, адже являє собою збірку неповторних, своєрідних листів, які дають цілісне уявлення про його духовний образ. Із листування маємо змогу досягнути своєрідну духовну мікрогалактику, в якій жив митець. І саме кореспонденції стають тими променями, які «лучать між собою духовні іпостасі, а отже є, ніби своєрідними потоками енергії, якими адресати обмінюються» [4, 117]. Відтак досліднику неважко відтворити творче й життєве середовище, у якому митець жив і утверджувався, і яке є відчутною підмогою для розуміння й сприйняття творчості адресанта, її шарів – не поверхневих, а глибинних. Листи пишуться під хвилинним враженням, тому тут яскраво відображається характер автора, «його настрій», стан (душевний, фізичний) саме в даний момент, чого не можна в принципі мати від друкованих праць цього ж автора» [4, 117].

Завдяки листуванню в нас з'являється можливість доторкнутись до особливості його світосприймання. У приватних листах знаходять свій прояв багатосторонні аспекти світогляду автора, відображається досвід самоаналізу й самоспостереження. Перед нами постає своєрідний «автопортрет автора, що його ми малюємо самі на основі реального, не запрограмованого заздалегідь матеріалу» [4, 119]. Суб'єктивне начало, оголений психологічний світ творчої особистості відіграють роль організуючого центру листування, завдяки якому ми маємо змогу прилучитися до авторської інтерпретації проблем людської екзистенції, світовідчуття, аристократизму почуттів, доброзичливості – філософії серця. Листування письменника становить науковий інтерес як оригінальний чинник, у якому відображена вся багатогранність духовного життя письменника, індивідуальні особливості

його мислення, стиль творчої особистості, ті чи інші художні, культурні та суспільні тенденції, до яких митець причетний [4, 3].

Існують історичні періоди, коли приватне листування духовної еліти нації набуває особливого значення. 60-90-ті роки XIX століття власне й позначені пожвавленням, що було наслідком глобальних зрушень у політичному, соціальному, культурно-мистецькому житті людства. На цей період припадає боротьба із соціальною несправедливістю, за національні свободи. Прагнення до кардинальних зрушень у суспільстві позначилося й на листах митців слова, аналіз яких засвідчує, що вони мали не тільки приватний, інтелектуальний характер і були цікавими не лише для безпосередніх учасників „діалогів на відстані”. Листування українських письменників стало ареною історичної й літературної полеміки. Епістолярне контактування сприяло визріванню духовної сили майстрів слова, їхньої усвідомленості себе як літературних борців за ідеали національного й культурного життя.

Листи українських письменників к. XIX – поч. XX ст. стали не лише формою самопізнання, самовираження особистості, а й своєрідним засобом освоєння дійсності. Із цих листів проступає збірний соціально-психологічний автопортрет українського літератора даного періоду. Епістолярні контакти розширюють наші уявлення про митця, а також акцентують увагу на тих морально-етичних категоріях, які лежать у основі формування особистості, зокрема поняття порядності, честі. За словами В. Кузьменка, епістолярій письменника чимало дає для достовірного уявлення про перипетії особистого життя митця, поглиблює наші знання про епоху, про поступ художньої думки, про взаємини між літературними й громадськими діячами.

Спеціалісти різних галузей давно вже помітили *поліфонізм епістоли* [2, 55]. «Самостійність чужого слова в листі, неможливість поєднання кількох точок зору в єдиній – тобто поліфонізм листа» епістолограф І. Паперно називає серед основних принципів побудови кореспонденції як виду тексту [4, 114]. У приватних кореспонденціях поліфонізм має свої особливості. Тут можна розрізнити позицію автора (відправника), читача (адресата) і, врешті, позицію третьої особи, про яку може йтися у листі. Їх співвідношення може бути різним, але воно завжди залежить від волі автора листа і часто від того, кому він адресований. Водночас у письменницьких кореспонденціях, як і будь-якому іншому мистецькому творі може проявлятися як зовнішня, так і внутрішня позиція автора, а також можливим є їх поєднання. Функціонування внутрішньої і зовнішньої позиції в епістолярних текстах нерозривно пов’язане із проблемою поліфонізму.

Попри певні позитивні зрушення в галузі епістолографії, мусимо визнати, що протягом останніх десятиріч наукові концепції стосовно дослідження епістолярію лишилися майже незмінними. У кращому випадку листи розглядалися почасти й розглядаються нині лише крізь призму якоїсь однієї наукової дисципліни: лінгвістики, історії або літературознавства та ін.

Вивчення письменницького епістолярію повинно проходити не стільки у фактографічному аспекті (сучасні науковці використовують листи здебільшого як додатковий біографічний матеріал на рівні з документами, статтями, щоденниками, спогадами тощо, але без врахування специфіки епістолярного жанру), скільки у психологічному та естетичному. Адже приватні листи письменника – це частина життя людини, по суті – «це саме життя, схоплене в момент його творення або по його гарячих слідах» [4, 114].

Багато мемуарних документів, до яких і належать листи, чи не збереглися, чи розпорошені по різних приватних колекціях та архівних установах, які мають у своїй скарбниці безцінні матеріали, що поєднують минуле з майбутнім і вступають у комунікативний взаємозв'язок з сучасним. Тож тема вітчизняної епістолярної спадщини не повністю розкрита і розлого не досліджена, тому й потребує нових досліджень і нової джерельної бази, яку молоді науковці мають ретельно шукати в рукописних і архівних відділах, що запорошені пилом і паутиною спогадів, які потрібно відновити для нових поколінь.

Література

1. Кузьменко В. І. Епістолярій українського письменства «Розстріляного відродження» як вияв авторської свідомості в умовах тоталітаризму // Літературознавство. Бібліографія. Інформатика: Доповіді та повідомлення III Міжнародного конгресу українців. – Харків : Око, 1996. – 204 с.
2. Кузьменко В. І. Письменницький епістолярій в українському літературному процесі 20-50 років XIX ст. – Київ, 1998. – 305 с.
3. Кузьменко В. І. Епістолярна спадщина Григора Тютюнника: стиль письменника і взаємо рецепція з адресатами // Наукове видання „Прийшов, щоб не розлучатися...”, упоряд М. Конончук. – Київ, 2005. – 325 с. – С. 145-150.
4. Мазоха Г. С. Український письменницький епістолярій другої половини XX століття: жанрово-стильові модифікації: Монографія. – Київ : Міленіум, 2006. – 344 с.
5. Світайло Р. Л. Епістолярна література // УЛЕ: В 5 т. – Київ, 1990. Т. 2 – с. 154.

УДК 004:005

ДОКУМЕНТАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЯК ГОЛОВНА ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНА ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ

Товт Ірина Семенівна,

кандидат історичних наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Документаційно-інформаційне обслуговування виступає головною забезпечувальною (обслуговуючою) функцією управління, виконання якої потребує спеціальних професійних знань. Від того, як поставлена ця робота, залежить оперативність, чіткість у діяльності будь-якого суб'єкта.

Документаційно-інформаційне забезпечення здійснюють спеціальні структурні підрозділи: управління справами; загальний відділ; канцелярія; секретаріат (або секретар-помічник).

В своїй діяльності служби документаційного забезпечення управління керуються законами, указами, постановами уряду, наказами та розпорядженнями управління, положеннями про службу, ДСДЗУ та основними правилами роботи відомчих архівів, інструкцією з діловодства даного суб'єкта, посадовими інструкціями працівників служби, державними стандартами на уніфіковані системи документації і насамперед на УСОД, методичними розробками з питань діловодства та архівної справи.

Процеси документаційно-інформаційного забезпечення повинні бути стандартизовані та впорядковані. Значну роль в упорядкуванні роботи з документами й оптимізації документаційних процесів відіграла Єдина державна система діловодства, затверджена Кабінетом Міністрів України.

Обов'язковим для кожної установи документом, який складається для створення на підприємстві єдиної системи формування справ, забезпечення

їх обліку, швидкого розшуку документа за його змістом та видом, відбору документів на державне зберігання у процесі діловодства є номенклатура справ – систематизований перелік найменувань справ, що заводяться в суб'єкті, з визначенням термінів їх зберігання, оформлений в установленому порядку.

Номенклатура справ служить для розподілу та групування виконаних документів у справи, закріплення індексації справ, встановлення термінів зберігання, побудови довідкової картотеки. Номенклатура справ є класифікаційним довідником і використовується при вибудовуванні інформаційно-пошукової роботи. У номенклатуру справ включаються всі документи, що утворюються в діяльності установ[2, с. 63].

Складання номенклатури справ – досить складна робота, що вимагає високої професійної кваліфікації. Оскільки існує велика кількість однорідних за характером діяльності суб'єктів, в яких поширена однотипна документація (наприклад, школи, лікарні, дитячі садки та ін.), недоцільно для кожного суб'єкта складати номенклатуру справ кожного разу спочатку, тому значного поширення в останнє десятиріччя набули типові та зразкові номенклатури справ. Номенклатура справ складається в останньому кварталі поточного року на наступний[4, с. 18].

Отже, від того, як складена номенклатура справ закладу, залежить оперативність роботи з документами, які знаходяться на збереженні. Тобто, номенклатура справ підприємства є найважливішим етапом у веденні ділової документації.

Література

1. Козоріз, В. П. Загальне і кадрове діловодство : навчальний посібник / В. П. Козоріз, Н. І. Лапицька. – К. : МАУП, 2002. – 168 с.
2. Блощинська, В. А. Сучасне діловодство : навчальний посібник / В. А. Блощинська. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 319 с.
3. Кирсанова, М. В. Современное делопроизводство : учебное пособие / М. В. Кирсанова. – М. : ИНФА-М; Новосибирск: Сибирское соглашение, 2003. – 304 с.

УДК 651.4

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ З КАДРОВИХ ПИТАНЬ

Чаюн Юлія Сергіївна,

магістрантка спеціальності інформаційної, бібліотечної та архівної справи,

науковий керівник – Товт Ірина Семенівна,

кандидат історичних наук, доцент,

Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,

м. Біла Церква, Україна

Зміни в економічному та політичному житті нашої країни, що відбулися протягом останнього десятиріччя, обумовили необхідність адаптації українських організацій до нових умов господарювання, пошуку нових ринкових механізмів управління. Одним з основних ресурсів організації, які визначають її ринкову стійкість, ефективність функціонування та перспективи стратегічного розвитку, є персонал. У свою чергу рівень розвитку персоналу визначає конкурентний потенціал або

конкурентні переваги організацій конкурентний потенціал або конкурентні переваги організацій за умов ринкових трансформацій [6].

У зв'язку з цим, особливої актуальності для організацій набуває менеджмент персоналу, з його якісною та кількісною сторонами, задля того щоб з мінімально можливими витратами забезпечити ефективне та своєчасне виконання організаційних цілей і завдань.

Проблеми кадрового менеджменту у різних аспектах досить докладно вивчалися як вітчизняними, так і зарубіжними вченими та практиками. В Україні в цій сфері наукові дослідження проводять такі провідні фахівці як Г. А. Дмитренко, Г. В. Щокін, В. О. Лук'янихін, Ф. І. Хміль та ін. Серед російських дослідників слід назвати В. О. Дятлова, А. Я. Кібанова, Т. Ю. Базарова, В. І. Шкатуллу, В. В. Травіна та ін. Серед зарубіжних вчених відомі праці М. Мескона, К. Кунця, Г. Шмідта та ін.

Місце служб персоналу в сучасних організаціях обумовлене характером послуг, які вони надають своїм клієнтам. Найважливішими клієнтами служб персоналу є працівники, менеджери, власники організації і зовнішні споживачі їхніх послуг – клієнти.

Значний обсяг робіт служби персоналу пов'язаний з обліком, документуванням руху кадрів і звітністю з кадрових питань. Облік кадрів вимагає ретельної фіксації всіх подій трудового життя людини у відповідних документах, адже помилки, неточності в записах можуть спричинити значні неприємності для працівника як протягом його трудової діяльності, так і після її закінчення, особливо при виході на пенсію [1, 3, 4, 5].

Документування трудової діяльності працівника при прийомі на роботу починається з написання ним відповідної заяви. Кандидат пише її особисто від руки і підписує.

Заява, перед тим як потрапити до керівника організації, підлягає візуванню. Першу візу про згоду чи мотивовану незгоду щодо прийому на роботу нового працівника накладає його потенційний безпосередній керівник; другу – працівник військово-облікового столу або працівник служби персоналу, відповідальний за облік військовозобов'язаних запасу. Далі заяву візує керівник служби персоналу. Після цього заява подається на підпис керівнику організації. У разі позитивного вирішення керівник дає доручення службі персоналу підготувати відповідний наказ [1, 3, 4, 5].

Важливим напрямом роботи служби персоналу є складання статистичної звітності, яка поділяється на державну і відомчу. Подання статистичної інформації регулюється Законом України «Про державну статистику» [7].

Державна статистична звітність із персоналу здійснюється за формою №6-ПВ «Звіт про кількість працівників, їх якісний склад та професійне навчання».

Для здійснення моніторингу соціально-трудової сфери на всіх рівнях, для стратегічного й оперативного управління підприємством необхідно мати достовірну, оперативну і повну інформацію про перебіг процесів, пов'язаних з організацією та використанням праці й соціально-трудовими відносинами. Звітність показників з праці на підприємстві поділяється на статистичну та оперативну, вона може мати різні напрямки використання та періодичність складання [1, 2].

На підприємствах роботу зі складання і своєчасного подання звітів з питань праці здійснює економіст з питань праці.

Служби персоналу є функціональними, вони не беруть прямої участі в управлінні основною діяльністю персоналу, а лише допомагають керівництву організації і виробничих підрозділів вирішувати питання прийому на роботу, звільнення, переміщення, підвищення кваліфікації працівників.

Отже, функціонування служби персоналу значною мірою залежить від усвідомлення її керівником своїх функцій, а також від його особистісних якостей. Основні функції керівника служби персоналу, крім безпосереднього керівництва підпорядкованим йому підрозділом, стосуються надання послуг керівникам усіх виробничих і управлінських підрозділів організації, їх інформування і консультування у вирішенні кадрових питань, а також контролю і реалізації положень кадрової політики. Керівник відділу кадрів повинен володіти стратегічним мисленням, уміти передбачати майбутнє, бачити організацію загалом й індивідуальність кожного працівника; володіти стійким темпераментом, мистецтвом спілкування з людьми; мати здатність об'єктивно оцінювати свою діяльність і діяльність підлеглих; бути чесним, терплячим і дружелюбним.

Література

1. Грішнова, О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник. 4-те вид., оновлене. / О. А. Грішнова. – Київ : Знання, 2009. – 390 с.
2. Закон України «Про державну статистику». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
3. Консультант кадровика. URL : <http://kadrhelp.com.ua/nizka-novih-form-statistichnih-zvitiv>
4. Лук'янихін, В. О. Менеджмент персоналу : навч. посіб. / В. О. Лук'янихін – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – 592 с.
5. Лукашевич, В. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / В. М. Лукашич. – Львів : Новий Світ. 2000, 2007. – 248 с.
6. Скібіцька, Л. І. Діловодство : навчальний посібник. / Л. І. Скібіцька. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
7. Сокирник, І. В. Діловодство. – Хмельницький, 2001. URL : <http://buklib.net/books/28359/>
8. Смутчак, З. В. Особливості організації обліку і звітності з кадрових питань. Економіка. Управління. Інновації. / З. В. Смутчак. – 2013. Вип. 2 (10). – С. 1-8.

УДК 004:02

СУЧАСНІ БІБЛІОТЕКИ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Черноскутова Марта Сергіївна,
магістрантка спеціальності інформаційної, бібліотечної та архівної справи,
науковий керівник – Вертій Жанна Сергіївна,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Функціонування бібліотечних установ, розвиток на сучасній технологічній основі бібліотечної діяльності є важливим напрямом удосконалення суспільних механізмів, пов'язаних із процесом еволюції керування інформаційними ресурсами, забезпеченням доступу до них дедалі ширшого кола представників різних соціальних груп населення.

Цей розвиток уже в найближчій перспективі має забезпечити якісно нову суспільну систему використання інформаційних ресурсів.

Продуктивним для дослідження цих процесів став соціо-культурний підхід, широко представлений у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників Р. Мотульського, К. Вигурського, А. Соляник, Я. Шрайберга, І. Давидової та ін.

Бібліотеці до недавнього часу належало монопольне становище серед соціальних інститутів, які займалися збором, систематизацією, зберіганням інформації. Проте тільки бібліотека забезпечувала доведення інформації до користувача у вигляді «нового знання», що виводило її в ранг монополістів системи соціальних комунікацій. Тобто на відміну від інших соціальних інститутів (архівів, музеїв, фондів тощо) тільки в бібліотеці користувач міг отримати доступ до професійно опрацьованих і збережених масивів інформації.

Якщо бібліотечний документ передати до музею, то його (документа) призначення стане іншим – із загальнодоступного він стане експонатом, на який можна дивитися, однак торкатися всім не можна. Якщо ж той же бібліотечний документ потрапить до архіву, то його можуть використати або як першоджерело, наприклад рукопис, для створення друкованого документа, або не показувати загалу до визначеного часу [1, с. 12-14].

Інформаційні ресурси бібліотек, відпрацьована роками структура організації доступу до інформаційних джерел, а також сучасні електронні засоби комунікації спроможні стимулювати вироблення нових знань, надаючи новій генерації вчених і творчих особистостей вагомі інтелектуальні активи для створення економіки знань, що виходять на перший план суспільного життя. Упровадження новітніх технологій у бібліотечну практику розширює можливості бібліотек і зумовлює перегляд концепції обслуговування користувачів. Задоволення інформаційних потреб усіх учасників інформаційних відносин у бібліотеці – це істотний фактор підвищення рівня інформатизації суспільства, побудови суспільства знань [2, с. 262-263].

При цьому стрімке зростання ролі й значення інформації перетворює її на прибутковий ресурс, що спричиняє появу великої кількості комерційних структур, які використовують такий інформаційний ресурс як прибуткову сферу бізнесу. В Інтернеті сьогодні існує безліч фірм, які виконують функції бібліотеки щодо забезпечення сучасних користувачів необхідною інформацією. Вони створюють комфортні умови її надання – електронні повнотекстові документи надсилаються на особисті комп'ютери замовників у будь-який час і в різні місця.

Серед них – інформаційні агентства, інформаційні портали, інформаційні сайти, бази даних тощо. Ця альтернативна система інформаційної комунікації створює високу конкуренцію серед установ системи соціальної комунікації і насамперед бібліотек, ліквідовуючи їхнє монопольне становище у сфері інформаційного обслуговування. Потреби сучасних користувачів, які представляють сфери юриспруденції, бізнесу, управління тощо, ступінь прийняття рішень яких на основі наданої інформації досить висока, дедалі частіше задовольняються 12 комерційними структурами.

На сьогодні можна стверджувати, що, враховуючи тенденції розвитку інформаційного суспільства й роль у ньому інформації, у системі соціальної комунікації основне місце належатиме електронним інформаційним потокам. Поряд із цим сучасним бібліотекам у своїй діяльності необхідно робити акцент на роботу не з друкованими документами, а з інформацією, оскільки

вона забезпечує вимоги сучасного інформаційного суспільства щодо перспектив свого розвитку.

Зі зростанням запитів на інформацію в період переходу до постіндустріального, інформаційного суспільства, із залученням до неї дедалі ширшого кола людей зростає необхідність в удосконаленні роботи бібліотек, що перетворюються на суспільні інформаційні центри широкого призначення, у забезпеченні їх кваліфікованими інформаційними працівниками, посередниками між виробниками й користувачами інформації, між існуючим у суспільстві інформаційним ресурсом і соціальними структурами, що базуються на ньому.

Причому бібліотеки відповідатимуть сьогоднішнім вимогам, успішно виконуватимуть роль важливого елемента інфраструктури керування інформаційними ресурсами суспільства [3].

Якщо сучасна бібліотека у своїй діяльності орієнтуватиметься тільки на друковані інформаційні потоки, вона в такий спосіб забезпечуватиме інтереси незначної групи користувачів, такої, яка не відповідає за прийняття рішень, що визначають шляхи подальшого розвитку сучасного суспільства. Ще одним аргументом на користь використання сучасною бібліотекою у своїй діяльності електронних інформаційних потоків є їх швидкий пошук і компактне зберігання.

На сьогодні завдяки сучасним ІКТ створюються умови для виходу бібліотеки на новий етап розвитку, що полягає в дедалі більшому використанні бібліотекою у своїй діяльності електронних масивів інформації. Це використання полягає у забезпеченні користувачів доступом до Інтернету. У цьому випадку роль сучасної бібліотеки полягає у посередництві, тобто професійній консультації користувачів.

Література

- 1.Полтавская, Е. Смысл существования системы Библиотека – социальный институт / Е. Полтавская // Научно-техническая информация, серия 1. – 2007. – № 4. – С. 12–14.
- 2.Желай, О. Інформаційні запити як орієнтир удосконалення бібліотечної діяльності / О. Желай // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – К., 2011. – Вип. 30. – С. 262–263.
- 3.Горовой, В. Н. Библиотеки как информационные центры постиндустриального общества [Электронный ресурс] / В. Н. Горовой // Б-ки нац. акад. наук: пробл. функционирования, тенденции развития. – Электрон. дан. (1 файл). – К., 2005. – Вып. 3. – Режим доступа : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2005/05_gvncpo.html. – Загл. с экрана

ОСОБЛИВОСТІ Й АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕКОЗНАВЧОЇ ПЕРІОДИКИ 50-Х - 80-Х РОКІВ ХХ СТ. В УКРАЇНІ

*Шелест Тетяна Сергіївна,
аспірант Київського національного університету культури і мистецтв,
науковий керівник – Новальська Тетяна Василівна,
доктор історичних наук, професор,
Київський національний університет культури та мистецтв,
м. Київ, Україна*

Прогрес всієї наукової періодики, у багатьох аспектах, спирається на ефективність й актуальність наукових досліджень і стан науки. А економічний, соціальний та культурний розвиток суспільства залежить від низки чинників: якості інформаційного забезпечення, світових економічних процесів, ефективності ведення внутрішньої і зовнішньої політики держави. Від процесів, які відбуваються у країні, багато у чому залежить розвиток чи не усіх галузей. Зокрема, на бібліотекознавчу періодику 50-80-х років ХХ ст. впливали такі фактори: загальні процеси, які відбувалися у галузі бібліотекознавства, потреба науковців та фахівців в обміні, примноженні та поширенні інформації, політичний і соціально-економічний стан держави. Однак, незважаючи на це, періодика, яка стосується проблем бібліотекознавства, ще в період становлення і на сьогодні, залишається одним із важливих засобів соціальних комунікацій.

Різке припинення українізації, знищення української інтелігенції, терор, сталінські репресії і Дуга Світова війна, яка сколихнула увесь світ, насильницьким шляхом призупинили розвиток майже усіх галузей науки, бібліотекознавства зокрема. Після становлення радянської влади, почало «з'являтися багато районних газет, фабрично-заводських багатотиражок, випускали свої газети колгоспи і радгоспи», натомість вартісна наукова періодика і публіцистика зазнавали утиску і переживали занепад [2]. А у воєнний період, по суті, активно функціонувала лише агітаційно-пропагандистська періодика. Перші кроки прогресу, відновлення і створення нової наукової періодики; бібліотекознавчої і книгознавчої наук як ланки соціальних комунікацій, – стали відбуватися лише наприкінці 50-х років. До того, частина періодики перейшла в еміграцію. Наприклад, у 1947 році, у німецькому місті Аугсбург вийшов єдиний номер журналу «Українські бібліологічні вісті», появу якого організував український книгознавець В. Міяковський [3]. Видання в еміграції найчастіше порушували важливі проблеми історії українського книгознавства, розвитку бібліотечної галузі, бібліографії, публіцистики.

Зокрема, Андрійчук М.Т. досліджуючи історію вітчизняної книгознавчої науки і діяльність українських періодичних видань на теренах держави і в еміграції, поділив становлення українського книгознавства на чотири етапи. Період 50-х – 80-х років ХХ ст., за Андрійчуком, належить до третього етапу. «Третій етап характеризується відновленням книгознавчих студій в УРСР у післясталінську добу. Однак, на догоду політичній кон'юктурі висвітлювались лише ті теми, та крізь призму таких поглядів, які не зачіпали б підвалин панівної у науці радянської (фактично однієї із форм російської імперської) ідеології», – зазначає дослідник [1].

Середина ХХ ст. – період тотальної централізації, ідеологізації, планування, несприйняття міжнародних тенденцій і орієнтація на внутрішні процеси. Бібліотекознавча система галузевої комунікації не тільки відчувала цей негативний вплив, а й мусіла підкорятися вимогам часу, оскільки наукові установи функціонували в умовах жорсткого контролю з боку влади та вузьких адміністративних рамок. Така ситуація залишила свій відбиток на українській науковій періодиці. Однак, зважаючи на попередній досвід, українська інтелігенція: літературознавці, публіцисти, науковці не збиралися пускати самопливом діяльність періодичних видань, які все більше ставали «комунізованими», оскільки за плечами мали досвід виходу у світ успішної періодики, яка розкривала аспекти діяльності бібліотекознавства, книгознавства, літературознавства тощо. У період з 20-х років по 40-ві роки ХХ друком виходила низка видань: «Книжные новости» (1909-1912, м. Одеса), «Книгарь» (1917-1920, м. Київ), «Книжный вісник» (1919, м. Київ), «Голос Друку» (1921, підготовлено в м. Києві, видано у м. Харків), «Книжка» (1921-1923, м. Івано-Франківськ), «Книга» (1921, м. Київ, м. Відень), «Бібліологічні вісті» (1923-1930, м. Київ), «Нова книга» (1924-1925, м. Харків), «Бібліотечний порадник» (1925-1926, м. Львів), «Бібліотечний журнал» (1925-1926, м. Київ), «Бібліотечний збірник» і «Журнал бібліотекознавства і бібліографії» (1926-1930, м. Київ), «Книголюб» (1927-1932 м. Прага), «Книжник» (1927, м. Львів), «Радянський книгар» (1929–1932, м. Харків), «Українська книга» (1937-1943, м. Львів, а потім на теренах Польщі).

Ці часописи присвячувалися обговоренню наукових, практичних і теоретичних проблем бібліотекознавства і книгознавства. Вони слугували плацдармом для одержання і поширення серед наукових і фахових кіл – фактологічної і практичної інформації. Науковці обмінювалися досвідом, оприлюднювали свої роботи, які ставали джерелом для подальшого розвитку науки і практики галузі.

Втім, незважаючи на історичні реалії 40-х – 50-х рр. ХХ ст., в Україні діяли фахові видання з бібліотекознавства, які потребують особливої уваги. Зокрема, першим фаховим, фундаментальним бібліотекознавчим часописом на теренах вітчизняної вищої школи того періоду, було видання Харківського державного бібліотечного інституту – «Труды Харьковского государственного библиотечного института». Періодичне видання було засноване у 1940 році й заклало основу для подальшого розвитку професійної бібліотечної періодики. На жаль війна перервала подальші виходи журналу, але після закінчення війни і відбудови, у 1956 році виходить у світ продовження часопису, другий випуск, однак під іншою назвою – «Ученые записки», далі з 1957 по 1960 у Харкові виходять третій, четвертий і п'ятий випуски, з україномовною назвою «Учені записки», вихід шостого випуску датується 1962 роком, цей і подальші номери випускаються, уже під остаточною, зміненою назвою «Наукові записки». Втім, яким чином не змінювалися б назви видання, видавництво Харківського державного бібліотечного інституту мало на меті створити такий професійний часопис, який би слугував джерелом теоретичних і практичних знань не тільки для науковців у галузі бібліотекознавства, а й для усіх діячів науки і культури.

Незважаючи на доволі примітивний дизайн, папір і нудне візуальне оформлення, цінність видання – у його текстах, у працях провідних дослідників бібліотекознавства того часу: Р. Гуревича, Л. Вовченка, С. Волкової, І. Корнейчика та інших. Далі, у другій половині 60-х років видання

трансформувалося і переросло у науково-методичний збірник «Бібліотекознавство та бібліографія». Перші п'ятнадцять випусків, починаючи з 1964 року, виходили під егідою Книжкової палати України, далі у назві змінився сполучник та на і, й наступні випуски, з шістнадцятого до тридцять першого, виходили під назвою «Бібліотекознавство і бібліографія» з новим видавцем – Харківським державним університетом ім. В. Н. Каразіна. Упродовж існування, з 1964 по 1992 роки, збірник користувався попитом у науковій спільноті книгознавства і бібліотекознавства, а його зміст високо оцінювався зарубіжними науковцями.

У Києві, у 1962 році з'являється щотижнева газета «Друг читача», яка спеціалізувалася на українському книговидаванні та літературній критиці. Протягом існування, до 1992 року, видання поміняло п'ять видавців, але не втратило своєї ідентичності та цінності.

Не відставав розвиток української наукової періодики в еміграції. У 1971 р. Товариство українських бібліотекарів Америки, Товариство українських книголюбів та Бібліографічна комісія Національного товариства Шевченка розпочали випуск часопису «Українська книга», який містив патріотичні праці, що були заборонені в Україні [3].

Отже, попри складні історичні умови, українська наукова періодика, зокрема і у галузі бібліотекознавства, продовжувала переймати традиції попередніх років та примножувати здобутки актуальними працями того часу. Науковці створювали професійну фахову періодику з фундаментальними працями, які сьогодні становлять важливу джерельну базу і наукову цінність.

Література

1. Андрійчук М. Т. З історії становлення вітчизняної книгознавчої науки (XIX–початок ХХІ ст.) / Микола Тарасович Андрійчук. // Технологія і техніка друкарства. – Київ : НТУУ «КПІ», 2017. – №1. – С. 88-109.
2. Баранник М. В., Голобуцький П. В. Історія преси в Україні // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К. : «Наукова думка», 2005. – 672 с.
3. Голобуцький П. В. Книгознавчі дослідження в Західній Україні та українській діаспорі кінця 1930-х–1970-х років / П. В. Голобуцький // Енциклопедія історії України. – Т. 4. – Київ : Наук. думка, 2007. – С. 363-364.

СЕКЦІЯ

“ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМНОГО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ СУАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ”

УДК 374.7

ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОРΟΣЛИХ

Бондарєва Любов Іванівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри освіти дорослих,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова,

м. Київ, Україна

Сучасна система підвищення кваліфікації у вищій школі має готувати людину, котра здатна жити в надзвичайно глобалізованому і динамічно змінному світі, сприймати його змінність як суттєву складову власного способу життя. Тільки педагогічні комунікації здатні професійно підготувати та виховати дорослу людину, яка є всебічно розвиненою, самостійною, самодостатньою особистістю, котра керується в житті власними знаннями і переконаннями.

Суспільство визнає дорослою таку особистість, яка має високий ступінь соціальної і професійної компетенції, яка реалізує визначені плани, передбачає наслідки, вміє переосмислити своє ставлення до навколишнього середовища та має високу відповідальність за свої дії. Саме сьогодні, в умовах невизначеності економіки, бурхливого скорочення штатів працівників на підприємствах, підвищеного рівня безробіття, суспільство дає можливість дорослим «увійти» до нових умов професійної діяльності шляхом підвищення кваліфікації в структурах вищих навчальних закладів.

Проблеми системи підвищення кваліфікації дорослих відносяться до найважливіших проблем, які вищі навчальні заклади повинні вирішити найближчим часом. Слід зауважити, що головним завданням політики підвищення кваліфікації дорослих є створення такої системи професійної підготовки, яка б:

а) соціально, ментально і культурно відтворювала потреби суспільства й держави;

б) органічно вписувалася в міжнародну систему освіти, відображаючи її загальнолюдські потреби та інтереси;

в) формувала всебічно розвинену та соціально зрілу особистість.

Тому, одним із основних завдань вищих закладів освіти, які здійснюють підвищення кваліфікації дорослих на етапі переходу господарський структур України до ринкових відносин, є підготовка фахівців нові генерації, вільних у своєму світосприйнятті від ідеологічних догм, які

добре розуміють особливості сучасного і майбутнього економічного розвитку України.

Система підвищення кваліфікації дорослих до професійної діяльності повинна відповідати вимогам ринкових відносин, розробки і обґрунтування комунікативних підходів до методики навчання на основі досягнень теорії навчання, використання матеріалів експериментального дослідження і творчого пошуку.

Метою вищої професійної освіти дорослих є сприяння професійній самореалізації в системі комунікаційних технологій, навчання їх професійно спрямованій взаємодії з навколишнім соціальним та природним середовищем.

Головними завданнями в процесі професійного навчання дорослих в сфері комунікаційних технологій є [1]:

- надати можливість забезпечити процес прийняття рішення і орієнтувати дорослих фахівців на досягнення поставлених цілей;
- дати можливість напрацювати ефективну і результативну систему міжособистісних комунікацій;
- навчити фахівців використовувати на практиці знання і вміння, знаходити шляхи вдосконалення та їх трансформації в реальних умовах ринкової економіки;
- навчити дорослих фахівців творчо, самостійно працювати з інформаційними матеріалами, освоювати систему знань, аналізувати та формувати своє ставлення і бачення будь-якої проблеми, давати оцінку подій і явищ щодо власного буття;
- дати можливість запровадити стандарт внутрішніх комунікацій.

Забезпечення завдань системи підвищення кваліфікації дорослих засобами комунікаційних методик навчання полягає в таких аспектах:

- реалізація навчання на основі інтеграції та диференціації знань має забезпечувати систему підвищення кваліфікації дорослих за сучасними професійними вимогами;
- спрямування реалізації принципів дидактики в навчанні для створення психолого-педагогічних умов мотивації навчання дорослих мають сприяти забезпеченню єдності навчання і виховання;
- застосування методів, засобів, форм організації теоретичного і практичного навчання підвищення кваліфікації мають забезпечувати потребу побудови ефективної методики навчання в умовах ринкової економіки;
- проведення педагогічного експерименту з розкриттям ефективних комунікативних технологій: проблемності, програмного навчання, ігрових занять, моделювання професійної діяльності фахівців у модульній системі навчання визначають високий ступінь активізації пізнавальної діяльності, інтенсифікації творчих зусиль слухачів при індивідуалізації навчання, цілеспрямованого управління розвитком самостійності особистості дорослого;
- найбільш ефективні комунікаційні підходи до навчання дорослих має бути надбанням всіх викладачів при відповідному матеріально-технічному забезпеченні навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Професійна майстерність фахівців залежить від якості професійно-педагогічної комунікації у вищій школі.

Професійно-педагогічна комунікація – система безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізується за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з

метою взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин [1].

Саме тому головним суб'єктом комунікаційних технологій та системи підвищення кваліфікації дорослих у вищій школі слід визначити Викладача. Тільки викладач і насамперед викладач готує нового суб'єкта життєдіяльності – активного поборника єдності суспільства і його прогресивних професійних змін, заснованих на гуманістичних і демократичних началах, глибокої єдності співпраці народів і культур, пріоритетах збереження миру, екологічної безпеки, добробуту і суспільного порядку, толерантності і солідарності. Саме Викладач повернути авторитет духовності в освітній простір Європи [3].

Таким чином, ці тенденції об'єктивно зумовлюють значне зростання ролі педагогічної науки у пошуках шляхів підвищення ефективності комунікаційних підходів щодо підвищення кваліфікації дорослих до професійної діяльності в сучасних умовах економіки. Тому все більш необхідним є педагогізація комунікаційної системи підвищення кваліфікації дорослих у вищій професійній школі на якомога повніше задоволення усталених потреб виробництва, організації праці, механізмів регуляції та їх професійно-трудова мотивація з метою створення найбільш сприятливих умов для максимального розвитку й найбільш ефективного використання індивідуального трудового потенціалу кожного спеціаліста.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації: [підручник для студ. вищ.навч.закл.] / Н.В.Волкова. – Дніпропетровськ.: РВВ ДНУ, 2002.
2. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти / В.С. Лутай. – К., 1996. – 189с.
3. Європейські педагогічні студії / Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи; ред.: кол. В.П.Андрущенко (голова) [та ін.]. – Вип. 1-2. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – 256 с.

УДК 378:02

БІЛІНГВАЛЬНА ОСВІТА ЯК ІННОВАЦІЯ В ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ НАПРЯМУ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

Вертій Жанна Сергіївна,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету,, Україна”,
м.Біла Церква, Україна

Розбудова інформаційного суспільства в Україні актуалізує процеси модернізації професійної підготовки фахівців в інтелектуальній сфері, до якої належить «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Основне завдання освіти – забезпечити студентам навчання іноземною мовою, враховуючи їх інтеграційні потреби а також підвищити привабливість окремих спеціальностей. Білінгвальні навчальні програми відрізняються від традиційних мовних навчальних програм, згідно з якими вивчають другу чи іноземну мову. У більшості випадків ці традиційні програми передбачають

вивчення другої чи іноземної мови як окремої навчальної дисципліни, тоді як білінгвальні освітні програми використовують мову як засіб для навчання, тобто білінгвальні навчальні програми подають матеріал за допомогою другої, а не рідної мови студентів.

Навчання іноземними мовами студентів напряму «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» відкриває нові можливості та перспективи. Це і володіння професійною термінологією, уміння та навички ділового листування, ведення переговорів та міжнародна співпраця. Функціональне поле сучасного документознавця пов'язане з одержанням, використанням, поширенням і зберіганням соціально значущої документованої інформації. Серед головних завдань у цій сфері – удосконалення документної інфраструктури, підвищення результативності управлінської діяльності завдяки ефективному керуванню документаційними процесами. Якісна реалізація цих завдань залежить від рівня підготовки фахівців у вищому навчальному закладі, цілеспрямованого впровадження компетентнісного підходу в освіту, який передбачає формування конкурентоспроможного спеціаліста, здатного до творчості й саморозвитку [4].

Викладання навчальних дисциплін іноземною мовою в університетах має очевидні переваги:

1) студенти підтримують свої знання іноземної мови, отримані в середній школі, можуть вільно користуватися іноземними періодичними виданнями та спеціальною літературою;

2) викладачі використовують у навчанні ефективні західні підручники, написані визнаними фахівцями у своїх сферах;

3) університети зосереджують увагу на програмах професійної підготовки відповідно до міжнародних стандартів;

4) майбутні фахівці освоюють спеціальний словниковий запас, що дає їм можливість не лише впевнено читати статті та навчальні посібники іноземною мовою, а й підготувати студентів до подальшої освіти, наприклад для здобуття «подвійного диплома», сумісних магістерських програм, а також для поїздок за кордон на навчання, стажування чи роботи;

5) молоді науковці можуть публікувати свої статті в міжнародних виданнях, брати участь у міжнародних конференціях [2].

Білінгвальна освіта розкриває горизонти не лише для українських студентів а й для студентів з інших країн. Навчання іноземними мовами спрощує навчальний процес та соціалізацію іноземних студентів, створює комфортні умови для спілкування та проживання в Україні.

Отже, впровадження білінгвальної освіти має важливе значення та нагальну потребу. Інформатизація суспільства і швидкоплинний розвиток науково-технічних засобів вимагають знання іноземної мови та вивчення її для особистісного і професійного розвитку, реалізації у майбутньому. Тому, потрібно готувати викладачів, відповідно до сучасних вимог та потреб студентів, підвищувати якість освіти, робити більш привабливими спеціальності, що не особливо користуються попитом та налагоджувати міжнародну співпрацю для обміну досвідом і стажування студентів в іноземних вузах.

Література

1.Бондарчук, Т. Моделі білінгвальної освіти та їх функціонування в сучасній українській школі / Т. В. Бондарчук // Збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 14. – С. 37-42.

2.Лазаренко, Н. І. Викладання навчальних дисциплін у педагогічних університетах іноземною мовою як чинник євроінтеграції / Н. І. Лазаренко, Є. В. Громов // Сучасні

інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2017. – Вип. 49. – С. 8-11.

3.Настенко, Л. Реалізація компетентнісного підходу в інформаційнокомунікативній підготовці документознавців / Лариса Настенко // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 23 березня 2017 р. / за заг. ред. Е. В. Лвзік, О.М. Акмалдінової. – Київ : НАУ, 2017. – С. 94-96.

4.Халчанська, О. Формування лінгвістичних основ документознавства у підготовці майбутніх корекційних педагогів / Олександра Халчанська // Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи : матеріали II Всеукраїн. наук.-практ. Інтернет-конф. [м. Полтава, 23 листоп. 2016 р.] / редкол. : І. Г. Передерій, А. А. Соляник та ін. – Полтава : ПолтНТУ, 2016. – С. 71-75.

5.Шийка, Ю. Роль білінгвальної шкільної освіти у двомовному просторі Канади / Юлія Шийка // Людина. Комп'ютер. Комунікація : зб. наук. пр. / Національний університет «Львівська політехніка», Інститут комп'ютерних наук та інформаційних технологій, Кафедра прикладної лінгвістики. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. – С. 237–240.

УДК 796.071.4

ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛАХ

Гутов Юрій Михайлович,

магістрант освітньої програми „Дорадництво”

Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова,

*науковий керівник – **Дубровіна Ірина Володимирівна,***

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

м.Київ, Україна

Підготовка педагогічних кадрів на сучасному етапі потребує суттєвих змін і проведенні реформ направлених на комплексний підхід у підготовці вчителів в Україні [2].

Зміни в професійної підготовці вчителів фізичного виховання на даному етапі розвитку суспільства є необхідними. Для цього необхідна розробка нових моделей підготовки вчителів, зміни і вдосконалення навчальних планів, програм з різних предметів, написання нових підручників і посібників для студентів ВНЗ України. Велика кількість публікацій вчених (Зязюна, В.Краєвського, В.Кременя, А. Хуторського, В Ягупова та ін.) по різному трактують поняття «компетентність», що має широке значення.

Згідно з законом України «Про вищу освіту», компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [4].

Так І.Зязюн розкриває значення компетентності в соціально-педагогічному контексті, вона стверджує, що “компетентність ...є продуктом власної життєтворчої активності людини ініційованої процесом освіти... Компетентність як властивість індивіда існує в різних формах — як високій рівень умілості; як спосіб особистісної самореалізації; як деякий підсумок саморозвитку індивіда...” [5, с. 11].

З точки зору Н. Ничкало, компетентність – це професійні знання, навички, досвід у спеціальності, а також здатність ефективно використовувати знання та уміння, особистісні якості для забезпечення необхідного результату на конкретному робочому місці у конкретній робочій ситуації [2, с.96].

Аналіз літератури присвяченої проблемі компетентності та професійної компетентності можливо зробити висновок, що компетентність педагога – це складний комплекс, якій включає в себе такі складові, як професійні знання (теоретичні та практичні); особисті якості педагога (творчість, креативність, здібність до саморозвитку, самореалізації); вихованість та культура (комунікабельність, толерантність, духовність, чутність, урівноваженість, доброзичливість).

Загальновідомим є факт, що вчитель фізичної культури є працівником середніх загальноосвітніх і спеціальних спортивних навчально-виховних закладів. Відповідно до цього, він має бути підготовлений до викладацької, навчально-виховної, науково-методичної та організаційно-керівної діяльності у системі освіти, згідно з отриманою спеціальністю.

Таким чином, у педагогічній компетентності як характеристиці фахівця фізичного виховання, виділяють наступні компоненти: *суб'єктивний*, який визначає якісну своєрідність фахівця як суб'єкта, який може ставити цілі й досягати їх, розвиватися, здійснювати професійну самооцінку і самоаналіз, а також діагностику зміни, оцінку, аналіз професійної діяльності та її результатів; *об'єктивний компонент* характеризує процес створення системи професійної діяльності та забезпечення її функціонування на усіх етапах руху від поставленої задачі до її втілення у досягнутому результаті; *предметний компонент* складає продукт спільної діяльності педагога й учнів [3, с. 26]. Цілісний всебічний підхід у фаховій підготовці вчителів фізичного виховання має бути спрямований на формування творчої особистості, яка буде володіти хорошими практичними здібностями, проміняти в своїх заняттях передовий досвіт.

Література

1. Біла книга національної освіти України / [за заг. ред. академіка В.Г. Кременя]; НАПН України. – К.: Інформ.системи, 2010. – 347 с.
2. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: Монографія / за ред. Н.Г.Ничкало. – Хмельницький: ТУП, 2002.–334 с.
3. Драгайцев О.І. Складові професійної компетентності майбутнього вчителя в світлі компетентнісного підходу в освіті / О.І. Драгайцев// Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – 2008. Вип. 145. – С. 25-28.
4. Закон «Про вищу освіту» [Електроний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Зязюн І.А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи /І.А. Зязюн// Педагогічна майстерність: проблеми пошуки, перспективи: монографія. – К.; Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. – С. 10-18.

Добренька Наталія Вікторівна,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри права,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

На шляху інтеграції до європейського та світового співтовариства, Україна ратифікувала низку міжнародних правових актів, які здійснили певний вплив на формування національної державної політики і практики щодо забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, впровадження принципів доступності в різні сфери життєдіяльності. Міжнародні правові акти, ратифіковані Україною є нормами прямої дії і обов'язковими до виконання [1].

Освітня програма – це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення учнями визначених відповідним Державним стандартом загальної середньої освіти результатів навчання.

Освіта – це один з найдавніших соціальних інститутів, що викликана потребами суспільства відтворювати і передавати знання, уміння, навички, готувати нові покоління для життя, готувати суб'єктів соціальної дії для вирішення економічних, соціальних, культурних проблем, що стоять перед людством. Освіта інтегрує різні види навчальної і виховної діяльності, їх зміст в єдину соціальну систему, орієнтує їх на соціальне замовлення, на соціальні потреби людства. Серед соціальних інститутів суспільства сучасної цивілізації освіта займає одну з провідних позицій. Адже благо людини, становище культури та духовності в суспільстві, темпи економічного, науково-технічного, політичного і соціального прогресу саме і залежать від якості і рівня освіти. Навчання, уміння, вивчення, та інші поняття, терміни використовуються для забезпечення навчального процесу [2].

Сучасна система освіти виконує спільне призначення – залучення людини до досягнень культури. Освіта – викладання учням знань, освоєння ними системи наукових знань, причому системи, що створює відносно повну картину природи суспільства, мислення. Реформа освітньої галузі є надзвичайно важливою. Очевидно, що сьогодні українська освіта не відповідає ані сучасним запитам з боку особистості та суспільства, ані потребам економіки, ані світовим тенденціям. Масштабне реформування освіти в Україні стало можливим завдяки прийняттю рамкового Закону України «Про освіту». Він визначив метою освіти всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

Реформа здійснюється за чотирма напрямками: реформування середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, вищої освіти та створення

нової системи управління і фінансування науки. За кожним із них здійснюються заходи, спрямовані на досягнення спільної мети: перетворити українську освіту на інноваційне середовище, в якому учні й студенти набуватимуть ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, а науковці мають можливості та ресурси для проведення досліджень, що безпосередньо впливатимуть на соціально-економічне становище в державі [2].

Під час реформування планується впровадити нові стандарти освіти, покращити матеріально-технічну базу освітніх та наукових закладів, залучити кращих педагогічних та наукових працівників і запровадити справедливу і прозору систему фінансування галузі освіти та науки. Реформа також має на меті підвищення престижу педагогічної та наукової праці.

В українських школах і вишах учні та студенти здебільшого здобувають сукупність знань без розуміння того, як це може допомогти їм реалізуватися в житті. Освітній процес у закладах професійно-технічної та вищої освіти відірваний від потреб ринку праці та економіки в цілому.

Освітні та наукові заклади потерпають від недостатнього матеріально-технічного забезпечення, неефективного управління та низької якості менеджменту. Основу вітчизняної економіки становлять сировинні та низькотехнологічні галузі, що істотно знижує потенціал розвитку України як конкурентоспроможної держави. Результати наукових досліджень і науково-технічних розробок лише незначною мірою впливають на зростання ВВП України.

Крім того ще однією проблемою у реформуванні освітнього процесу є підготовка кадрів. А саме, фахівців здатних адаптуватися до впровадження нових методик та підходів особливо щодо осіб які мають особливі освітні потреби.

Як, показує практика фахівці проходять підвищення кваліфікації, а в роботі повільно адаптуються до нововведень. Така ситуація є досить негативною спрямованою на гальмування впровадження освітніх реформ.

Новий зміст освіти, спрямований на формування компетентностей XXI століття. Новий шкільний учитель, який володіє сучасними методиками викладання і здатен реалізовувати педагогіку партнерства.

У новій школі суттєво змінюється роль вчителя. Адже для сучасних дітей учитель вже не є єдиним джерелом знань – потрібну інформацію можна знайти і в книжках, і в Інтернеті. Втім, саме в цих умовах підсилюється висока роль учителя як партнера у вихованні особистості. На допомогу вчителю створюють освітній портал із методичними та дидактичними матеріалами, українськими енциклопедіями, мультимедійними підручниками та інтерактивними онлайн-ресурсами.

Реформою передбачається запровадження сертифікації - зовнішнього оцінювання професійних компетентностей педагогічних працівників, що має на меті виявити та стимулювати вчителів з високим рівнем професійної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню. Вчителі, які успішно пройшли сертифікацію, отримуватимуть 20% надбавки до зарплати й стануть носіями змін у шкільній освіті.

Не менш важливо – розширити способи підвищення кваліфікації педагогів. Зараз вони можуть це робити лише в інститутах після дипломної педагогічної освіти (ІППО), які, на жаль, не завжди є зразком прогресивності. Учитель матиме право вибору місця і способу підвищення кваліфікації.

Передбачається диверсифікація форми підвищення кваліфікації вчителів: курси при ІППО, семінари, вебінари, онлайн-курси, конференції, самоосвіта (визнання сертифікатів).

Важливим з досягненням реформи є започаткування конкурсного відбору на посаду керівника закладу загальної середньої освіти (на 6 років та не більше двох строків підряд), а також розширення їх повноважень щодо організації діяльності закладу освіти.

Згідно з Законом України «Про освіту» кожен заклад освіти має оприлюднювати інформацію про надходження всіх коштів, а також їхнє призначення [2]. Завдяки цьому батьки отримали можливість контролювати використання своїх благодійних внесків, а також коштів державного та місцевого бюджетів.

Література

1. Конституції України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Про освіту : Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380
3. Роздуми про освіту (матеріалам книги Дарио Салас а Соммэр а Мораль ХХІ Века . – М. : Издательство «Кодекс», 2013.

УДК 004:[371.13:62]

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Кіськов Владислав Віталійович,

аспірант Київського національного університету культури і мистецтв,

науковий керівник – Грінберг Лариса Феліксівна,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри інформаційних технологій,

Київський національний університет культури і мистецтв,

м. Київ, Україна

Актуальність дослідження зумовлена вивченням теоретичних засад застосування інформаційно-комунікаційних технологій в українській вищій освіті та їхньої практичної реалізації у процесі навчання.

На сучасному етапі розвитку цивілізації характерним є посилення ролі інформації та знань, зростанням частки інформаційних послуг та продуктів, а також розбудовою глобального інформаційного простору. За таких умов країни світу, включаючи й Україну, позиціонують інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) як інструмент, який збалансовує суспільно-економічний розвиток. Це викликає потребу трансформації теоретичних засад та практики функціонування освіти з метою покращення технологічної грамотності здобувачів вищої освіти.

Використання ІКТ сприяє розвитку та формуванню системи закладів вищої освіти, яка задовольнятиме потреби суспільства у цілому та особисті потреби громадян зокрема.

Для України, яка націлена на європейську інтеграцію, формування інформаційної компетентності студентів та школярів набуває стратегічне значення. Щороку відбувається вдосконалення провадження ІКТ у системі вищої освіти. Застосування ІКТ в світі є предметом огляду зарубіжних та вітчизняних науковців.

Історію становлення поняття «технології в освіті» вивчали такі дослідники: В. Безпалько, А. Кіктенко, Т. Назарова, О. Савченко, В. Юдін, В. Сластьонін. Можливості застосування ІКТ для підвищення ефективності навчального процесу проаналізували у своїх працях М. Жалдак, І. Журавльова, В. Сергієнко, О. Єльнікова, Л. Калініна.

Застосування ІКТ у процесі вивчення окремих навчальних дисциплін стало предметом досліджень Ю. Жука, О. Калігаєвої, О. Качуровської, О. Красножон, Н. Морзе, І. Семещук, О. Смально, О. Чайковської, В. Безуглого, Т. Дубової.

Інструментом пізнання дійсності та самопізнання є засіб інформаційно-методичного забезпечення, управління навчально-виховним процесом, комп'ютерного педагогічного тестування і психодіагностики, засіб автоматизації процесів контролю, корекції результатів навчальної діяльності. Інформаційно-комунікаційні технології використовуються як засіб моделювання різних явищ та процесів, дослідження їх характеристик та розрахунку схем тощо.

Інформаційно-комунікаційні технології навчання можуть бути ефективними тільки тоді, коли вони органічно вписуватимуться у традиційну систему навчання. Досвід викладачів, які застосовують комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання, свідчить, що найефективнішою формою використання інформаційних технологій у навчальному процесі є їх включення до складу навчально-методичних комплексів, тобто використання програмних засобів разом із супроводжуючими друкованими матеріалами [1].

В основу використання засобів сучасних ІКТ у навчальному процесі, як і будь-яких традиційних засобів і систем навчання, повинні бути покладені загально визнані дидактичні принципи навчання. Конкретизуючи вимоги до навчального процесу, організованого з використанням ІКТ, можна виділити як основні такі принципи: науковості, відтворення навчального матеріалу, зокрема з використанням засобів ІКТ, яке повинно бути адекватним науковому знанню і одночасно доступним для розуміння студентами. Також важливими є принципи: єдності навчання, виховання і розвитку; науковості й систематичності; свідомості й творчої активності студентів у навчанні; наочності, міцності засвоєння знань, формування умінь і навичок; диференційованого підходу до навчання кожного студента за умов колективної роботи групи [2].

Принципи застосування ІКТ в системі вищої освіти в Україні визначені Законами України «Про освіту» (1991 р.), «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (1998 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.).

В Україні, на відміну від більшості економічно розвинутих країн світу, ІКТ не є основою функціонування системи освіти. Натомість у Великобританії на державному рівні закріплено системний підхід до застосування інформаційно-комунікаційних технологій на всіх рівнях освіти, що забезпечує підвищення її якості та формування у молоді навичок, необхідних для життя та професійного становлення в інформаційному суспільстві [3].

Література

1.Кремень, В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи) / В. Г. Кремень. – Київ : Грамота, 2003. – 216 с.

2.Клочко, В. І. Теоретико-методологічні засади впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес вищої технічної школи [Електронний ресурс] / Віталій Іванович Клочко // Вінницький національний технічний університет. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: file:///C:/Users/123/Desktop/5610-20318-1-PB.pdf.

УДК 371.14.07

ПРОЕКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОСТОРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Куравська Яна Романівна,
магістрант освітньої програми „Дорадництво”
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова,
науковий керівник – Дубровіна Ірина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
м.Київ, Україна

В умовах оновлення змісту сучасної дошкільної освіти важливим напрямом є створення мобільної, гнучкої системи, яка б максимально задовольняла потреби кожного педагога і сприяла б професійному зростанню педагогічних кадрів. Базовий компонент дошкільної освіти розкриває інваріантну частину змісту дошкільної освіти, відкриваються широкі можливості для створення регіональних та авторських програм, впровадження у практику роботи дошкільних навчальних закладів інноваційних педагогічних технологій. Проблемам підготовки фахівців завжди приділялася пильна увага науковців (Л. Барановська, В. Биков, С. Гончаренко, О. Джеджула, А. Коломієць, Л. Любчак, Г. Тарасенко, В. Шахов та ін.) здійснюють активні пошуки щодо вдосконалення професійної освіти та моделі впровадження нових інноваційних та інформаційних технологій [1, с. 41].

Усе це вимагає апробації інноваційної діяльності, яка повинна довести доцільність і прогресивність висунутої ідеї. Добре організована інноваційна діяльність завжди має характер наукового пошуку, прогностичне спрямування. З цією метою треба опрацювати багато наукової й методичної літератури з проблем, що підлягають розробці. Отже, на рівні закладу дошкільної освіти інноваційна діяльність передбачає цілеспрямований процес застосування інновацій (зміни всередині системи) й експериментальної перевірки результативності й можливостей використання інновацій в інших закладах регіону.

Заклади дошкільної освіти мають визначити *основні напрями інноваційної діяльності*: апробація вітчизняних і світових освітніх та педагогічних інновацій; апробація інновацій, розроблених у ході експериментальної роботи регіонального рівня; розробка й експериментальна перевірка продуктивності й можливості застосування освітніх і педагогічних інновацій; застосування освітніх і педагогічних інновацій.

Пріоритетними завданнями педагогічних колективів дошкільних навчальних закладів, які здійснюють інноваційну діяльність, є: вивчення освітніх інновацій, визнаних ефективними вітчизняною та світовою педагогічною наукою, а також ефективність їхнього упровадження в інших дошкільних навчальних закладах; моніторинг ефективності впровадження інновацій, розроблених педагогічними колективами дошкільних навчальних закладів; створення бази даних щодо впровадження освітніх і педагогічних

інновацій у дошкільних навчальних закладах; розробка методичних рекомендацій щодо організації роботи дошкільних навчальних закладів, які здійснюють, інноваційну діяльність. Успішне здійснення інноваційної діяльності у просторі дошкільної освіти обумовлено наявністю інноваційного потенціалу фахівців [2, с. 54].

Чинниками, які визначають інноваційний потенціал освітнього закладу є: матеріальна база; рівень професійної кваліфікації, освіти, стаж роботи, вік педагогів; можливості впровадження нововведень, та контролю за процесом упровадження; готовність керівника до нововведень.

Практика показує, що інноваційна діяльність завжди пов'язана з ризиком, бо інноваційна діяльність – це діяльність зі заздалегідь невідомим результатом. Це може статись тому, що частина задумів не здійснюється через несприятливі умови (кадрові, матеріальні, морально-психологічні тощо); деякі передбачення виявляються помилковими.

Оскільки негативних наслідків під час інноваційної діяльності не завжди можна уникнути, їх можна подолати через ретельну підготовку і якісного науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності. Окрім того, у програмі роботи слід передбачати резервний час, щоб у випадку невдачі виправити ситуацію традиційними методами. Практично це означає, що вивчення наслідків інноваційної діяльності доцільно здійснювати не наприкінці навчального року, а до його завершення, щоб мати можливість компенсувати недоліки у межах поточного навчального року. Дозвіл необхідний, коли інноваційна діяльність вносить радикальні зміни в освітній процес.

Механізм дозволу на інноваційну діяльність має бути таким: педагог або дошкільний навчальний заклад подають обґрунтування та план інноваційної діяльності, рекомендований педагогічною радою, на затвердження в орган управління освіти (районний, міський чи обласний - в залежності від масштабу інноваційної діяльності) [3, с. 112]; уся інноваційна діяльність погоджується з відповідною кафедрою або навчально – методичним кабінетом інституту післядипломної педагогічної освіти. Отже, якщо керівник дошкільного навчального закладу опрацював необхідну літературу, окреслив необхідні напрями щодо реалізації стратегії і тактики майбутньої інноваційної діяльності, передбачив її результати, то відповідно проектував тему інноваційної діяльності [3, с. 113]. Враховуючи зміст і мету інноваційної діяльності, слід зазначити, що логіка її підготовки (планування) та проведення вимагає дотримання таких основних етапів:

Діагностичний етап – аналіз стану освітнього процесу з проблеми, виявлення протиріч, які необхідно подолати, вивчення джерельної бази. На цьому етапі з'ясовується проблема й обґрунтовується її актуальність.

Прогностичний етап – тут здійснюється розробка інноваційного освітнього проекту. Цей етап охоплює: висування мети, формулювання завдань інноваційної діяльності, гіпотези, прогнозування очікуваних результатів, а також можливих негативних наслідків, побудови структурної моделі нової технології, продумування компенсаційних механізмів.

Організаційний етап передбачає створення умов для реалізації інноваційного освітнього проекту. Починати треба з підготовки матеріальної бази (приміщення, меблі, обладнання, фінансування тощо). Далі – розподіл обов'язків між керівниками та учасниками інноваційної діяльності: хто за що відповідає, в чому будуть полягати функції завідувача, методиста, педагогів.

Доцільно організувати постійно діючий семінар, де будуть відпрацьовуватися питання теорії й методики інноваційної діяльності.

Отже, проектування інноваційної діяльності у просторі дошкільної освіти потребує її навчально-методичне забезпечення: підготовка всіх необхідних дидактичних та інших матеріалів. Треба подбати про добір експериментальних і контрольних об'єктів, залучення наукового керівника або консультанта, моральне й матеріальне заохочення учасників інноваційного процесу.

Література

1. Абашкіна Н. В. Нові підходи до розробки сучасних педагогічних досліджень / Н. В. Абашкіна, Е. П. Бережна, В.О. Дорошкевич // Рідна шк. – 1994. – № 3-4. – С. 41-43.
2. Будас Ю.О. Готовність студентів до майбутньої інноваційної педагогічної діяльності / Ю. О. Будас // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. – Вип. 120. – Черкаси, 2008. – С. 54-58.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

УДК 378+17.022.1

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Литвин Аеліта Василівна,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри видавничої справи та редагування

Видавничо-поліграфічного інституту,

Національний технічний університет України

„Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського”,

м.Київ, Україна

Імідж будь-якої організації в цілому і, зокрема ВНЗ, – це цілісне сприйняття (розуміння і оцінка) різними групами громадськості, що формується на основі збереженої в їхній пам'яті інформації про різні напрями діяльності цього закладу: навчальної, наукової, виховної, суспільної [2].

С. Колосок, В. Королько, Г. Почепцов, Є. Тихомирова, П. Фролов пропонують різні підходи до формування іміджу організації. Проте, час вимагає постійних змін у підходах до побудови іміджу навчального закладу й систематичних досліджень цього процесу.

Опираючись на наукові доробки С.Колоска [1], який виокремив структурні компоненти іміджу органів державного управління, спробуємо визначити складові частини будь-якої іміджевої системи, зокрема закладу освіти:

- діловий імідж закладу освіти (уявлення про нього як про суб'єкт професійної діяльності, а саме його реальний рейтинг у освітньому середовищі, ділову репутацію);
- імідж викладачів-науковців (включає уявлення про суспільний статус, наукові досягнення, громадянську позицію й деякі особистісні (психологічні) характеристики);
- внутрішній імідж вищого навчального закладу (уявлення викладачів, студентів, персоналу про свою організацію). Основними складовими частинами внутрішнього іміджу є внутрішньокорпоративна культура вишу та наявний соціально-психологічний клімат;

- імідж головного керівника та керівного складу закладу освіти (включає уявлення про репутацію, ціннісні орієнтації, наукові досягнення, управлінські здібності, психологічні характеристики, габітарний імідж);
- імідж персоналу (узагальнене уявлення про персонал, який здійснює організацію навчального процесу та його методичне забезпечення. Фахова компетентність персоналу включає: мобільність (швидкість і якість обслуговування); акуратність у виконанні посадових обов'язків; точність виконання роботи; поінформованість; висококваліфіковану фахову підготовку;
- візуальний імідж закладу освіти (територія, приміщення, інтер'єр, аудиторії, умови для здійснення ефективного навчального процесу, зони відпочинку, іміджева символіка тощо);
- соціальний імідж закладу (уявлення широкої громадськості про місію вишу);
- імідж послуги (уявлення громадськості про якість навчальних послуг та конкурентоздатність випускників).

Важливо зазначити, що якщо керівництво не приділяє достатньої уваги цілеспрямованому формуванню позитивного іміджу організації, процес іміджетворення продовжує здійснюватися стихійно й згодом починає віддзеркалювати усі сторони діяльності вишу: внутрішні та зовнішні.

Говорячи про імідж навчального закладу, особливості його побудови, ми не можемо лишати поза увагою його репутацію. Адже особливістю сьогодення є надзвичайно швидке поширення інформації ЗМК, особливо негативної, що може сприяти швидкому руйнуванню репутації організації, керівника тощо. Побудова іміджу ще не говорить про наявність відмінної ділової репутації. «Репутація є раціональною категорією, що формується на основі реального досвіду репутаційної аудиторії, усвідомлених співставленнях, аргументах, а імідж виступає емоційною категорією, що базується на враженнях» [3].

Варто пам'ятати, що заклад освіти може втрачати репутацію унаслідок комплексу певних дій, які можна завчасно передбачити чи ситуацій, що виникають унаслідок форс мажорних обставин, а саме: коли декларовані послуги не відповідають дійсності; руйнування ділової репутації керівника закладу чи науково-педагогічного персоналу; непослідовність менеджменту, зокрема помилок у побудові внутрішніх та зовнішніх комунікацій; розповсюдження негативної інформації про наявні корупційні схеми тощо.

Отже, у нашому освітньому середовищі все частіше з'являється негативна інформація, що стосується діяльності того чи іншого закладу освіти, яка починає руйнувати його попередній імідж. Як правило, такий інформаційний привід не виникає на пустому місці, а має під собою об'єктивне підґрунтя та певну історію, притаманну саме цьому закладу. Але, не зважаючи на те, що репутаційні ризики у кожного закладу свої, їх об'єднує одне – це втрата іміджу, руйнування репутації й відповідно відтік студентів та абітурієнтів. Головне, що керівники навчальних закладів у цих ситуаціях мають розуміти необхідність працювати, враховуючи думку тих, для кого вони здійснюють свою професійну діяльність і важливість тих кроків, які вони здійснюють сьогодні, оскільки від них залежить завтрашній день їхньої організації й долі багатьох людей.

Література

1. Колосок, С. В. Зв'язки з громадськістю у формуванні іміджу органів державного управління : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / С. В. Колосок. – Київ, 2003. – 20 с.

2.Моисеев, В. А. Паблик рилейшнз – средство социальной коммуникации: теория и практика / В. А.Моисеев. – Київ : Дакор, 2002. – 140 с.

3.Новиченкова, Л. Деловая репутация: от системы к результату / Л. Новиченкова // Управление компанией. – 2007. – № 3. – С. 57–59.

УДК 378.147.091.31-059.1

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ОСНОВНИХ МЕТОДИК САМООЦІНЮВАННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

*Лобачова Світлана Віталіївна,
старший викладач кафедри іноземних мов,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м.Біла Церква, Україна*

Впродовж останнього десятиріччя освітній процес у навчальних закладах України та багатьох країн світу зазнав суттєвих змін як в організації самого процесу та його методів, так і в оцінюванні результатів навчання та їх подальшого застосування. Студентоцентроване навчання, що запроваджується в університетах сьогодні, покликане створити середовище, що сприяє інтелектуальному розвитку та відповідальному прийняттю рішень студентами. За таких умов студент стає рівноправним учасником навчального процесу, а отже, його легше мотивувати до навчання, що полегшує роботу викладача і робить навчання не важким обов'язком, а шляхом до формування компетенцій, необхідних у майбутній професійній діяльності та у вирішенні повсякденних задач.

За такого підходу самоконтроль та самооцінювання є необхідними елементами забезпечення самостійності студентів у опануванні знань та активності під час аудиторних занять. Самооцінювання дає змогу студентам виявити прогалини у засвоєнні матеріалу, ставити адекватні завдання і відслідковувати власні успіхи у їх виконанні, самостійно вирішувати, коли переходити до опрацювання нової (наступної) теми.

Самооцінювання робить процес навчання більш ефективним і водночас менш напруженим та затратним, адже виявити найефективніші технології навчання та підготовки до занять, індивідуально для кожного студента у групі, можна швидко і точно.

Самооцінювання – важлива метакогнітивна навичка, яка не є вродженою і яку слід почати розвивати якомога раніше. Різні вікові групи учнів по-різному сприймають цю необхідність. Крім того, молодші вікові категорії зазвичай виявляються менш готовими до критичного мислення і завдання викладача полягає в тому, щоб не лише донести необхідність цього виду діяльності, але й ознайомити студентів з різними формами цієї роботи. Серед найпростіших можна виділити заповнення анкет, що містять не більше 5-7 пунктів, де студенти самі визначають рівень засвоєння (складності) запропонованого до вивчення матеріалу. Питання анкети мають бути зрозумілими, а формулювання відповіді не становити труднощів у разі, якщо анкета не містить готових варіантів відповіді. Згодом можна запропонувати студентам вести щоденник, в якому вони відслідковують свої здобутки у навчанні і регулярно оцінюють свої знання. Серед інших форм само оцінювання доцільно залучати студентів до

самостійного укладання анкет для перевірки рівня засвоєння матеріалу, запропонувати зобразити графічно свої успіхи у навчанні тощо.

Самооцінювання – процес формативного оцінювання, під час якого студент оцінює свою роботу, визначає рівень засвоєння матеріалу і, в разі необхідності, самостійно окреслює питання, які необхідно опрацювати, щоб досягти визначеного рівня. Це дає змогу в майбутньому правильно визначати пріоритетні завдання у роботі, обирати оптимальні стратегії для їх реалізації та проявляти гнучкість у плануванні роботи.

Література

1.Andrade, H. & Du, Y. (2007). Student responses to criteria-referenced self-Assessment. *AssessmentandEvaluationinHigherEducation*, 32 (2), 159- 181

2.Boud, D., Cohen, R. & Sampson, J. (1999). Peer learning and assessment. *Assessment and evaluation in higher education*, 24 (4), 413-426.

УДК 159.923

THE CONDITION OF THE PERSONALITY VALUE ORIENTATIONS FORMATION IN MODERN PERIOD

Марчук Володимир Васильович,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Білоцерківський національний аграрний університет,

м.Біла Церква, Україна

On the modern stage of the personality value orientations formation by facilities of foreign language a main condition is to provide the requirements of Ukraine in highly skilled specialists which will be apt at professional intercourse in foreign language with foreign colleagues in different spheres. Such social order finds a direct reflection in programmatic requirements in relation to the level of the foreign language possessing by the students of higher educational establishment, which foresees achievement of agrarian type higher educational establishment of such level, development of foreign skills and abilities, which would allow to carry out the direct socializing with foreign partners in professional activity both in a verbal and in a writing form.

Radical changes which are carried out in the national system of higher education in Ukraine which were the integrations of country into European higher education space, stipulated development of the new typical program of teaching of English for professional intercourse. On the basis of principles of internationalism, democracy, equality of rights and innovations this program is called to form the new value orientations, assist mobility of students and their competitiveness at the labourmarket, to strengthen the attractiveness of higher education in Ukraine by the grant of the transparent and flexible system of teaching and study of foreign languages. The aims and tasks of the program are compatible with aims, that are shown in European Recommendations from language education, and with aims which are certain in the Ukrainian qualifying standards, namely a necessity of further intensification of processes of foreign languages study is for interests of mobility increase, more effective international intercourse.

Modern maintenance of education is a multi-component. It includes for itself not only knowledge but also methods of practical activity, creative approach, value orientations of personality. Keeping achievement in solidity of higher professional education, there is a necessity fore-orientation an educational process in forming

for the students desire and ability independently obtain knowledge from different information sources. Therefore important is application of the orientated pedagogical technologies by personality. Their signs are studies and education, forming of the value orientations with the maximally possible use of individualization (taking into consideration the process of studies of students individual features in all its forms and methods).

Such type of studies is based on a dialog, design of situations of choice, free exchange by ideas, analysis of success or errors.

For this reason and in our country higher education becomes not simply the mean of specialists preparation to the different spheres of activity, but also necessarily by the stage of the value orientations development of highly skilled personality. As many citizens of Ukraine as possible will be able to get skilled higher education, because the future of country depends exactly on the level of intellect. Higher education must become the obligatory stage in the life of man.

School education requires from teachers of higher school updating of maintenance and methodologies, which form a world view, ability to study independently, to think critically, to use a computer, capacity for self-knowledge and self-expression, necessity for social adaptation, conscious choice of the life.

Realization of public policy in industry of professional-technical education assists the improvement of professional preparation of specialists, opening of new types of higher educational establishments, their including to the educational scientific-production complexes, expansion of educational services spectrum.

At the same time, according to the prospects of the economy and social sphere development, a requirement grows in preparation of skilled specialists with knowledge of the foreign language.

УДК 004:316.28:17.023.31

МІЖНАРОДНІ ПРОГРАМИ З РОЗВИТКУ ТА ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Михайліченко Вадим Юрійович,

магістрант спеціальності

інформаційної, бібліотечної та архівної справи,

Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,

*науковий керівник – **Вертій Жанна Сергіївна,***

кандидат наук із соціальних комунікацій

XXI століття розпочало нову інформаційну еру, у всіх сферах спостерігаються тенденції до глобалізації та інтеграції. Все це має неабиякий вплив на інформаційну сферу, в зв'язку з чим поняття «інформаційна культура» набуває міжнародного характеру. Воно проникає у системи освіти і науки усіх країн світу; стає головним елементом під час складання багатьох документів міжнародних організацій, одним із завдань яких є розвиток та поширення інформаційної культури в інформаційно-технологічну добу.

Зазначене цілком узгоджується із Грюнвальдською декларацією з медіаосвіти (1982 р.), резолюцією ЮНЕСКО (1989 р.) щодо розвитку критичної медіаосвіти, Віденською конференцією «Освіта для медіа та цифрового століття», Севільською конференцією «Медіаосвіта молоді», Резолюцією Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрових технологій, Комюніке Єврокомісії «Європейський підхід до медіаграмотності

у світі цифрових технологій», а також з низкою інших документів, затверджених Євросоюзом та ООН [2, с. 42].

У 1993 р. була прийнята Резолюція Європейського Союзу «Біла Книга. Зростання, конкурентоспроможність, зайнятість: виклики та стратегії XXI століття», де визнається важливість ідеології інформаційної цивілізації, ефективність промислового розвитку на основі нових комунікаційних технологій, підвищення якості життя населення європейських країн, підкреслюється важливість державного контролю в комунікаційній сфері (передусім над супермагістралями) з урахуванням переваг приватного сектору [1]. Починаючи з 1994 р. одним з найпріоритетніших завдань ЄС було визначено побудову інформаційного суспільства. У лютому 1995 р. Єврокомісія заснувала Форум інформаційного суспільства, основною метою якого є обговорення загальних проблем в економічній, соціальній, державній, освітній, культурній та технологічній сферах становлення інформаційного суспільства. А у 1996 р. було створено Генеральний Директорат ЄС з інформаційного суспільства [3, с. 154].

У липні 2000 року під патронатом країн «Великої вісімки» була прийнята Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, у якій зазначено, що одним із найважливіших факторів впливу на створення та розвиток суспільства у XXI ст. є інформаційно-комунікаційні технології.

У 2000 р. ЮНЕСКО була розроблена програма «Інформація для всіх». Це єдина міждержавна програма, яка розроблена та присвячена винятково сприянню загального доступу до інформації та знань із метою створення якісно нових умов розвитку науки, освіти та культури, що є ключовим моментом розбудови суспільства знань [4, с. 67].

З ініціатив міжнародної спільноти були проведені Всесвітні зустрічі, які проходили у Женеві (грудень 2003 р.) та в Тунісі (листопад 2005 р.), і мали назву Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства, однією з провідних ідей якого є подолання глобальної цифрової нерівності шляхом поширення доступу до мережі Інтернет. Результатом роботи Саміту стало прийняття наступних документів: Женевської Декларації принципів; Женевського Плану дій; Туніського зобов'язання; Туніської програми для інформаційного суспільства.

У березні 2000 р. Європейська Комісія прийняла нову десятилітню програму «Електронна Європа» і «Електронна Європа – 2002», метою якої було прискорення руху Європи до інформаційного суспільства.

2010 р. була прийнята нова програма «Електронна Європа» (Резолюція «i2010» – «Європейське інформаційне суспільство в 2010 році») [1].

30 листопада 2011 р. Європейська комісія офіційно оголосила про створення нової програми «Горизонт-2020» (Horizon 2020/H2020), яка є найбільшою рамковою програмою Європейського Союзу з фінансування науки та інновацій з загальним бюджетом близько 80 млрд. євро, розрахована на 2014 – 2020 роки.

19 квітня 2016 р. Європейська комісія ухвалила програму «Європейські Хмарні ініціативи – побудова конкурентоспроможних даних і економіки знань в Європі» («European Cloud Initiative – Building a competitive data and knowledge economy in Europe»), яка впроваджує стратегію зміцнення позиції Європи в сфері інновацій, керування даними допомагає у створенні цифрового ринку в Європі [3, с. 138].

Отже, нині можливо яскраво прослідкувати парадигму цивілізаційних змін, що зумовили перехід суспільства до нової ери – інформаційної,

перетворивши знання та інформацію на основний стратегічний ресурс. В зв'язку з цим на міжнародному рівні створюються та реалізуються відповідні програми з розвитку та поширення інформаційної культури.

Література

1. Белоусова, Н. Особливості реалізації стратегії інформаційного суспільства в Європейському Союзі [Електронний ресурс] / Н. Белоусова, Д. Квартенко. – Режим доступу : <http://uk.x-pdf.ru/5politologiya/1520194-2-udk-0611-s-327045-b-lousova-kandidat-politichnih-nauk-docent-kafedri-mizhnarodnoi-informacii-institutu-mizhnarodnih-v.php>, вільний. – Назва з екрану. – Дата звернення : 05.05.2019.
2. Іванов, В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність: визначення термінів / В. Ф. Іванов, О. Я. Шкоба // Інформаційне суспільство. – 2012. – Вип. 16. – С. 41-52.
3. Макаренко А. Є. Європейська інформаційна політика / А. Є. Макаренко. – Київ : Наша культура і наука, 2000. – 368 с.
4. Юрченко, О. А. Реалізація програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх» в Україні / О. А. Юрченко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2014. – № 3. – С. 66-67

УДК 378.14

РОЗВИТОК ТОЛЕРАНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мірошник Світлана Іванівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти,

Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради

„Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів”,

м. Біла Церква, Україна

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та євроінтеграції України нашому суспільству важливо зберегти національно-культурну ідентичність та, водночас, вибудувати державу як толерантне суспільство, що забезпечить оптимальний процес наближення до інших культур, традицій, їх усвідомлення та сприйняття. Водночас Україна, як й інші країни світу, – велика поліетнічна держава, у якій (за переписом 2001 року) проживають представники 130 національностей [9]. Тож наше суспільство потребує як економічного, соціального, так і духовного та морального розвитку, зокрема формування толерантності у ставленні, стосунках, взаємовідносинах.

Толерантність визнана провідною загальнолюдською цінністю в демократичних суспільствах. 1995 року державами, членами ЮНЕСКО, розроблено Декларацію принципів толерантності та віддано пріоритет у розвитку ідей толерантності системі освіти [7].

Це актуалізує проблему визначення чинників активного розвитку толерантності студентів засобами створення відповідного середовища та навчальних дисциплін в умовах закладу вищої освіти. Толерантність особливо важливо сформулювати в юної людини, яка в юнацький період перебуває на визначальному етапі життя – становлення як особистості, – пізнаючи світ і себе в ньому, усвідомлюючи цінності та набуваючи досвід оптимального співбуття в соціумі.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Сутність поняття

"толерантність" ("терпимість") розроблене у філософії, соціології, психології, педагогіці. Так, у філософському словнику "толерантність" (від лат. *tolerantia* – терпимість) трактується як "термін, що ним позначають доброзичливе або принаймні стримане ставлення до індивідуальних та групових відмінностей (релігійних, етнічних, культурних, цивілізаційних)" [10, с. 642]. У соціології розглядуване поняття в контексті нашого дослідження визначається як "терпимість до чужого способу життя, поведінки, звичаїв, почуттів, ідей, думок, вірувань" [8, с. 370].

У Декларації принципів толерантності [9] зміст аналізованої категорії визначено як повагу, прийняття й розуміння великої кількості культур нашого світу, форм самовираження і прояву людської індивідуальності; відмову від догматизму, від абсолютизації істини й утвердження норм, установлених у міжнародних правових актах у галузі прав людини.

Загалом сутність розглядуваного поняття, його значення як морального поняття, провідної властивості особистості в системі сучасних громадянських цінностей, структуру толерантності як складного особистісного утворення, її формування засобами полікультурного середовища тощо досліджено сучасними вченими С. Бондиревою [2], О. Гривою [3], О. Дубасенюк [4], В. Ляпуновою [6], О. Сакалюк [7] та іншими.

Вагомим у контексті нашого дослідження вважаємо положення про те, що толерантність є одним із чинників, який пронизує ключові компетентності особистості [3]. Так, у сучасному світі, в умовах потреби здатності людини захищати та піклуватись про права та потреби свої та інших, діяльності в широкому, глобальному контексті, толерантність – невід’ємна характеристика соціально компетентної людини.

Науковцями [2; 5; 6 та ін.] визначено також функції толерантності, зокрема інформаційну, смислову, функцію розуміння, емотивну та регулятивну.

У педагогічній науці наявні розроблення [9] щодо способів формування толерантності в сучасному освітньому середовищі та запропоновано з цією метою організацію літературних конкурсів, вечорів, диспутів, лекцій, виставок, показів тематичних науково-популярних і навчальних фільмів.

О. Гривою [3] як чинники, що допомагають розвинути толерантність, визначено сім’ю, релігійну громаду, систему освіти, суспільні інститути.

На основі аналізу довідникових і наукових праць категорію "толерантність" розглядаємо як принцип, що реалізується у ставленні суб’єктів, провідну соціально значущу загальнолюдську цінність, що уможливорює оптимальне, гармонійне співіснування в сучасному багатокультурному та різноманітному соціумі, основу компетентностей людини та складне особистісне утворення, у структурі якого наявні такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційно-вольовий та конативний (поведінковий або діяльнісний).

Мета статті – визначити провідні фактори оптимального розвитку толерантності студентів в умовах компетентнісного орієнтованого середовища закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Безперечно, навчальне середовище в сучасному закладі вищої освіти як соціальній інституції в умовах компетентнісно спрямованої освіти має вибудовуватися на основі толерантності та інших соціально значимих цінностей.

Як **фактори оптимального розвитку** толерантності студентів у закладі вищої освіти визначаємо такі чинники:

- використання змісту навчальних дисциплін з метою формування толерантності студентів, насамперед філософії, соціології, психології, історії, а також педагогіки, української мови (тексти, що демонструють толерантні взаємини, ставлення), економіки, менеджменту, правознавства, журналістики, екології та інших;

- організація аудиторної навчальної діяльності, що сприяє формуванню й розвитку толерантності майбутніх фахівців. Це зумовлює побудову навчальної діяльності як активного комунікативного процесу в ході лекційних, практичних і семінарських занять, що передбачає обговорення, висловлення думок, припущень, тверджень, бачень, їх обґрунтування, а також оцінювання ситуацій, подій, явищ, вчинків, думок, положень, результатів діяльності тощо. Цьому слугуватиме застосування активних методів і прийомів навчання, технік та форм організації навчальної діяльності, що передбачають активну мислительну та комунікативну пізнавальну діяльність, зокрема методів і прийомів інтерактивного навчання, технології розвитку критичного мислення, евристичної бесіди, дискусії, проектної діяльності тощо;

- організація позааудиторної діяльності, спрямованої на формування толерантності студентів, у формі обговорень, конкурсів, вечорів спілкування, диспутів та іншого;

- формування толерантного середовища в закладі вищої освіти, у якому викладач є носієм, взірцем та провідником толерантного ставлення та відносин, для якого толерантність – основоположний принцип побудови стосунків, взаємин, спілкування, відношення до себе та інших у соціумі. Вважаємо, що лише в такий спосіб можливо сформувати толерантне середовище в закладі вищої освіти, оскільки, як стверджує В. Адольф, "системоутворювальним компонентом ситуації навчання... є сукупність взаємодій і відносин" [1, с. 22] викладача й того, кого він навчає, що характеризуються продуктивністю й рівноправністю взаємодій і відносин.

Висновки. У сучасному багатовимірному та різноманітному соціумі толерантність як принцип побудови взаємин, ставлення до себе і світу, що виражається в повазі й визнанні рівності, відмові від домінування та насильства, визнанні полікультурності, різноманітності норм і вірувань, власної унікальності та унікальності іншої особистості, є необхідною умовою співіснування та розвитку людства. Тому юну людину важливо сформувати як носія соціально значимих цінностей, зокрема й толерантності, що надасть їй самоцінності, забезпечить її оптимальне самовизначення, самовираження й самореалізацію. В умовах компетентісно орієнтованого навчального процесу закладу вищої освіти факторами оптимального розвитку толерантності студентів вважаємо використання змісту навчальних дисциплін; організацію аудиторної навчальної діяльності та позааудиторної роботи, що сприяє формуванню й розвитку толерантності; толерантне середовище в закладі вищої освіти, провідником толерантного ставлення та відносин у якому є викладач.

Література

1.Адольф, В. А. Развитие профессионального потенциала педагога в условиях обновления образовательной практики / В.А.Адольф, И.Ю.Степанова // Инновации в образовании. – 2011. – №10. – С.14–24.

2.Бондырева, С. К. Толерантность (введение в проблему) / С. К. Бондырева, Д. М. Колесов. – М.; Воронеж : МОДЕК, 2003. – 240 с.

- 3.Грива, О. А. Толерантність в процесі становлення молоді в умовах полікультурного середовища: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філос. наук : спец. 09.00.10 "Філософія освіти" / О.А. Грива. – К., 2008. – 32с.
- 4.Дубасенюк, О. А. Проблема толерантності в антропофілософському вимірі / О. А. Дубасенюк // Історичні уроки голокосту та міжнаціональні відносини (до 70-річчя початку другої світової війни) : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. для викладачів та студентів : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ : Центр "Ткума", 2010. – С. 360–365.
- 5.Клепцова Е. Ю. Психология и педагогика толерантности / Е. Ю. Клепцова. – М. : Академический проект, 2004. – 118 с.
- 6.Ляпунова, Т. А. Функції толерантності як соціально значущої цінності / Т. А. Ляпунова // Збірник наукових праць. – 2016. – Випуск LXIX. – Т. 3. – С. 119–122.
- 7.Сакалюк, О. О. Феномен толерантності в контексті полікультурної освіти [Електронний ресурс] / О. О. Сакалюк // ScienceRise : Pedagogical Education. – 2011. – № 3. – Режим доступу : http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc /2011/3_2011/20.pdf.
- 8.Социологический энциклопедический словарь / Г. В. Осипов. – М. : М-Норма, 1998. – 480 с.
- 9.Толерантність у молодіжному середовищі : методико-бібліографічні матеріали / укл. Є. Кулик. – К. : Державна бібліотека України для юнацтва, 2008. – 80 с.
- 10.Філософський енциклопедичний словник : енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; голов. ред. В. І. Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.

УДК 37.013.32:502

МЕТОД ПРОЕКТІВ У КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧНОГО НАПРЯМУ

Постернак Наталія Олександрівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри психолого-педагогічних дисциплін,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова,

м.Київ, Україна

Орлова Ольга Володимирівна,

завідувач навчально-наукової лабораторії

інноваційних педагогічних технологій,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова,

м.Київ, Україна

Настека Тетяна Миколаївна,

кандидат біологічних наук, доцент кафедри біології,

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова,

м.Київ, Україна

Постановка проблеми. Перехід на нові освітні стандарти ставить перед вищими закладами освіти нові завдання: пошук і впровадження в освітній процес педагогічних технологій, механізмів, способів навчання, які забезпечують формування конкурентоспроможних фахівців, які відповідають вимогам сучасного ринку праці. Оскільки традиційна система навчання заснована на трансляції готових знань, зводиться до вирішення теоретичних і практичних завдань за заданими алгоритмами і схемами, мало орієнтована на самовдосконалення і саморозвиток студентів, то виникає проблема пошуку ефективних шляхів вирішення проблем якісної підготовки професійних фахівців нового рівня.

Одним з таких механізмів є метод проектів, який як педагогічна технологія включає в себе сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю сутністю.

Метод проектів не є принципово новим у світовій педагогіці. Він застосовувався як у вітчизняній дидактиці, так і в закордонній. Виник у 20-ті роки минулого століття у США. Слово «проект» у перекладі з латинського означає «кинутий уперед». Увів поняття «метод проектів», науково описав його та спробував класифікувати американський професор В.Кільпатрик. Він визначив основним завданням школи «виховання вільних громадян», яке має складатися з системи цільових проектів». На думку Б.Вульфсона, проект – це процес вивчення певного матеріалу із набуттям знань та навичок, а потім конструювання на основі здобутих знань проектів [2, 12-16]. О.Пехота зазначає, що проект – це цільовий акт діяльності, в основі якого лежать інтереси дитини [4]. Методика організації проектної діяльності розглядається в працях Г. Лопушанської, О. С. Полат, О. В. Рибіної, С. О. Сисоєвої, Г. М. Шкільової та ін.

Мета дослідження – здійснити аналіз можливих шляхів впровадження методу проектів у систему вищої школи.

Виклад основного матеріалу. Сутність методу проектів, перш за все, на нашу думку, полягає у стимулюванні інтересу до надбання нових знань, умінь і навичок через участь у проектній діяльності, тому цей метод використовується для розвитку творчості, пізнавальної активності, самостійності як учнів так і студентів.

Робота над проектом – практика особистісно-орієнтованого навчання в процесі конкретної праці студента на основі вільного вибору, з урахуванням його інтересів.

Аналіз педагогічної літератури щодо класифікації підходів до поняття методу проектів, можна зробити висновок, що організація проектної діяльності студентів спрямована на формування навичок самостійно здобувати знання, формування професійних компетенцій і завданнями проектної діяльності студентів є:

- систематизація, закріплення, поглиблення отриманих теоретичних знань і умінь студентів;
- закріплення і розвиток отриманих практичних умінь;
- розвиток пізнавальних, творчих здібностей студентів;
- формування креативного мислення, здібностей до саморозвитку, самовдосконалення.

Виходячи з поставлених завдань, в навчальному процесі використовуються різні види проектів, вибір яких повинен бути адекватний змісту досліджуваних навчальних дисциплін, рівню підготовленості студентів. Е.С. Полат зазначає, що організація проектної діяльності безпосередньо залежить від типу проекту і виділяє наступні типологічні ознаки проектів [7]:

– Домінуюча в проекті діяльність: дослідницька, пошукова, творча, рольова, прикладна (практико-орієнтована), ознайомчо-орієнтовна.

– Предметно-змістова область: монопроект (в межах однієї області знань; виділяють наступні типи: природно-наукові, екологічні, географічні тощо); міжпредметний проект (включає кілька дисциплін).

– Характер координації проекту: безпосередній (жорсткий, гнучкий), прихований (неявний, що імітує учасника проекту).

– Характер контактів: внутрішні або регіональні (серед учасників одного навчального закладу, регіону, країни, різних країн світу) і міжнародні (учасники проекту є представниками різних країн).

– Кількість учасників проекту: особистісні (між двома партнерами), парні (між парами учасників), групові (між групами учасників).

– Тривалість виконання проекту: короткострокові - передбачають (вирішення невеликої проблеми на навчальному занятті), середньої тривалості (від тижня до місяця), довгострокові (від місяця до кількох місяців).

З огляду на діяльність, що є визначальною, виділяють дослідницький, пошуковий, творчий, рольовий, прикладний, інформаційний, ігровий та ознайомчо-орієнтований проекти [5].

У методиці навчання виділяють наступні етапи роботи над проектами:

- визначення теми проекту;
- окреслення проблеми і мети проекту;
- обговорення структури проекту, складання плану роботи;
- презентація необхідного мовного матеріалу;
- збір інформації;
- робота в групах;
- регулярні зустрічі, під час яких обговорюються проміжні результати, викладач допомагає аналізувати і корегує їх;
- підготовка, презентація проекту – виставки, відеофільм, публікації
- демонстрація і оцінка проекту.

Як бачимо, метод проектів являє собою освітню технологію, спрямовану на набуття студентами нових знань на основі постановки і вирішення реальних завдань. В основі проектного методу лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного і творчого мислення.

Метод проектів завжди передбачає вирішення певної проблеми. Вирішення проблеми передбачає, з одного боку, використання сукупності різноманітних методів і засобів навчання, а з іншого – передбачає необхідність інтегрування і застосування студентами отриманих знань у конкретних освітніх програмах, предметах. Саме такий підхід забезпечує підготовку студента до сфери реальної практичної взаємодії в межах своєї спеціальності. Крім того, метод проекту надає допомогу в розвитку і формуванні моральної соціалізації, особистісної та культурно-освітнього середовища, сприяє реалізації творчого потенціалу студента в майбутньому. Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів, яку вони виконують упродовж певного періоду часу навчання по кожній освітній програмі: індивідуальну, парну, групову тощо.

Застосування проектної технології сприяє виробленню практичних навичок та враховує індивідуальні особливості кожного учасника, сприяє творчому розвитку, дозволяє вчитися на власному досвіді й досвіді інших учасників.

Під час організації та проведення навчальних занять з підготовки майбутніх вчителів біології ми широко та різнобічно використовуємо метод проектів, проте адаптуємо його відповідно до навчальної мети та теми заняття. Кожне навчальне заняття з методики навчання біології являє собою

міні проект, вирішення якого триває упродовж заняття. При цьому застосовуються різноманітні техніки навчання такі, наприклад, як групова робота (читання вголос в групах). В залежності від кількості поставлених проблем кількість груп може варіювати від 4 до 10, відповідно змінюється і кількість учасників груп. До кожного проблемного завдання студенти отримують «кейс завдань»: першим завданням є ознайомлення з текстом проблеми, другим завданням є складання блок-схеми проблеми з подальшим її представленням учасникам інших груп, третім завданням є розробка тестового завдання для учасників інших груп.

Ще однією формою організації міні проектів на навчальному занятті є робота у форматі «Світового кафе». Сутність вправи полягає в тому, що учасники обмінюються поглядами, думками, висновками. Учасники розсідаються за окремими столами, як у кафе. За кожним столом одна людина бере на себе роль «господаря» столу, а решта «запрошені гості». На кожному столі лежить «скатертина» (аркуш великого формату) та різнокольорові маркери. Висловлені ідеї відображаються у зручний спосіб – схеми, малюнки, тези.

Через визначений відрізок часу «гості» переходять за інший стіл, а «господар» розповідає новоприбулим про те, що обговорювала попередня група. Через 10 хвилин процедура повторюється.

Таки чином усі «гості» кафе ознайомлюються з пропозиціями та ідеями своїх колег. Після цього відбувається презентація від кожного столика з подальшим обговоренням та узагальненням висвітлених ідей.

Після всіх раундів настає час презентації ідей, групи повертаються за свої столи і допомагають «господарям» підготувати презентацію. «Скатертини» презентують «господарі» столів.

Вдалим прикладом застосування групових міжпредметних проектів, що вимагають більш тривалої підготовки є середньотривалий проект «Місто-сад» [8] і довготривалий – «Північний абрикос» [9].

Мета STEM-проекту – «Місто-сад» – оцінка екологічного стану прилеглих до коледжу вулиць та відбір газостійких види рослин.

Термін виконання проекту розрахований на два місяці і включає наступні етапи:

- Вибір теми та мети проекту, складання календарного плану робіт, укомплектування робочих груп;
- Ознайомлення з територією дослідження та закріплення вулиць за робочими групами;
- Фізико-географічна характеристика території дослідження;
- Виявлення та систематика об'єктів дослідження на кожній з вулиць;
- Вивчення за літературними джерелами біологічних характеристик рослин, виявлених на досліджуваних вулицях;
- Визначення автотранспортного навантаження на досліджувані вулиці та рівень загазованості повітря;
- Встановлення життєвості кожної з виявлених рослин, добір перспективних для озеленення видів;
- Узагальнення результатів (спільна робота груп);
- Звітна конференція, прийняття рішень;
- Презентація проекту «Місто-сад».

Розроблений студентами довготривалий проект «Північний абрикос» розрахований на 3-4 роки і передбачає колективну творчу роботу учнів різних вікових категорій.

Дидактична мета проекту – організація навчально-пізнавальної діяльності учнів по засвоєнню, закріпленню, застосуванню знань, навичок і вмінь на практиці; перенесення знань у нові ситуації; само стимулювання до пошуку шляхів розв'язання поставленої мети; стимулювання інтересу, самостійності й творчості.

Мета проекту (яку ставлять перед собою учні) – збагачення садів рідного краю кращими зимостійкими формами абрикосів.

Для досягнення мети учнями складається поетапна програма робіт:

1. Організаційний етап: згуртування однодумців; складання плану роботи; розподіл доручень.

2. Пошуковий етап: ознайомлення з літературними джерелами; добір методики.

3. Експериментальний етап (розрахований на два роки): встановлення екологічних потреб абрикоса; дослідження періоду спокою; визначення зимостійкості крони; визначення зимостійкості квіткових бруньок; встановлення стійкості до шкідників та хвороб; добір насіння від кращих форм.

4. Практичний етап (розрахований на два роки): стратифікація насіння; посів насіння; закладання шкілок;

5. Завершальний етап: зелений дизайн; висадження саджанців на постійне місце зростання.

Такий комплексний проект допомагає учням пов'язати різні теми природничого циклу і посилює мотивацію вивчення ботанічних, зоологічних, географічних, математичних аспектів, сприяє засвоєнню наукових методик, комп'ютерних технологій, основ зеленої архітектури та садівництва.

Варто зазначити, що результативність таких навчальних занять виявилась більш ефективною за традиційну форму організації. Таким чином в межах чіткої структури та зрозумілих правил створюється невимущена доброзичлива атмосфера навчального заняття. За допомогою цього методу можна за період від сорока хвилин до години зібрати інформацію, об'єднати думки, знайти відповідь на запитання.

Висновки. Таким чином, як вже було зазначено, що завдяки саме використанню методу проектів у навчальному процесі студенти розвивають логічне мислення, наукову та технічну грамотність, вчаться вирішувати самостійно поставлені завдання, розкривають здібності до дослідницької, аналітичної роботи, експериментування та критичного мислення [1, 50-51].

На нашу думку, використання методу проектів актуально саме в контексті поглиблення фахової підготовки майбутніх вчителів природничого напрямку сучасної української освіти.

Література

1. Білянська М.М., Орлова О.В. Застосування проектної діяльності в процесі викладання педагогіки. «Удосконалення інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки в умовах євроінтеграції: тези доповідей XX Міжнародної науково-практичної конференції» м. Біла Церква, 24-26 травня 2018 р. – С. 50-51.

2. Вульфсон Б. Педагогіка прагматизма. – К.: «Лидеры образования», 2004. – с. 12-16.

3. Кобернік О.М. Проектування навчально-виховного процесу. Управлінський аспект. – К.: «Освіта й управління», 1997. – Т. I. - № 4.

- 4.Пехота О.М. Освітні технології: Начально-методичний посібник. – К.: «АСК», 2001. – 254 с.
- 5.Покась Л.А., Постернак Н.О. Використання педагогічних технологій у навчанні природничих дисциплін. – Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції 14 листопада 2018 року / Укл. О.П.Галай, Т.А.Ляшенко, О.О.Яременко-Гасюк, С.М.Іваненко, Л.В.Петько – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018 – 247 с. – С. 145-150.
- 6.Постернак Н.О. Інтерактивне навчання як напрям модернізації сучасної природничої освіти у вищих навчальних закладах освіти – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/interaktivne-navcanna-ak-napram-modernizacii-sucasnoi-prirodnicoi-osviti-u-visih-navcalnih-zakladah-osviti-3248.html>
- 7.Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – Учебное пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; Под ред. Е. С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 272 с.
- 8.Настека Т.М. Використання природничих проектів в організації STEM-навчання в контексті реалізації дидактичних принципів нової української школи.» / Т.М. Настека, А. М. Дауді.; STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції м.Київ 9-10 листопада 2017 р. С. 96-99.
- 9.Даценко Г.Є. Навчальний STEM-прект як засіб активізації самостійної роботи студентів / Даценко Г.Є., Смалій І., Лагутенко О.Т., Настека Т.М. // Матеріали міжнародної науково-методичної конференції «Критичний підхід у викладанні природничих дисциплін» (14 листопада 2018 р.). – К.: Вид-тво НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. – С. 65-69.

УДК 378(477)

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сидоренко Віталій Вікторович,

кандидат юридичних наук,

завідувач кафедри права,,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету,, Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

В умовах сьогодення безпосередньо або опосередковано кожний член суспільства має відношення до освіти. Галузь освіти поряд із сімейними, економічними, політичними і релігійними інститутами справедливо визначається одним із провідних соціальних інститутів, що відповідає за передачу й забезпечення засвоєння досвіду від покоління до покоління у вигляді знань, умінь, культури тощо, функціонування якої забезпечується стійкими потребами суспільства, держави й особистості. Перспективи розвитку конституційного права на освіту в Україні пов'язані передусім зі змінами у суспільстві та системі освіти, які вимагають перш за все удосконалення законодавчого регулювання. Особливості соціальних та духовно-культурних процесів, що відбуваються в Україні визначають зміст конституційно-правових новел, окреслюють основні напрями реформування освіти та форми їх реалізації, детермінують особливості динамічного функціонування вітчизняної правової системи.

Майбутнє України багато в чому зумовлюється її системою освіти, а освіченість, компетентність та професіоналізм сучасних педагогів виступають ключовими чинниками суспільного розвитку. Освіта як галузь

соціальної сфери являє собою розгалужену інфраструктуру освітніх установ, що реалізують державну освітню політику в процесі підготовки дітей та молоді до трудової діяльності [5, с. 11].

Аналіз статистичних даних вказує на тенденцію скорочення загальноосвітніх шкіл, що є зумовлено зменшенням кількості учнів, а відповідно скорочується чисельність випускників загальноосвітніх навчальних закладів. Така ситуація є основою формування сучасного стану вищої освіти в Україні. Тенденція зменшення кількості закладів вищої освіти супроводжується зменшенням чисельності студентів. Це також можливо помітити через співвідношення прийнятих абітурієнтів та випущених фахівців [6, с.64]. За опитуванням, 60% студентів описали матеріальне становище своєї родини як досить складне) призводять до того, що 37% усіх студентів працюють одночасно з навчанням, причому 67% з них – не за отриманою спеціальністю [4], що відволікає їх від навчання і не надає навичок за обраною професією. Усе це свідчить про недостатню доступність вищої освіти в Україні [2, с.67].

Сучасні університети в багатьох напрямках своєї діяльності зіштовхуються віч-на-віч зі складними проблемами різного роду, які очевидні керівникам і викладачам, та обумовлюють необхідність трансформаційних змін. Трансформація розвиває культуру установи шляхом зміни основних положень, деяких поведінкових моделей, процесів і продуктів; глибокий і всеосяжний процес, який впливає на установу в цілому; є навмисним актом, що відбувається протягом певного періоду часу [3, с.47].

Трансформаційні зміни передбачають перегляд основних положень так, щоб вони відповідали бажаним змінам. Наприклад, більшість установ оперують таким основним положенням: викладач – головна дійова особа процесу освіти. Щоб змінити ситуацію таким чином, щоб в центрі даного процесу виявився студент, потрібно змінити дане основне положення. Далі наступна трансформація спричинить за собою деяку зміну проголошених і підтримуваних цінностей (у тому випадку, якщо такі цінності вже прийняті установою, тобто, воно вже зосереджено на першорядності процесу вивчення) і принципів (наприклад, зміни практики найму, критеріїв просування, інструментів оцінки студентської діяльності, взаємовідносин викладача і студента і типового досвіду аудиторної роботи) [1].

Конституційно-правові та інші законодавчі новації у забезпеченні права на освіту громадян мають бути спрямовані на вирішення конкретних проблем удосконалення правового регулювання процесів розвитку українського суспільства (створення правової та соціальної держави, модернізація змісту освіти, інтеграція у європейський та світовий освітній простір тощо). На сьогодні засобами правового регулювання має бути вирішена проблема формування людиноорієнтованого підґрунтя розбудови системи національної освіти України, що базується на багатому історичному досвіді її розвитку та національних традиціях в основі якого лежить подальше удосконалення нормативної регламентації реалізації права на освіту.

Сучасне законодавство України щодо системи освіти базується на Конституції України і складається із законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» та інших нормативно-правових актів, міжнародних договорів України. Значення освіти для людини зокрема і для суспільства в цілому не підлягає сумніву. Саме

тому право індивіда на її отримання належить до фундаментальних, конституційних прав. Конституція України гарантує непорушність права на освіту, обов'язковість повної загальної середньої освіти. Підставою для реалізації цього права є система освіти, яка забезпечує загальноосвітню та професійну підготовку громадян України, а також професійну підготовку іноземних громадян за міжнародними угодами чи контрактами.

Сьогодні триває робота щодо реалізації державних програм, спрямованих на: інформатизацію та комп'ютеризацію загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів, упровадження інформаційних та комунікаційних технологій в освіті й науці; забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін; роботу з обдарованою молоддю, забезпечення програм інклюзивного навчання тощо.

Однак під час формування державної політики в галузі освіти України, особливо на законодавчому рівні, не завжди брали до уваги соціально-економічний стан розвитку суспільства, історичні, політичні, екологічні, демографічні та інші чинники. Прикладом цього є закріплення на законодавчому рівні низки норм і положень, які не повною мірою враховували зовнішні та внутрішні, об'єктивні й суб'єктивні чинники. В умовах соціально-економічної кризи в освітніх законах були закріплені норми, які не мали фінансового забезпечення. Вони скоріше були спрямовані на майбутнє і відбивали прагнення суспільства до підвищення якості освіти, гідного фінансування, формування гідного соціально-економічного статусу педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Практика реалізації нормативно-правових актів і методологічних засад освіти і науки свідчить, що в державі є серйозні суперечності між задекларованими цілями і в Конституції, і в законах та реальними кроками виконавчої влади щодо їх втілення. Найчастіше, на жаль, і парламент України демонструє непослідовність, коли норми одного закону суперечать іншому або один закон тимчасово зупиняє положення інших.

Аналіз нормативно-правових актів про вищу освіту свідчить, що з усією прогресивністю нормативно-правових документів, прийнятих в останні роки і спрямованих на розвиток системи освіти, для них все ще характерна суперечливість, неоднозначність тлумачення, неконтрольованість виконання низки положень. Для розв'язання проблем, що виникають у процесі функціонування системи освіти, потрібне подальше вдосконалення і розвиток правової бази, зокрема внесення відповідних доповнень і змін у чинні закони, прийняття нових законодавчих актів та інших нормативно-правових документів.

Таким чином, вітчизняне законодавство в галузі освіти на сьогодні не забезпечує достатніх гарантій реалізації права громадян на належний рівень освіти в Україні за умови інтенсифікації міжнародних освітніх процесів. Необхідні додаткові законодавчі заходи щодо впорядкування навчання, що пропонуються іноземними навчальними закладами. необхідно законодавчо визначити перелік потреб та можливостей навчатися в іноземних країнах, а також врегулювати існуючі проблеми з визнанням документів про освіту за кордоном.

Література

1. Еккель П. Хилл Б., Грин М. На пути к трансформации. URL: <http://ecsocman.hse.ru/univman/msg/16690977.html>. (дата обращения 10.03.2019).

2. Лебедева Л. В., Митрофанова А. С. Проблеми комерціалізації системи вищої освіти в Україні за умов формування постіндустріального ладу. *Бізнес Інформ*. 2017. № 2. С. 65-71. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_2_11 (дата звернення 10.03.2019).
3. Різник В. В. Проблеми трансформації та перспективи розвитку вищої освіти України в контексті глобалізації. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33(1). С. 45-53. URL:[http://nbuv.gov.ua/UJRN/есv_2017_33\(1\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/есv_2017_33(1)_8) (дата звернення 10.03.2019).
4. Соціально-економічний портрет студентів: результати опитування / Тетяна Жерьобкіна, Марія Куделя, Ігор Самохін та ін. URL: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/sotsialnoekonomichniy-portret-studentiv-rezultaty-opytuvannya> (дата звернення 10.03.2019).
5. Шоробура І. Актуальні проблеми маркетингу вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2017. № 3. С. 11-15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_3_4 (дата звернення 10.03.2019).
6. Шоробура І.М., Долинський Є.В., Долинська О.О. Менеджмент вищої освіти : навч. посіб. Хмельницький: ПП Заколотний М.І., 2015. 259 с.

УДК 378.4(477)

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сидоренко Юлія Вікторівна,
старший викладач

*кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Удосконалення системи вищої освіти в Україні спрямовано на переорієнтацію навчального процесу на розвиток особистісних якостей майбутнього фахівця, спрямування його навчально-пізнавальної діяльності на самостійне оволодіння новими знаннями. І саме тому студенти змушені бути більш мобільними, інформованими, критичними і творчими, а значить і більш мотивованими до самонавчання і саморозвитку. Вимогою сучасної освіти є орієнтація її на розвиток особистості, яка здатна творчо та ефективно вирішувати професійні завдання в їх взаємозв'язку з досягненням необхідного соціального ефекту. Саме тому, система підготовки фахівців, які відповідають вимогам сучасного конкурентного середовища, безпосередньо залежить від змісту та організації навчального процесу, оскільки саме під час його провадження відбувається професійне становлення особистості. В умовах перенесення акцентів на самостійне оволодіння знаннями великого значення набуває вивчення ролі контролю у формуванні мотивації студентів, розвитку їх пізнавальної самостійності та самоконтролю.

У науковій літературі використовують різні категорії та поняття такі, як: контроль, перевірка, оцінювання, оцінка, облік, які вживаються у різних значеннях і як синоніми. Проте їх не можна ототожнювати. Засобом визначення кількісних і якісних параметрів технології навчання виступає контроль як один із невід'ємних компонентів процесу діагностування навчальних досягнень студентів.

Поняття «контроль» означає виявлення, вимірювання й оцінювання знань та умінь. Основна мета контролю як дидактичного засобу управління навчанням – забезпечити ефективність навчання шляхом приведення до

системи знань, умінь і навичок тих хто навчається, самостійного застосування ними здобутих знань на практиці. В його завдання входить також стимулювати учнів (студентів) старанно навчатися, формувати у них прагнення до самоосвіти. Об'єктом контролю у навчанні є знання учнями основних категорій, принципів, правил, фактів, явищ у їх тісному взаємозв'язку і взаємообумовленості, їх уміння і навички оперувати набутими знаннями [4, с. 346]. Контроль, як дидактичне поняття, становить собою сукупність усвідомлених дій, спрямованих на отримання відомостей про рівень опанування окремими студентами (слухачами) програмного матеріалу, оволодіння теоретичними й практичними знаннями, навичками і вміннями, що необхідні в процесі виконання завдань професійної діяльності [1, с. 103]. Як зазначає Л. Романишина, контроль – це діяльність, спрямована на виявлення рівнів навченості з метою приведення одержаних результатів до професійного рівня. Рівні навченості – це етапи послідовного підвищення якості фахової підготовки у процесі вивчення дисциплін. Крім того, контроль знань сприяє розвитку психічних процесів особистості: пам'яті, мислення, пізнавальної активності, мови, мовленнєвого спілкування, навичок систематичної самостійної праці [3, с. 14]. Контроль – це визначення відповідності навчальних дій умовам навчального завдання. Контроль дозволяє тому хто навчається, змінюючи операційний склад дій, з'ясувати їх зв'язок з тими або іншими особливостями умов завдання й властивостями отриманого результату. Завдяки цьому, контроль забезпечує потрібну повноту операційного складу дій і правильність їхнього виконання [6, с.277-284].

Тому для ефективного контролю успішності важливо не тільки виявити те, що студенти знають і вміють, а й об'єктивно оцінити їхні знання та вміння. Підсумком контролю має бути оцінювання, яке передбачає зіставлення того, що вони засвоюють, з тим, що вони повинні засвоїти відповідно до вимог навчальної програми. Основними компонентами оцінювання є встановлення фактичного рівня знань, співвідношення виявлених знань з еталонними, оформлення результату навчальної діяльності у вигляді оцінки-балів. Тому, оцінка – це кількісний показник якості результатів навчально-пізнавальної діяльності [5, с. 157].

Перевірка знань студентів повинна давати відомості не тільки про правильність чи неправильність кінцевого результату виконаної діяльності, але і про неї саму: чи відповідає форма дій даному етапу засвоєння. Правильно поставлений контроль навчальної діяльності студентів дозволяє викладачу оцінювати одержані ними знання, уміння, навички, вчасно надавати необхідну допомогу і досягнути поставлених цілей навчання. Усе це в сукупності створює сприятливі умови для розвитку пізнавальних здібностей студентів і активізації їхньої самостійної роботи на заняттях. Поза тим, добре поставлений контроль дозволяє викладачу не тільки правильно оцінити рівень засвоєння студентами досліджуваного матеріалу, але і побачити свої власні удачі і промахи [2, с. 5].

Отже, контроль як педагогічне поняття являє собою усвідомлене, планомірне спостереження та фіксацію вербальних і практичних дій вихованців з метою з'ясування рівня набуття ними соціального досвіду, опанування програмного матеріалу, оволодіння теоретичними і практичними знаннями, навичками й вміннями та формування в них певних особистісних і професійних рис. Залежно від дидактичної мети використовують різні види контролю за навчанням (педагогічного оцінювання): діагностичний,

попереджувально-застережливий, поточний, повторний, періодичний, тематичний, підсумковий тощо.

Література

1. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
2. Осадчук А.Л. Сутність і види контролю перевірки знань учнів. *Історія в школі*. 2001. №2. С. 2-7.
3. Романишина Л. М. Система поетапного контролю навчальної діяльності студентів за модульно-рейтинговою технологією навчання з дисциплін природничого циклу: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. / Національний аграрний ун-т. Київ, 1997. 417 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посібник. Вид. 2-ге, випр., доп. Київ : Академвидав, 2007. 559 с.
5. Чайка В. М. Основи дидактики : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2011. 238 с.
6. Шукалова О. С. Розвиток пізнавального інтересу в структурі пізнавальної мотивації молодшого школяра. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. 2013. С. 277-284. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psykhol_2013_46%282%29__35 (дата звернення: 05.03.2018).

УДК 338.24:378

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Цвид-Гром Олена Петрівна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м.Біла Церква, Україна*

Доба глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти актуалізували питання державного регулювання освітніх послуг. Механізми державного регулювання процесу академічної мобільності визначено на законодавчому рівні в таких документах як Закон України «Про вищу освіту» [3], Положенні про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою КМУ від 12 серпня 2015 р. за № 579 [4], Національній стратегії розвитку освіти на 2012-2021 роки [2] та ін.

Академічна мобільність розглядається серед здобувачів вищої освіти, наукових та науково-педагогічних працівників, в контексті питання якості вищої освіти і відповідності європейським та/або світовим нормами та стандартам, – і навчальних програм та установ. Міжнародна академічна мобільність спрямована на досягнення таких цілей:

- брати участь у міжнародних інформаційних освітніх процесах, переймати нові ідеї або технології, включаючи ідеї, пов'язані з їх використанням;
- покращити викладацьку та адміністративну спроможність закладів вищої освіти через запозичення міжнародного досвіду (в тому числі і шляхом

опитування та анкетування студентів-іноземців стосовно якості виконання університетом цих функцій);

- привернути і зберегти, навіть тимчасово, найталановитішу молодь для її самореалізації на користь країни-реципієнта;

- стати джерелом доходів для економіки та закладу вищої освіти країни-реципієнта.

- допомагати країнам нарощувати науковий потенціал [1].

Відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність вона поділяється на: – внутрішню академічну мобільність – академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах (наукових установах) – партнерах у межах України; міжнародну академічну мобільність – академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у закладах вищої освіти (наукових установах) – партнерах поза межами України, а також іноземними учасниками освітнього процесу у вітчизняних закладах вищої освіти (наукових установах).

Згідно з Положенням право на академічну мобільність може бути реалізоване на підставі міжнародних договорів про співробітництво в галузі освіти та науки, міжнародних програм та проєктів, договорів про співробітництво між вітчизняними закладами вищої освіти (науковими установами) або їх основними структурними підрозділами, між вітчизняними та іноземними закладами вищої освіти (науковими установами) та їх основними структурними підрозділами, а також може бути реалізоване вітчизняним учасником освітнього процесу з власної ініціативи, підтриманою адміністрацією вітчизняного закладу вищої освіти (наукової установи), в якому він постійно навчається або працює, на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів [4].

Згідно з Національною стратегією розвитку освіти на 2012-2021 роки, міжнародне співробітництво у сфері освіти покликане забезпечити інтеграцію національної системи освіти в міжнародний освітній простір. Воно передбачає:

- укладання з іншими державами та реалізацію міжурядових та міжвідомчих угод про співробітництво в галузі освіти і науки;

- організацію освітніх і наукових обмінів, стажування та навчання за кордоном учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників;

- розширення участі навчальних закладів, педагогів, науковців, учнів та студентів у різних проєктах та програмах міжнародних організацій та співтовариств (програми Темпус, Еразмус Мундус, Жан Моне та інші);

- навчання іноземних громадян та осіб без громадянства закладах вищої освіти України [2].

Не зважаючи на прогресивні тенденції щодо усвідомлення важливості академічної мобільності, основними їх слабкими сторонами є наступні:

- відсутність конкретних цілей, часових та кількісних норм (наприклад, погоджена ціль на Львівському комюніке – 20% студентів повинні навчатися хоча б один семестр за кордоном, але кожна країна на практиці встановлює свою ціль та періоди її реалізації;

- відсутність цілісної концепції академічної мобільності, яка б відповідала сучасним реаліям міжнародних відносин;

- відсутність формулювання чітких підходів, цілей, джерел фінансування, інструментів запровадження окремих видів академічної

мобільності (вхідної, зовнішньої, ступеневої, кредитної, мобільності студентів, професорсько-викладацького складу).

Для підвищення ефективності реалізації стратегій міжнародної академічної мобільності в контексті нормативно-правового регулювання необхідно:

- розробити та прийняти єдину «Стратегію інтернаціоналізації вищої освіти» з чітко прописаними правилами вхідної/вихідної академічної мобільності та порядком стимулювання та заохочення її реалізації.

- активізувати розроблення та прийняти такої Стратегії в кожному вітчизняному закладі вищої освіти.

- розробити та затвердити на законодавчому рівні механізм спрощення отримання віз, посвідок на тимчасове проживання та прописки для учасників вхідної академічної мобільності. Окремим пунктом міграційного законодавства повинні бути прописані правила отримання, продовження та тривалості віз для студентів та викладачів за умови перебування після навчання в приймаючій країні [1].

Таким чином, поняття академічної мобільності пронизує майже всі складові організаційно-методичного механізму державного управління системою вищої освіти України, оскільки передбачає кінцеву мету створення сумісних кваліфікацій, стандартів, ступенів. Держава має стимулювати академічну мобільність, використовуючи інструменти й важелі для її підвищення.

Література

1. Костюк Т. О. Міжнародна академічна мобільність: реалії та перспективи галузевого та державного управління процесом [Електронний ресурс] / Т.О.Костюк. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1298>, вільний. – Назва з екрану. [Дата звернення : 20.03.2019].

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>, вільний. – Назва з екрану. [Дата звернення : 20.03.2019].

3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>, вільний. – Назва з екрану. [Дата звернення : 20.03.2019].

4. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність : Постанова Кабінету Міністрів України № 579 від 12.08.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248409199>, вільний. – Назва з екрану. [Дата звернення : 20.03.2019].

СЕКЦІЯ

«УДОСКОНАЛЕННЯ МОВНОЇ, ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТА МАГІСТРАНТІВ»

УДК 378: 004:811.161.2

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ДО РОБОТИ З ОНЛАЙН КОНСТРУКТОРОМ ТЕСТІВ Plickers НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

*Бондаренко Лідія Григорівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української літератури,
Херсонський державний університет,
м.Херсон, Україна*

Концепція Нової української школи наголошує на збільшенні цифрового розриву між учителем та учнем і визначає інструментом забезпечення успіху реформи наскрізне застосування в освітньому процесі інформаційно-комунікаційних технологій [2]. Курс «Методики викладання української літератури» покликаний підготувати фахівця, який здатний швидко перебудовувати напрям своєї професійної діяльності відповідно до змін виробничих технологій та вимог ринку праці. Тому одним із основних його завдань є формування у майбутніх учителів української літератури вмінь використовувати сучасні технології на уроках та у позакласній роботі.

Мета нашого дослідження – узагальнити досвід підготовки студентів факультету української філології та журналістики Херсонського державного університету до роботи із сервісом Plickers на уроках рідного письменства.

Серед літературних завдань за видом учнівської діяльності чільне місце в практиці роботи вчителів посідають тести. Це завдання специфічної форми та певного змісту. Серед їхніх переваг дослідники виділяють якісну та оперативну перевірку рівня знань учнів [3]. Популярність тестових завдань значною мірою зумовлюється і підготовкою випускників до зовнішнього незалежного оцінювання. Сучасне інформаційно-комунікаційне середовище значно полегшує цей процес. Школярі мають змогу виконувати тестові завдання онлайн, наприклад, за допомогою безкоштовного сервісу ігор Learningapps.org. Він дозволяє користувачам не лише відповідати на тестові завдання (результати будуть представлені в акаунті вчителя), а й самим їх створювати. У випадку, якщо в учнів на уроці немає доступу до інтернету, на допомогу вчителю прийде сервіс Plickers. Знайомимо студентів із цим онлайн конструктором під час вивчення теми «Методи і прийоми викладання літератури». Серед визначених програмою питань до неї є й інноваційні технології навчання. Звертаємо увагу третьокурсників на плейкасти (сучасні електронні листівки), інфографіку, карти пам'яті, комікси та інші матеріали, що можна розробити, скориставшись інформаційними технологіями. Окремо говоримо про тестування за допомогою комп'ютерних програм. Виділяємо сервіс Plickers, оскільки він має низку переваг. Наприклад, для його

застосування учителеві необхідно мати лише планшет або мобільний телефон. Після реєстрації на сайті треба перейти за посиланням Classes у конструктор класу, обрати команду «Створити новий клас» і ввести список учнів. Поруч із відомостями про окремого школяра з'явиться номер його картки. Далі в головному меню за посиланням Cards обрати тип карток (можна визначитися з їхньою кількістю та розміром), завантажити файл на комп'ютер і роздрукувати. Кожна така картка квадратної форми і має чотири варіанти відповіді (A, B, C, D). У кожному куті вказаний її номер. Потім необхідно ввести тести та завантажити на гаджет мобільний додаток. Скріншот сторінки із завданням подаємо на рисунку 1.

Удома студенти мають змогу поглибити свої знання про цей сервіс, ознайомившись у мережі інтернет з детальною інструкцією для користувачів [4]. Вони також реєструються на сайті і готують усі необхідні матеріали для проведення тестування на заняттях під час рольової гри «Урок літератури» [1]. Практика засвідчила, що третьокурсники переважно використовують цей онлайн конструктор із метою перевірки знань та закріплення вивченого матеріалу. Для відповіді на запитання тесту учень піднімає картку доверху тією стороною, на якій позначений буквою правильний, на його думку, варіант. Далі вчитель за допомогою мобільного додатку сканує відповіді класу. На великому екрані школярі можуть бачити, що їх відповідь уже прийнято. Після завершення тестування переглядаємо результати відповідей класу. Удосконалити свої вміння роботи із сервісом студенти мають змогу під час виробничої практики на пробних та залікових уроках з української літератури, а також у процесі підготовки курсових і випускних робіт із методики викладання української літератури

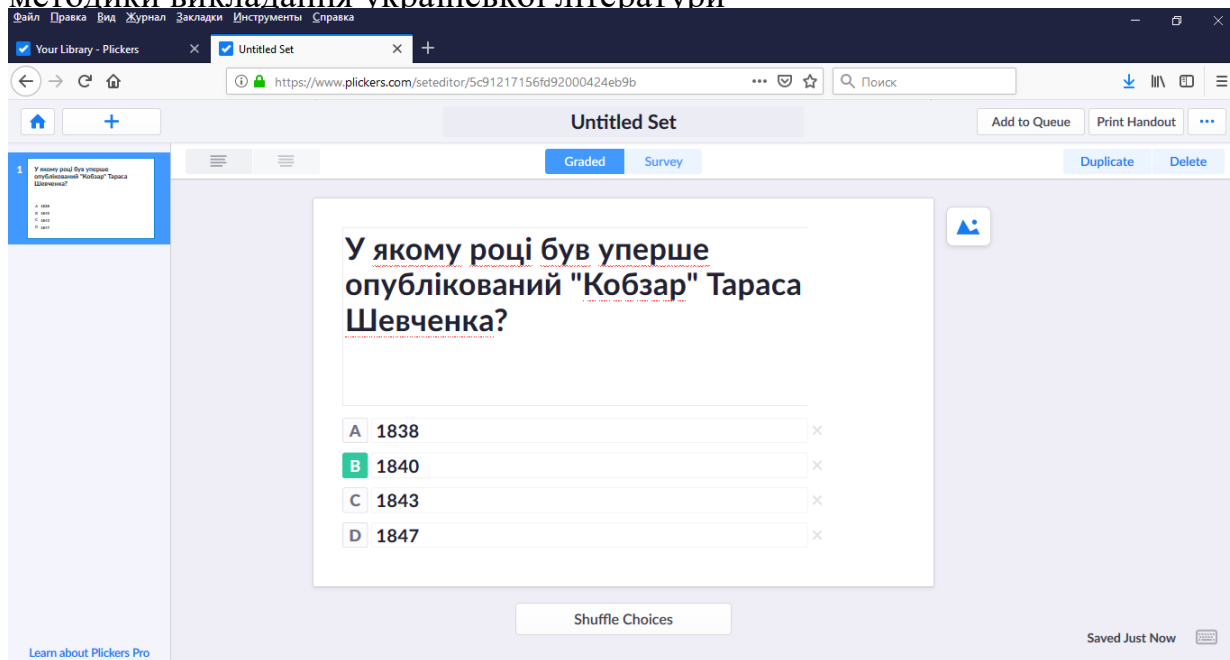

Рис. 1. Скріншот сторінки з тестовим завданням

Безумовно, стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє швидкій появі нових інструментів на допомогу вчителю. Однак сформовані у майбутніх словесників вміння використовувати на практиці уже існуючі сервіси сприяють їхній підготовці до професійної діяльності в Новій українській школі.

Література

1.Бондаренко, Л. Г. Методика організації рольової гри «Урок літератури» для студентів-філологів (із досвіду роботи) / Л. Бондаренко // Укр. літ. в загальноосвітній

школі. – 2015. – №5. – С. 42-43.

2. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://mon.gov.ua/Новини%202017/04/03newschool-presentation-new-30-03-2017-\(2\).pdf](http://mon.gov.ua/Новини%202017/04/03newschool-presentation-new-30-03-2017-(2).pdf).

3. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі / Г. Л. Токмань. – К. : Академія, 2012. – 312 с. – (Альма-матер).

4. Как работать с онлайн конструктором тестов PLICKERS? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://didaktor.ru/kak-rabotat-s-onlajn-konstruktorom-testov-plickers/>

УДК 378.147: 811.161.2

МОДЕЛІ СПІЛКУВАННЯ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Будугай Ольга Дмитрівна,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м. Біла Церква, Україна*

На сучасному етапі розвитку вищої школи в Україні актуальною проблемою стало питання ефективного вивчення української мови як іноземної громадянами з інших країн. Безумовно важливим елементом у структурі педагогічної майстерності визнано здібності до педагогічної діяльності. На основі досліджень В. Вернадського, Л. Виготського, Г. Костюка, А. Щербакова, Н. Кузьміної, М. Скаткіна, А. Леонтьєва та інших учених можна виокремити такі здібності до педагогічної діяльності: комунікативність; перцептивні здібності; динамізм особистості; емоційну стабільність; оптимістичне прогнозування; креативність.

У педагогічній діяльності особа вчителя постає як майстер, компетентний новатор. Педагогічна майстерність – це вищий рівень педагогічної діяльності, який проявляється у тому, що у визначений час педагог досягає оптимальних результатів. Педагогічна майстерність – комплекс властивостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності. Майстерність викладача української мови як іноземної проявляється в *організації професійно-педагогічного спілкування*, умінні організовувати особистісно зорієнтовану, суб'єкт-суб'єктну, фасилітативну взаємодію зі слухачами курсів та студентами. Складність у набутті професійної компетентності для вчителя полягає і в тому, що професійне знання має формуватися водночас на всіх рівнях: методологічному, теоретичному, методичному, технологічному. Це потребує розвиненого професійного мислення, здатності добирати, аналізувати і синтезувати здобуті знання для досягнення педагогічної мети, уявляти технологію їх застосування, рефлексії.

Важливою складовою педагогічної майстерності є педагогічна техніка як форма організації поведінки викладача. Знання, спрямованість і здібність без умінь, без володіння способами дій не є гарантією високих результатів. Педагогічна техніка – це прийоми володіння собою (своїм організмом, настроєм, мовленням, увагою й уявою) і прийоми впливу на інших (вербальними і невербальними засобами). Критеріями майстерності викладача є доцільність (за спрямованістю), продуктивність (за результатами), діалогічність (за характером стосунків з учнями),

оптимальність (за вибором засобів), творчість (за змістом діяльності). Педагогічна ефективність комунікативної поведінки викладача залежить від того, який стиль спілкування обрав педагог, який стиль взаємодії йому властивий (авторитарний, демократичний чи ліберальний).

Водночас поява бар'єрів спілкування є серйозною перешкодою у організації активного дидактичного спілкування, оскільки невміння подолати бар'єри, як правило, призводить до малоефективних моделей спілкування. Сукупність їх складає кілька типів:

1. «Монблан». Педагог підноситься над класом, як гірська вершина. Він відірваний від учнів, мало цікавиться їх інтересами та взаєминами з ними. Спілкування зводиться лише до інформування учнів, що зумовлює їх пасивність.

2. «Китайська стіна». Спілкування, за якого учитель постійно наголошує на своїй перевазі над учнями, виявляє до нього зневажливе ставлення.

3. «Локатор». За цієї моделі переважає вибірковість учителя в організації взаємовідносин з вихованцями. Він зосереджує свою увагу на групі або слабких, або сильних студентів, що руйнує цілісну й безперервну систему спілкування.

4. «Робот». Характеризує поведінку педагога, який цілеспрямовано й послідовно діє на підставі певної програми, незважаючи на обставини, що вимагають змін у спілкуванні.

5. «Я сам». Сутність її в тому, що вчитель постає в ролі головної діючої особи, нерідко гальмуючи ініціативу учнів.

6. «Гамлет». Діям такого вчителя властиві постійні сумніви: чи правильно його зрозуміють, чи адекватно відреагують на його зауваження тощо.

7. «Друг». Може спричинити для вчителя втрату ділового контакту в спілкуванні.

8. «Тетерук». Характеризує педагога, який під час взаємодії зі студентами чує лише себе, не реагує на студента, не усвідомлює його переживань та потреб.

З метою успішно подолати бар'єри спілкування вчителю необхідно, насамперед, адекватно оцінювати себе самого. Пізнання себе, керування собою, своїм емоційним станом має стати постійною турботою кожного вчителя. Це необхідно для виявлення негативних і позитивних сторін власної особистості, діяльності, для пошуку шляхів і засобів усунення наявних недоліків, для вдосконалення своєї майстерності. Спрямованість навчання має бути не лише на кількісні результати, а на якісні показники (інтерес, упевненість у власних можливостях, здатність самовираження). Студент і викладач – суб'єкти навчального процесу, які є рівноправними його учасниками. Мета викладача – створити умови для активного навчання студентів, розвитку їхнього творчого потенціалу. У цьому допомагають різноманітні *інноваційні методи навчання*, інноваційні види занять («Акваріум», бліц-інтерв'ю, гра-подорож, дискусія, «Картинна галерея», КВК, «Мікрофон», подорож, суд, турнір, форум, та ін.).

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АГРАРНИХ ТЕРМІНІВ З
ФІТОПАТОЛОГІЇ**

*Велика Катерина Ігорівна,
асистент кафедри іноземних мов,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м.Біла Церква, Україна*

Сучасна термінографія в Україні досить молода галузь науки, що розвивається. Оскільки наша держава аграрна країна, вона співпрацює з іншими країнами і існує потреба в перекладі аграрних термінів. На даний час проблема перекладу англійських аграрних термінів є недостатньо дослідженою і вимагає вивчення її різноманітних аспектів, зокрема аграрних термінів з фітопатології.

Питанням перекладу аграрних термінів займаються: В.П. Даниленко, В.М. Лейчик, М.І. Мостовий, К. Тішечкіна, А. Біліченко, Д. Кравченко, І. Озарко, А. Суперанська, Г. Сидорчук, В. Вовкогон.

Метою даної роботи є аналіз особливостей двостороннього перекладу аграрних термінів з фітопатології в українській та англійській мовах. Об'єктом дослідження є переклад термінів хвороб рослин з англійської мови. Для кращого розуміння термінів було застосовано 1 словник-довідник, 5 практикумів із сільськогосподарської фітопатології, 3 перекладних словників: електронний словник Linvo, Promt, фітопаталогический словарь-справочник. Дьякова Г.А. 1969. М. «Наука». Використано латинську та російську мови як посередники для перекладу. Всі хвороби рослин в усіх довідниках як англійськомовних, російськомовних і українськомовних подаються з латинськими назвами. Цей алгоритм дозволяє з'ясувати значення терміна в контексті і перекласти його рідною мовою, тому що не всі назви хвороб можна знайти у словниках.

Також було визначено основні методи перекладу термінів: еквівалентний переклад, калькування, транскодування, описовий переклад [1, с. 36]. Для бактеріальних, грибкових, вірусних та непаразитарних хвороб застосовують транскодування: фузаріоз – fusariose, бактеріоз – bacteriosis, антракноз – anthracnose (anthracnose), мозаїка – mosaic, вірус – virus, гомоз – gummosis, некроз – necrosis (die back /decline), хлороз – chlorose,

Також такий метод перекладу характерний і для деяких хвороб спричинених шкідниками і паразитами: нематода – nematode, гельмінтоз – helminthosis, флагельоз – flagellosis, цикади – cicades.

Всі зазначені хвороби запозичені із латинської мови, тому їх легко перекладають за допомогою транскодування. Решта термінів перекладаються із частковим застосуванням транскодування та калькування, за основною назвою хвороби, що запозичена із латинської мови:

1) в залежності від збудників (бактеріальних, грибкових, вірусних і тн.): тифульоз – typhula blight/snow rot, септоріоз – septoria spot, склеротиніоз – sclerotinia rot, ризоктоніоз – rizoctonia blight/sharp eye spot, ділофоспороз – dilophospora disease, фітофтороз – phytophthora disease.

2) в залежності від збудника і виду рослин: cabbage bacteriosis – бактеріоз капусти, flower bacteriosis – бактеріоз квітів, аскохітоз пшениці – ascochyta disease of wheat, аскохітоз гороху – ascochyta disease of pea, нематода лугових трав – grass cyst nematode, бактеріальна мозаїка пшениці –

bacterial mosaic of wheat, фузаріоз помідорів – fusarium of tomato, антракноз бобів – bean anthracnose, диплодіоз кукурудзи – diplodia disease of corn, мозаїка помідорів та табаку – tobacco and tomato mosaic, мозаїка огірків – cucumber mosaic, мозаїка картоплі – potato mosaic, мозаїка бобів – bean mosaic.

3) місця ураження: аскохітоз листя – ascochyta leaf spot (blight), церкоспороз листя – cercospora leaf blight, антракноз гілок та листя – collectorium leaf and branch anthracnose, диплодіоз стебла – diplodia stem rot, ризоктоніоз стебла та корення – rhizoctonia root and stem rot, рамуляріоз листя – ramularia leaf spot, фузаріоз колосу пшениці – fusariose ear blight in wheat, фузаріоз головки пшениці – fusariose head blight in wheat.

Інші терміни, де основна назва хвороби не запозичується з латинської мови в англійську, передають еквівалентом. Але без латинської мови обійтись теж не можливо, бо перекладачі орієнтуються на латинську назву збудника хвороби, наприклад: **common blight/ halo blight/ brown-spot blight/ fuscous blight of beans** – **бактеріоз гороху**. Збудники common blight (*Xanthomonas phaseoli*, **synonymy:** *Bacillus phaseoli*, *Pseudomonas phaseoli*, *Bacterium phaseoli*, *Phytomonas phaseoli*, halo blight (*Pseudomonas phaseoli*, **synonymy:** *Phytomonas medicaginis* var. *phaseolicola* Burk, *Bacterium puerariae* Hedges, *Bacterium medicaginis* var. *Phaseolicola* Burk, *Pseudomonas medicaginis* var. *phaseolicola* Burk, *Phytomonas*, brown-spot blight (*Pseudomonas syringae*, **synonymy:** *Bacterium syringae*, *Bacterium viridifaciens*, *Pseudomonas vignae*, *Phytomonas vignae*, *Phytomonas syringae*).

У словнику Lingvo дивимось визначення **blight** (a plant disease, typically one caused by fungi such as mildews, rusts, and smuts). Але сполучення слів **common blight** змінює значення терміну за визначенням Hall R. термін означає – several *bacterial* diseases infect common bean including common bacterial blight, halo blight, and bacterial brown spot caused by *Xanthomonas axonopodis* pv. За визначенням у словнику-довіднику з фітопатології. **бактеріоз гороху** це – **бактерії** *Pseudomonas pisi* Sackett, що вражають горох. За першим визначенням потрібно перекласти як іржа за визначенням **blight**, але за збудником як **бактеріоз** (bacterial blights of beans).

К. Тішечкіна зазначає, що термінам властива синонімія під час перекладу бо вони набувають багатозначності в англійській мові, в той час як в українській мові подається одним лексичним значенням [2, с. 236].

Отже, переклад назв хвороб має свій алгоритм, залежить від контексту лексем та їх сполучуваності з іншими. Основними методами перекладу термінів є калькування, транскодування та еквівалентний переклад. Для адекватного перекладу у цій галузі науки потрібні знання з агрономії та співпраця із спеціалістами, які можуть надати потрібну консультацію.

Література

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 303 с.

2. Тішечкіна К.В. Сільськогосподарські терміни в україномовних та англійськомовних словниках / К.В. Тішечкіна // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9 : Сучасні тенденції розвитку мов. – 2014. Вип. 11. – С. 232 – 237.

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Волинець Ірина Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради

„Білоцерківський гуманітарно-педагогічний коледж “,

м.Біла Церква, Україна

Актуальність дослідження. Сучасне соціокультурне середовище вирізняється інформаційною насиченістю, різноманітністю та полярністю впливів на людину. Проблема полягає у суперечності між інформаційно-технологічною динамічністю розвитку сучасного соціокультурного середовища та відсутністю сформованої цілеспрямованої стратегії формування інформаційної культури людини як умови її розвитку й інформаційної безпеки у глобалізованому інформаційному суспільстві.

У найбільш загальному сенсі інформаційну культуру спеціаліста визначають як культуру людини, готової до творчої роботи в умовах технолого-інформаційної системи розвитку суспільства. Все частіше увага дослідників привертається до проблем, пов'язаних з використанням сучасних комп'ютерних технологій, тому питання з'ясування сутності інформаційної компетентності варто розглянути більш детально.

Метою роботи є аналіз поняття інформаційна компетентність як складової інформаційної культури.

Стан дослідження проблеми. Аналіз проблеми виконаний на основі досліджень таких науковців, як Н. Джинчарадзе, Н. Баловсяк, О. Матвієнко, Е. Семенюк, І. Чумак, А. Дулатова тощо.

На думку Н. Джинчарадзе, інформаційна культура суспільства є цілісною соціальною системою, одним із найважливіших багатограних чинників загальної культури людства. Що стосується інформаційної культури особистості, то науковець зазначає, що вона «вміщує в себе багатоаспектні, взаємопов'язані елементи – інформаційний потенціал, інформаційний світогляд, інформаційний менталітет, інформаційно-орієнтаційну діяльність, мікро- та макроінфомодель, інфопотребу та інші» [3].

Формування інформаційної культури може розглядатися в морально-етичній площині, маючи на увазі виховання особистої відповідальності за поширення певної інформації, формування принципів і переконань, що перешкоджають соціально-деструктивній інформації, дезінформації, маніпулюванню свідомістю людей.

У психологічній площині інформаційна культура особистості полягає у виробленні оптимальної реакції на інформацію, що поступає, і адекватної поведінки, формуванні вміння діяти в умовах надлишкової інформації, оцінювати її якісну сторону, відбирати з маси відомостей достовірні, порівнювати з вже наявною інформацією, критично її переосмислювати.

У соціальній площині інформаційна культура особистості заключається у формуванні соціально необхідного рівня інформованості, яка виступає обов'язковою умовою соціалізації особистості і виконання нею багатообразних функцій в суспільстві.

У технологічній площині інформаційну культуру визначають як процес опанування інформаційною технологією, знайомства з інформаційними ресурсами суспільства, вироблення навиків пошуку потрібної інформації, її зберігання і використання [4, с. 87].

Компонент інформаційної культури міжособистісних відносин безпосередньо пов'язаний з професійною діяльністю особистості. Саме інформаційна культура впливу як вид інформаційної культури міжособистісних відносин більше притаманна майбутнім фахівцям в різних галузях. Характерною для цієї культури інформаційною поведінкою є контроль.

У культурі взаємодії фахівці повинні довіряти один одному й обмінюватись інформацією, важливою для удосконалення процесів організації господарської діяльності підприємства, вивчення ринкового попиту, збування продукції, реалізації послуг. Формування інформаційної культури довіри здійснюється в процесі безпосереднього обміну інформацією про можливі зриви та провали, необхідного для розв'язання проблем і адаптації до змін економічної ситуації на фірмі [5, С.13].

Поняття «інформаційна культура» доповнюється такими аспектами, як інформаційна поведінка, інформаційна етика, інформаційна компетенція.

Поведінку можна визначити як систему пов'язаних між собою цілеспрямованих дій, вчинків, що здійснює суб'єкт з метою реалізації певної функції в процесі взаємодії з навколишнім середовищем. Інформаційна поведінка, з одного боку, відображає активність особистості як суб'єкта у процесі пізнання, його уміння орієнтуватись у інформаційному просторі. З іншого боку, інформаційна поведінка значною мірою залежить від міри доступності та комфортності використання інформаційних ресурсів, доступності інформаційних каналів і засобів для їх використання, тобто інформаційно-технологічними можливостями, які надає суспільство особистості, яка бажає реалізувати свої інформаційні потреби у повсякденному житті, у навчанні та професійній діяльності [6, с.133].

Поняття «інформаційна етика» пов'язане з питаннями доступу до інформації, інтелектуальної власності, невтручання у приватне життя громадян, пов'язаних з розвитком інформаційного суспільства.

Принципи інформаційної етики можуть бути порушені різними способами – від недбалого використання методів опрацювання інформації, неухважного документування даних до серйозних правопорушень, таких як навмисна фальсифікація, обман, втручання у особисте життя шляхом використання мережі Інтернет. Серед порушень інформаційної етики слід виділити такі, як: фабрикація та фальсифікація даних, маніпуляція даними, порушення прав інтелектуальної власності (несанкціоноване використання та присвоєння повідомлень) тощо.

Інформаційна етика – це ціннісно-нормативна система особистості у відповідності з домінуючими функціями, які виконують у інформаційно-комунікативній галузі соціальної практики.

О.Аніщенко та О.Падалка зазначають, що поняття «інформаційна культура» тісно пов'язане із дефініцією «інформаційна компетентність», яка являє собою компетентність індивіда у роботі з інформацією, а також комп'ютерну компетентність – уміння працювати з комп'ютером та інформаційними технологіями. Інформаційна компетентність педагогів передусім передбачає їхню здатність використовувати апаратні засоби інформаційних технологій, а також ефективно працювати з

інформацією в електронному та друкованому варіантах (швидко її знаходити та раціонально опрацьовувати) [1].

Н. Баловсяк відмічає, що інформаційна компетентність особистості значною мірою пов'язана з комп'ютерною компетентністю, отже йдеться про формування інформаційно-технологічної компетентності особистості [2, с.23].

Отже, інформаційно-технологічна компетентність – це інтегральна здатність людини, що ґрунтується на особистісному гуманістичному підході до процесів інформатизації суспільства, передбачає інтелектуальні та технологічні уміння інформаційної взаємодії, проявляється у освоєнні інформаційного простору суспільства з використанням нових інформаційних технологій.

Висновок. Таким чином, інформаційна культура особистості – одна із складових загальної культури людини. Визначаємо її як сукупність інформаційного світогляду, інформаційної грамотності та системи знань та умінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність з оптимального задоволення інформаційних потреб з використанням як традиційних, так і нових інформаційних технологій. Масове підвищення рівня інформаційної культури суспільства можливо лише при організації інформаційної освіти. Інформаційна культура є найважливішим чинником успішної професійної діяльності, а також соціальної захищеності особистості в інформаційному суспільстві.

Література

1. Аніщенко, О. В. Інформаційна культура педагога [Електронний ресурс] / О. Аніщенко, О. Падалка. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12.APSN_2007/Pedagogica/20930.doc.htm. – Назва з екрану.
2. Баловсяк, Н. В. Інформаційна компетентність фахівця [Текст] / Н. В. Баловсяк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – № 5. – с. 21-28.
3. Джинчарадзе, Н. Г. Інформаційна культура [Монографія] / Н. Г. Джинчарадзе. – К. : Наукова думка, 1999. – 147 с.
4. Дулатова, А. Н. Информационная культура личности [Текст] : учеб.-метод. пособ. / А.Н. Дулатова, Н.Б. Зиновьева – М. : Либерия-Библинформ, 2007. – 176 с.
5. Матвієнко, О. Ціннісно-прагматичні контексти інформаційної культури особистості [Текст] / О. Матвієнко // Рідна Школа. – 2014. – №10. – С.13-15.
6. Чумак, І. М. Інформаційна культура як невід'ємна частина інформаційного бізнесу [Текст] / І. М. Чумак, І. Ю. Борецька. – Вінниця: Вінницький торговельно-економічний інститут, 2007. – 431 с.

УДК 338.43:[332.012.2+504.05]

СТАЛІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЇ

Волков Станіслав Сергійович,
старший викладач

*кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Питання щодо визначального місця і ролі сільськогосподарського виробництва в національній економіці сьогодні вже не викликає дискусійного вирішення. Сільське господарство є базовою галуззю, що

створює найважливіше для життєдіяльності людини матеріальне благо – продукти харчування, без споживання яких неможливе існування людства. Особливо це нетривіальне положення актуалізується на тлі демографічних прогнозів, оприлюднених ООН, згідно з якими населення земної кулі сягне відмітки в 9 млрд. 600 млн. чоловік у 2050 році і 10 млрд. 900 млн. чоловік у 2100 році. Нині ж, станом на 2016 рік населення світу становить більш ніж 7 млрд. чоловік. Оскільки такі прогнози дані суперечать мальтузіанській теорії мінімізації зростання народонаселення, обґрунтованої продуктивними можливостями природно-ресурсного потенціалу, стає очевидним, що за таких умов на сільськогосподарське виробництво ще більше посилиться тиск в розрізі забезпечення науково обґрунтованої продовольчої достатності і безпеки не тільки в національних масштабах, а й в глобальних.

Такі обставини породжують думки у вітчизняних наукових колах щодо потенційних можливостей національного сільськогосподарського виробництва «адекватно» до існуючих реалій налаштувати векторне поле в бік зростання, і, як наслідок, зайняти провідне місце на світовому продовольчому ринку.

Однак, варто зазначити, що інтенсифікація сільськогосподарського виробництва, має принаймні два обмеження, коли з однієї сторони виступає платоспроможний попит на продовольчому ринку, а з іншої фондові можливості, зокрема ресурсо-екологічний компонент. Роль останнього в сучасних умовах має визначальний вплив. І цьому є логічне пояснення – ресурси, що задіяні в сільськогосподарському виробництві, а це в першу чергу земельні ресурси земної біосфери, обмежені і мають окреслені параметри та величини, а кількість народонаселення і його потреби зростають, що призводить до збільшення негативного техногенного навантаження, нерівномірного антропогенного обміну.

В першу чергу потрібно, як мінімум здійснювати економічну оцінку цінності природних ресурсів навколишнього середовища, включення її в економічні показники діяльності та ефективності підприємств, галузей, народногосподарського комплексу загалом, тобто формування екологічної ціни виробництва, включення в національні рахунки і макроекономічне рахівництво системи показників, що відображають природно-ресурсний капітал; постійна переоцінка аграрного сегменту в розрізі національного багатства, з метою виявлення тенденцій і тактичного регулювання; здійснювати економічну оцінку впливу господарської діяльності на навколишнє середовище та відшкодування збитків забруднювачами у повному обсязі; надання пільгових преференцій агротоваровиробникам при запровадженні ресурсоощадних, екологобезпечних технологій, нетрадиційних видів енергії (наприклад – біопалива), розвитку органіки в сільському господарстві.

Саме тому, нарощення агровиробництва має відбуватись на засадах сталості. Стале ресурсокористування в контексті сільськогосподарського розвитку за своєю суттю – складна, багатоаспектна, важлива проблема, від ефективного вирішення якої великою мірою залежить продовольча й екологічна безпека держави не лише в коротко-, але й в довгостроковому періоді.

Спільнота має усвідомити, що внаслідок еволюції та безперервного розвитку воно стало наймогутнішим модератором і каталізатором не лише суспільних, а й природних процесів. Необхідно оновлене світогосподарське

взаємоіснування з природою, якісно нове співвідношення політичних та економічних механізмів регулювання природокористування.

Література

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – №26, с. 128
2. Національна доповідь про стан навколишнього середовища 2011 рік [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/index.php/dopovidi>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р «Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-p>
4. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. / [О.М. Бородіна, В.М. Геєць, А.О. Гуторов та ін.] ; за ред. В.М. Гейця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи ; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2012. – 56 с.
5. BIO Intelligence Service, Institute for SE and SERI (2012) Assessment of resource efficiency indicators and targets. Final report prepared for the European Commission, DG Environment [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://blogs.ec.europa.eu/orep/assessment-of-resource-efficiency-indicators-and-targets/>
6. Communication from the commission to the European parliament, the Council, the European economic and social Committee and the Committee of the regions [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/pdf/com2011_571.pdf
7. Population seven billion: UN sets out challenges [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/news/world-15459643>

УДК 81'1

СЕМАНТИКА ТА СИМВОЛІКА КОЛЬОРУ ЯК ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Єфімова Каріна Олександрівна,

*асистент кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Категорія кольору є об'єктивною якістю матеріального світу, а мовні знаки кодують поняття у найрізноманітнішу інформацію. Кольори й кольороназви, що їх позначають, є універсальними елементами кольорової символічної системи, яка складається із ряду субсистем, кожна з яких має власну будову і функцію. Кольоропозначення як носії інформації про навколишній світ є матеріалом для когнітивних, психолінгвістичних, лінгвокультурологічних наукових досліджень.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що лексика на позначення кольору часто слугувала об'єктом експериментування в різноманітних лінгвістичних теоріях, але особливості її вживання у складі фразеологічних одиниць досліджені недостатньо. Натомість вивчення колоронімів допомагає відтворити цілісну картину світу, визначити цінності, які характеризують той чи інший етнос. Назви кольорів можна вважати показовим матеріалом для таких досліджень, адже вони існують у всіх розвинених мовах [6].

Розуміння символів мови допомагає зрозуміти закони мови, пізнати мислення народу. На кожному етапі розвитку кольоровий символ і відповідне йому кольоропозначення з часом утворюють нову змістову

структуру, набуваючи сталого характеру. Підкоряючись принципові прямих і вторинних значень, які виникають у сферах моралі, культури, політики, релігії, мистецтва тощо, кодують соціально важливу інформацію про етнічну належність, втілюючись в особливих сполуках – фразеологічних одиницях.

Дослідження семантики слова – актуальна проблема сучасної лінгвістики, якій присвячено багато фундаментальних досліджень як українських, так і зарубіжних мовознавців (О.О. Потебня, Л.О. Булаховський, Л.А. Лисиченко, О.О. Тараненко, М.П. Кочерган, В.І. Кодухов, В.О. Звєгінцев, Ю.Д. Апресян, О.О. Селіванова).

Колірна лексика постійно перебуває об'єктом дослідження в лінгвістиці і загалом у мовознавстві. Кольористику досліджували в різноманітних аспектах Р. МакЛорі, Г. Конклін, Т. Козак, В. Горобець, Н. Пелєвіна, О. Деменчук та ін). Крім того, завдяки досить обмеженому складу ця лексико-семантична мікросистема часто використовувалась як ілюстративний матеріал у широкому колі лінгвістичних досліджень інших напрямків.

Увага науковців до кольоропозначень як одиниць лексики різних мов (у працях Н.Б. Бахліної, Р.В. Алімпієвої, А.В. Висоцького, Т.Ф. Ковальнової) поширюється також і на фразеологічні одиниці з колоративним компонентом. Серед зарубіжних мовознавців слід відзначити праці Ш. Баллі, С.Есперсена та Л.П. Сміта, О. Куніна, Н.Н. Амосова, які досліджували фразеологію англійської мови [1].

Мета нашої роботи – вивчити різноманітні лінгвістичні та екстралінгвістичні дослідження, присвячені колоронімам, порівняти та встановити символічні значення кольору в англійській та українській мовах, виявити подібні та відмінні значення в інтерпретації колоронімів у двох мовах.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- ознайомитися з матеріалами лінгвістичних та екстралінгвістичних досліджень з питань колоронімів:

- описати основні групи колоронімів у сучасній англійській мові та їх символічні значення;

- дослідити та порівняти семантичні особливості та символічні значення фразеологізмів з колоронімами у англійській та українській мовах;

- визначити основні властивості ФО з колоронімами;

- порівняти семантичні особливості вживання колоронімів у англійських та українських фразеологізмах;

Об'єкт дослідження – фразеологізми сучасної англійської та української мов з колоронімами.

Предмет дослідження – семантика колоронімів у складі фразеологічних одиниць.

Колір – одна із значущих когнітивних категорій осмислення навколишнього світу людиною, а також як єдиний культурний код, значення якого сприяє подоланню бар'єрів при взаємодії різних народів.

Кольоропозначення в англійській мові представлені переважно прикметниками, в той час як в українській мові колірні семи знаходимо у іменниках, дієсловах, дієприкметниках, похідних він прикметників-назв кольору.

У мові прикметникові назви кольорів репрезентують ознаки предметів. Семантика кольоропозначень не є незмінною: вона постійно розвивається, змінюється за рахунок метафоричного переосмислення, метонімічного

переносу та зміни емоційного та експресивного значення. Дослідивши ФО з компонентами-колоронімами, ми прийшли до висновку, що вони становлять значний прошарок у лексиці сучасної англійської мови і широко вживаються як у літературній, так і розмовній мові.

Кольори в уяві людини є формою репрезентації емоцій, що закономірно відображається у розвинені форми емотивної лексики. При прогнозуванні психологічного ефекту вживання колоронімів крім сталих значень кольорів необхідно враховувати специфічний контекст, або категоріальну установку суб'єкта сприйняття.

Об'єктивний за своєю природою, колір у мовних засобах відображається суб'єктивно на шкалі оцінок, емоційного сприйняття, експресивності. Ідентичну індивідуальну оцінку отримує і відповідне кольоропозначення. В основі оцінки лежать два типи норм – індивідуальні й колективні. Колективна норма, закріплена у мові й свідомості соціуму, набуває статусу канонізованого значення. Кількість і склад колірних найменувань (прикметників), якими користуються українці, певною мірою співвіднесені з рівнем розвитку культури у різні історичні періоди.

ФО з колоронімами мають свою специфіку. Головна проблема психосемантики кольору є проблема існування джерел (причин) значень кольорів. ФО з колоронімами становлять значну кількість у словниковому складі обох мов. У своєму дослідженні ми описали ФО з колоронімами, представленими в основному прикметниками на позначення основних кольорів – *black, red, green, white, brown, yellow, blue*.

Цікавим виявився той факт, що один і той самий колоронім у англійській мові може виражати протилежні почуття/ставлення мовця залежно від інших компонентів, які входять до складу ФО (*see red - red carpet treatment*), що свідчить про різноманітність неоднозначності семантики та символіки кольорів у мові. Оскільки ФО з колоронімами виконують номінативну функцію у мові, так само як і слова та словосполучення, вони вступають у такі самі відношення між собою, як і слова. У ході дослідження ми описали ФО, що утворюють синонімічні (*in the green, in the pink*) та антонімічні (*to give green light – to gave red light*) пари та ряди.

Хоч колороніми представлені у ФО переважно прикметниками (рідше прислівниками, дієсловами та іменниками), у реченні вони можуть виконувати функцію не лише означення, але й обставини (найчастіше – способу дії), додатка.

Фразеологічні сполучення не є сталим комплексом і в деяких випадках припускають синонімічну підстановку чи заміну: *get the green light – give the green light*.

Щоб переконатися в універсальності колоронімів при позначенні явищ навколишнього світу та виявити національні особливості колоронімів у складі англійських ФО, ми порівняли вживання колоронімів, що позначають основні кольори в ці прикметники можуть мати в англійській та українській мовах. Ми дійшли висновку, що символізація кольоропозначень – це безперервний динамічний процес накопичення певним чином категоризованої інформації, що відображає особливості національного менталітету.

Дослідження значення основних кольорів в англійській та українській мовах дає підстави стверджувати, що основні символічні значення у англійській та українській мовах схожі, що пояснюється універсальністю світосприйняття та світобачення двох народів. Відмінності у символіці та

семантиці колоронімів, що входять до складу аналізованих фразеологізмів зумовлені національною специфікою, особливостями історичного та культурного розвитку українців та англійців.

Література

1. Базима, Б. А. Психология цвета : теория и практика / Б. А. Базима. – СПб., 2007. – 174 с.
2. Василевич, В. П. Исследования лексики в психолингвистическом эксперименте : на материале определения цвета в речи разных систем / В. П. Василевич. – М. : Наука, 1987. – 139 с.
3. Гете, И. В. Трактат про цвет / И. В. Гете // Избранные произведения по природоведению. – М., 1957. – 357 с.
4. Деева, И. М. Валентные особенности английских прилагательных – периферийных «цветообозначений» / И. М. Деева // Теоретические вопросы английской филологии. – Горький, 1974. – С. 164-180.
5. Ковальська, І. В. Колористика як перекладознавча проблема (на матеріалі українських і англійських художніх текстів): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук / І. В. Ковальська. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2001. – 19 с.
6. Кочерган, М. П. Загальне мовознавство: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти / М. П. Кочерган. – К., 1999. – 288 с.
7. Кудрина, А. В. Семантика цвета в разных культурах на примере анализа фразеологизмов с компонентом определения цвета / А. В. Кудрина // Сборник материалов научной сессии за итогами выполнения научно-исследовательской работы на факультете иностранных языков МПДУ за 2009-2010 год. – М. : «Прометей», 2010. С.55-70.
8. Кудрина, А. В. Семантика цвета в разных культурах / А. В. Кудрина, Б. Г. Мещеряков // Психологический журнал Международного университета природы, общества и человека «Дубна». М. : – 2011. – № 1. – С. 30-35.
9. Лисиченко, Л. А. Структура мовної картини світу / Л. А. Лисиченко // Мовознавство. – 2004. – № 5-6. – С. 36-41.
10. Парфьонова, Т. Б. Колоративи – компоненти ФО / Т. Б. Парфьонова // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Т. Шевченка. Серія : Філологічні науки. – № 9. – Луганськ, 1998. – С. 135-139.
11. Семашко, Т. Ф. Особливості семантики та функціонування слів-колоративів в українській фразеології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук [електронний ресурс] / Семашко Т. Ф. – К., 2008. – 27 с. – Режим доступу : <http://enpuir.npu.edu.ua:8080/123456789/501>
12. Семашко, Т. Ф. Семантична структура лексичних одиниць на позначення кольору в українській мові / Т. Ф. Семашко // Мовознавство. – Вип. 17. – 2009. – С. 14-21.
13. Серов, Н. В. Цвет культуры : психология, культурология, физиология / Н. В. Серов. – СПб., 2004. – 248 с.
14. Торбенська, І. В. Системні зв'язки фразеологізмів з колірним компонентом / І. В. Торбенська // Актуальні проблеми менталінгвістики. – Черкаси, 2003. – Ч.1. – С. 181-187.
15. Яньшин, П. В. Психосемантика цвета / П. В. Яньшин. – СПб., 2006. – 174 с.
16. Simon, Lily. Colour concept and culture. – Longman Press, 2008. – 184 p..
17. The World Colour Survey. Centre for the Study of Language and Information. Colour Naming Across Languages / Kay, P., Berlin, B., Maffi, L., Merrifield, W. R., 2003. – P. 13-16

ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАНЬ

Загурський Олег Миколайович,

доктор економічних наук, доцент,

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м.Київ, Україна*

Однією з інформаційних систем з управління ланцюгами постачань є система AnyLogistix™ (ALX™) від компанії AnyLogic. Ця програма є інструментом проектування, оптимізації та аналізу ланцюгів постачань. ALX поєднує традиційні аналітичні методи оптимізації та інноваційні технології імітаційного моделювання, що надає повний набір інструментів для комплексного аналізу ланцюга постачань. Причому ALX не обмежується загальним аналізом мережі, а аналізує її глибше й ефективніше, детально відображаючи в моделі кожен елемент ланцюга постачань: склади й центри поширення, аж до рівня вантажних піддонів і автотранспорту; фабрики, аж до рівня конвеєрів і операторів; магазини роздрібної торгівлі; локації клієнтів тощо (рис 1).

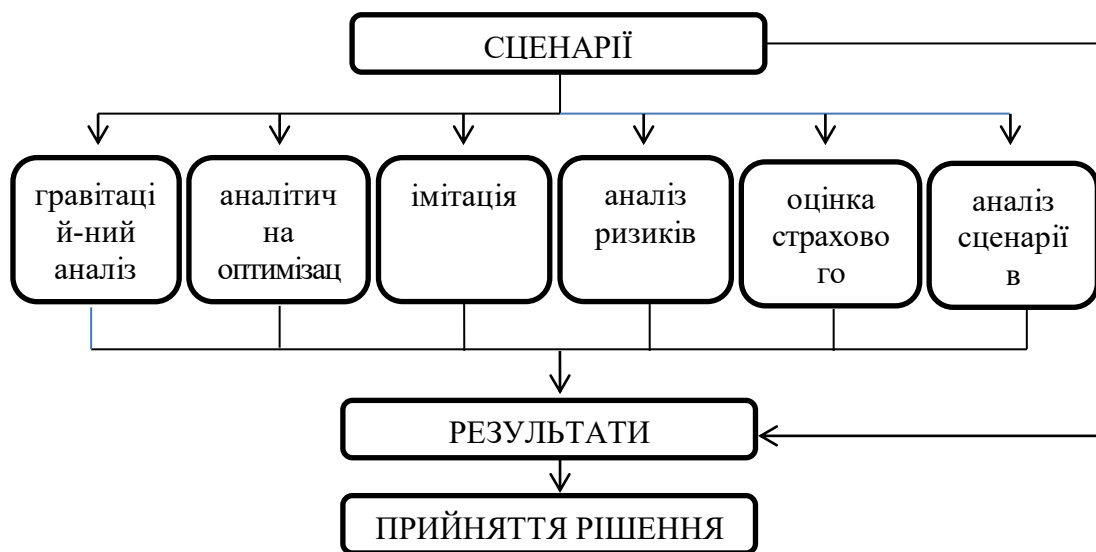

Рис. 1. Схема роботи інформаційної системи AnyLogistix

Рішення цієї системи володіє дуже широким функціоналом. Його застосування дозволяє швидко створювати моделі та проводити експерименти, використовуючи при цьому необхідний рівень деталізації.

Основна перевага рішення полягає в комбінуванні аналітичних та імітаційних методів вирішення завдань. Використання імітаційного моделювання дозволяє створити модель ланцюга постачань і показати в ній всі необхідні обмеження, підходи та політики (рис 2).

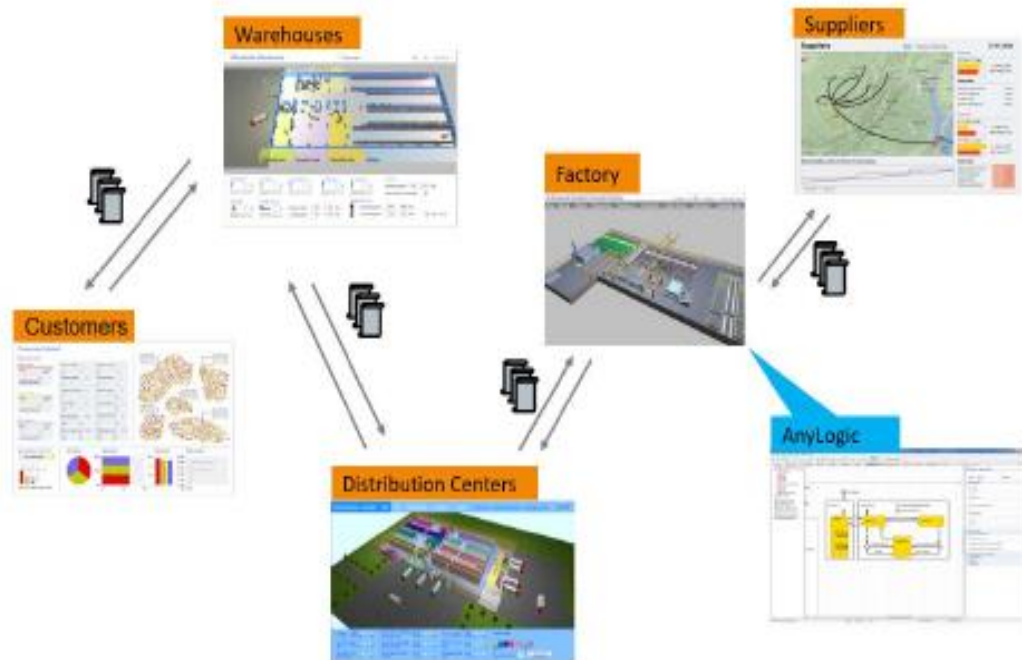

Рис. 2. Схема імітаційного моделювання ланцюга постачан у системі AnyLogistix

Типові завдання, які можна вирішити за допомогою програми Anylogistix:

1. Високий рівень абстракції (мінімум деталей):
 - вибір приблизної локації та кількості складів.
2. Середній рівень абстракції:
 - оптимізація ланцюга постачань;
 - вибір точної локації та кількості складів;
 - завдання маршрутизації;
 - план виробництва;
 - вибір політики обслуговування запасів;
 - оптимізація парку транспорту.
3. Низький рівень абстракції (максимум деталей):
 - оптимізація ланцюга постачань на основі заданих критеріїв (вартість, якість, сервіс та інше);
 - вибір точної локації та кількості складів;
 - завдання маршрутизації;
 - план виробництва;
 - вибір політики обслуговування запасів;
 - оптимізація парку транспорту.

Систему anyLogistix доаускає інтеграцію з іншими інформаційними програмами а саме з ERP- або SCM-системами.

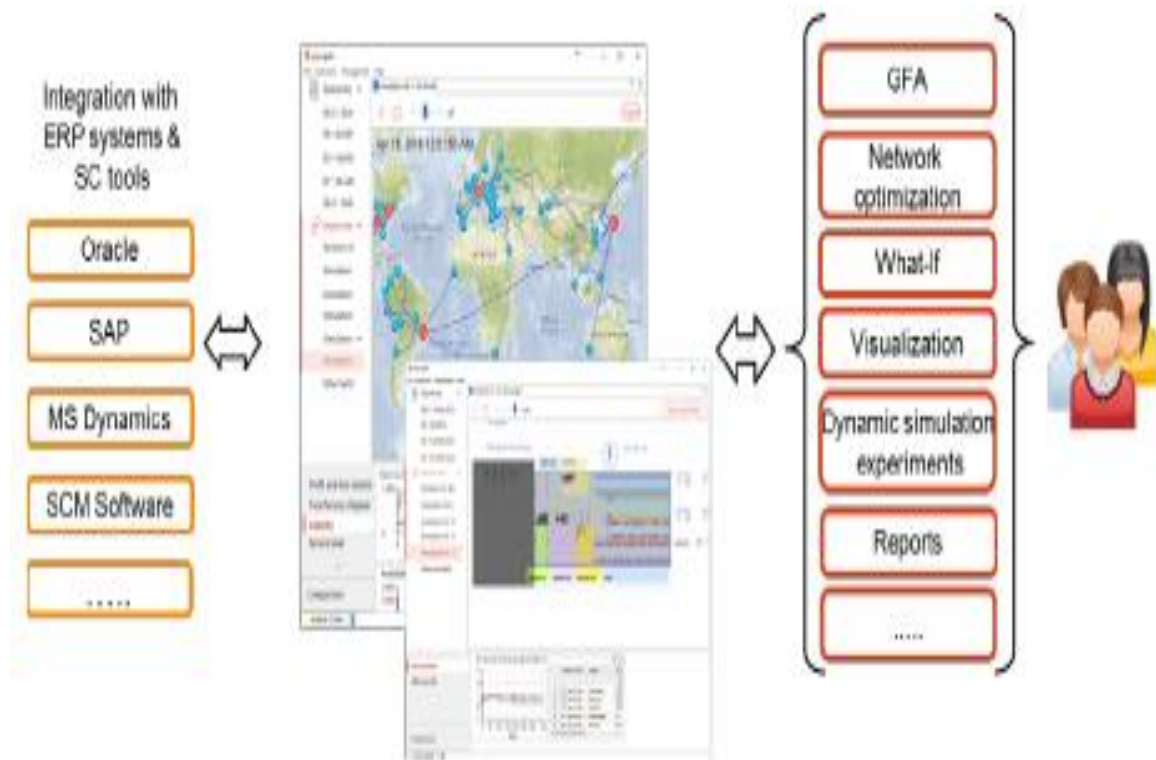

Рис. 3. Модель інтеграції anyLogistix з системами ERP та SCM.

За допомогою AnyLogistix можна вивчати, як випадковості в ланцюзі постачань можуть вплинути на систему. Побудовані в ALX імітаційні моделі здатні врахувати, наприклад, невизначеності в тривалості процесів і їх вартості.

Моделювання дозволяє аналізувати ризики, зумовлені випадковостями реального життя: наприклад, часом виконання замовлення, коливаннями попиту, доступністю ресурсів та іншими змінними показниками. На додаток до реалістичних розрахунків динамічне моделювання дозволяє реанімувати модель і бачити процеси ланцюга постачань у дії. Ця наочність дає можливість вивчити динаміку мережі на запусненій моделі й переконатися в тому, що модель коректно відображає реальну систему.

AnyLogistix дозволяє відстежити, як модель прийшла до даної статистики. Змінюючи параметри в процесі роботи моделі, можна відстежити причинно-наслідкові зв'язки: наприклад, як внесення змін до політики поповнення запасів вплине на ефект батога.

Література

1. Schroeder, R. G. Operations Management in the Supply Chain: Decisions and Cases / R. G. Schroeder, S. M. Goldstein, M. J. Rungtusanatham – Irwin: McGraw-Hill, 2013. – 620 p.
2. Sterman J. Business Dynamics – Systems Thinking and Modeling for a Complex World / J. Sterman. McGraw-Hill Higher Education, 2000 – 982 p.

НЕОБХІДНІ УМОВИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ РОЗУМІННЯ В ПРОЦЕСІ КОМУНІКАЦІЇ

Кушак Інна Арсентіївна,

старший викладач

кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Людина розкривається як особистість з індивідуальними характерологічними рисами, емоційними, вольовими, інтелектуальними властивостями та поведінковими можливостями в процесі комунікації.

Комунікація – це способи, за допомогою яких людина вибудовує відносини з іншими і розуміє почуття та думки інших. Комунікацію як адекватне розуміння учасників комунікативного акту описують Е. Верещагін і В. Костомаров у книзі «Мова і культура» [2].

Розуміння визначають як головну ознаку комунікативного процесу. Це поняття виражає здатність людини пізнавати суттєве та розкривати істотне у зв'язках з іншими особистостями. Розуміння це накопичення і систематизація інформації та оперування знаннями про інших людей задля досягнення максимальної відповідності суджень, оцінок, уявлень про об'єктивні риси, властивості й можливості. Реалізується розуміння переважно через мову, а також через певні жести, міміку, знаки, дії.

Велике значення для дослідження поняття «розуміння» мали роботи Ж.Дерріда, М.Фуко, Ж. Батай, М.Бланшо, Ж.Делез, Ю. Крістева, К.Леви-Строс, Ю.І Лотмана, Б. А. Успенського та ін.. Дослідники вважають, що об'єктом розуміння виступає особистісний досвід переживання життєвих подій та основними механізмами розуміння є семіотичний та комунікативний досвід [6].

Розуміння є складно організованим, природним, інтуїтивним, фоновим процесом, що супроводжує колективну взаємодію. Результатом процесу розуміння є усвідомлення сенсу того, у чому беруть участь учасники діяльності.

У публікації «Феномен розуміння іншого та визначальні його фактори» О.Бодальов стверджує, що розуміння іншого як прояв у дії пізнавальних здатностей людини має декілька властивостей: 1) розуміння іншого має місце, коли людина, будучи суб'єктом розуміння, дає правильну відповідь на питання; 2) коли людина, правильно відчуває чи є в прямій мові співрозмовника якийсь підтекст; 3) коли людина як суб'єкт розуміння іншого передбачає, як цей інший сприймає її і як до неї ставиться; 4) на що насамперед звертає увагу людина в адресованому їй мовленні і яку реакцію очікувати [1].

Л. Щерба зазначає: «Якщо розуміння не настає, або якщо воно йде не так, як того очікував автор висловлювань, то це сигналізує йому про певні вади у процесі його мовлення». Розуміння – осмислення конкретної інформації, що передається за допомогою слів, знаків, учинків, дій; здатність людини осмислити, осягнути зміст, значення інформації; відображення тексту і його переоцінка в новому контексті. Йдеться про розуміння безпосереднього змісту окремих слів, фраз, вислову загалом; прямо не висловлених думок; виразно не визначених мотивів поведінки або окремих

учинків співрозмовника тощо С. Летягіна акцентує увагу на спілкуванні як на цілеспрямованій взаємодії, орієнтованій на розуміння співрозмовника. І.Малкіна-Пих серед інтегрованих комунікативних умінь виокремлює вміння розуміти партнера [4].

Критерієм розуміння є сформульована в слові думка, яка відображає знання істотних ознак предмета або явища. Уміння схарактеризувати словами те, що осмислюється, свідчить про правильне розуміння [7]. Надійним показником розуміння є зміст відповідей на нестандартні запитання по суті засвоєних знань, вміння варіювати формулюванням думок, реконструювати текстову основу змісту, передавати його в більш стислому або розгорнутому вигляді. Свідченням розуміння вважається також вміння застосовувати на практиці сформульовані в словесній формі принципи, наводити оригінальні приклади, що ілюструють явище.

Розуміння розглядається, насамперед, як здатність осягнути сенс або значення чого-небудь, а також як досягнутий завдяки цьому результат. Виділяють основні ознаки розуміння: пізнавання, тобто віднесення будь-якого предмета, явища чи ставлення до певної групи чи категорії; виявлення мотивів поведінки людини та з'ясування причин тих чи інших вчинків; визначення наслідків, до яких призводять дії, визначені причиною; з'ясування підстав, з яких випливає те, що усвідомлюється людиною; розуміння пристрою предмета або явища та існуючих зв'язків між частинами або елементами, з яких він складається; усвідомлення не тільки змісту і значення сказаного, але й підтекст, тобто те, що не виражається буквально, але сенс якого розуміється [3].

Достатні знання та життєвий досвід людини, які є ключовими компонентами комунікативного процесу – необхідна умова досягнення розуміння. Тому накопичення досвіду спілкування сприяє кращому розумінню інших людей, що зумовлюється завданнями взаємодії та особистісними характеристиками учасників.

Фактори, які визначають правильність, зміст, глибину характеристик розуміння іншого лише в їхньому взаємозв'язку: 1) особливості діяльності, які детермінують зміст розуміння іншого; 2) особливості ситуації, у якій взаємодіють люди; 3) ступінь сформованості учасників спілкування як особистостей; 4) характер ставлення учасників один до одного і кожного з них до самого себе. У повсякденному оточенні зустрічаються люди, які, створивши собі маску, постійно вводять в оману тих, хто з ними спілкується, фактично приховуючи справжній особистісний зміст. А це свідчить про відносність самого розуміння. Також не може не ускладнювати процес розуміння однією людиною іншої під час їх спілкування дещо запізніле реагування на слова, на їх зміст і прихований у них підтекст, на зміни емоційного стану співрозмовника [1].

Для покращення розуміння людини людиною необхідно дотримуватися певних умов: єдність національної мови; об'єм знань професійної мови; врахування рівня інтелекту; повнота інформації; логічність викладу; сконцентрованість уваги.

Необхідно відзначити, що розуміння слів і мови співрозмовника – це співвіднесення його слів з власним словниковим запасом, власними знаннями. Тому покращення розуміння залежить від того, наскільки доступною мовою передається та чи інша інформація.

Точне і чітке розуміння інформації також залежить від того, наскільки логічно і послідовно її висловлюють. Відсутність внутрішньої логіки

викладу, часта зміна тем ускладнюють розуміння. Визначити, наскільки повну інформацію отримав співрозмовник, можна за кількістю уточнень і емоційних реакцій співрозмовника [4].

Зосередженість та уважність до теми розмови також важливі для процесу розуміння інформації. Якщо співрозмовники постійно відволікаються, важко досягти взаєморозуміння: велика частина інформації не буде сприйнята і зрозуміла.

Необхідно також враховувати, що люди запам'ятовують в основному зміст повідомлення, а не слова, якими воно передавалося. Інший аспект можливого спотворення інформації – різне тлумачення одних і тих же слів в залежності від інтонації, знаків пунктуації, контексту або асоціацій, що виникають у різних людей на одні й ті ж слова.

Таким чином, розуміння – це процес продукування смислів, це основа соціально-комунікативної взаємодії залежно від значимості та ціннісної наповненості. Для чіткого забезпечення розуміння необхідна співпричетність кожного учасника, усунення ієрархії в парадигмі відносин, можливість брати участь у соціально-комунікативній взаємодії, не завдаючи шкоди іншим і не відчуючи утиснення з боку інших.

Література

1. Бодалев, А. А. Феномен понимания другого и определяющие его факторы / А. А. Бодалев // Мир психологии. – 2001. – № 3. – С. 12–16.
2. Выготский, Л. С. Мышление и речь / Л. С. Выготский // Собрание сочинений. В 6 т. Т. 2. – Москва : Педагогика, 1982. – С. 6–361.
3. Гойхман, О. Я. Речевая коммуникация / О. Я. Гойхман, Т. М. Надеина. – Москва : Инфра, 2007. – 272 с.
4. Гриненко, Г. В. Понимание как составляющая коммуникативного акта / Г. В. Гриненко // Мир психологии. – 2001. – № 3. – С. 50–60.
5. Гадамер, Г.-Г. Истина і метод : [пер. з нім.] / Ганс-Георг Гадамер. – Т. I : Герменевтика I : Основи філософської герменевтики. – Київ : Юніверс, 2000. – 464 с.
6. Новый тлумачний словник української мови : у 4 т. / [уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко]. – Київ : Аконт, 1999. – Т. 1 : А–Є. – 912 с.
7. Хаджирадєва, С.К. Діалогова комунікація: теорія та практика [Текст] : навч. посіб./ С.К. Хаджирадєва, Н.М. Черненко; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. Ін.-т держ.упр. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2004. – 202 с.

УДК 811.581:004.773.51:378.147

ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕМОСТІВ З НАУКОВЦЯМИ ІЗ КИТАЮ ЯК НАВЧАЛЬНИХ ПРИЙОМІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

***Кацалап Анастасія Ігорівна,**
асистент кафедри іноземних мов,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м.Біла Церква, Україна*

Стрімкі зміни, що відбуваються в українському суспільстві, осучаснення освітньої системи, досягнення в галузі теорії та практики навчання іноземних мов ставлять перед освітньою системою України необхідність оновлення змісту та методів застосування інноваційних

підходів до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. Більшість східних країн ідуть попереду світового науково-технічного прогресу. Тому східні мови в Україні користуються великим попитом серед молоді і стають життєво необхідними. В сучасному суспільстві формується чітке соціальне замовлення на володіння китайською мовою. Стрімкий вихід України у світовий та європейський простір, створює потребу певних змін у галузі освіти, та особливо в галузі викладання китайської мови у вищій школі.

Одним із сучасних методів являється використання комп'ютерних технологій при вивченні китайської мови, а саме телемостів з науковцями із Китаю, який відкриває перед студентами доступ до нових джерел інформації, підвищує їх мотивацію до отримання інформації іноземною мовою, підвищує ефективність інтерактивної взаємодії, дає нові можливості для творчого пізнання. Методичні переваги навчання китайської мови за допомогою мультимедійних засобів свідчать, що цей метод має більший ступінь інтерактивного навчання, дає можливість обирати темп та рівень завдань, покращує швидкість засвоєння граматичних конструкцій та накопичення словникового запасу. Також до безумовно технічних переваг цього методу можна віднести можливість використання інтерактивного спілкування з носієм мови при навчанні усному мовленню. Демонструючи мовне спілкування, реалізується принцип наочності. Запровадження мультимедійних технологій, а саме телемостів, створює умови для інтерактивного спілкування, що на сьогоднішній день є найважливішою складовою навчального процесу.

Використовуючи мультимедійні технології викладач може подати інформацію в абсолютно новій та ефективній формі, зробити її більш повною, цікавою та наближеною до тематики спілкування, що вивчається. А також, використання телемостів дозволяє отримати цінні лінгвокраїнознавчі знання, адже носій мови перебуваючи на момент відео-уроку в своїй країні має змогу провести студентам відео-екскурсію околицями міста та розповісти цікаву інформацію про культуру та традиції країни мову котрої вивчають студенти.

При опануванні китайської мови, у студентів виникає ряд проблем, однією з яких являється низька мотивація до вивчення мови. В таких випадках саме інтерактивні технології, такі як телемости, являються цінними для застосування, тому що вони створюють такі умови, коли студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Інтерактивне навчання заключає в собі деякі методи співпраці у навчальному процесі. Успішне виконання завдання поставленого для всієї групи, повністю залежить від успішного виконання цього завдання персонально кожним студентом, відповідальність кожного за виконання свого завдання. Ефективна співпраця та комунікація виступають базовими компонентами такого навчання, яке ставить перед собою мету спільного розв'язання проблем, набуття навичок діалогічного мовлення, відповідальності, критичного мислення та досягнення вагомих результатів. Ось чому процес навчання повинен бути активований застосуванням інтерактивних технологій залежно від мети та цілі поставленими перед ним.

Надзвичайно корисним при навчанні східних мов є вивчення безеквівалентних мовних форм на всіх рівнях мовної системи, завдяки чому поширюється досвід студентів у засвоєнні понять, формуються специфічні уміння і навички, збагачується система мовних засобів, необхідних при

спілкуванні. Дуже багато нам дає співпраця з аспіранткою Ольгою Куліш (Minghsin university of science and technology (Management and business development) м. Гаосюн, о. Тайвань). З 25 лютого до 1 березня 2019 р. у корпусі №6 Білоцерківського національного аграрного університету пройшов Тиждень китайської мови й культури («中国语言文化周» 活动). В межах даного культурно-освітнього заходу відбувся телеміст з пані Ольгою Куліш, який збагатив цінними знаннями та досвідом студентів-китаїстів. Таким чином, було виявлено, що підготовка фахівця з китайської мови як іноземної на теренах Китаю засвідчує суттєву її відмінність від існуючої на сьогодні в Україні. Якщо ефективність, доцільність та можливості застосування китайського підходу стосовно організації підготовки фахівця-педагога із китайської мови потребують подальших досліджень, то застосування методичного досвіду китайських освітян для розробки власних стандартів із згаданих спеціальностей є можливим у найближчому майбутньому. В діалозі XXI століття, цінність культури і мови набуває дедалі більшої ролі, тому є необхідність працювати разом, спільно розвивати, творити світле, прекрасне майбутнє для обміну між Китаєм та Україною в галузі мови та культури.

Література

1. Крючков Г. Болонський процес – як гармонізація Європейської системи вищої освіти / Г. Крючков. — Педагогічна преса, 2004.
2. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. / О. Пометун, Л. Пироженко. — К., 2002.
3. Education, Culture and Identity in Twentieth-Century China. Edited by Glen Peterson, Ruth Hayhoe, Yongling Lu. USA: The University of Michigan Press, -2001.

УДК 004.738.5:339.138

ІНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК

Маційчук Олександр Геннадійович,

*магістрант спеціальності інформаційної, бібліотечної та архівної справи,
науковий керівник – Романченко Інна Григорівна,*

кандидат історичних наук,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Бурхливий розвиток науково-технічного прогресу та інформатизація бізнесу є важливими чинниками переорієнтації основних напрямів діяльності більшості підприємств, у тому числі, виникнення нових видів маркетингу. Одним із результатів науково-технічного прогресу є створення принципово нового виду маркетингу – Інтернет-маркетингу.

Питання Інтернет-маркетингу є предметом наукових досліджень багатьох іноземних авторів, серед яких особливе місце займають дослідження Котлера Ф., Хенсона У., Хартмана А., Еванса Дж. та ін. У них, зокрема, досліджуються тенденції розвитку віртуальної економіки, віртуальне мікро- та макросередовище, питання формування та специфіки маркетингу в Інтернет-просторі тощо [5, с.9].

Дослідженню питання розвитку Інтернет-маркетингу в Україні приділяють увагу вчені: В. А. Алексунін [1], В. А. Алексунін [2], Г. А. Васильєв [3], Е. Г. Вигодська [4], А. М. Годін [5].

Базуючись на різноманітних підходах до трактування поняття «маркетинг», з урахуванням специфіки діяльності в мережі Інтернет, існує ряд визначень категорії «Інтернет-маркетинг»:

- Інтернет-маркетинг являє собою процес планування і втілення задуму, ціноутворення, просування і реалізації ідей, продукції і послуг в мережі Інтернет за допомогою обміну, який задовольняє цілі окремих осіб і організацій;

- Інтернет-маркетинг – це передбачення, управління і задоволення попиту на товари і послуги за допомогою мережі Інтернет;

- Інтернет-маркетинг – вид діяльності, спрямований на задоволення потреб шляхом обміну через мережу Інтернет;

- Інтернет-маркетинг – система заходів щодо вивчення ринку в мережі Інтернет і активного впливу на споживчий попит у її межах з метою розширення збуту вироблених підприємствами товарів.

- Інтернет-маркетинг – сукупність послідовних організаційно-технічних дій підприємства з вивчення ринку шляхом аналізу веб-сайтів конкурентів, громадських організацій, аналітичних сайтів в мережі Інтернет, виробництва продукції з урахуванням ринкового попиту і просування товарів до споживача через Інтернет з метою отримання максимального прибутку [2, с. 20].

Процес розвитку Інтернет-маркетингу в Україні значно відрізняється від шляху передових європейських країн і США, а саме:

- доступ в Інтернет в Україні має набагато менша частка населення;
- Інтернет в Україні поки що є більш доступним людям з рівнем доходу вище середнього;

- забезпеченість якісним зв'язком та рівень комп'ютерної грамотності населення України залишається недостатнім.

Також можемо стверджувати, що весь потенціал Інтернету в Україні використовується не повною мірою через нерозуміння його переваг у порівнянні з традиційними ЗМІ та засобами рекламування [1, с. 12].

Враховуючи ситуацію, що склалася сьогодні у сфері Інтернет-маркетингу, можна спрогнозувати наступні напрямки розвитку цієї галузі у майбутньому:

- зростання питомої ваги Інтернет-торгівлі в сфері ринкових відносин, збільшення загального обсягу віртуального товарообігу;

- посилення конкуренції між суб'єктами-учасниками ринку Інтернет-торгівлі;

- в сегменті пропозиції Інтернет-маркетингу – поява нових видів товарів та послуг;

- в сегменті попиту – посилення рівня вимогливості клієнтів та збільшення їх критичності до процесу вибору конкретної пропозиції товарів чи послуг.

Отже, на сьогодні розвиток Інтернет-маркетингу тісно пов'язаний із становищем та перспективами розвитку Інтернет-торгівлі. У зв'язку із стрімким ростом науково-технічного прогресу Інтернет-маркетинг набуває не лише актуальності, але й поступово перетворюється на основний вид комунікації зі споживачами багатьох підприємств різних галузей економіки. Дана ситуація зумовлена рядом особливостей, на які варто звертати увагу

господарським одиницям не лише для успішного розвитку їх комерційної діяльності, але й підтримання рівня власної конкурентоспроможності на ринку.

Література

1. Алексунін, В. А. Маркетинг : навчально-методичний посібник [Текст] / В. А. Алексунін; Міністерство освіти і науки України. – Київ : Бізнес-школа, 2019. – 125 с.
2. Алексунін, В. А. Електронна комерція : навчально-методичний посібник [Текст] / В. А. Алексунін ; Міністерство освіти і науки України. – Київ : Ранок, 2018. – 115 с.
3. Васильєв, Г. А. Електронний бізнес : навчально-методичний посібник [Текст] / Г. А. Васильєв ; Міністерство освіти і науки України. – Київ : Ранок, 2017. – 150 с.
4. Вигодська, Е. Г. Інтернет – маркетинг : короткий курс : навчально-методичний посібник [Текст] / Е. Г. Вигорська ; Міністерство освіти і науки України. – Київ : Навчальна література, 2018. – 130 с.
5. Годін, А. М. Маркетинг : навчально-методичний посібник [Текст] / А. М. Годін ; Міністерство освіти і науки України. – Київ : Навчальна література, 2016. – 135 с.

УДК 004.773

БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Похилько Олександр Олексійович,

*магістрант спеціальності інформаційної, бібліотечної та архівної справи,
науковий керівник – Романченко Інна Григорівна,*

кандидат історичних наук,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Соціальні мережі все глибше проникають у життя користувачів. У них можна знайти однодумців, вони допомагають завжди бути в курсі останніх подій та нагадують про дні народження друзів і знайомих. Але поряд з перевагами віртуального спілкування є небезпека заволодіння приватною інформацією зловмисниками для використання її в неправомірних цілях.

Безпеку інформації у соціальних мережах досліджують: А. В. Соколов [1], Степанюк О. М. [2], Мельников В. В. [3], Скрута Г. В. [4], Кухарський В. М. [4].

Спеціалісти у галузі кібербезпеки виділяють найбільш типові загрози, серед яких: фішинг, дезінформування, фармінг. Зловмисники використовують всі види обману для отримання доступу до особистої інформації користувача мережі та її використання [1, с. 20].

Фішинг – це схема, за якої хакери змушують користувачів передавати конфіденційну інформацію. Цей вид шахрайства заснований на довірі та заволодінні злочинцем аккаунтом іншого користувача. Він зазвичай передбачає надсилання користувачу соціальної мережі повідомлення, яке ніби походить із довіреного джерела, наприклад від знайомого з проханням позичити електронних грошей, скачати контент або перейти за посиланням. Людина не може точно знати, хто відправив їй повідомлення – друг чи шахрай, який заволодів його сторінкою, і, як правило, вона, не замислюючись про це, виконує прохання. Фішингова атака може розвиватись наступним чином – користувачеві приходить повідомлення від знайомої з проханням перерахувати гроші на картку або мобільний телефон в борг. Користувач довіряє людині та перераховує їй чималу суму грошей, але

насправді аккаунтом знайомої заволоділа інша людина, яка розсилає такі повідомлення та краде чужі гроші. Відгородити себе від цього шахрайства дуже просто: треба лише зв'язатися з тим, хто відправив повідомлення з проханням по іншому каналу зв'язку (наприклад, зателефонувавши йому) і запитати підтвердження прохання [1, с. 20].

Досить поширеним явищем у мережі є випадки, коли у повідомленні може бути посилання на віруси, черв'яки, троянські програми. Ці небезпечні програми створені для зараження комп'ютера з метою його пошкодження, викрадення особистої інформації, шпигунства чи показу реклами. Підключений до Інтернету комп'ютер не тільки отримує доступ до інформації, розташованої на серверах глобальної мережі, але й стає вразливим для зовнішніх мережових атак, підготовлених зловмисниками. Веб-сайти й соцмережі вразливі до атак. Такий вид загрози найважче попередити. Але користувач може встановити декілька бар'єрів між собою та атакуючим. Найбільш простий спосіб захистити свій комп'ютер від мережових атак – встановити на нього та належним чином налаштувати антивірусне програмне забезпечення та міжмережовий екран.

Нерідко у соцмережах можна зустріти явище дезінформування – спосіб психологічного впливу, що полягає в навмисному поданні користувачеві такої інформації, яка вводить його в оману відносно справжнього стану справ. Перекручені, неповні або неправдиві відомості поширюються для досягнення пропагандистських, військових, комерційних або інших протизаконних дій. Людина, яка була дезінформована, в свою чергу продовжує подальше розповсюдження неправдивої інформації серед користувачів (через друзів, групи та сторінки в соцмережі), адже вірить обману.

Фармінг – це перенаправлення жертви за помилковою адресою, наприклад це імітація сторінки авторизації в соціальну мережу з метою заволодіння логіном та паролем від облікового запису. Аби не потрапити у цю пастку необхідно уважно дивитися, за якими посиланнями та сторінками здійснюється перехід та використовувати механізм двофакторної аутентифікації в соцмережі [].

Отже, для захисту від загроз необхідно мати на увазі наступне:

1. Слід реєструватися не у всіх підряд соцмережах, а лише у тих, які викликають довіру та пропонують надійні механізми аутентифікації і розмежування доступу до особистої інформації користувача.

2. Авторизацію в соцмережі слід виконувати, вводячи її URL у адресний рядок браузера вручну або використовуючи заздалегідь збережені вкладки чи посилання.

3. Якщо є сумніви щодо знайомства з користувачем, який подав заявку у друзі, треба дочекатися підтвердження його особистості через інші джерела.

4. Обов'язково час від часу слід змінювати паролі на всіх своїх сторінках. Бажано використовувати окремі паролі для кожного аккаунту – тоді, в разі зламу однієї сторінки, інші залишаться в безпеці.

5. Слід пам'ятати, що будь-яка інформація, розміщена в Інтернеті, з великою імовірністю залишається там назавжди, навіть в разі її видалення автором, адже може бути збережена або поширена іншими користувачами.

6. Особливу увагу слід приділяти посиланням, які надходять від інших користувачів – вони можуть бути частиною фішингової чи фармінгової атаки. В роботі проведений аналіз найбільш поширених загроз для

користувачів соціальних мереж. Автори пропонують загальні рекомендації для уникнення цих загроз. Якщо дотримуватися рекомендацій щодо поведінки у мережі Інтернет, можна зменшити ймовірність потрапити до пастки зловмисників та втратити конфіденційну інформацію.

Література

1. Соколов А.В., Степанюк О.М. Захист від комп'ютерного тероризму. Арліт 2012.р.;
2. Баранов В М. и др. Защита информации в системах и средствах информатизации и связи. Учебное пособие. – СПб.: 2010 р.
3. Мельников В.В. Зхист інформації в комп'ютерних системах. М.: Финанси і статистика. – 2017 р.
4. Скрута Г.В., Шкарупа І.В., Нікуліщев Г.І. Забезпечення інформаційної безпеки у соціальних мережах. 2019.р.;
5. В.М. Кухарський. Вплив соціальних мереж на корпоративну, інформаційну безпеку. 2019.р.;

УДК 811.161:378

ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Розвозчик Петро Ілларіонович,
старший викладач

*кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Важливим завданням сучасного ВНЗ в Україні є формування інтелектуальної еліти, і пріоритетним завданням стає всебічний розвиток студентів, зокрема їхніх творчих здібностей.

Проблема мовнокомунікативної компетенції майбутнього спеціаліста включає сьогодні є однією з провідних характеристик особистості, одним із найважливіших виявів її цілісності й самодостатності. Окремі аспекти цього питання розглядалися у працях А. Богуша, М. Львова, Д. Ізаренкова, М. Пентелюка та інших.

Майбутні фахівці повинні володіти комплексом професійно зорієнтованих знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання професійних обов'язків та самореалізації. У світлі цього зростають вимоги й до мовно-мовленнєвої підготовки спеціаліста, адже оволодіння основами будь-якої професії розпочинається із засвоєння певної суми загальних і професійних знань, а також оволодіння основними засобами розв'язання професійних завдань, що й передбачає належний рівень сформованості професійно зумовленого мовлення. Це є важливою складовою фахової підготовки спеціалістів усіх напрямків.

Основна мета занять із дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» в Білоцерківському інституті економіки та управління полягає в підвищенні мовнокомунікативної компетенції студентів, збагаченні їхнього словникового запасу професійною лексикою, засвоєнні наукової термінологічної лексики, укладанні документації державною мовою тощо.

Структура мовнокомунікативної компетенції включає три основні блоки: власне мовні, мовленнєві і комунікативні компетенції. А під час

навчання студенти набувають ще соціокультурні компетенції, на формування яких спрямовуються й інші дисципліни.

Мовна компетенція не повинна розглядатися окремо від мовленнєвої, а бути її теоретичною основою.

До мовних компетенцій належать:

- знання базових мовознавчих понять, основних відомостей з різних розділів мовознавства, передбачених програмою з української мови за професійним спрямуванням;
- базові лексичні, граматичні, стилістичні, орфоепічні, правописні вміння;
- внутрішня потреба вивчати українську мову (як рідну, державну);
- розуміння зображувально-виражальних можливостей рідної (української) мови;
- уміння внутрішньо проникати в смисл дидактичного тексту;
- уміння здійснювати різні види мовного розбору;
- лінгвосоціокультурні компетенції (інтеграція знань лінгвістичної і соціокультурної змістової лінії курсу української мови, серед них знання правил мовленнєвого етикету українців, виразів народної мудрості);
- досвід самостійної предметної діяльності – навчально-пізнавальної, аналітичної, синтетичної та ін. Отже, мовну компетенцію можна розглядати, як загальне комплексне поняття, що свідчить про рівень навчальних досягнень з мови та мовленнєвого розвитку студента; у вужчому тлумаченні, як одну з її складових (різновид навчально-предметної компетенції з ділової мови), тобто власне мовну, пов'язану із засвоєнням лінгвістичної змістової лінії курсу української мови за професійним спрямуванням.

Мовнокомунікативна компетенція – це комплексне поняття, яке, спираючись на мовну компетенцію, охоплює систему мовленнєвих умінь (уміння вести діалог, сприймати, відтворювати і створювати усні й писемні монологічні й діалогічні висловлювання різних видів, типів, стилів і жанрів тощо), що необхідно людині для спілкування у різних ситуаціях".

До мовленнєвих компетенцій належать:

- знання базових мовних понять;
- здатність адекватно сприймати, розуміти, оцінювати і відтворювати почуте чи прочитане; • здатність до мовленнєвої творчості;
- здатність планувати, готувати майбутнє висловлювання в різних жанрах, виступати з повідомленням;
- здатність реалізовувати задум у процесі мовленнєвої діяльності;
- уміння аудіювання, читання, говоріння, письма;
- гнучке вміння використовувати засоби рідної (української) мови залежно від типу, стилю мовлення;
- навички красномовства;
- уміння редагувати власне та чуже мовлення;
- здатність до контролю, самоконтролю результатів мовленнєвої діяльності.

На основі мовної й мовленнєвої компетенції формується комунікативна. Під комунікативною компетенцією розуміється комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних умовах.

Комунікативна компетенція включають у себе уміння доцільно використовувати засоби української мови в практиці живого спілкування; уміння наводити переконливі аргументи в процесі розмови; здатність

орієнтуватися в ситуації спілкування, уміння встановлювати і підтримувати контакт із співрозмовником, змінювати стратегію, мовленнєву поведінку залежно від комунікативної ситуації.

Опорою в цих мовленнєвих діях стають формули мовленнєвого етикету, які є невід'ємним чинником комунікації. Тому, формування комунікативних умінь насамперед починається засвоєння формул мовленнєвого етикету, призначених для обслуговування найрізноманітніших ситуацій: вітання, знайомства, вибачення, подяки, прохання, привернення уваги, згоди, відмови, заборони, побажання, телефонної розмови тощо.

Отже, мовнокомунікативна компетенція забезпечує уміння на основі сприйнятої інформації виділяти мікротеми, ключові слова, репродукувати зміст інформації; включатися у обговорення питання, враховуючи вже висловлене, продовжувати логіку розкриття проблеми; публічно виголошувати певні результати (повідомлення, стислий зміст підготовленої доповіді тощо); укладати систему запитань, спрямованих на розкриття запропонованої теми; спонтанно підтримувати розмову на задану тему (виступ на засіданні, на зборах, на зустрічі з працівником адміністрації тощо); вести дискусію, заперечуючи, стверджуючи або підтримуючи певні точки зору опонентів тощо.

УДК 81'25

ПРОБЛЕМА ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНИХ РЕАЛІЙ У ТРАДИЦІЙНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

Рейда Ольга Андріївна,

*асистент кафедри іноземних мов,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м.Біла Церква, Україна*

Кожний народ має свої особливі умови розвитку, які є її характерними рисами, які відрізняють різні культури, надаючи їм щось особисте, надзвичайне, неповторне. У кожній мові існують спеціальні слова, які належать до національної лексики, не маючи повних аналогів в інших мовах. Такі слова називають реаліями.

Проблема перекладу реалій є дуже актуальною бо, якщо даний предмет чи явище незнайомі народу, якщо в його мові немає найменування даного предмету, поняття, явища, то, здається, що слово не можна перекласти. А якщо воно перекладне, то слід визначити, як знайти найбільш вдалу відповідність.

При перекладі реалій існує дві труднощі. По-перше, це відсутність в перекладацькій мові відповідності (еквівалента, аналога) із-за відсутності у носіїв цієї мови об'єкта, який ця реалія позначає. А по-друге, необхідність передати не тільки предметне значення (семантику) реалії, а також і її колорит (конотацію) – її національне і історичне забарвлення.

За С.Флориним і С.Влаховим, [1: 87] у практиці перекладу зустрічаються різноманітні засоби передачі реалій. Розглянемо ці доповнені засоби перекладу більш докладно.

Транскодування:

- *транскрипція* реалії передбачає механічне перенесення реалії із іноземної мови в перекладацьку графічними засобами останньої із максимальним наближенням до оригінальної форми (*whig – віг; Utah – Юта*) [3: 45].

- *транслітерація* реалії передбачає передачу літер, які складають англійське слово, літерами перекладацької мови (тобто українськими) (*Waterloo – Ватерлоо, Murray – Муррей*);

- *адаптивне транскодування* – коли форма слова в вихідній формі дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури мови перекладу (*pallet – паллета*) [4: 24].

Переклад реалії (або заміна, субституція) як засіб передачі її на перекладацьку мову вживають у тих випадках, коли транскрипція або транслітерація за тих чи інших умов неможлива або небажана. Серед таких типів передачі реалій:

- *запровадження неологізму* – найбільш придатний після транскрипції шлях збереження змісту й колориту перекладаємої реалії: шляхом створення нового слова (або словосполучення) інколи вдається добитися такого ж ефекту. Такими новими словами, в першу чергу, можуть бути кальки та півкальки [1: 89];

- *кальки* – це запозичення шляхом буквального перекладу (дуже часто по частинам) слова або звороту з подальшим складанням перекладених частин без будь-яких змін [1: 89].

- *півкальки* – це свого роду часткові запозичення, також нові слова або усталені словосполучення, але “складені частково із свого власного матеріалу, а частково з матеріалу іншомовного слова” [1: 89] (*carpet-bagger – саквоязник* (сіверянин, який добився впливу та багатства на півдні США)).

Іншим засобом перекладу є надання семантичного неологізму. *Семантичний неологізм* – це нове слово або словосполучення, “вигадане” перекладачем, яке дозволяє передати смисловий зміст (склад) реалії. Від кальки його відрізняє відсутність етимологічного зв’язку з оригінальним словом [1: 90]. Наприклад, *seven-leagueboots – чоботи-швидкоходи*.

Приблизний переклад реалій застосовується частіше, ніж будь-який інший спосіб. Застосовуючи цей спосіб, удається, хоча і не досить точно, передати предметний зміст реалії, але колорит дуже часто втрачається, тому що відбувається язаміна очікуваного конотативного еквіваленту на нейтральний за стилем, тобто на слово або словосполучення з нульовою конотацією [5:32].

Контекстуальний переклад, звичайно, протиставляють “словниковому перекладу”, зазначаючи, таким чином, відповідності, які слово може мати в контексті на відміну від наданих у словнику. Я.І. Рецкер говорить, що цей засіб перекладу “міститься в заміні словникової відповідності при перекладі контекстуальною, логічно зв’язаною з нею (відповідністю)”. При цьому характерна відсутність якихось відповідностей самого слова, що перекладається, і тоді його зміст передається за допомогою трансформованого відповідним чином контексту (*Скільки коштує путівка на курорт? – How much are accommodations at the althresorts?*).

Отже, при зіставленні словарного складу будь-якої іноземної мови, з’ясовується, що поряд з мовними одиницями, що мають одиничні або численні відповідності в перекладацькій мові, в іноземній мові є ще й такі лексичні і граматичні одиниці, для яких в перекладацькій мові не існує

прямих відповідностей. Проблема перекладу реалій є однією з найскладніших. Існують різні засоби перекладу реалій. Вони кожен раз ставлять перекладача перед альтернативою: транскрибувати або перекладати.

Література

- 1.Влахов С. та Флорин С. Непереваемое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980. – 352с.
- 2.Федоров А.В. О художественном переводе. – М.: Просвещение, 1941. – 300с.
- 3.Шинчук Л.З. Когнитивизм, когниция, язык и лингвистическая теория//Язык и структура представления знаний. – М., 1992. – С. 39-77.
- 4.Рильський Максим. Вибрані твори в паралельному перекладі англійською мовою/ переклад Еванс. – К.: Дніпро, 1980. – 165с.

УДК 378.013.75:80-057.87

ЕКСПЕРІЕНТАЛЬНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Резнік Віта Григорівна,

*старший викладач кафедри іноземних мов,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м.Біла Церква, Україна*

Основні зміни та реформи, що відбуваються у системі вищої освіти України зумовлені її інтеграцією у загальноєвропейський освітній простір та новим соціальним замовленням, що вимагає підвищення якості професійної компетентності випускників вищих закладів освіти, особливо у сфері їхньої мовної та міжкультурної підготовки.

Відомі вітчизняні та зарубіжні науковці, методисти, які досліджують проблеми навчання студентів іноземній філології, виділяють в якості важливої складової професійної компетентності майбутніх спеціалістів саме міжкультурну комунікативну компетентність (МКК). Проте вони стверджують, що у робочих програмах та підручниках з іноземної мови та спеціальних дисциплін МКК не є цільовою компетентністю, про неї практично не згадується, а у студентів вона формується стихійно. Тому формування у студентів-філологів основ МКК є можливим лише за умови об'єднання зусиль викладачів багатьох дисциплін, починаючи від практичного курсу іноземної мови і закінчуючи спеціальними філологічними дисциплінами (Бориско, 2015).

«У сучасній дидактиці іноземних мов існує така точка зору, що метою заняття з іноземної мови є не тільки мовна компетентність, але й міжкультурна» (Воронкова, 2012). Міжкультурна комунікативна компетентність це – «компетентність особливої природи, що заснована на знаннях, уміннях, здібностях здійснювати міжкультурне спілкування за допомогою створення спільного для комунікантів значення того, що відбувається і досягати в результаті позитивних для обох сторін результатів спілкування» (Єлізарова, 2005).

Формуванню іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності у студентів-філологів, на думку методистів та викладачів, сприяє застосування сучасних технологій, методів навчання. А саме, так

званих експерієнтальних (від англ. experiential learning), або інтерактивних методів: метод проектів, метод кейсів, рольові ігри, «круглі столи», дискусії, «мозкові штурми», симуляції (інсценування фіктивних ситуацій, або ж фіктивних рольових ігор) тощо. Для прикладу, одним з ефективних методів є **дискусія**. Стимулом до дискусії може стати питання, що цікавить кожного студента у групі. Припустимо, в рамках курсу «Ділової німецької мови (Deutsche Wirtschaftssprache)» вивчення тем може передбачати обговорення студентами в парах або малих групах цитат та висловів відомих представників бізнесу, політики, мистецтва. Даний метод навчання сприяє розвитку у студентів навичок міжкультурного спілкування, оскільки, по-перше, студенти знайомляться з правилами мовного етикету іншомовної дискусії, вчаться вибирати коректну форму для оформлення своїх аргументів та ідей з урахуванням культурної своєрідності носія мови; по-друге, студенти знайомляться з культурними особливостями іншомовної дискусії.

Ще одним ефективним методом навчання іноземної мови в контексті формування МКК у студентів є використання методу колективного аналізу ситуацій (**кейс-метод**). Дана технологія орієнтується не лише на формулюванні, але й на вирішенні проблеми. Оскільки основу кейсів складають приклади з реального життя, вони є чудовим матеріалом, що дозволяють поєднати знання студентів про культурні, комунікативні особливості країн, що вивчаються з практичним досвідом застосування отриманих знань. У методиці виділяють три види кейсу: друкований, мультимедіа-кейс, відеокейс. Також розрізняють три етапи роботи над кейсом, всередині яких існує суворя послідовність дій викладача та студента: ознайомлювальний, дослідний, презентаційний. Робота з кейсами передбачає розбір або вирішення конкретних ситуацій за певним сценарієм. Студентам необхідно розібратися з проблемою, запропонувати можливі рішення та обрати кращі з них. Наявність у структурі кейс-методу суперечок, дискусій, аргументацій досить ефективно тренує студентів, навчає дотримуватись норм та правил спілкування. У результаті студенти повинні підготувати та презентувати на занятті підсумки своїх досліджень в усній формі або у вигляді презентації. Таким чином, метод кейсів завжди передбачає не лише самостійну роботу студента, чи «мозковий штурм» в рамках малої групи, але й публічний виступ з захистом отриманого рішення. На відміну від традиційних методик, де викладач звик давати та вимагати певні знання, використовуючи інтерактивні форми навчання, студент сам відкриває шлях до пізнання.

Таким чином, експерієнтальні технології допомагають реалізувати модель навчання через власний досвід (selbsterlebte Erfahrung) знайомства з культурами країн, мова яких вивчається. Студенти-філологи навчаються самостійно аналізувати багатоаспектні знання, необхідні для успішної міжкультурної комунікації.

Отже, навчання іноземним мовам із застосуванням експерієнтальних методів в контексті міжкультурної комунікації, на наш погляд, найбільш виправдано, оскільки таке навчання націлене на одночасне вирішення кількох завдань: комунікативно-пізнавальної, навчання навичкам спілкування; конкретно-пізнавальної, що розглядає конкретну навчальну ситуацію; соціально-орієнтованої, що формує адекватну соціалізацію людини поза рамками навчальної ситуації.

Література

1. Бориско Н. Ф. Методи і прийоми формування іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності / Н.Ф. Бориско // Україна і світ: діалог мов та культур:

матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 11 – 13 квітня 2018 року. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2017. – С.546-547.

5. Бориско Н. Ф. Проблемы межкультурной коммуникации и подготовка переводчиков [Електронний ресурс] / Н. Ф.Бориско // Іноземні мови. – 2015. – № 3. – С. 15. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2015_3_4, вільний. – Назва з екрану. [Дата звернення : 20.03.2019].

2. Воронкова Н.Р. Формування міжкультурної компетенції особистості в процесі вивчення іноземної мови / Н.Р. Воронкова // Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (мовознавство) : зб. наук.праць / ред. Г. Д. Ключек [та ін.]. – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – Вип. 104, ч. 2. – С. 443–447.

3. Елизарова Г. В. Культура и обучение иностранным языкам / Г. В. Елизарова. – СПб. : Каро, 2005. – 352 с.

4. Садохин, А. П. (2009) Межкультурная коммуникация. – Москва: Альфа-М; ИНФРА-М. – 166 с.

5. Bolten J. Interkulturelle Kompetenz / J. Bolten. – Landeszentrale für politische Bildung Thüringen. – Erfurt : Druckerei Sömmerda GmbH, 2007. – 124 S.

УДК 004:655

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНЦІЇ РИНКУ ДРУКОВАНОЇ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Трофимчук Сергій Іванович,

доктор фізико-математичних наук, професор,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Електронні цифрові технології на сьогодні визначають майбутнє комунікацій. За допомогою сучасних технологій електронні видання значно випередили видання традиційні, адже через розширені засоби форматування та розмітку гіпертексту дозволяють включати до змісту видання різноманітні елементи мультимедіа: цифрову анімацію, аудіо- та відеофрагменти. Також важливою рисою електронних видань є відносна дешевизна їхнього видання та доступність для споживача. Крім того, читач може сам налаштувати розмітку тексту залежно до своїх потреб, як-от: тип і розмір шрифту.

Проте, не зважаючи на очевидні переваги перед традиційними паперовими виданнями, є й недоліки: читач електронної книги залежний від певного пристрою, що здатний відтворювати контент видання. І хоча на сьогодні існує безліч форматів електронних видань, курйози все ще трапляються, особливо це стосується «піратської» продукції.

Також важливим моментом є те, що українські видавці практично втратили ринок електронних книг, що змушує людей звернутися до інтернет-сайтів, де у вільному доступі знаходиться цифрова бібліотека. Варіанти вирішення цієї ситуації також є, варто лише знову подивитися на те, як намагаються вирішити проблему компанії, котрі поширюють програмне забезпечення, додаючи до компакт-дисків посилання на магазин цифрової дистрибуції. Обґрунтування такого рішення просте – в епоху цифрових технологій людина, купуючи продукцію на одному носіїв інформації, бажає отримати доступ до неї і з інших. Адже здійснюючи купівлю, ми платимо не за сам диск, чи то папір, що використовується у книгах, а за інформацію, вміщену на матеріальному носіїв.

Зростання конкуренції між електронними та паперовими виданнями загроза, перш за все, для поліграфічних підприємств та їх фінансово-економічного стану. Зі скороченням замовлень на друкування книжкових видань у друкарнях значно зменшилося завантаження друкарського обладнання, скоротилися грошові обороти, з'явилася необхідність перепрофілювання постдрукарського обладнання на обробку рекламної, а не книжкової поліграфії. Зі скороченням тиражів друкованих видань зростає вартість одиниці книги, що викликає ланцюгову реакцію до зменшення попиту через дорожнечу друкованої літератури.

Факторів, що впливають на стан книжкового ринку чимало – починаючи від цін на ресурси та кон'юнктуру ринку та закінчуючи соціопсихологічними аспектами суспільства. Проте й у професійному колі панує думка, що головними чинником розвитку є все-таки стратегія розвитку держави, відповідно до неї чітко поставлені цілі та методи їх досягнення, необхідні ресурси тощо [1]. Проте, на жаль, в Україні не сформована політика відношення до книги та стратегія формування книжкового осередку – споживчого та пропонуємого. Результатом занедбаності державою ринку друкованої літератури є низькі показники розвитку книжкового ринку в країні серед світової спільноти.

Не зважаючи на високі показники росту, обсяг електронних видань у відношенні до друкованих складає лише 10 %, оскільки лише 20 % українських видавництв надають електронні видання для продажу. Причиною цього є такі фактори – складність отримання ліцензійних прав для розповсюдження електронних версій видань та для продажу перекладних видань, технічна неготовність вітчизняних видавництв застосовувати новітні інструменти книговидавання, швидкість розповсюдження піратських копій видань на нелегальних ресурсах тощо [2].

Досить стійкими та принципово відмінними є переконання прихильників як паперової, так і електронної книг. Для видавництв, друкарень та книгорозповсюджувачів (в першу чергу як суб'єктів підприємницької діяльності) актуальним залишається фіксування оперативних даних ринку друкованої та електронної літератури, виявлення тенденцій, аналіз динаміки та застосування заходів – пристосування до умов чи кардинальних змін, орієнтуючись на наявні ресурси та сили. Необхідним на сьогодні є нормативно-правове регулювання проблем книжної справи, яка уособлює не лише сферу бізнесу, але і соціально-культурний рівень суспільства та передумови його розвитку.

Література

1. Близнюк А.С., Функціонування книги як феномена в сучасному цифровому медіасередовищі [Електронний ресурс] / А.С.Близнюк. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2014_56_62, вільний. – Назва з екрану. [Дата звернення : 20.03.2019].

2. Теремко В. Стратегічні виклики друкованої культури в електронну еру / В. Теремко // Вісник Книжкової палати України. – 2011. – № 5. – С. 14–18.

СЕКЦІЯ

«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН»

УДК 004:342.95

ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Бака Олександр Іванович,

старший викладач кафедри права,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Державна виконавча служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України, входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів відповідно до законів.

Реалізація органами виконавчої служби покладених на неї обов'язків забезпечується інтенсивним інформаційним обміном, формуванням та використанням відповідних баз даних. Значна частина інформації, що використовується працівниками державної виконавчої служби, відноситься до інформації з обмеженим доступом. Особливої важливості в процесі реалізації завдань виконавчого провадження набуває дотримання правил захисту персональних даних як працівників державної виконавчої служби, так і інших осіб, що задіяні у самому провадженні.

Інформаційне забезпечення кожної державної служби є важливим елементом її функціонування. Особливої важливості набуває інформаційне забезпечення державних служб, діяльність яких пов'язана і застосуванням державного примусу. Виходячи з визначення виконавчого провадження, зазначеного у ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження», це завершальна стадія судового провадження та примусове виконання рішень інших органів – це сукупність дій органів і посадових осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які провадяться на підставах, в межах повноважень та у спосіб, визначених цим Законом, іншими нормативно-правовими актами, а також рішеннями, що відповідно підлягають примусовому виконанню [3]. Наявність примусового елементу при виконанні державною виконавчою службою покладених на неї обов'язків створює ускладнення в процесі отримання та використання персональних даних осіб, на майно яких накладається стягнення, а персональні дані працівників державної виконавчої служби у зв'язку із наявністю примусового елемента в їх роботі потребують додаткового захисту. Зазначене створює необхідність приділення окремої уваги правовому регулюванню використання персональних даних в процесі інформаційного забезпечення державної виконавчої служби.

Розглядаючи зміст та структуру інформаційного забезпечення діяльності державної виконавчої служби, необхідно навести визначення інформаційного забезпечення Є. Д. Бондаренко. Так, цей правознавець вважає, що це – процес задоволень потреб в інформації, заснованої на застосуванні спеціальних засобів і методів її одержання, опрацювання, накопичення і видачі в зручному для використання виді, а структура цього забезпечення включає інформаційний фонд та спеціальні прийоми і методи інформаційного забезпечення тобто, це явище одночасно представляє собою, по-перше, певну організаційну діяльність одержання, опрацювання, накопичення і видачі інформації, по-друге, прийоми та методи її здійснення, по-третє, певні матеріальні об'єкти – інформаційний фонд [7]. Одним із таких матеріальних об'єктів у системі інформаційного забезпечення виконавчого провадження, є Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень [8], який використовується з метою забезпечення електронного документообігу в органах державної виконавчої служби, ведення обліку виконавчих проваджень, контролю за дотриманням державними виконавцями вимог законодавства під час здійснення виконавчих дій, надання оперативного доступу сторонам виконавчого провадження.

Основними видами роботи державної виконавчої служби України, відповідно до покладених на неї завдань у сфері інформаційного забезпечення, є: 1) забезпечення доступу державних виконавців до баз даних і реєстрів, у тому числі електронних, що містять інформацію про боржників, їхнє майно та кошти; 2) забезпечення ведення Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень; 3) здійснення аналітичного, інформаційного та методологічного забезпечення роботи структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту України, що забезпечують реалізацію повноважень ДВС України; 4) організація ведення обліково-статистичної звітності та аналіз стану виконання рішень державними виконавцями; 5) надання роз'яснення та рекомендації державним виконавцям з питань примусового виконання рішень; 6) організація розгляду звернень громадян та юридичних осіб з питань, пов'язаних із діяльністю ДВС України, структурних підрозділів територіальних органів Мін'юсту України, що забезпечують реалізацію повноважень ДВС України; 7) організація освітньо-роз'яснювальної роботи, в тому числі в засобах масової інформації, з питань, що стосуються виконання її завдань [2].

З урахуванням зазначених ознак, застосовуючи науковий доробок Є. Ю. Бараша, можна визначити інформаційне забезпечення діяльності державної виконавчої служби як частину управлінської діяльності з аналізу, планування і підготовки управлінських рішень, яка представляє собою неперервний процес обробки та використання інформації про стан функціонування системи державної виконавчої служби, яка здійснюється за допомогою інформаційних засобів та методів, призводить до формування інформаційних фондів, та спрямована на забезпечення належного функціонування системи державної виконавчої служби України. Елементами інформаційно-аналітичної системи органів державної влади, зазначає А. О. Пугач, повинні бути бази даних необхідної інформації, системи зв'язку та передачі даних, системи обробки даних, автоматизовані робочі місця державних службовців. Первинними елементами інформаційно-аналітичної системи є периферійні об'єктно-спеціалізовані автоматизовані інформаційні підсистеми, елементами кожної з яких є комплекси технічних засобів, до

яких входить обчислювальна техніка, системне і спеціальне програмне забезпечення, колективи відповідних спеціалістів [10].

Таким чином, важливим елементом системи інформаційного забезпечення державної виконавчої служби є Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень. Відповідно до положення про Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень, важливе місце в системі даних, що вносяться до Єдиного реєстру у органі державної виконавчої служби, є найменувань органу, посадової особи, що видали документ, а також повне найменувань стягувача та боржника, їх адреси і, у разі наявності, - ідентифікаційний код за ЄДРПОУ для юридичних осіб або реєстраційний номер облікової картки платника податків для фізичних осіб чи серія та номер паспорта - для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків; відомості про стягнення коштів на користь держави [8]. Під час виконання рішень державний виконавець має право на безпосередній доступ до баз даних і реєстрів, у тому числі електронних, що містять інформацію про боржників, їхнє майно та кошти. Порядок доступу до таких реєстрів встановлюється Міністерством юстиції України спільно з відповідними центральними органами виконавчої влади, які забезпечують їх ведення [11]. Також працівник державної виконавчої служби з метою захисту інтересів стягувача має право одержувати безоплатно від органів, установ, організацій, посадових осіб, сторін та учасників виконавчого провадження необхідні для проведення виконавчих дій пояснення, довідки та іншу інформацію, у тому числі конфіденційну [3]. Наведене свідчить про значний обсяг персональних даних, що знаходяться у користуванні працівників державної виконавчої служби. В результаті удосконалення вітчизняного законодавства щодо дотримання конфіденційності персоніфікованої інформації 01.06.2010 року було прийнято Закон України «Про захист персональних даних» [12], призначення якого упорядкувати діяльність з формування та використання баз персональних даних, підвищити організацію процесів охорони та захисту цих відомостей суб'єктами приватного та публічного права.

Аналізуючи перелік відомостей, що складають персональні дані, нами з'ясовано, що у Законі України «Про захист персональних даних» чітко не вказано зміст відомостей, що складають персональні дані, проте Законом України «Про інформацію» до конфіденційної інформації про фізичну особу віднесено дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження [13]. Конституційний Суд України Рішенням від 30.10.1997 року № 5-зп відніс до конфіденційної інформації про фізичну особу, ще й відомості про її майновий стан та інші персональні дані [14], а рішенням від 20.01.2012 року № 2-рп/2012, даючи офіційне тлумачення частин першої, другої статті 32 Конституції України, пояснив, що до інформації про особисте та сімейне життя особи (персональні дані про неї) входять відомості про національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, і т. д. [15].

Таким чином, Конституційний Суд України вважає, що перелік даних про особу, які визнаються як конфіденційна інформація, не є вичерпним. Ця ситуація свідчить про необхідність створення великої кількості баз даних за усіма напрямками діяльності органів державної виконавчої влади, у тому числі органами державної виконавчої служби як на працівників цих установ, так і на громадян, які звертаються до них за допомогою.

Законодавче розуміння, що необхідність складення такої значної кількості документів представлених картотеками, журналами обліку, договорами про нерозголошення, дозволами на використання і т. д., значно гальмуватиме швидкість виконання державними органами їх безпосередніх обов'язків, призвело до полегшення адміністративних процедур пов'язаних із реєстрацією баз даних. Законом України від 20.11.2012 р. № 5491-VI «Про внесення змін до Закону України «Про захист персональних даних»» роботодавці звільнені від обов'язку реєструвати такі бази персональних даних, як «Працівники», тобто ведення яких пов'язано із забезпеченням та реалізацією трудових відносин [16].

Таким чином, органи державної виконавчої служби: Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, до складу якого входить відділ примусового виконання рішень; управління державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головні управління юстиції в областях, містах Києві та Севастополі, до складу яких входять відділи примусового виконання рішень; районні, районні у містах, міські міськрайонні відділи державної виконавчої служби відповідних управлінь юстиції [17], вже не зобов'язані реєструвати бази даних своїх працівників, проте дотримуватись основних вимог Закону України «Про захист персональних даних» щодо персональних даних їх працівників зобов'язані із урахуванням норм трудового законодавства та нормативно-правових актів, що регулює порядок проходження служби в державній виконавчій службі.

Працівники органів державної виконавчої служби є державними службовцями, і відповідно до ст.10 Закону України «Про державну службу», вони зобов'язані зберігати поряд з державною таємницею, також інформацію про громадян, що стала їм відома під час виконання обов'язків державної служби, а також іншої інформації, яка згідно з законодавством не підлягає розголошенню [18]. Порядок використання працівниками державної виконавчої служби персональних даних боржників та стягувачів у процесі виконавчого провадження повинен відповідати основним правилам, визначеним у Типового порядку обробки персональних даних у базах персональних даних [19]. Відповідно до Положення про районний, районний у місті, міський (міста обласного значення), міськрайонний, міжрайонний відділ державної виконавчої служби, кожен відділ забезпечує у межах своїх повноважень реалізацію державної політики стосовно захисту інформації з обмеженим доступом [20]. Тому, ми вважаємо, що у кожному органі державної виконавчої служби повинно бути затверджено положення про захист персональних даних, в якому мають бути відображені особливості організації процесу захисту такої інформації саме в цьому підрозділі.

Правове регулювання використання персональних даних в органах державної виконавчої служби недостатньо розвинене. На наш погляд, потребує доповнення нормативних актів, що регулюють діяльність державної виконавчої служби положеннями, що відображають основні вимоги чинного законодавства про захист персональних даних, зобов'язують працівників державної виконавчої служби забезпечувати захист персональних даних стягувачів, боржників та всіх інших учасників виконавчого провадження. Положення про Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень, потребує удосконалення процедур захисту персональних даних учасників виконавчого провадження. Систематизуючу роль у дотриманні законодавства про захист персональних даних в державній виконавчій службі зіграє розробка та

прийняття положення про обробку персональних даних в державній виконавчій службі України. Цей документ повинен містити: перелік відомостей, що складають персональні дані у системі інформаційного забезпечення виконавчої служби; перелік документів, в яких ця інформація може міститись; перелік посадових осіб служби, що будуть забезпечувати захист персональних даних; підстави та порядок передання цих відомостей до різних відомств та інші елементи механізму забезпечення захисту персональних даних.

Література

1. Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» № 1085 // Урядовий кур'єр. - 14.12.2010. - № 234.
2. Указ Президента України «Про Положень про Державну виконавчу службу України» : від 06.04.2011 р., № 385 // Урядовий кур'єр. - 19.04.2011. - № 71.
3. Закон України «Про виконавче провадження» : від 21.04.1999 р., № 606-ХІУ // ВВР України - 1999. - № 24. - Ст. 207.
4. Бараш Є. Ю. Інформаційне забезпечення управління Державною кримінально-виконавчою службою / Є. Ю. Бараш // Форум права. - 2011. - № 3. - С. 34-40 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/1lbeikvc.pdf>.
5. Коваль Р. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади / Р. А. Коваль // Теорія та практика державного управління. - 2006. - № 1 (113).
6. Калашник Н. С. Проблеми впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні діяльністю органу виконавчої влади / Н. С. Калашник [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.kvs.zp.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=177&Itemid=192.
7. Бондаренко Є. Д. Особливості інформаційного забезпечення торгівельного підприємства / Є. Д. Бондаренко // Актуальні проблеми сучасної науки : п'ята всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://intkonf.org/bondarenko-ed-osoblivosti-informatsiynogo-zabezpechennya-torgovelnogo-pidpriemstva>.
8. Наказ Міністерства юстиції № Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень : від 20.05.2003 р., № 43/5 // Офіційний вісник України. - 2003. - № 21. - Ст. 981.
9. Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23.06.2005 р., № 2713-IV // Голос України. - 26.07.2005. - № 135.
10. Пугач А. О. Сутність процесу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади в Україні / Пугач А. О. // Державне управління: удосконалення та розвиток [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=165>.
11. Інформаційне забезпечення виконавчого провадження / Верхньорогачицьке РУТО [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://rogachik.just.ks.ua/yuridichna-rubrika/informatsiynе-zabezpechennya-vikonavchogo-provadžhennya.html>.
12. Закон України «Про захист персональних даних» : від 01.06.2010 р., № 2297-VI // ВВР України. - 2010. - № 34. - Ст. 481.
13. Закон України «Про інформацію» : від 02.10.1992 р., № 2657-XII // ВВР України. - 1992. - № 48. - Ст. 650.
14. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та статті 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К. Г. Устименка) від 30 жовтня 1997 року N 5-зп Справа N 18/203-97 // [Електронний ресурс] // Режим доступу до журн. : zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України № 1-9/2012 : від 20.01.2012 р., № 2-рп/2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/v002p710-12.
16. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про захист персональних даних» : від 20.11.2012 р., № 5491-УІ // Голос України. - 19.12.2012. - № 241.

17. Закон України «Про державну виконавчу службу» : від 24.03.1998 р., № 202/98-ВР //ГолосУкраїни. - 21.04.1998.
18. Закон України «Про державну службу» : від 16.12.1993 р., № 3723-ХІІ // ВВР України. - 1993. - № 52. - Ст. 490.
19. Наказ Міністерства юстиції України «Типовий порядок обробки персональних даних у базах персональних даних» : від 30.12.2011 р., № 3659/5 // Офіційний вісник України. - 2012. - № 3. - Ст. 104.
20. Наказ Міністерства юстиції України «Положення про районний, районний у місті, міський (міста обласного значення), міськрайонний, міжрайонний відділ державної виконавчої служби» : від 10.04.2012 р., № 549/5 // Офіційний вісник України. - 2012. - № 31. - Ст. 1148.

УДК 343.74:346.1

ПРОБЛЕМИ РЕЙДЕРСТВА В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРАВІ

Грабовська Наталія Валентинівна

старший викладач кафедри права,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Внаслідок реформи системи державних реєстрів у 2015 році припинила існування централізована державна реєстраційна служба і її повноваження було делеговано так званим незалежним реєстраторам (реєстраторам органів місцевої влади, державних та комунальних підприємств, а також нотаріусам).

Основою функціонування системи державних реєстрів є презумпція достовірності інформації, яка міститься в них. Тому відомості, включені до державного реєстру, почали відігравати дуже важливу роль – неважливо, хто є власником майна, акціонером чи керівником підприємства, важливо – хто в державному реєстрі вказаний як власник, акціонер чи керівник.

Доступ до державного реєстру речових прав став публічним, а правовстановлюючі документи на нерухомість у паперовому вигляді перестали бути обов'язковими. З 1 січня 2016 року почали діяти нові процедури державної реєстрації почали які і призвели до спрощення можливостей шахрайства, внаслідок чого значно збільшилася кількість випадків рейдерського захоплення підприємств та нерухомості.

Такі дії суттєво впливають на умови ведення бізнесу на вітчизняному просторі. Така ситуація ускладнює умови для перспективного розвитку підприємств і створює серйозну проблему для економічної безпеки цих суб'єктів господарювання.

Наприкінці ХХ сторіччя на пострадянському просторі з'явився новий вид правопорушень у сфері власності, який отримав назву рейдерство. Протягом останніх років українські правники безрезультатно намагалися дати юридичне визначення цьому поняттю, яке б відрізняло його від «класичних» злочинів проти власності. Саме через це рейдерство стало публіцистичним терміном, який використовується журналістами та політиками, але не юристами.

Водночас явище рейдерства існує об'єктивно – представники українського бізнесу стикаються з ним доволі часто. В чому ж полягає суть цього явища?

Відповідно до загальних принципів римського права, перехід права власності на майно здійснюється на умовах, які визначаються сторонами відповідної угоди. Дуже вдало цей принцип був реалізований у ст. 128 ЦК УРСР (1961), яка передбачала, що право власності на річ переходить із моменту її фактичної передачі (тобто з моменту виконання угоди), якщо інше прямо не було передбачено договором. Передбачений законом обов'язок в подальшому зареєструвати (поставити на облік) придбану власність не впливав на правову природу вчиненої угоди. Держава могла відмовити власнику в реєстрації його прав, однак така відмова автоматично не позбавляла його статусу власника, а могла лише стати підставою для виникнення спорів у майбутньому.

З розвитком економіки кількість власників збільшувалася. Внаслідок цього зростало юридичне значення факту державної реєстрації прав. Наявність офіційного документа держави, в якому зареєстровано факт належності майна певній особі, значно спрощує та робить більш ефективною роботу судів та правоохоронних органів, адже перевірити факт наявності чи відсутності реєстрації набагато швидше і простіше, ніж аналізувати зміст угод, оцінювати докази та робити висновки про дійсні наміри сторін.

Сучасне цивільне законодавство складалося тисячоліттями. Існує усталена судова практика його застосування. В межах класичного цивільного права майже неможливо швидко заволодіти чужим майном, тим більше не маючи на те достатніх правових підстав. Натомість законодавство, яке регулює процедури державної реєстрації прав, є значно молодшим. Воно містить безліч прогалин і колізій. Усталеної судової практики щодо його застосування також немає. Серед фахівців відсутня єдність з багатьох принципових питань регулювання реєстраційних процедур.

Таким чином, виникла системна колізія: можливість набуття права власності та реалізації повноважень власника почала залежати не лише від його волевиявлення, але й від рішень та дій органів реєстрації. Саме ця колізія і обумовила появу та поширення такого явища, як рейдерство.

Хто ж такі рейдери? Рейдери – це команда висококваліфікованих спеціалістів із захоплення фірми або із перехоплення управління за допомогою навмисне розіграного бізнес-конфлікту. Основною метою рейдерства є приборкання великого бізнесу, успішних фірм, підприємств, захоплення значних площ, земельних ділянок, обладнання і нерухомості. Рейдерство виникає через відсутність належних умов для захисту бізнесу та відсутність чітких прав власників і рівноправної конкуренції, нестабільність політичної ситуації та перерозподіл власності між фінансово-промисловими групами, а також імпорт рейдерських технологій, команд і капіталів.

Основними способами захоплення підприємства є: купівля акцій, яка реалізується шляхом добровільної купівлі-продажу акцій для отримання блокуючого або контрольного пакета акцій; проведення додаткової емісії акцій; банкрутство, для здійснення якого потрібне «придбання» кредитної заборгованості бізнес-партнерів, укладання договорів з банківськими та іншими фінансовими організаціями; силове захоплення.

Узагальнено рейдерське захоплення об'єкта здійснюється таким чином:

1. на підставі підроблених документів або судового рішення (в більшості випадків – очевидно неправосудного) до державного реєстру вносяться відомості про належність майна (корпоративних прав, права управління майном) підставній особі, а відомості про справжнього власника видаляються;

2. відбувається фізичне насильницьке захоплення об'єкта під виглядом реалізації власником своїх законних повноважень;

3. захоплений об'єкт формально перепродається новому «добросовісному» набувачу чи цілому ланцюгу таких «добросовісних» набувачів.

Тобто під рейдерством розуміється спосіб заволодіння чужим майном, який одночасно містить ознаки шахрайства, грабежу (розбою), легалізації майна, здобутого злочинним шляхом, а іноді й постановлення завідомо неправосудного судового рішення.

У зв'язку із появою такої форми підприємств, як акціонерні товариства, в Україні з 1994 року розпочалося створення системи національного депозитарію та системи обліку прав власності на акції. Ця система передбачала ведення реєстрів власників акцій приватними реєстраторами, які отримали ліцензію на такий вид діяльності. Ця система почала працювати в 1996 році і за деякий час (з 1998 року) разом із збільшенням кількості корпоративних конфліктів в Україні виникла і перша хвиля рейдерства – у формі захоплення контролю над акціонерними товариствами. Основою для рейдерства стали маніпуляції з реєстрами власників акцій.

Із виникненням права власності одразу виникли і злочини проти власності. За тисячі років правозастосовної практики визнання отримали чотири «класичні» форми злочинів проти власності – крадіжка, грабіж (розбій), шахрайство та торгівля краденим. Із незначними відмінностями відповідальність за вказані види злочинів у всі часи була передбачена законодавством усіх держав світу. Правоохоронні органи всіх країн мають тисячолітній досвід боротьби з ними.

У зв'язку із появою такої форми підприємств, як акціонерні товариства, в Україні з 1994 року розпочалося створення системи національного депозитарію та системи обліку прав власності на акції. Ця система передбачала ведення реєстрів власників акцій приватними реєстраторами, які отримали ліцензію на такий вид діяльності. Ця система почала працювати в 1996 році і за деякий час (з 1998 року) разом із збільшенням кількості корпоративних конфліктів в Україні виникла і перша хвиля рейдерства – у формі захоплення контролю над акціонерними товариствами. Основою для рейдерства стали маніпуляції з реєстрами власників акцій.

У 2004 році в законодавстві України відбулися значні зміни. 1 січня 2004 року набрав чинності новий Цивільний кодекс України, який містив норму про перехід права власності на нерухомість лише з моменту державної реєстрації. 1 липня того ж року набрав чинності закон «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», який передбачав створення централізованого державного реєстру речових прав на нерухомість. Крім того, 1 липня 2004 року набув чинності закон «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», який передбачав створення централізованого державного реєстру юридичних осіб та встановлював презумпцію достовірності відомостей цього реєстру.

Як наслідок, протягом 2005–2010 років країною прокотилася друга хвиля рейдерства, яке полягало в захопленні нерухомості та підприємств (підприємства вже не обов'язково мали бути акціонерними товариствами). В цей час дуже широко для рейдерських захоплень почали використовуватися неправосудні судові рішення.

Це не призвело до зникнення шахрайства та рейдерства. Навпаки. З початком роботи нового реєстру прав на нерухомість була пов'язана третя

хвиля рейдерства в країні. Відомості із старого реєстру не переносилися до нового реєстру автоматично, а лише за заявою власника і за певною, не зовсім досконалою, процедурою.

Наслідком вказаних реформ і стала четверта, поки що остання, хвиля рейдерства, головна ознака якої – масове використання підроблених документів. Для зміни власників чи керівника юридичної особи, яка зареєстрована в м. Києві, було достатньо підробити підписи та подати реєстратору в якомусь із райцентрів Луганської чи Львівської області підроблений протокол, складений у простій письмовій формі. Для зміни власника нерухомого майна достатньо підробити судові рішення.

Зрозуміло, що в подальшому вкрадене майно буде перепродано «добросовісному» набувачеві, а особу, яка здійснила перереєстрацію з використанням підроблених документів, правоохоронці навряд чи знайдуть. Реєстратора також притягнути до відповідальності зазвичай не вдається, оскільки він формально нічого не порушував, а довести факт його змови з шахраями майже неможливо.

Найпростішими методами протистояння рейдерству є:

- концентрація акціонерного капіталу або викуп частки в учасників, які не беруть участі в діяльності підприємства; постійний моніторинг змін у складі акціонерів; реструктуризація підрозділів зі зміною їх організаційно-правового статусу; контрольне скуповування акцій і додаткова емісія;

- визначення правового статусу власності, здійснення переоцінки майна. В умовах значного ризику буде корисною структуризація власності з використання дочірніх структур, створення штучної заборгованості підприємства і передача нерухомості та інших активів у позичку під кредитування;

- недопущення виникнення та прострочення кредиторської заборгованості;

- удосконалення роботи менеджменту та персоналу (недопущення конфліктних ситуацій, протиправного звільнення працівників тощо);

- підвищення культури суб'єктів господарювання (прозорі конкурентні відносини, підтримання ділової репутації тощо);

- використання в службі економічної безпеки способів і методів конкурентної розвідки;

- залучення громадськості й засобів масової інформації до боротьби з рейдерством.

Боротьба з рейдерством буде ефективною й матиме комплексний характер тільки в разі передбачення кримінальної відповідальності за замовлення, організацію та вчинення неправомірних дій, які мають ознаки рейдерства.

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО
ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Дем'янчук Юрій Вікторович,

*кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри права,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
докторант кафедри адміністративного права і процесу та митної
безпеки Університету державної фіскальної служби України,
м. Біла Церква, Україна*

Корупція взагалі є загрозою для прав людини, верховенства права, демократії, соціальної справедливості та правосуддя, руйнує принципи діючого адміністративного управління, економіку в цілому, негативно впливаючи на стабільність державних і приватних організацій.

Досвід Європейських країн засвідчив, що більшість Антикорупційних заходів привезли, переважно, до каральних дій, ефект яких не виправдав покладених надій. Так, сучасні держави опинилися перед дилемою: посилювати спонтанні багатосекторні практики щодо запобігання і протидії корупції або продовжувати політику репресивного соціального контролю.

Саме через аналіз зазначених факторів спробуємо дослідити ефективність діючого нормативно-правового забезпечення запобігання і протидії корупції, тобто правові інструменти внутрішнього та зовнішнього контролю.

Як показує світовий досвід, досягти реальних результатів запобігання і протидії корупції можна лише залучивши громадян до даної справи. У більшості випадків зібрати достатньо доказів і покарати злочинця виходить лише завдяки повідомленням простих громадян. Тому, кожен повинен знати, куди повідомляти про корупцію. З усною або письмовою заявою слід звернутися до найближчого відділення поліції. Також можна подати заяву у прокуратуру або суд. Для державних і муніципальних службовців важливо пам'ятати, що повідомлення про корупцію – їх прямий обов'язок, а її невиконання – правопорушення. Навіть, якщо повідомлення про корупції не знайшло підтвердження, той, хто повідомив, не несе за це відповідальності – тільки, якщо повідомлення було завідомо правдивим.

Корупція – система, в яку той чи інший спосіб уключається все суспільство, та для ефективної протидії із нею також необхідна активність суспільства.

Разом із тим правова база протидії корупції в Україні не у всьому відповідає пріоритетам міжнародних норм, вимог і визначень. Дане пов'язано з низкою факторів, що визначають своєрідність правових документів Антикорупційної спрямованості. Досвід міжнародно-правового регулювання Антикорупційної діяльності підводить до необхідності впровадження в українське законодавство поняття публічної служби (публічного службовця) або синонімічного йому, що би включало осіб, які виконують подібні функції у державних і муніципальних органах, установах іноземних держав і міжнародних громадських організаціях. Відступ від міжнародно-правових норм міститься і в аспекті диференціації відповідальності: в той час як у міжнародному законодавстві прийнята класифікація за суб'єктами хабара, в українському законодавстві залишається традиційна диференціація за розміром хабара.

Виявлена невідповідність українського законодавства міжнародно-правовим документам із протидії корупції детермінують необхідність установлення кримінальної відповідальності по відношенню до державних службовців усіх рівнів за злісне незаконне збагачення, тобто не передбачене законодавчо придбання або користування чужим майном в особливо великих розмірах.

У 2002 році Міністерство юстиції створило спеціальну антикорупційну мережу, що передбачає проведення регулярних засідань із метою обговорення й обміну інформацією [3, с. 76].

У свою чергу, в адміністративній практиці правове забезпечення характеризується високими стандартами якості щодо неієрархічної структури та лише зрідка – політизацією ключових позицій на державній службі. Запорукою успішності моделі практики у сфері запобігання і протидії корупції передбачають відповідні принципи [2, с. 43].

Корупційні дії у закладах освіти створюють серйозну перешкоду для ефективного функціонування сектору освіти загалом. Корумпована поведінка в галузі освіти перешкоджає прогресу суспільства, знижує репутацію професорсько-викладацького складу закладів і загалом репутацію серед Міжнародних партнерів, й як результат підриває демократичні аспекти адміністративного управління, та навіть основи сучасного державотворення. Роль загального нормативно-правового обґрунтування для держав відіграють Кодекси етики у сфері державної і муніципальної служби [1, с. 65].

Аналіз положень правової конвенції дозволяє більш детально розглянути в порівняльному аспекті ті положення міжнародного досвіду по протидії корупції, що не отримали визнання в українському законодавстві. Найважливішою з таких заходів є встановлення системи тотального контролю над доходами та витратами громадян: подібна система лежить в основі антикорупційної політики багатьох країн, маючи на увазі, що в будь-який момент, будь-яку людину можуть запитати про джерела доходу. Наявність в українському законодавстві вимог щодо надання відомостей про дохід і майно від державного службовця, а також його сім'ї є тільки півзаходом, оскільки не тільки не враховує інші можливі родинні зв'язки, а й не передбачає контроль над державним службовцем з боку іншого службовця. Адже відомості про дохід і майно становлять службову таємницю, не створюючи ніяких підстав для прозорості та контролю за фінансовою діяльністю чиновника з боку громадянського суспільства. Тим самим доходи та майно чиновника опиняються поза публічною сферою, поза контролем громадянського суспільства, що не відповідає тенденціям прозорості державної економіки. Те саме стосується й відомостей про доходи інших громадян, які становлять в Україні банківську або службову таємницю.

Інші заходи запобігання і протидії корупції, передбачені правовою конвенцією, зустрічаються в розрізненому вигляді, в різних нормативно-правових актах, що регулюють протидію з відмиванням грошей, легалізацією злочинних доходів, небезпечними злочинами, тощо.

Тому, наявність даних правових норм у документах, що не мають прямого відношення до протидії і запобігання корупції, значно ускладнює їх застосування в Антикорупційній роботі.

На додаток до вищесказаного, така корумпована поведінка не дозволяє молодим людям приймати рішучі дії під час освітнього процесу та знижує якість освіти, знижує репутацію закладів освіти, створює систему,

сприятливу для політичних, релігійних або етнічних впливів, поглиблює розкол між верствами населення, що призводить до дефіциту фахових експертів і робочої сили.

Література

1. Берлач А. І. Основні принципи запобігання та протидії корупції в Україні: характеристика та стан додержання. Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права та процесу: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2014 року, м. Одеса: ОДУВС, 2015. 208 с.
2. Чехленко О. В., Косенкова Н. А., Ходжа І. А. Запобігання і протидія корупції. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 120 с.
3. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. V Міжнар. наук. практ. конф., (31 берез. 2017 р., м. Харків, Україна). МВС України, Харків. нац. унт внутр. справ; Кримінол. асоц. України. Харків: ХНУВС, 2017. 228 с.

УДК 34:37:061.1ЄС

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ДОСТУПУ ДО ОСВІТИ В ОСВІТНІЙ ПОЛІТИЦІ ЄС

Токарева Валентина Іванівна,

доцент кафедри права,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Необхідність запровадження рівних освітніх можливостей молоді та дорослих для здобуття освіти є важливим чинником у формуванні демократичного суспільства. Одним з пріоритетних напрямків реформування освіти в Україні є забезпечення права на здобуття освіти на основі нових прогресивних та демократичних концепцій. Необхідність демократизації освітньої системи шляхом реалізації стратегії «навчання впродовж усього життя» визначено в Національній доктрині розвитку освіти, Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір.

Зміст освіти, відповідно до формування європейського виміру, має становити певну систему інтегрованого знання, у процесі оволодіння яким створюються умови для формування та розвитку в особистості ціннісних орієнтацій і вмінь, необхідних для життєдіяльності в сучасному європейському співтоваристві.

Забезпечення рівного доступу до освітніх установ передбачає фізичний та конструктивний доступ. Фізичний доступ особливо важливий для літніх людей та інвалідів. Конструктивний доступ означає, що повинні бути знищені бар'єри, наприклад, шляхом викорінення стереотипних понять ролі чоловіка та жінки у навчальних структурах.

Широко розповсюдженим є питання мовної політики, яке викликає багато суперечок. Не існує єдиного міжнародного права навчатися у школі рідною мовою, якщо людина належить до лінгвістичної меншості у країні. У Конвенції про захист національних меншин Рада Європи визнала право вивчати рідну мову, але прямо не визнала права навчатися рідною мовою.

Європейська хартія регіональних мов або мов меншин зробила крок уперед щодо реалізації права на освіту рідною мовою шляхом надання вибору для тих країн, які підписали і ратифікували Хартію, з метою досягнення двомовності меншин, які визнаються державою. Але існують меншини, які не захищені і, таким чином, навіть не мають права вивчати рідну мову в школі, наприклад, цигани в Європі або аборигени в Австралії.

Для більш ефективної реалізації права на освіту вагомим є міжнародне співробітництво шляхом обміну інформацією, знаннями і технологіями. Вважається, що право на освіту є економічною необхідністю, від якої залежить розвиток країни. Надання рівних освітніх можливостей розглядається усіма державами як довгострокова інвестиція, оскільки вона розвиває індивідуальні людські ресурси і сприяє покращенню процесу національного розвитку.

У країнах ЄС проблема рівності освіти тісно пов'язана з концепцією «освіти протягом усього життя». Була створена Програма навчання впродовж життя (Lifelong Learning Programme), яка дає змогу громадянам у всій Європі навчатися на кожній стадії життя. Вона складається з підпрограм: Comenius (для шкіл), Erasmus (для вищої освіти), Leonardo da Vinci (для професійного навчання та тренінгів) and Grundtvig (для освіти дорослих). Програма покликана підтримати розвиток «суспільства знань» в ЄС, що сприятиме сталому економічному розвитку, більшій кількості якісніших робочих місць і міцнішій соціальній єдності [1, с. 15].

Поклавши в основу історичні документи, ЄС виробив певні освітні стандарти, яких намагається дотримуватися:

- Безкоштовна і обов'язкова початкова освіта;
- Наявність середньої освіти для всіх;
- Доступна вища освіта для всіх на основі здібностей кожного;
- Базова освіта повинна бути інтенсифікованою для тих, хто не закінчив повний курс початкового навчання;
- Ліквідація неграмотності за допомогою міжнародної співпраці [2, с.219].

Це означає, що покращення доступу усіх до освіти на основі принципу рівності і недискримінації та свобода обирати школу і навчальні програми являє собою дух і суть права на освіту.

Як мінімум, країни ЄС повинні забезпечити реалізацію права на освіту за допомогою гарантування рівного доступу до існуючих освітніх установ для всіх – хлопчиків та дівчаток, жінок та чоловіків – на основі рівності та недискримінації. Одним з головних завдань освітньої політики ЄС є не тільки забезпечення якості та ефективності освіти, але й рівних можливостей як акціонерного капіталу, де освітні результати не залежатимуть від економічного, соціального або культурного рівня родини. Євросоюз намагається створити єдину модель, яка б поєднувала у собі всі сфери життєдіяльності людини – соціальну, економічну, політико-правову, релігійну та ін. Ця модель застосовуватиметься при розгляді питань зайнятості населення, створення робочих місць, подолання неписьменності серед дорослого населення, підвищення кваліфікації працівників, здійснення моніторингу якості освіти, створення необхідних умов для отримання ціложиттєвої освіти, усталення принципів демократії у суспільстві, інтеграції систем національної освіти у світовий простір [4, с.67].

Аналіз правового регулювання освітньої політики в європейських країнах показує, що в багатьох з них сьогодні відбуваються процеси передачі

функцій контролю та управління освітою політикою територіальним громадам і ці тенденції закріплюються саме на конституційному рівні. В той же час, порівняльне дослідження конституційно-правового регулювання освітньої політики в Україні та зарубіжних країнах свідчить про те, що сьогодні відповідні норми мають певні схожі елементи, що пов'язане по-перше із впливом міжнародних стандартів в цій сфері, а по-друге процесами уніфікації норм права які відбуваються в рамках міждержавної інтеграції.

Слід зазначити, що в країнах-членах Європейського Союзу спостерігається тенденція трансформації традиційної моделі оцінювання, зорієнтованої на визначення й характеристику якості результатів оцінювання переважно на базі академічного тестування учнів, на іншу оцінювальну модель, де увагу зацентровано на процес оцінювання [2, 41].

Отже, можемо зазначити, що порівняльний аналіз реформування освітніх систем у країнах-членах Європейського Союзу переконливо свідчить про подальшу гармонізацію в цих країнах регіональних і глобальних освітянських тенденцій.

Саме тому актуальним завданням вітчизняної правової науки у сучасних умовах європейської міждержавної інтеграції вбачається виокремлення позитивного досвіду держав-членів ЄС як щодо публічного управління освітньою діяльністю, так і в частині правового забезпечення та стимулювання надання якісних освітніх послуг окремими суб'єктами задля подальшого використання у процесі правової модернізації освітньої сфери в Україні у контексті підписання та реалізації угоди про асоціацію з Європейським Союзом, що означає інституціонально-функціональне формування принципово нового рівня освітнього співробітництва між нашою країною та ЄС.

Література

1. Андрусишин Б. І. Освітнє право України: деякі дискусійні проблеми. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2010. Вип. 12. С. 3-18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2010_12_3 (дата звернення 12.03.2019).
2. Квач С. С., Татай Е. О. Європейські та світові правові стандарти в галузі освіти: визначення та перспективи для України. Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 7. С. 217-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_pr_2014_7_28 (дата звернення 12.03.2019).
2. Литвин І. І. Напрями вдосконалення правового регулювання адміністративних відносин у сфері надання освітніх послуг. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2016. Вип. 20. С. 39-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2016_20_11 (дата звернення 12.03.2019).
4. Мосьян Н. Напрями створення Європейського освітнього простору: нормативно-правовий аспект. Освітологія. 2014. Вип. 3. С. 65-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2014_3_12 (дата звернення 12.03.2019).

СЕКЦІЯ

«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОЛОДІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»

УДК 378:37.016

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТСТВА У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

*Загурська Світлана Миколаївна,
кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін,
Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради
„Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів”,
м.Біла Церква, Україна*

Актуальною для сьогодення є цілеспрямована робота по формуванню компетентних і грамотних фахівців як на рівні професійних знань і умінь, так і на рівні комунікаційної культури. Студентство як найбільш освічена і інформована частина суспільства вже сьогодні може стати лідером думок для молоді в цілому.

Специфіка сучасної соціальної реальності ставить перед молоддю завдання, які вимагають активного включення її в соціальні відносини, у взаємодії з оточуючими людьми і соціальними інститутами в різних сферах суспільного життя. Прагнення до задоволення і реалізації соціальних потреб та інтересів, самостійної участі в житті суспільства, молодіжна ініціатива ведуть до виникнення лідерства та інших форм соціальної активності.

Базою успішної соціально-економічної стратегії держав і ключовим ресурсом суспільства стають знання та інтелект, інформація та інновації, інтелектуальний потенціал, що формуються головним чином через систему підготовки кадрів, яка покликана забезпечувати інноваційний розвиток особистості. Тут може йти мова про інформаційну підготовку громадян до життя і роботи в інноваційному суспільстві, спрямованої на стимулювання інтересу до отримання і застосування знань [2].

Значну роль в даному процесі відіграють ВНЗ, які формують той самий людський ресурс, здатний до інноваційного мислення. Молодіжні лідери думок можуть стати провідними суб'єктами комунікативних процесів, здатними своїм авторитетом і особистісними якостями впливати на однолітків шляхом ведення дискусій, тим самим формуючи критично зважену громадську думку.

Інноваційне мислення є гармонійним комплексом високого інтелекту, творчого потенціалу (креативності), лідерських якостей, а також навичок дослідницької поведінки і вмінь роботи в команді для практичної реалізації інноваційних ідей. Завдання сучасної системи вищої професійної освіти – навчити мислити інноваційно. Компетенції являють собою динамічне поєднання знання, розуміння, навичок і здібностей.

Перебудова мислення майбутнього фахівця неминуха. Практичну ініціативу тут повинна проявляти вища школа, впроваджуючи комплексний

підхід, при якому компетенції формуються на базі наукової та інноваційно-практичної діяльності ВНЗ, що дозволяє нарощувати потенціал і якість знань, засвоєваних студентами. У виші формування навичок наукового дослідження і інноваційної поведінки може відбуватися, в тому числі, і через участь в діяльності студентських наукових клубів. Крім того, в навчальній діяльності велику роль відіграють інноваційні технології, які використовуються в навчальному процесі.

З урахуванням нинішньої реальності, яка характеризується як інформаційне суспільство, крім навчальної та позанавчальної діяльності доцільно додати ще один вид діяльності, пов'язаний із участю студентів в глобальному, віртуальному (мережевому) суспільстві, який розглядається як один із каналів соціалізації та розвитку лідерських якостей. Глобальний простір – це невід'ємний елемент культури ХХІ ст.

Навчальна діяльність студентської молоді останнім часом пов'язана з реалізацією компетентнісної моделі, орієнтованої на формування фахівців нового покоління, що володіють інноваційною поведінкою. Основними характеристиками інноваційної поведінки студентської молоді можна назвати такі, як гнучкість і нестандартність мислення, відкритість новому, цілеспрямованість, спрямованість на досягнення успіху. Інноваційна поведінка студента ВНЗ нерозривно пов'язана із прагненням студентів до самоствердження за допомогою активної творчої діяльності з метою пошуку нових рішень та ідей в умовах інноваційного освітнього процесу. [1]

Студентська молодь сьогодні активно стає споживачем і блогером в різних мережевих спільнотах, тим самим саме останні можуть розглядатися в якості лідерів громадської думки. Віртуальний простір збільшує можливості співучасті людей у різних подіях, робить досягнення науки і культури доступним для мас, розширює межі життєвого світу кожного індивіда, що сприяє підвищенню інтелектуального капіталу особистості, але за умови критичного і зваженого споживання інформації.

Молодіжні лідери думок можуть стати провідними суб'єктами комунікативних процесів, здатними своїм авторитетом і особистісними якостями впливати на однолітків шляхом ведення дискусій, тим самим формуючи провідну, критично зважену громадську думку. Таким чином, студентство як найбільш освічена і інформована частина суспільства вже сьогодні може стати лідером думок для молоді в цілому. Отже, цілеспрямована робота по формуванню компетентних і грамотних фахівців очевидна як на рівні професійних знань і умінь, так і на рівні комунікаційної культури.

Література

1. Образовательное пространство современного студента : монография / С. В. Лапина, Г. М. Грибов [и др.]. – Брест, 2007. – 104 с.
2. Окара, А. Н. Креативный класс как партнер государства / А. Н. Окара. – Режим доступа : http://www.ng.ru/scenario/2009-12-22/12_creative.html. – Дата доступа : 22.12.2017.

МІСЦЕ І РОЛЬ ПОСЕРЕДНИЦЬКИХ СТРУКТУР НА РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

*Коваль Вікторія Сергіївна,
директор Білоцерківського коледжу Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

В контексті розвитку ринкових відносин в Україні, особливої уваги заслуговують процеси, об'єктом купівлі-продажу яких є такий специфічний товар, як освітня послуга. На сьогодні освіта, є однією з найбільш швидкозростаючих і перспективних сфер економіки, темпи зростання якої, в динамічно розвинутих країнах світу, сягають 10-15 % [1].

В Україні підвищення ефективності функціонування освітнього ринку є можливим за рахунок запровадження та реалізації маркетингового підходу до даної сфери послуг. Оскільки, маркетингова концепція управління зорієнтована на пошук потреби, дослідження конкурентного ринку та пошук можливостей і способів її ефективного задоволення, роль спеціалізованих фірм в такому процесі набуває особливого значення.

Сучасному ринку освітніх послуг властиві процеси пов'язані з необхідністю розвитку функції адаптації освіти до нових можливостей навчання, з диференціацією форм і видів освітніх послуг, формуванням напруги на ринку праці через здобуття випускниками незатребуваних професій, а, отже, посиленою орієнтацією молоді на їх престижні категорії, тощо. Врегулювання таких процесів та приведення їх до рівня ринкової рівноваги є функцією посередницьких структур. На ринку освітніх послуг до таких структур відносять служби зайнятості, біржі праці, освітні фонди, школи підвищення професійної компетентності, рекрутингові та кадрові агентства, асоціації освітніх установ, органи ліцензування та акредитації освітніх установ тощо.

Так, основу механізму регламентації діяльності вищих навчальних закладів складають заходи з ліцензування та акредитації, що лежать у компетенції відповідних структур. Адже, освітня діяльність вищими навчальними закладами в Україні здійснюється на підставі ліцензій, обов'язковою умовою видачі яких є відповідність нормативам, встановлених Міністерством освіти і науки України [2].

Формуючи рейтинг освітньої організації, поряд з державними органами з акредитації та ліцензування відповідність якості і рівня навчання державним вимогам покликані забезпечувати громадські асоціації, професійна спільнота. Натомість, видані в результаті їх діяльності ліцензії на право надання освітніх послуг за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем, сертифікат про акредитацію навчального закладу, сертифікат про акредитацію напряму підготовки (спеціальності), свідоцтво про атестацію та інша документація належать до основних критеріїв вибору виконавців державного замовлення на підготовку відповідних кадрів.

Слід також відмітити, що специфікою маркетингової діяльності в сфері освіти є те, що навчальний заклад, як продавець освітньої послуги, конкурує одночасно на двох ринках – освітніх послуг і праці. В даному контексті посередництво таких структур на ринку освітніх послуг якраз і полягає у забезпеченні відповідності сформованої освітнім закладом послуги рівню наявних потреб як окремих споживачів так і ринку праці у цілому. Саме тісна

взаємодія та взаємозалежність ринку праці та ринку освітніх послуг є однією з основних умов ефективного розвитку і модернізації існуючої системи відбору і підготовки кадрів, пошуку нових технологій інтеграції освітніх установ з іншими учасниками ринкових відносин. Йдеться про безперервне вдосконалення та модифікацію людського потенціалу засобами освітньої сфери, де заклади ринку праці відіграють одну з провідних функцій. Серед таких закладів в якості посередницьких структур на ринку освітніх послуг функціонують кадрові агенції, рекрутингові фірми, центри зайнятості.

Однак, на сьогодні, реальні диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили засвідчують нерозвиненість вирішальних зв'язків між такими учасниками двох ринкових систем. Так, пропозиція фахівців, випущених навчальними закладами I-II рівнів акредитації у середньому майже у 14 разів перевищує реальний попит на них з боку роботодавців, а у порівнянні з спеціалістами III та IV рівнів акредитації істотно вище, що призводить до дисбалансу на ринку праці та використання випускників не за профілем їхньої підготовки [3]. Вирішення даних питань потребує визначення особливостей функціонування ринків освітніх послуг і праці та визначення ключових проблем їх взаємодії як з позиції посередництва так і з позиції активних учасників ринкової системи. Окрім іншого, особливою функцією посередництва на досліджуваному ринку наділені освітні фонди та реалізовані ними програми, що мають на меті сприяння розвитку та підтримки освіти у відповідності до актуальних ринкових вимог та світового освітнього простору. Нестача ресурсів через обмежену підтримку з боку держави на освіту і навчання, недостатність зв'язку між освітою і ринком праці а, також, брак ресурсів для підвищення кваліфікації працівників сфери освіти потребує залучення можливостей вітчизняних та міжнародних освітніх фондів, які діють в Україні. Такі посередники на освітньому ринку пропонують додаткове фінансування для реалізації найрізноманітніших освітніх і наукових потреб – як індивідуальних, так і спільних, що є важливим в умовах, що склалися на сучасному етапі розвитку українського освітнього ринку.

Діяльність освітніх фондів допомагає в реалізації найрізноманітніших проектів, що сприяють розвитку освіти у всіх її аспектах: матеріально-технічного оснащення, вдосконалення навчально-методичної бази, наукових досліджень, посилення мобільності всіх суб'єктів навчального процесу, демократизації освіти і науки та їх інтеграції до світового освітнього простору.

В цілому, розвиток посередництва на ринку освітніх послуг є запорукою успішного функціонування та розвитку конкуренції на даному ринку, методів та нових технологій Управління економічними процесами: сучасні реалії і виклики 385 регулювання, що не вимагатиме від держави значних витрат, накопиченню досвіду управління та оптимізації зайнятості в ринкових умовах.

Література

1. Зозульов, О. В. Ринкове позиціонування: з чого починається створення успішних брендів / О. В. Зозульов, Н. Л. Писаренко. – К. : Знання-Прес, 2004. – 199 с.
2. Акредитація та ліцензування. [Електронний ресурс] / Інформаційно-іміджевий центр // Режим доступу : <http://enic.in.ua/index.php/ua/systema-osvity/vyshcha-osvita/accreditalicenzuvannia>.
3. Мудра, О. В. Особливості взаємодії ринків освітніх послуг та праці / О. В. Мудра. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ea.dgtu.donetsk.ua:8080/bitstream/123456789/25616/1/6_%D0%9C%D1%83%D0%B4%D1%80%D0%B0%D1%8F%20%D0%9E.%D0%92..pdf.

*Трофименко Наталія Євгенівна,
дитячий, сімейний психолог, арт-терапевт
старший викладач
кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Феномен «упевненість» привертає увагу психологів вже більше ніж півстоліття. Зростання зацікавленості до данної теми викликане тим, що дослідження упевненості стало носити міждисциплінарний характер та розповсюджуватися та економіку, політику та інші сфери розвитку та формування особистості, де важливу роль відіграє вірогідне прогнозування.

Упевненість трактується надзвичайно широко. Так, упевненість – це і «установка» [4], і «інтелектуальний стан», і «рівень напруги», і «стратегія власних дій в інтелектуальних іграх», і «особливість нервової системи» і «релевантне Я» [8] та ін.

В психологічному словнику ми знаходимо, що «упевненість в собі – це переживання людиною своїх можливостей як адекватних тим завданням, які перед нею стоять в житті, так і тим, які вона ставить перед собою сама» [6].

У зарубіжній психології є багато і інших визначень упевненості в собі. Цей термін трактується як «переконаність людини в тому, що вона в змозі добитися успіху», «здатність до самовираження», «здатність людини пред'являти вимоги і запити у взаємодії з соціальним оточенням» та ін. Проте слід констатувати, що в зарубіжній психологічній науці загальноновизнаної дефініції упевненості не існує [8].

Звертаючись до досліджень інших науковців, ми знаходимо, що вивчення упевненості ведеться переважно у рамках соціальної і педагогічної психології. Так, найбільш відомими є праці Ж. М. Бизук (2003), Е. В. Кочнєвої (2005), А. М. Прихожан (2009), Б. І. Рзаєва (1984), В. Г. Ромека (1997), М. А. Селіверстової (2007), Е. А. Серебряковой (1955) та інші.

І. В. Вайнер, досліджуючи особистісну упевненість, прийшов до висновку, що її рівень може бути визначений через показники мотивації досягнення, оскільки високоупевнених людей характеризують як більш наполегливих та цілеспрямованих, а такі якості напряму пов'язані з домінуванням тенденції до успіху [1].

На наш погляд, були здійснені цікаві дослідження даного феномену І. Зинов'євою, яка на основі досліджень прийшла до висновку, що даний феномен дуже поширений, як в філософській, лінгвістичній та художній літературі. Вона виявила понад двухсот неоднозначних висловів щодо упевненості [8].

У психологічній науці існує два дослідницьких напрямлення:

– *перше* – дослідження упевненості як стану, яке часто визначається як упевненість індивіда в правильності своїх суджень. Воно виникло в середині ХХ століття як актуалізація проблеми навантаження, що давить на особистість. На думку багатьох вчених, для людини в сучасному суспільстві стало типовим приймати відповідальні рішення в ситуаціях невизначеності, що викликані дефіцитом або надмірним надлишком вхідною інформації.

На думку І. Г. Скотнікової, дослідження упевненості індивіда проводилося для розуміння механізмів прийняття рішень, де сам процес прийняття рішень розглядався як вибір однієї із конкуруючих альтернатив за участю певної упевненості як стану [7].

– *друге* – дослідження упевненості в собі як психологічної характеристики. На думку, В. Г. Ромека, упевненості відведена інша роль – дослідження упевненості розглядалося суто на матеріалах психіатричної та психотерапевтичної практики [9].

Підсумовуючи вище сказане, ми констатуємо наступне: єдиного однозначного визначення психологічного феномену «упевненість» на психологічному просторі не існує. Це доволі утруднює не тільки науковий пошук в плані вивчення даного феномену, але й розробку практично-орієнтованих технологій щодо формування упевненості особистості.

Література

1. Вайнер И. В. Субъективная уверенность при решении психофизической задачи / И. В. Вайнер. – М., 1990. – 234 с.
2. Морозов И. С. Уверенность в себе как условие повышения продуктивности учебно- познавательной деятельности студентов / И. С. Морозов, Н. Ю. Будич // Психология образования. – 2014. – № 2. – С. 131-135.
3. Наенко Н. И. Психическая напряженность / Н. И. Наенко. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1976. – 112 с.
4. Прангишвили А. С. Воспоминание и установка (основы уверенности при воспоминаниях) / А. С. Прангишвили // Прангишвили А. С. Исследования по психологии установки. Тбилиси : Мецниереба, 1967. – С. 120–140.
5. Прихожан А. М. Психология неудачника : тренинг уверенности в себе. 2-е изд. / А. М. Прихожан. – СПб. : Питер, 2009. – 240 с.
6. Психологический словарь / под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. 2-е изд., перераб и доп. М. : Педагогика-Пресс, 1999. – 440 с.
7. Скотникова И. Г. Проблема уверенности : история и современное состояние / И. Г. Скотникова // Психологический журнал. – 2002. – Т. 23. – № 1. – С. 52-60.
8. Соловьева О. В. Феномен уверенности : понятие, подходы и составляющие / О. В. Соловьева, А. А. Папура // Общая психология и психология личности. Сибирский психологический журнал. – 2010. – № 38. – С. 63-65.
9. Ромек В. Г. Тренинг уверенности в межличностных отношениях / В. Г. Ромек. – СПб. : Речь, 2007. – 175 с.

СЕКЦІЯ

«ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

УДК 376-056.24: 364

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА

Панченко Тетяна Леонідівна,

кандидат психологічних наук,

завідувач кафедри педагогіки і психології

початкової освіти з методиками навчання,

Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради

„Білоцерківський гуманітарно-педагогічний коледж ”,

м. Біла Церква, Україна

Важливим завданням, яке вирішується у процесі реформування освіти в Україні, є упровадження на всіх її рівнях інклюзивного навчання. Проте, як

свідчить практика, на сьогодні відсутня належна система підготовки педагогів до роботи в умовах інклюзивного середовища.

Разом з тим, у практиці роботи закладів освіти різного рівня центральна роль належить педагогу, діяльність якого й забезпечує успішність процесу включення дітей та молоді з обмеженими фізичними можливостями в освітнє середовище. А це, у свою чергу, зумовлює необхідність якісних змін у підготовці спеціалістів, здатних працювати в умовах інклюзивного навчання, оскільки воно вимагає від кожного педагогічного працівника високого рівня професіоналізму, якого можна досягти саме шляхом формування інклюзивної компетентності.

Згідно з положеннями Національної рамки кваліфікацій, компетентність – це неспецифічні предметні уміння та навички, життєво необхідні людині будь-якої професії та віку [5]. У «Новому тлумачному словнику української мови» поняття «компетентний» визначається як той, що «має достатні знання в будь-якій галузі, який із чим-небудь добре обізнаний; тямущий» [3, с. 552].

Загалом, у теорії компетентнісного підходу, компетенцію розглядають як наперед задану вимогу щодо знань та досвіду діяльності в певній сфері, а компетентність як володіння компетенцією, яка виявляється в ефективній діяльності і включає особисте ставлення до предмета і продукту діяльності; уміння, навички, досвід і особистісні властивості, які обумовлюють прагнення, здатність і готовність розв'язувати проблеми і завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмета і результат діяльності [2].

У структурі компетентності фахівця інтегрованого/інклюзивного закладу освіти фахівці виділяють професійну компетентність у певній професії (педагог, соціальний педагог, психолог та ін.) і спеціальну (інклюзивну) компетентність як складову професійної компетентності.

Інклюзивна компетентність у наукових дослідженнях розглядається як рівень знань і вмінь педагогічного працівника, необхідних йому для виконання професійних функцій в умовах інклюзивного навчання [8]. У своїх роботах М.Чайковський вказує на те, що інклюзивна компетентність, інклюзивна майстерність та інклюзивна зрілість є послідовними етапами особистісного професійного зростання працівника інклюзивного закладу освіти. Інклюзивна компетентність відображає найвищий рівень професійної майстерності, вона є результатом неперервного розвитку професійності та містить у собі єдність таких різноманітних сфер особистості, як потребово-мотиваційна, когнітивно-операційна, рефлексивно-оцінна [9, с. 191].

Як зазначає Т. П'ятакова, інклюзивна компетентність педагога – це інтегративне особистісне утворення, що зумовлює здатність здійснювати професійні функції у процесі інклюзивного навчання, враховуючи різноманітні освітні потреби учнів і забезпечуючи, по-перше, включення дитини з обмеженими можливостями в середовище загальноосвітнього закладу і, по-друге, створення умов для її розвитку й саморозвитку. Інклюзивна компетентність включає в себе сукупність взаємопов'язаних компонентів: мотиваційного, когнітивного, операційного та рефлексивного [4].

На думку І. Хафізулліної [6], такі компоненти можуть слугувати критеріями формування інклюзивної компетентності педагога. Наголошується на тому, що кожен з означених компонентів має чотири рівні сформованості, як ступінь розвитку будь-якої властивості: від нульового –

тобто не сформованої взагалі, до високого, який відображає максимальну ступінь сформованості. Дослідники вважають ці критерії оцінки сформованості ключових компетенцій необхідними якісними характеристиками готовності педагогічних працівників до діяльності в освітньому закладі інклюзивного типу.

На особливому значенні практичних умінь педагога організовувати спільну діяльність учнів різних категорій у процесі навчання, адекватно оцінювати рівень засвоєного ними навчального матеріалу, обирати відповідні прийоми виховного впливу на дітей у класі наголошується у роботах К. Бовкуш, І. Хозраткулової та ін. [1; 7].

У процесі навчально-виховної діяльності педагог повинен враховувати індивідуальні можливості осіб з особливими освітніми потребами, тому необхідно, насамперед, з'ясувати рівень складності порушення здоров'я, систематично контролювати відповідність обраної програми роботи та технології її здійснення до реального рівня розвитку дитини.

Ключові компетенції фахівця будь-якої спеціальності формуються в рамках навчальної діяльності протягом усього процесу навчання у закладі вищої освіти. Своєю чергою, критерії оцінки цих компетенцій допомагають майбутньому педагогічному працівнику визначитися з вимогами професійної діяльності на конкретному робочому місці.

Традиційної загально педагогічної підготовки, яку отримують випускники вищих педагогічних закладів освіти, для ефективної навчальної і виховної роботи з дітьми, що мають різні порушення психофізичного розвитку, зазвичай, недостатньо. У більшості педагогів відсутня спеціальна психолого-педагогічна підготовка, сформована внутрішня мотивація та психологічна готовність до роботи з даною категорією дітей та молоді.

Формуванню інклюзивної компетентності педагогів до роботи з дітьми та молоддю з обмеженими фізичними можливостями сприятимуть різноманітні заходи (індивідуальні, групові, масові), спрямовані на підвищення їхньої загальної професійної компетентності щодо діяльності в умовах інклюзії. До організації і надання адресної та систематичної консультативної та методичної допомоги педагогам закладів освіти, де впроваджується інклюзивне навчання, необхідно залучати фахівців-дефектологів, практичних психологів, соціальних та корекційних педагогів й інших спеціалістів.

Надзвичайно корисними можуть бути тренінгові форми роботи, які передбачають навчання на практиці, засвоєння нових форм і методів роботи під керівництвом досвідчених фахівців у сфері роботи з дітьми та молоддю з різними порушеннями психофізичного розвитку; науково-практичні семінари, семінари-практикуми, «круглі столи», конференції, педагогічні читання, де педагоги у процесі виступів та обговорень зможуть знайти відповіді на проблемні питання ефективної реалізації процесу інклюзивного навчання.

Література

- 1.Бовкуш К. П. Основні засади формування інклюзивної компетентності педагога / К. П. Бовкуш // Молодий вчений. – №7(10). – липень, 2014. – С. 158-160.
- 2.Головань, М.С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М.С. Головань // Вища освіта України. – 2008.– № 3.– С. 23-30.
- 3.Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / [авт.-уклад. В.В.Яременко, О. М. Сліпушко.]. – К. : «Аконіт», 2003. – Т. 1. – 874 с.

4.П'ятакова Т. Розвиток інклюзивної компетентності вчителя: швейцарський досвід [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://library.udpu.edu.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2012/2012_1_13.pdf.

5.Про затвердження Національної рамки кваліфікацій / Постанова Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 р. – [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011>.

6.Романовская И. А. Развитие инклюзивной компетентности учителя в процессе повышения квалификации [Електронний ресурс] / И.А.Романовская, И.Н.Хафизуллина // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 4. – Режим доступу : <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=14333>

7.Хозраткулова І. А. Проблеми впровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах / І. А. Хозраткулова // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського : 36. наук. праць. Серія «Психологічні науки». – Т.2. – Вип. 5. – Миколаїв : МДУ ім. В.О.Сухомлинського, 2010. – С. 279-284.

8.Чайковський М.Є. Інклюзивна компетентність як складова професійної компетентності суб'єктів навчально-виховного процесу // Педагогіка і психологія професійної освіти. – № 2. – 2012. – С. 15-21.

9.Чайковський М.Є. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з молоддю з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору : дис. ... доктора пед. наук / 13.00.05 Соціальна педагогіка. – Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2016. – 570 с.

УДК 376-056.24:378(410)

БРИТАНСЬКИЙ ДОСВІД ІНКЛЮЗИВНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Пасічник Наталія Сергіївна,

кандидат історичних наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету,, Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Магістральним напрямом розвитку освітніх систем європейських країн є забезпечення рівних можливостей отримання вищої освіти для усіх громадян, зокрема вільного доступу до усіх навчальних закладів особам з інвалідністю. Однією з перших країн, яка почала впроваджувати принципи інклюзії у вищу освіту, була Велика Британія, і на сьогодні британська система освіти досягла помітних успіхів у забезпеченні рівності та доступності вищої освіти для усіх громадян. Тому дослідження британського досвіду вищої інклюзивної освіти має важливе значення для вдосконалення вітчизняної системи навчання осіб з інвалідністю.

У Великій Британії у 2010 р. було ухвалено Закон про рівність (The Equality Act), відповідно до якого вищі навчальні заклади повинні усунути будь-яку дискримінацію людей з інвалідністю і не можуть відмовити у вступі з цієї причини. Під заборону потрапляють і непряма дискримінація (наприклад, дії навчального закладу, що позбавляють певні категорії населення рівних шансів доступу до освітніх послуг (обмеження формату вступних заяв тощо) та утиски (некоректне ставлення викладачів до студентів з інвалідністю, наприклад, через труднощі у сприйманні навчального матеріалу).

Відповідно до британського законодавства, заклади вищої освіти зобов'язані створити умови для перебування та навчання студентів з

особливими освітніми потребами. Кожен університет чи коледж має опублікувати Положення щодо осіб з інвалідністю (Disability Statement), в якому окреслені заходи підтримки осіб з особливими потребами. Такі заходи можуть включати: проживання студентів з інвалідністю у приміщеннях, адаптованих до їх потреб; забезпечення доступності будівель і споруд; професійний догляд співробітників; допомогу з боку волонтерів; забезпечення навчальними матеріалами за системою Брайля та в інших доступних форматах; заохочення використання викладачами гнучких методів навчання; надання підтримки під час іспитів з метою рівного та справедливого оцінювання всіх студентів. Студентам може бути надана щоденна допомога у навчанні, яка передбачає допомогу людини, яка може інтерпретувати слова на мову жестів; робити нотатки для студента з інвалідністю; записувати його слова, наприклад, під час іспиту; допомагати пересуватися територією навчального закладу. В провідних вишах країни створені спеціальні центри із супроводу студентів з інвалідністю, які здійснюють загальну координацію роботи, надають консультаційні послуги та інформаційно-матеріальну підтримку студентів з інвалідністю (організація зустрічей, трансфер, підбір програм, підбір тьюторів та асистентів, інформаційна підтримка форуму студентів тощо). В університетах велика увага приділяється умовам проходження та змісту практик. Студенти з інвалідністю у Великій Британії беруть участь у проходженні виробничої практики та стажуваннях за кордоном, розроблені моделі взаємодії (партнерства) в реалізації основних видів практики для студентів з інвалідністю.

У вищих навчальних закладах Великої Британії добре розроблена система обліку та загального контролю доступності та якості навчання осіб з інвалідністю, є єдина для усіх вишів база даних про студентів з особливими освітніми потребами. Спеціальний супровід навчання осіб з інвалідністю включає сучасні інформаційно-комунікаційні системи. Так, у Лондонському університеті розроблений інформаційний електронний ресурсгід DisabledGo, який надає інформацію про місця, обладнані для осіб з інвалідністю (туристичні та історико-культурні центри, готелі, ресторани тощо). У Ланкастерському університеті створений інформаційний центр, який займається питаннями студентів з особливими освітніми потребами (Disability service).

Важливим фактором доступності вищої освіти є оплата освітніх послуг. У Великій Британії існує низка стипендій та схем фінансової підтримки для студентів з інвалідністю та особливими освітніми потребами. Студенти, звернувшись до вузівського центру, отримують інформацію про те, в яких фондах, організаціях можна отримати фінансову допомогу, або ж самостійно шукають джерело фінансування. Так, усі британські університети мають спільну систему стипендій та позик для студентів з інвалідністю, яка називається «допомога для студентів з інвалідністю» (Disabled Students' Allowance, DSA). Якщо студент потребує додаткових витрат через свою інвалідність, він може подати запит на отримання коштів чи позик DSA. Розмір виплати залежатиме від конкретної потреби, пов'язаної з інвалідністю. Кошти можуть перераховуватися або на банківський рахунок студенти, або безпосередньо постачальнику тієї послуги, яка потрібна студенту. Окрім цього, заклади вищої освіти отримують суттєву фінансову підтримку на програми, пов'язані з навчанням осіб з інвалідністю, від благодійних фондів та інших позабюджетних джерел.

Таким чином, у Великій Британії створена комплексна модель інклюзивної вищої освіти, що включає в себе розробку гнучких навчальних планів та стратегій диференційованого підходу до студентів з різними освітніми потребами. Наявність безбар'єрної архітектури та транспорту, технічного супроводу процесу навчання, джерел інформації, адаптованих до потреб студентів з обмеженими можливостями, вирішення проблем матеріального забезпечення забезпечують рівний доступ до освіти усіх категорій студентів. Особливістю британської моделі інклюзивної освіти є широка підтримка держави на рівні нормативно-правового регулювання та фінансового забезпечення. Вивчення та використання британського досвіду дозволить Україні пройти цей шлях із вже перевіреними технологіями та методиками роботи зі студентами з інвалідністю.

Література

1. Богинская Ю. В. Обеспечение доступности высшего образования для молодежи с инвалидностью в зарубежных вузах. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*. 2016. № 8-2. С. 96-100. URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=26524948> (дата звернення: 2.03.2019).
2. Жаворонков Р. Н. Основы правового регулирования обеспечения доступности для инвалидов высшего профессионального образования в России и зарубежных странах (на примере Великобритании и США). URL: http://www.osu.ru/docs/fpkp/Javoronkov_osnovy_pravovogo_regulir.pdf (дата звернення: 3.03.2019).
3. Кабанець М. М. Інклюзивна освіта та підходи до її забезпечення в університетах Великої Британії. *Наук. пр. Донец. нац. техн. ун-ту. Сер. Педагогіка, психологія і соціол.* 2012. Вип. 11. С. 19-25. URL: <http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/20072/1/Kabanets.pdf> (дата звернення: 2.03.2019).
4. Карпушкина Н. В., Ольхина Е. А. Анализ моделей сопровождения инклюзивного высшего образования в странах Западной Европы. *Вестник Мининского университета*. 2016. № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-modeley-soprovozhdeniya-inklyuzivnogo-vysshego-obrazovaniya-v-stranah-zapadnoy-evropy> (дата звернення: 5.03.2019).
5. Церклевич В. С. Реалізація права на отримання вищої освіти молоддю з обмеженими функціональними можливостями у зарубіжній практиці: від дискримінації до інтеграції. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна"*. 2009. № 1. С. 67-71. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2009_1_18. (дата звернення: 2.03.2019).
6. Equality Act 2010 / The National Archives. URL : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/15/contents>. (Last accessed: 04.03.2019)
7. Studying in UK as a disabled student / Studying in UK. URL : <https://www.studying-in-uk.org/studying-in-uk-as-a-student-with-disabilities/> (Last accessed: 09.03.2019)
8. What equality law means for you as a student in further or higher education. Guidance / Equality and Human Rights Commission. URL : https://www.equalityhumanrights.com/sites/default/files/what_equality_law_means_for_you_as_a_student_in_further_or_higher_education.pdf. (Last accessed: 04.03.2019)

**КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЮЧА РОБОТА ВЧИТЕЛЯ ІЗ ДІТЬМИ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

*Плівачук Катерина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент, заслужений вчитель України,
доцент кафедри суспільно-гуманітарної освіти,
Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради
„Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів”,
м.Біла Церква, Україна*

На сьогодні в Україні вже багато зроблено для того, щоб діти з особливими потребами могли відвідувати загальноосвітні навчальні заклади, як й інші діти. Це дає їм можливість спілкуватись з однолітками, здобувати нормальний життєвий досвід, жити в реальних умовах. Інші діти, виростаючи разом з дітьми з особливими потребами, звикають до їхнього вигляду й поведінки, привчаються бути більш толерантними, опікуються слабшими, навчаються бачити їхні особливі обдарування, адже в кожного є свої позитиви – не обов'язково фізична та інтелектуальна вправність.

Освіта дітей з особливими освітніми потребами – це достатньо складний процес їхньої інтеграції в суспільство.

Законодавчого визнання права на здобуття освіти громадянами України, в тому числі і дітей з особливими освітніми потребами, набуло у Законах «Про освіту», «Про загальну середню освіту», де визначено право всіх громадян на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від стану здоров'я; створення умов для навчання відповідно до здібностей та інтересів.

У Законах України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про реабілітацію інвалідів в Україні» регламентовано надання освітніх, медичних, соціальних послуг особам з обмеженими можливостями здоров'я, зокрема дітям з особливими освітніми потребами.

Хотілося б звернути увагу, що чинне законодавство гарантує право на освіту дітей з особливими освітніми потребами без дискримінації і на основі рівності можливостей, забезпечуючи інклюзивну освіту на всіх рівнях навчання протягом всього життя[2].

Конституція України у статті 53 гарантує всім громадянам право на освіту [1]. В Основному Законі не передбачено жодних винятків чи подвійних тлумачень стосовно дітей з особливими потребами. Разом з положенням про охорону державою сім'ї, материнства й дитинства це дає певні підстави говорити про пріоритет інклюзивної форми навчання порівняно з навчанням у школі-інтернаті[1].

Враховуючи затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 588«ЗМІНИ, що вносяться до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням здійснюється відповідно до робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу,

складеного на основі типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Варто зазначити, що відповідно до особливостей інтелектуального розвитку школяра може розроблятися індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма. Крім того, для учнів з обмеженими можливостями здоров'я, які навчаються в інклюзивних класах, має розроблятися індивідуальна програма розвитку (ІПР). Дану програму готує група фахівців, до складу якої входять: заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителі, асистент учителя, психолог, учитель-дефектолог та інші педагогічні працівники. До процесу розробки ІПР обов'язково залучаються батьки, або особи, які їх замінюють. Метою цієї роботи є визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання дитини з особливими освітніми потребами[6, с.18].

Зазначимо, що в загальноосвітніх навчальних закладах впровадженню особистісно-зорієнтовані програми навчання, розвитку та корекційно-спрямованого індивідуального і диференційованого навчання. Корекційно-розвиваюча робота вирішує специфічні завдання, зумовлені особливостями психофізичного розвитку учнів[6, с.30].

Вважаємо за потрібне розкрити корекційно-розвиваючу роботу, яка потребує впровадження особистісно-зорієнтованих програм навчання, розвитку та корекційно-спрямованого індивідуального і диференційованого навчання, запровадження інтегрованого навчання.

Слід акцентувати увагу на тому, що корекційно-розвивальна робота спрямована на те, щоб у дітей з особливими потребами розвивалося мовлення, пізнавальна діяльність, фізичний розвиток, саморегуляція, взаємодія з навколишнім середовищем. Учитель повинен створити дитині передумови для соціальної реабілітації та інтеграції, розвивати самостійність та життєво важливі компетенції.[7, с.38].

Враховуючи, що до дітей з особливими освітніми потребами відносяться: глухі,сліпі, зі зниженим слухом, зі зниженим зором, розумово відсталі, з затримкою психічного розвитку, важкими порушеннями мови, наслідками поліомієліту і церебральним паралічем, учитель загальноосвітнього навчального закладу повинен бути готовим не тільки до професійно-педагогічної діяльності зі звичайними учнями, але й до корекційно-педагогічної роботи з дітьми, що мають психофізичні особливості.[10, с.96].

Важливою особливістю педагога є те, що він повинен уміти управляти розвитком, навчанням і вихованням учня, своєчасно і результативно проводити корекцію педагогічного впливу на особистість дитини, його поведінку і відношення до навчального середовища.

У загальноосвітніх навчальних закладах введено посаду асистента вчителя, який забезпечує соціально-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами та разом із вчителем класу виконує навчальні, виховні, соціально-адаптаційні заходи, запроваджуючи ефективні форми їх проведення, допомагає дитині у виконанні навчальних завдань, залучає учня до різних видів навчальної діяльності, у складі групи фахівців бере участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку дитини, адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дитини з особливими освітніми потребами[10,с.101].

В Україні створені інклюзивні ресурсні центри – осередки інтегрованого супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Принагідно зазначити, що не зважаючи на різні умови створення цих центрів, їхня діяльність характеризувалася певними спільними ознаками, зокрема, визначенням і досягненням цілей і завдань.

Такими основними цілями стали:

- координація послуг для дітей з особливими освітніми потребами;
- інформаційно-навчально-методична підтримка батьків і педагогів та дотримання прав дітей з особливими освітніми потребами, зокрема права на освіту.[4].

Слід наголосити, що у Державному стандарті початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами визначена мета корекційно-розвиткової роботи з дітьми з розумовою відсталістю – психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень дітей.

Також у даному документі окреслено основні завдання корекційно-розвиткових занять, серед яких:

- формування особистісних якостей дитини, розвиток і корекція всіх психічних процесів, сприяння психологічній адаптації та соціальній реабілітації дітей;
- розвиток та подолання порушень мовлення (усного та писемного), дихання та голосу у дітей, попередження можливих вторинних розладів;
- корекція та компенсація вад фізичного розвитку, загальної та дрібної моторики учнів;
- корекція рухових порушень та недоліків фізичного розвитку, формування вмінь диференціювати рухи за ступенем мускульних навантажень, темпу рухів, підпорядкування рухів музиці [3,с.6] .

На нашу думку, доволі важливими є основні напрями корекційно-розвиткової роботи:

- корекція психосоціального розвитку;
- корекція вад мовлення (логопедичні заняття);
- лікувальна фізична фізкультура; ритміка[3,с.3].

Саме ці напрями забезпечать реалізацію форм педагогічного впливу на дитину в системі освіти.

Для вирішення вищезгаданих проблем вбачаємо, що основними принципами розроблення змістової та технологічної складових програм є :

- принцип мінімальних та максимальних досягнень розвитку;
- принцип індивідуалізації розвитку; принципи складності, первинної структури дефекту;
- збереження диференціації за принципом компетенцій;
- принципи доступності та достатності[6] .

Слід зазначити, що останнім часом з'явився комплекс корекційно-розвиткової роботи розвитку дітей з порушеннями розумового розвитку, який диференційовано на основні напрями:

I напрям – розвиток мовлення;

II напрям – ритміка;

III напрям – лікувальна фізкультура;

IV напрям – психо-соціальний розвиток[6] .

Як було зазначено, специфіка корекційно-розвиткових програм мають кардинальні відмінності від навчальних. Учитель повинен мати найважливіші корекційні вміння у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Серед вмінь визначаємо: вміння визначити загальні і конкретні

завдання корекційного навчання і виховання, планувати окремі види корекційної роботи, відбирати і застосовувати необхідні для вирішення корекційних завдань методи, прийоми і засоби навчання, виховання, діагностики, корекції, компенсації, формувати позитивну мотивацію участі в корекційній роботі у дітей з особливостями розвитку і виховувати в них оптимізм, бачення життєвої перспективи, відчуття успіху[6].

Базуючись на цих вміннях вчителя, слід відзначити, що корекційна робота повинна бути направлена на корекцію всієї особистості.

Отже, навчання дітей з особливими потребами у загальноосвітніх навчальних закладах повинно бути спрямоване на психолого-педагогічну корекцію і компенсацію відхилень у розвитку. Слід акцентувати увагу на тому, що навчання дітей з особливими потребами здійснюється за навчальними планами, програмами, підручниками, посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України для відповідних типів загальноосвітніх закладів, або за індивідуальними програмами[8].

Як бачимо, за останні роки у вітчизняній науці накопичено достатньо досвіду з проблеми інклюзивного навчання. Все це підвищує ефективність корекційної роботи навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх навчальних закладах, формування в них особистісних якостей, необхідних для соціальної реабілітації та інтеграції в суспільство.

Література

1. Конституція України: рішення п'ятої сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Концепція державного стандарту спеціальної освіти: спільне Рішення Президії АПН від 16.06.99 № 1-7/6-6 і колегії Міністерства освіти і науки України від 23.06.99 № 7/5-7. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Бондар В. І., Засенко В.В. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам: Книга 3 / В. І. Бондар, В. В. Засенко, Л. С. Вавіна, А. М. Висоцька, В. В. Жук та ін. – К. : Наук. світ, 2006. – 212 с.
4. Василенко, Н. В. Сучасні підходи концепції інклюзивної освіти в Україні: нормативно-правове забезпечення / Н. В. Василенко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка / голов. ред. Г. Терещук ; редкол.: І. Задорожна, В. Кравець, Л. Морська [та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ, 2014. – № 4. – С. 3–9.
5. Гурська, О. Психолого-педагогічний супровід інклюзивного навчання / Олена Гурська // Директор школи. Шкільний світ. – 2014. – № 10. – С. 16–33.
6. Колупаєва, А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с. –
7. Ночовка, В. І. Організація інклюзивного навчання у школі / В. І. Ночовка, В. А. Головка, О. М. Тимошук ; упоряд. Ж. Сташко. – К. : Шкільний світ, 2014. – 128 с.
8. Сак Т. Інклюзивне навчання – якісна освіта для кожної дитини / Тамара Сак // Учитель початкової школи. – 2014. – № 10. – С. 3–6.
9. Савчук Л. Нові підходи до надання освітньо-корекційних послуг дітям з особливими освітніми потребами / Л. Савчук // Дефектолог. - К. : Шкільний світ, 2010. - № 5(травень). - С.6-9.
10. Удич, З. І. Основи інклюзивної освіти : методичні рекомендації до вивч. навч. дисципліни / Зоряна Удич ; ТНПУ ім. В.Гнатюка. – Тернопіль : Прінт-Офіс, 2015. – 144с.

ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Хомчук Олена Павлівна,

кандидат психологічних наук,

*доцент кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Актуальність дослідження. Однією з умов існування високорозвиненого суспільства є рівні права і рівні можливості для кожної людини. Українське суспільство перебуває на етапі розробки та впровадження новітніх технологій забезпечення умов для людей з особливими потребами, які дадуть їм можливість навчатись, працювати та самореалізовуватись в усіх сферах життєдіяльності. Важливе місце в цьому процесі посідає проблема соціально-психологічної адаптації людей з особливими потребами. Вчені розглядають дві сторони цього явища: адаптація людини з інвалідністю до соціуму та водночас пристосування середовища до потреб цих людей. Одним із напрямків вирішення цієї проблеми є створення оптимальних умов для навчання осіб з особливими потребами у вищих навчальних закладах.

Мета дослідження: проаналізувати наукову літературу з проблеми соціально-психологічної адаптації осіб юнацького віку з інвалідністю, визначити умови оптимізації процесу соціально-психологічної адаптації студентів з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу. Дослідники вказують, що труднощі соціально-психологічної адаптації студентів з особливими потребами, зумовлені як і характеристиками їх особистості, так і впливом умов освітнього середовища [2, 3, 4, 5, 9].

Особистісні чинники включають особливості вікового періоду, на які нашаровується необхідність пристосування до нових умов навчання у ВУЗі та сформованість якостей особистості, що сприяють успішності адаптації індивіда. Для юнаків і юнок з особливими потребами важливу роль у соціально-психологічній адаптації відіграють розуміння себе і своєї ролі у життєвих ситуаціях, віра у здатність впливати на них, брати на себе відповідальність, цілеспрямовано формувати професійно-освітні прагнення та зв'язувати їх з віддаленою перспективою. Це забезпечує адекватну самооцінку, зміцнює стійкість Я-концепції, потенціює когнітивну та соціальну активність [8]. Когнітивний контроль (локус контролю) – як віра індивіда в те, що він здатен впливати на події свого життя – є важливим ресурсом, від якого залежить успішність адаптації до соціального середовища й життєвий стиль особистості.

Криза ідентичності в юнацькому віці виявляється в сумнівах у собі, своїх можливостях, щодо свого місця у соціумі, що породжує переживання невпевненості у собі. Особливу увагу дослідники звертають на загострення почуття самотності, яке виникає через невпевненість та страх бути відторгнутими [6]. В осіб з інвалідністю це почуття посилюється через обмеженість у соціальних контактах, що пов'язана з хворобою або страхом неприйняття однолітками та позбавляє юнаків можливості розвинути

навички спілкування, відстоювання себе, вільне вираження почуттів, вимог, ідей. Дослідники вважають, що високий рівень впевненості у собі є необхідною умовою успішної соціальної адаптації особистості [1].

В юнацькому віці оцінка власних можливостей у подоланні складних ситуацій, реалізовується як здатність організувати та використовувати особисті можливості та ресурси, а також черпати їх із навколишнього середовища. Складні життєві ситуації спричиняють стресовий стан у студентів юнацького віку, вони знижують їх ефективність як в діяльності, так і в соціальній сфері. Використання стратегій, сфокусованих на вирішення проблеми, пов'язане з високим рівнем адаптації, в той час як емоційно спрямований копінг корелює з тривожністю та депресією [8]. У навчальній діяльності студенти, які використовують ефективні стратегії подолання труднощів, краще навчаються, високо оцінюють власні здібності та прагнуть до удосконалення своїх знань.

Зовнішнім аспектом соціально-психологічної адаптації студентів виступає освітнє середовище, яке включає в себе спеціально створені умови для формування особистості; особливості взаємодії учасників освітнього процесу; зміст освітнього процесу [10]. Людина з особливими потребами нерідко стикається з негативними стереотипами, що панують у свідомості здорового населення та зумовлюють неприйняття людей з обмеженими можливостями, негативне ставлення до них, дискримінацію та упередження. Це знижує самооцінку, породжує недовіру, бажання відмежуватись, відмовитись від спілкування з оточенням [4]. Отже, важливими показниками сприятливого освітнього середовища є забезпеченість комфортного перебування та навчання юнаків та юнок з інвалідністю у ВНЗ, а також позитивне ставлення до них інших учасників навчально-виховного процесу.

Для організації середовища, сприятливого для соціально-психологічної адаптації студентів з інвалідністю, дослідники визначають такі заходи [7, 10]:

- створення безбар'єрного архітектурного середовища;
- підготовка спеціалізованого навчально-методичного забезпечення;
- впровадження спеціальних інформаційних і навчальних технологій;
- адаптація викладачів і студентів до навчання в інтегрованих групах;
- урахування в навчальному процесі індивідуальних потреб молоді з інвалідністю;
- організація психологічної підтримки;
- формування в колективі толерантного ставлення до осіб з інвалідністю, розуміння їх проблем.

Робота з підвищення рівня соціально-психологічної адаптації повинна включати комплекс заходів як для студентів з інвалідністю (соціально-психологічний тренінг, спрямований на розвиток особистісних якостей, умінь та навичок, що сприяють успішній адаптації). Крім того, у закладах освіти повинна бути організована просвітницька діяльність з викладачами, батьками та студентами з нормальним розвитком. Просвітницька діяльність спрямовується на ознайомлення викладачів та батьків з даною проблематикою, способами підтримки та допомоги студентам з особливими потребами, що виявляють низький рівень адаптації.

Висновки. Сутністю процесу адаптації є пристосування до змін та вимог зовнішнього середовища, система реакцій, що підтримують баланс на

всіх рівнях існування живої істоти. Значущим є соціально-психологічний аспект адаптації, оскільки людина з психічними і фізичними порушеннями має особливі труднощі у пристосуванні до життєдіяльності та самореалізації в сучасному суспільстві.

Система роботи з оптимізації процесу соціально-психологічної адаптації студентів з інвалідністю включає особистісний, соціальний, освітній та просторовий аспекти. Особистісний аспект передбачає створення сприятливих психолого-педагогічних умов розвитку особистісних властивостей. Соціальний аспект охоплює соціальні відносини юнаків та юнок з особливими потребами з однокласниками, викладачами, батьками, близькими людьми. Важливим чинником для налагодження стосунків осіб з інвалідністю з оточуючими є зокрема доброзичливе ставлення з боку студентів та викладачів, знання ними етики спілкування з інвалідами, позбавлення від негативних стереотипів. Для цього доцільно проводити просвітницьку роботу серед студентів та викладачів, формувати вміння надавати підтримку та допомогу в разі необхідності. Освітній аспект передбачає врахування освітніх потреб студентів з інвалідністю при організації навчального процесу (доступність навчальних матеріалів, інтенсивність навчального навантаження, можливість навчатись дистанційно, отримувати індивідуальні консультації). Просторовий аспект включає забезпечення архітектурної доступності приміщень ВНЗ та можливості дістатися до місця навчання.

Література

1. Болбукова С. В. Психологические условия и факторы оптимизации социальной адаптации личности: дис. канд. психол. наук. – Новосибирск, 2006. – 231 с.
2. Буяльська Т. Б. Теоретичні аспекти адаптації студентів I курсу до навчання у ВНЗ [Електронний ресурс] / Т. Б. Буяльська. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Buyalska.php>
3. Голубцов Ф. С. Психологические особенности девиантного поведения онкологических больных при медико-социальной экспертизе // Прикладная психология. – 2001. № 6. – С. 66 – 67.
4. Камінська О. Особливості адаптації студентів з особливими потребами до умов навчання у ВНЗ/О. Камінська/ Сучасні проблеми навчання, виховання та інклюзії людей з особливими потребами в загальноосвітній простір. – С. 75 – 84.
5. Комар Т. О. Особливості дезадаптації студентів з особливими потребами / Т. О. Комар // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Тези доповідей. – К.: Університет «Україна», – 2005. – С. 231 – 232.
6. Психология подростка. Полное руководство / под общ. ред. А. А. Реана. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2008 – 504 с
7. Таланчук П. М. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. Київ : Соцінформ, 2004. 128 с.
8. Ткачук Т. А. Копінг-поведінка: стратегії та засоби реалізації: [монографія] / Таїсія Анатоліївна Ткачук. – Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 2011. – 286 с
9. Холостова Е. И., Дементьева Н. Ф. Социальная реабилитация: Учебное пособие. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2002. – 340 с.
10. Ясвин В. А. Образовательная среда : от моделирования к проектированию. Москва : Смысл, 2001. 365 с.

СЕКЦІЯ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСІВ,
БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ»

УДК 330.567.2:378

**ВИДАТКИ НА ОСВІТУ ЯК ПРІОРИТЕТ
ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ**

Бойко Світлана Василівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів,
Національний університет харчових технологій,
м. Київ, Україна

Видатки бюджету повинні спрямовуватися на задоволення потреб соціального-культурного та економічного розвитку суспільства. Відповідно структура видаткової частини бюджету свідчить про пріоритетність у фінансуванні функцій держави і, на жаль, вона не завжди відповідає необхідним цілям розвитку суспільства. У більшості країн світу та в Україні постає дилема вибору: поточні та капітальні видатки. З одного боку, необхідно забезпечити соціальний захист населення, охорону здоров'я та освіти, а, з іншого – підтримання розвитку національної економіки шляхом активної державної інвестиційної політики.

Вітчизняні учені-фінансисти функції держави об'єднують у три групи функцій першого по-ряду: управлінську, яка об'єднує підфункції, пов'язані із забезпеченням функціонування держави (організаційно-управлінська, політична, оборонна, охоронна, законотворча, інформаційна, ідеологічна), економічну, яка об'єднує підфункції, пов'язані з забезпеченням ефективного функціонування економіки (організаційно-економічна, регулятивна, інвестиційна, наукова, контрольна); соціальну, яка об'єднує підфункції, пов'язані із забезпеченням соціальних потреб людей та реалізації особистості (культурно-виховна, освітня, охорони здоров'я, соціального захисту) [1, с. 13-14].

Аналіз структури видатків бюджету проведемо відповідно до положень чинної бюджетної класифікації, яка передбачає виникнення десять функцій: загальнодержавні функції; оборона; громадський порядок, безпека та судова влада; економічна діяльність; охорона навколишнього природного середовища; житлово-комунальне господарство; охорона здоров'я; духовний та фізичний розвиток; освіта; соціальний захист та соціальне забезпечення [2]. Статистичні дані про стан виконання видаткової частини Зведеного бюджету України у 2017–2018 рр. наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Видатки Зведеного бюджету України

	2017		2018	
	млн грн	рейтинг	млн грн	рейтинг
Загальнодержавні функції	166 295	3	191 550	3
Оборона	74 360	7	97 024	7
Громадський порядок, безпека та судова	88 485	6	118 026	5

влада				
Економічна діяльність	102 883	4	140 761	4
Охорона навколишнього природного середовища	7 349	10	8 242	10
Житлово-комунальне господарство	27 187	8	30 345	8
Охорона здоров'я	102 392	5	115 852	6
Духовний та фізичний розвиток	24 342	9	28 993	9
Освіта	177 916	2	210 032	2
Соціальний захист та соціальне забезпечення	285 762	1	309 364	1

Як видно з табл. 1 до першої групи з найнижчим рівнем видатків завжди належали видатки на оборону, охорону навколишнього природного середовища, житлово-комунальне господарство, духовний та фізичний розвиток. До другої групи з низьким рівнем фінансування належали протягом всього досліджуваного періоду видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу. Третя група з середнім рівнем пріоритетності у видатковій частині бюджету є досить динамічною за своїм складом. Так, видатки на охорону здоров'я були складовим елементом третьої групи протягом 2017р., загальнодержавні функції, економічна діяльність. До четвертої групи видатків належали переважно видатки на освіту, а найбільший пріоритет мали видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення.

Отже, до бюджетних пріоритетів належить соціальний захист та соціальне забезпечення, а також освіта та охорона здоров'я. Одночасно мінімальною була роль держави у забезпеченні економічного розвитку та стимулюванні інноваційно-інвестиційних заходів, негативною залишається визначена нами тенденція до зменшування видатків на економічну діяльність.

Література

1. Савчук Н. В. Бюджетні пріоритети демократичного суспільства: світова теорія і практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Н. В. Савчук; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К., 2015. – 32 с.
2. Про бюджетну класифікацію: наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 р. № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.pau.ua/doc/?uid=1023.2794.24&nobreak=1>.
3. Бойко С. В. Бюджетні пріоритети України: економіко-статистичний аналіз видаткової частини зведеного бюджету / С. В. Бойко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2015. – Вип. 2. – С. 283-290

УДК 658.14

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Бойко Василь Володимирович,

магістрант спеціальності фінансів, банківської справи та страхування,

науковий керівник – Півторак Михайло Вікторович,

кандидат економічних наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Актуальність теми. Ринкова система господарювання обумовлює зміну форм та методів управління підприємством, вимагає нових підходів до визначення місця та ролі підприємства у розвитку суспільного виробництва. Успіх структурних та організаційних перетворень господарюючих суб'єктів

багато в чому залежить від удосконалення методів управління їх діяльністю. Це стосується одного з найбільш складних, пріоритетних напрямків діяльності – фінансової сфери. Від її стану, як і від умілого використання фінансових інструментів, в значній мірі залежить успішне функціонування кожного суб'єкта господарювання та перспективи його розвитку. Отже, за будь-яких умов, управління підприємством повинно бути ефективним, тобто забезпечувати йому конкурентоспроможність на ринку та інвестиційну привабливість, одним із елементів якої є фінансова стійкість.

На сучасному етапі в економічній літературі не визначено єдиного підходу до трактування сутності поняття «фінансова стійкість», а навпаки їх існує багато, хоча найчастіше вони доповнюють або дублюють один одного. На нашу думку це обумовлене розвитком економічної науки, зміною економічних відносин, що зумовлюють появу нових понять і термінів.

Так, наприклад, у працях вчених Є. В. Мних, Г. Г. Старостенка і Н. В. Мірко визначено фінансову стійкість з позиції існування можливостей розвитку за рахунок результатів успішної фінансово-господарської діяльності, що на нашу думку є проявом загальної стійкості, з цією метою говориться, що «фінансова стійкість» є такою економічною категорією, яка «досягається за умови стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування грошовими коштами та стійкого економічного зростання і визначається раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах» [1, 52].

Цю ж позицію підтримують О. О. Шеремет, Л. А. Лахтіонова, і визначають наступне: «фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення». Автори зазначають, що вона повинна характеризуватися таким станом фінансових ресурсів, який би відповідав вимогам ринку і водночас задовольняв потреби розвитку підприємства [2]. При цьому Л. А. Лахтіонова бачить фінансову стійкість головною складовою (умовою) загальної стійкості підприємства, яка формується в процесі всієї його фінансово-господарської діяльності, за рахунок чого підприємство здатне шляхом ефективного використання грошових коштів забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розвиток, відповідно головною економічною проблемою вважає визначення меж фінансової стійкості [3]. Оптимальністю фінансової стійкості при здійсненні її оцінки та визначенні напрямів стабілізації переймається найбільша кількість науковців, серед яких Д. М. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька, М. Н. Крейніна, Г. В. Савицька, Г. А. Крамаренко, Т. Дубова, Н. І. Соловйова, Н. В. Бугас, Л. М. Шаблиста та інші.

Н. А. Русак та В. А. Русак, маючи спільні погляди з К. В. Ізмайловою та Л. А. Лахтіоною зазначають, що поняття фінансової стійкості підприємства багатогранне і характеризується фінансовою незалежністю, можливістю маневрувати власними ресурсами, достатньою фінансовою забезпеченістю безперервності основних видів діяльності, станом виробничого потенціалу [4].

Ю. С. Цал-Цалко, визначає фінансову стійкість, як стан активів підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність і конкретизує:

«фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних активів спроможне забезпечити запаси, не допустити невинуватеної кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями» [5].

Наступним чином визначає предмет дослідження Г. О. Крамаренко: «під фінансовою стійкістю слід розуміти його платоспроможність у часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними і позиковими коштами і дають визначення фінансової рівноваги, яка являє собою таке співвідношення власних і позикових коштів підприємства, коли за рахунок власних коштів повністю погашаються колишні і нові борги» [6].

Більш узагальнене трактування: «фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкту господарювання функціонувати й розвиватись, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у змінному внутрішньому і зовнішньому середовищі, яка виступить гарантом його постійної платоспроможності й інвестиційної привабливості у межах допустимого рівня ризику». Саме так визначила Г. В. Савицька в одному із підручників, а більш пізньому виданні вона додає: «фінансова стійкість – це внутрішня сторона фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну платоспроможність у тривалій перспективі, в основі якої лежить збалансованість позитивних і негативних грошових потоків, де зовнішнім проявом фінансового стану підприємства є поточна платоспроможність» [7].

Однак ряд авторів Д. М. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька, Н. М. Дієва, О. І. Дедікова визначають фінансову стійкість як основну складову фінансової стабільності, при цьому характеризують фінансову стабільність як спроможність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні достатнього ступеня фінансової стійкості та зберігати цей стан у довгостроковій перспективі при ефективному управлінні фінансами та визначають фінансову стійкість як гарантований стан наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення за раціональним розпорядженням ними, характеризуючи фінансову рівновагу збалансованістю фінансових потреб та джерел фінансування.

Узагальнюючи методологічні та методичні принципи визначення фінансової стійкості, в сучасній науковій літературі, концептуально економічну сутність категорії фінансової стійкості підприємства можна визначити як аналітичну інтерпретацію загальної характеристики фінансового стану підприємства, ступеня залежності підприємства від залучених джерел фінансування, стану підприємства, коли за рахунок власного капіталу покриваються кошти, що вкладені в необоротні активи, не допускається невинуватена дебіторська та кредиторська заборгованості та вчасно здійснюються розрахунки зі своїми зобов'язаннями. Окрім цього, важливим є наявність нерозподіленого прибутку на підприємстві, а також характеристика стану його фінансових ресурсів, результативність їх розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва тих чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні плато- й кредитоспроможності.

Умовою життєздатності підприємства та основою його розвитку в конкурентному ринку є стабільність (стійкість). Саме фінансова стійкість підприємства є передумовою його економічного розвитку. У зв'язку із загостренням фінансових проблем на багатьох підприємствах країни значна увага повинна приділятися моніторингу фінансової стійкості, який

передбачає забезпечення механізму постійного спостереження за рівнем фінансової стійкості в умовах нестабільного функціонування сучасного підприємства.

Отже, фінансова стійкість є головним елементом загальної стійкості підприємства, так як є результатом зв'язку та взаємодії багатьох складових системи фінансових відносин підприємства та формується в процесі його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Фінансова стійкість підприємства є якісною характеристикою його фінансового стану, так як відображає тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, а також ефективність формування, розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства. Незважаючи на територіальні відмінності і різницю в економічному розвитку економік України та зарубіжних країн, теоретичні підходи у визначенні поняття «фінансова стійкість підприємства» не мають істотних відмінностей.

Література

1. Мних Є. В. Економічний аналіз [Текст] : підручник / Є. В. Мних. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
2. Шеремет А. Д. Анализ и диагностика финансово- хозяйственной деятельности предприятия [Текст] : Учебник / А. Д. Шеремет. - М. : ИНФРА-М, 2009. – 367 с..
3. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] : Монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2015. – 880 с.
4. Русак Н. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования [Текст] : Справ. Пособие / Н.А. Русак, В.А. Русак. – Мн. : Выш. Шк., 1997. – 309 с.
5. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємств та її аналіз [Текст] : навч. посібник / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 360 с.
6. Крамаренко Г. О. Финансовый анализ і планування [Текст] / Г.О. Крамаренко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2013. – 224 с.
7. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства [Текст] : навч. Посіб. / Г.В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 654 с.

УДК 005:336.5

УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Бухенська Марина Сергіївна,

старший викладач

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Створення сприятливих умов для розвитку соціального страхування в Україні потребує проведення досліджень та надання рекомендацій, які можуть стати важливим чинником ефективного функціонування національного соціального страхування. В нашій країні система соціального захисту населення має бути державною і здійснюватися на загальнообов'язкових засадах. Тому зважаючи на ці критерії, державою були створені Фонди соціального страхування для забезпечення матеріальних потреб громадян.

На сьогодні в Україні працюють такі фонди: Фонд соціального страхування, Пенсійний фонд та Фонд соціального страхування на випадок безробіття. Детальніше розглянемо Фонд соціального страхування, який є органом, що здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим

державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за цими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування та здійснює інші функції згідно із затвердженим статутом. Фонд є самостійною некомерційною організацією, діє на підставі статуту, затверджується правлінням [2].

До Державного бюджету України кошти Фонду не включаються та мають тільки цільове призначення. Згідно чинного законодавства джерелами формування доходів Фонду соціального страхування є:

- 1) страхові внески страхувальників та застрахованих осіб;
- 2) суми фінансових санкцій, до підприємств, установ, організацій та фізичних осіб - підприємців за порушення встановленого порядку сплати страхових внесків та використання коштів Фонду, штрафів за недотримання законодавства про соціальне страхування, а також суми адміністративних штрафів, накладених відповідно до закону на посадових осіб та громадян за такі порушення;
- 3) суми не прийнятих до зарахування витрат страхувальника за соціальним страхуванням;
- 4) доходи від розміщення тимчасово вільних коштів, у тому числі резерву коштів Фонду;
- 5) капіталізовані платежі, що надійшли у випадках ліквідації страхувальників у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- 6) доходи від реалізації майна, придбаного за рахунок коштів Фонду;
- 7) добровільні внески та інші надходження відповідно до закону.

Кошти Фонду мають цільове призначення і відповідно до закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» використовуються на :

- 1) виплату матеріального забезпечення, страхових виплат та надання соціальних послуг, фінансування заходів з профілактики страхових випадків;
- 2) фінансування витрат на утримання та забезпечення діяльності Фонду, його робочих органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, розвиток та функціонування інформаційно-аналітичних систем Фонду;
- 3) формування резерву коштів Фонду [2].

Для того щоби забезпечити фінансову стабільність Фонду формується резерв коштів. Правлінням Фонду затверджується порядок формування та використання даного резерву [1]. Ті кошти, які надходять від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, забезпечують: виплату застрахованим особам матеріального забезпечення та надання соціальних послуг; створення резерву коштів Фонду в розмірі суми, необхідної для виплати всіх видів матеріального забезпечення, страхових виплат, в розрахунку не менш як на п'ять календарних днів; здійснення фінансування витрат на утримання та забезпечення діяльності Фонду, його робочих органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, матеріальне та соціально-побутове забезпечення його працівників; розвиток та функціонування інформаційно-аналітичних систем Фонду; фінансування заходів з профілактики страхових випадків.

Від того як побудована робота Фонду, ефективності організації, правильного управління фінансовими ресурсами залежить його фінансово-економічний стан, положення на ринку в сучасних конкурентних умовах.

Система управління коштами являє собою частину загальної системи управління фондом, а також є одним із ключових чинників підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності та його стабільний, динамічний розвиток. Можна зазначити, що Фонд прикладає максимум зусиль, щоб забезпечити в повному обсязі гарантії потерпілим (членам їх сімей), не порушуючи законодавства.

Тому загалом соціальне страхування в Україні набуває все більшого розвитку, що в майбутньому призведе до якісного, зручного соціального захисту населення.

Література

1. Кундицький, О.О. Соціальне страхування та особливості його фінансового забезпечення в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Кундицький // Економіка та управління національним господарством. Випуск № 10. – 2017. Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/19.pdf, вільний. – Назва з екрану. – [Дата звернення : 14.01.2019].

2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 1105-XIV від 11.10. 2018. Електронний ресурс]. – Електронні дані. – К.: Верховна Рада України, 2018. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>, вільний. Назва з екрану. - [Дата звернення : 01.03.2019].

УДК 368.914

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ПЕНСІЙ ТА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Батаєв Олександр Вікторович,

*магістрант спеціальності фінансів, банківської справи та страхування,
науковий керівник – Ісаєнко Вікторія Анатоліївна,*

кандидат економічних наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету,, Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Актуальність теми. В останні роки проблема належного пенсійного забезпечення є однією з найбільш актуальних для України, адже перехід економіки України до ринкових відносин загострив проблему ефективного пенсійного забезпечення працівників. Враховуючи це у теорії та на практиці інтерес викликає наявність більш ефективного механізму реалізації конституційного права на пенсійне забезпечення, його не зменшуваність та тенденція до постійного зростання. За цих, умов досить важливим є з'ясування сутності та правової природи понять «пенсія» і «пенсійне забезпечення», їх характерних рис та особливостей, які є основними категоріями системи пенсійного забезпечення.

Проте питання сутності пенсійного забезпечення працівників й досі залишається відкритим, оскільки зміни в законодавстві та потреби часу вимагають нового погляду на окремі характеристики даного питання. Звідси, метою статті є розкриття сутності пенсійного забезпечення працівників. Задля досягнення мети статті необхідно виконати наступні завдання: з'ясувати сутність пенсійного забезпечення працівників; розкрити зміст пенсійного забезпечення працівників; визначити аспекти, за допомогою яких можна розглядати сутність пенсійного забезпечення працівників.

Як зазначає С. Прилипко, у кожній країні одним з найбільш важливих компонентів добробуту громадян виступає пенсійне забезпечення, що є показником, який висвітлює прагнення держави діяти гуманно до людей, які надають свої інтелект, сили, вміння та працю суспільству. Відповідно до ст.46 Основного Закону існує право на пенсію. Суспільні відносини включають в себе пенсійні, правовідносини, а останні, в свою чергу, виступають унікальною формою здійснення права на працю. Найбільшу за обсягом групу правовідносин у складі пенсійного забезпечення займають пенсійні [1, с.45].

В.В. Волинець пенсійне забезпечення визначає як матеріальне забезпечення, що надається з Пенсійного фонду України та державного бюджету відповідно до встановлених державою правил особам пенсійного віку і непрацездатним громадянам, а також тим, які втратили годувальника з огляду на визнану суспільством об'єктивно існуючу необхідність надавати таким громадянам утримання за рахунок коштів, асигнованих на ці цілі державою [2, с. 334]. Тобто, зі змісту цього визначення випливає основне призначення пенсійного забезпечення – належне утримання осіб, які зазнали соціального страхового ризику.

Окремі автори вважають, що пенсійне забезпечення стосується тих виплат пенсіонерам, які здійснюються з державного бюджету. На думку О. І. Данилюка, таке тлумачення є звуженим, оскільки держава відповідно до законодавчих актів повинна створити умови для забезпечення пенсіями всіх відповідних категорій громадян (отримувачів пенсій за віком, за інвалідністю, у разі втрати годувальника) як на обов'язкових, так і на добровільних засадах. Джерелами таких виплат можуть бути як кошти державного бюджету, так і внески працівників і роботодавців, а також доходи від інвестування пенсійних нагромаджень (у накопичувальній системі). Спеціалісти Світового банку до пенсійного забезпечення відносять також неформальну фінансову і не фінансову підтримку людей похилого віку в межах родини або громади. Тому пенсійне забезпечення можна охарактеризувати як систему суспільних відносин, що існують для створення достатніх умов життя осіб при настанні пенсійного віку, інвалідності, втраті годувальника за рахунок коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, накопичувальної (обов'язкової і добровільної) системи, бюджетної підтримки, неформальної фінансової і не фінансової підтримки людей похилого віку в межах родини або громади [3, с. 257]. Ми підтримуємо позицію вищезазначеного вченого, оскільки дійсно не існує обмежень щодо виділення коштів на добровільних засадах будь-ким. Звідси випливає, що вузький підхід науковців є науково і законодавчо не підтвердженим.

Отже, можемо надати визначення пенсійного забезпечення як виду соціального та матеріального забезпечення громадян, іноземців і апатридів, який виступає у формі комплексу правових дій, що узгоджується з виплатою коштів непрацездатним громадянам для задоволення життєвих потреб та характеризується регулярністю щомісячних виплат у випадках настання соціальних ризиків, серед яких: інвалідність, старість, втрата годувальника та інші обставини, що прямо передбачаються законом та охороняються державою.

Одним із найбільш поширених видів соціального забезпечення виступають пенсії для непрацездатних та старих громадян як базис системи соціального забезпечення. Для задоволення певних особливих потреб старих

та непрацездатних громадян існують інші види виплат та допомоги, що призначаються, як правило або замість, або понад пенсію (знижки на певні види робіт чи послуг, протезування). Завдання пенсії полягає у наданні підтримки, саме матеріальної, громадянам, у разі настання юридичних фактів соціального характеру, що передбачаються у законодавстві. Враховуючи вищезазначене, Р. В. Татарінов висловлює думку щодо включення у зміст права на працю змогу наполягати у наданні засобів та джерел існування від органів, на які покладено обов'язок здійснювати пенсійне забезпечення замість трудового доходу [4, с.199]. Тим не менш, ми більше схильні вважати, що варто не надавати змогу наполягати у наданні засобів та джерел існування від державних органів, а встановити реальний механізм притягнення до відповідальності владних суб'єктів, чітко закріпивши це на законодавчому рівні.

На думку О. Б. Зарудного, право громадян на пенсійне забезпечення є майновим. Це обумовлюється тим, що внаслідок реалізації цього права особа одержує певні матеріальні блага у вигляді періодичних грошових виплат-пенсій. Проте, фактичне одержання цих виплат, тобто фактична реалізація громадянином права на пенсійне забезпечення неможлива без виконання певних юридичних дій як з боку громадянина, так і з боку органу, що призначає пенсію – подання та оформлення документів для призначення пенсії (включаючи підтвердження наявності страхового стажу та його тривалості, інших необхідних значущих фактів), визначення розміру пенсії, нарахування та виплата пенсії тощо. Таким чином, орган, що призначає пенсію та громадянин вступають між собою у правовідносини, спрямовані на реалізацією права останнього на пенсійні виплати [5, с.324].

Змістом пенсійного забезпечення є виплата пенсій, сутність якої полягає у щомісячному наданні грошових коштів непрацездатним особам для утримання, що обумовлюється терміном виконання ними суспільно корисної роботи та розміром отриманої заробітної платні за умови настання соціальних факторів, передбачених у законі та полягає у наданні матеріальної підтримки й гарантується державою. Під правом на пенсійне забезпечення необхідно розуміти можливість вимагати отримання щомісячно грошових коштів непрацездатними громадянами для задоволення своїх потреб та гідних умов життя, у випадку настання соціальних факторів, що передбачені законом від органів, які зобов'язані гарантувати пенсійне забезпечення у сумі, яка відбиває минулий заробіток або відповідає встановленим державним стандартам щодо підтримання необхідного функціонування організму особи.

На основі наведених визначень, до характерних ознак пенсійного забезпечення належать: по-перше, це регулярні грошові платежі; по-друге, кошти на виплату пенсій виділяються із спеціально створених для цього фондів; по-третє, розмір пенсії визначається індивідуально для кожного громадянина; по-четверте, пенсії призначаються з настанням пенсійного віку, досягненням трудового стажу або непрацездатністю громадянина чи втратою годувальника.

Необхідно також розмежовувати терміни «пенсійне забезпечення» та «пенсійне страхування», оскільки останнє є формою соціального забезпечення, а не видом (пенсійне забезпечення), включає в себе не лише виплату пенсій (як власне пенсійне забезпечення), а й надання певної допомоги.

Література

1. Прилипко С. Право на пенсійне забезпечення та його реалізація в умовах ринкової

економіки [Текст] / С. Прилипка // Право України. – 2003. – №2. – С. 45-48.

2.Бермічева О. В. Пенсійне забезпечення в Україні: сучасний стан та реформування [Текст] / О. В. Бермічева // Вісник Нац. ун-ту внутр.справ. – 2001. – Вип. 16. – С. 371-375.

3.Данилюк О. І. Теоретична сутність понять «пенсія» та «пенсійне забезпечення» [Електронний ресурс] / О. І. Данилюк. – Режим доступу: [http:// archive .nbuv.gov.ua/portal/Chem_biol/nvnltnu/22_14/256_Dan.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem_biol/nvnltnu/22_14/256_Dan.pdf). Вільний. Назва з екрану

4.Татарінов Р. В. Пенсійне забезпечення прокурорсько-слідчих працівників [Текст] / Р. В. Татарінов // Право і безпека. – 2011. – № 5. – С. 198-201.

5.Зарудний О. Б. Актуальні проблеми реалізації права громадян на пенсійне забезпечення [Текст] / О. Б. Зарудний // Теоретичні та практичні проблеми реалізації прав людини у сфері праці і соціального забезпечення : тези допов. та навк. повідомл. учасників II міжнар. навк.-практ. конф. (8-9 жовт. 2010 р.). – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2010. – С. 323-327.

УДК 005:336.71

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ (НА ПРИКЛАДІ ТББВ № 10026/0567 АТ «ОЩАДБАНК»)

*Демченко Анна Віталіївна,
магістрант спеціальності „Фінанси, банківська справа та страхування”,
науковий керівник – Загурський Олег Миколайович,
доктор економічних наук, доцент,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Управління ресурсами банку є складовою загального процесу управління в банку, що організовано з метою ефективної діяльності всіх його структурних підрозділів для розв'язання поставлених перед банком завдань.

У ринкових умовах важливого значення набуває покращення діяльності банківських установ щодо формування фінансових ресурсів, оскільки у своїй роботі ці установи повинні задовольняти потреби суспільства, швидко адаптовуватися до змін в економіці країни. Банківські установи, як і інші суб'єкти господарської діяльності, для забезпечення своєї господарської діяльності повинні мати певну суму коштів, тобто ресурси. Банки переважно працюють на залучених грошових ресурсах, тоді як підприємство працює на власних коштах, звертаючись при потребі за кредитом до установ банківської системи .

На сьогодні питання пошуку нових шляхів залучення ресурсів банків є досить важливим. Адже основою для соціально-економічного процвітання банківської установи є розвиток ринку фінансових ресурсів. Аналіз останніх досліджень показує, що існує термінологічна розбіжність у тлумаченні сутності фінансових ресурсів банку, оскільки їх часто прирівнюють до таких термінів, як «ресурсна база банку», «банківські ресурси».

Зазначені обставини набувають особливої гостроти й зумовлюють необхідність порівняння цих понять. Розглянемо, насамперед, трактування вченими-економістами дефініцій «фінансові ресурси банку» і «банківські ресурси», оскільки в економічній літературі згадані поняття досить часто ототожнюються.

Термін «ресурс» походить від французького «ressource» – допоміжний засіб та тлумачиться як засоби, запаси, можливості, джерела доходів. Під

засобами розуміють прийоми, способи дії для досягнення чого-небудь, а також предмети, пристосування (або їх сукупність), необхідні для здійснення будь-якої діяльності. Це поняття є узагальнюючим і включає «...природні, сировинні, матеріальні, трудові, фінансові цінності, які можуть бути використані в разі потреби на створення товарних запасів, надання послуг, одержання додаткової вартості».

З огляду на те, що більшість дослідників розглядають ресурси банку з фінансового погляду, необхідно зауважити, що у своїй діяльності такі установи використовують і технічні, трудові, інформаційні ресурси тощо. Це пов'язано із ситуацією, при якій забезпечити банківську установу іншими видами ресурсів не можливо без наявності відповідного обсягу фінансових ресурсів, тобто коштів, за які їх можна придбати.

Таким чином, визначальним у дослідженні терміна «банківські ресурси» є їх фінансовий бік – тобто, перш за все, фінансові ресурси, які водночас з цим можуть мати просторову, часову або інформаційну складову її розкриття.

Так, зокрема, часова складова фінансових ресурсів визначає можливість їх трансформаційних змін, у тому числі й в інші види ресурсів банку: матеріальні, трудові, технічні тощо.

Поряд з цим просторова складова може визначати особливості залучення фінансових ресурсів відповідно до окремих регіонів функціонування банківських установ, а інформаційна – забезпечувати формування вартості фінансових ресурсів як залучених, так і запозичених потенційним клієнтам.

Можна дійти висновку, що термін «ресурси банку» доцільно розглядати з двох боків: по-перше – як сукупність усіх можливих ресурсів банку, по-друге – через визначення сутності фінансових ресурсів банківської установи.

І хоча існує чимала кількість досліджень проблеми теоретичного осмислення «фінансових ресурсів» в діяльності банківських установ, у науковому світі не простежується однозначного трактування цього поняття.

Досить часто спостерігається протиріччя поглядів вітчизняних та закордонних науковців. Значна кількість західних авторів розкривають сутність фінансових ресурсів банків через проведення пасивних операцій, зміст яких полягає у залученні різних видів вкладів, одержанні кредитів від інших банків, емісії власних цінних паперів, а також проведення інших операцій, внаслідок яких збільшуються ресурси банку. Тобто згадане поняття різні зарубіжні вчені не використовують, оскільки його не вивчають як окремий об'єкт.

Дослідження цього терміна замінюється аналізом сутності пасивних операцій, при цьому пасиви банку розглядаються з погляду аналізу балансу банківської установи. Тобто на основі балансу банку можна дійти висновку щодо джерела надходження коштів. Вони вважають, що саме власники (акціонери) та вкладники є основними джерелами ресурсів банку. Зважаючи на різнобічне значення цих понять, які знаходяться під впливом великої кількості чинників, ефективне їх використання є передумовою високих стандартів економічного розвитку країни. На нашу думку, важливішим є не саме трактування способу залучення банком максимальної кількості ресурсів, а раціональне їх використання, спираючись на потреби економіки для подальшого розвитку.

Отже, дослідивши підходи до визначення термінів «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку», можна дійти висновку, що їх трактування залежать, насамперед, від особливостей діяльності банківських установ, які, з одного боку, розглядаються як фінансові інститути, що перерозподіляють ці ресурси, а з іншого – як економічні суб'єкти, які використовують їх у своїй діяльності для отримання прибутків.

Взаємозв'язок між цими дефініціями проявляється у тому, що вони є джерелом продуктивного виконання банківською установою своїх функцій, забезпечують вирішення поставлених завдань при реалізації банком своєї політики, є основним показником оцінки фінансового стану, прибутковості та ліквідності згаданої установи, важливою ознакою покращення ефективності банківської діяльності.

Вони відіграють визначальну роль у діяльності банківських установ, оскільки наявність відповідної їх кількості, достатньої для забезпечення фінансової стабільності та економічного розвитку, дає можливість успішно функціонувати як окремій банківській установі, так і банківській системі України в цілому.

Література

- 1.Алексеев М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики [Текст] : монографія / М. Д. Алексеев. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 276.
- 2.Борисенко І. І. Теоретико-суттєвий аспект дефініції «фінансові ресурси банківських установ» / І. І. Борисенко // Культура народів Причорномор'я. – 2007. – № 120. – С. 110–113.
- 3.Землячов С. В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків [Електронний ресурс] / С. В. Землячов // Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfb/2009_3/Magazine_03_09_st12_pp68-74.pdf.

УДК 657.432

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI

Ємельяненко Марія Павлівна,

*магістрант спеціальності фінансів, банківської справи та страхування,
науковий керівник – Однорог Максим Анатолійович,*

кандидат економічних наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Актуальність теми. Сьогодні в період глобальних змін в різних сферах діяльності суспільства питання дебіторської заборгованості є досить актуальним, адже фінансовий стан будь-якого підприємства значною мірою залежить саме від наявності та ефективного управління цим видом заборгованості.

Реалізація управлінських функцій підприємством щодо дебіторської заборгованості зумовлює необхідність вирішення таких завдань, як дослідження економічної сутності дебіторської заборгованості та її виникнення у сучасних умовах господарювання.

Дебіторська заборгованість є одним із різновидів фінансових активів підприємства, який може бути реалізований, переданий, обмінаний на майно, продукцію, результати виконання робіт або надання послуг. У залежності від

розміру дебіторської заборгованості, термінів її погашення, а також від того, яка ймовірність непогашення заборгованості, можна зробити висновок про стан оборотних коштів підприємства та тенденції його розвитку [1, с.181].

Згідно П(С)БО 10 «дебіторська заборгованість» визначається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і її сума може бути достовірно визначена.» [2]

Дебіторська заборгованість визначається, як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Дебіторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які заборгували підприємству грошові кошти, їх еквіваленти або інші активи.

За даними бухгалтерського обліку можна визначити суму заборгованості на будь-яку дату, але звичайно така сума визначається на дату балансу. Оскільки відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку підприємства подають також проміжну (квартальну) звітність, то суму дебіторської заборгованості підприємства слід визначати щоквартально.

Дебітори – юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Дебіторська заборгованість, як і інші активи підприємства, відображається в балансі тільки при дотриманні загальної вимоги, яка пред'являється до активів національними стандартами, а саме:

- може бути достовірно визначена грошова оцінка цієї дебіторської заборгованості;
- у майбутньому очікується одержання від неї економічних вигод, тобто одержання грошових коштів, товарів, інших активів або зменшення зобов'язань.

П(С)БО №10 "Дебіторська заборгованість" визначає методи оцінки дебіторської заборгованості на етапах зарахування її на баланс підприємства, при відображенні у фінансовій звітності на дату балансу і при списанні з балансу як безнадійної.

Спочатку дебіторська заборгованість приймається на баланс за історичною (фактичною) собівартістю. Вона являє собою вартість придбаних дебітором активів (товарів, нематеріальних активів, виконаних робіт, наданих послуг, коштів, нарахованих до одержання відсотків і т.д.).

П(С)БО №10 встановлює особливий порядок оцінки дебіторської заборгованості за продукцію, роботи, товари, послуги.- вона зараховується на баланс (визнається в обліку) одночасно з визнанням доходу. Таким чином, для визнання поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги необхідно, щоб виконувалися критерії визнання доходу (П(С)БО 15, п.8):

- покупець передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Дебіторська заборгованість, як правило, представлена у вигляді кредиту, що надається по відкритому рахунку. Єдиним доказом того, що

покупець винен постачальнику гроші за отримані ним товари чи послуги, є запис в бухгалтерських книгах і рахунок, підписаний покупцем. Щоб захистити себе від ризику несплати по рахунках, постачальник може вимагати оформлення комерційного кредиту шляхом виписки простого або переказного векселя або виставлення покупцем акредитиву.

Дебіторська заборгованість – це важлива частина оборотних активів, що також називається рахунками дебіторів, і має прямий вплив на позицію готівкових грошових коштів і платежів.

За своєю економічною сутністю дебіторська заборгованість являє собою кошти, тимчасово відвернуті з обігу підприємства. Це просто гроші. Гроші, які у підприємства, за ідеєю, є, але не «живцем», а у вигляді зобов'язань, виражені в тій або іншій формі. Гроші, які б вони не були, це теж товар. А товар, як відомо можна продати. Питання в тому, чи можна здійснити таку операцію, чи є покупець на цей товар і наскільки доцільний такий продаж, зокрема, в порівнянні з іншими варіантами стягнення боргів. «Залежно від розміру дебіторської заборгованості, найбільш вірогідних термінів її погашення, а також від того, яка вірогідність непогашення заборгованості, можна зробити висновок про стан оборотних коштів організації та тенденції її розвитку» [3].

Головним чинником, що визначає фінансовий стан підприємства, є стан його оборотних коштів і одного з елементів – дебіторської заборгованості.

«Оборотні кошти (оборотний капітал) – це частина капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи. За матеріально-речовинним ознакою до складу оборотних засобів включаються: предмети праці (сировина, матеріали, паливо і т.д.), готова продукція на складах підприємства, товари для перепродажу, грошові кошти і кошти в розрахунках»[4]. Дебіторська заборгованість визначається, відповідно як актив у балансі за умови, її оцінка має бути достовірно визначена та існує ймовірність погашення протягом визначеного терміну у майбутньому. У балансі заборгованості визначаються за чистою вартістю [5].

Обов'язок здійснювати контроль за повнотою та своєчасністю розрахунків, станом дебіторської заборгованості лежить у першу чергу на самому підприємстві.

Для цих цілей у структурі управлінського персоналу передбачається спеціальний підрозділ фінансової служби. За характером виникнення дебіторська заборгованість поділяється на:

- нормальну або виправдану заборгованість, до якої відносить заборгованість, що обумовлена ходом виконання виробничого завдання підприємства, а також діючими формами розрахунків (заборгованість за пред'явленими претензіями, заборгованість за підзвітними особами, товари відвантажені, термін оплати яких не настав).
- не нормальну або не виправдану, яка виникла в результаті порушення розрахункової і фінансової дисципліни, послаблення контролю за відпусткою матеріальних цінностей, виникнення нестач і розкрадань (товари відвантажені, але не оплачені в строк, заборгованість по нестачах і розкраданням).

Дебіторська заборгованість підприємства поділяється на такі види як:

- довгострокова – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу,

- поточна – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати складання балансу;

- безнадійна (безнадійний борг) – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

В процесі аналізу дебіторської заборгованості потрібно розрізняти ще три основних її поняття як:

1. Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – сума поточної дебіторської заборгованості, за товари, роботи, послуги з врахуванням резерву сумнівних боргів.

2. Сумнівний борг – поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

3. Факторинг – передача права стягнення дебіторської заборгованості іншій особі (факторові) на узгоджених умовах.

4. В народному господарстві країни існує таке поняття, як справедлива вартість дебіторської заборгованості – сума, за якою може бути здійснено обмін дебіторської заборгованості на інший актив у операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Своєчасне стягнення дебіторської заборгованості благотворно впливає на фінансовий стан підприємства, організації чи установи. До невинуватеної дебіторської заборгованості відноситься в першу чергу прострочена дебіторська заборгованість по взаємним зобов'язанням. Поява такої заборгованості свідчить про поганий фінансовий стан підприємства, що пов'язано:

- з нестачею власних обігових коштів або помилкове їх використання;

- заборгованості покупців і замовників за товари та послуги, не сплачені в строк.

Дебіторська заборгованість може виникати в результаті здійснення розрахунків, що по своїй економічній суті ділиться на:

- розрахунки по товарним операціях;
- розрахунки по фінансовим операціям;
- розрахунки з працюючими.

Вона також може виникати при розрахунках з постачальниками і підрядчиками, по авансах, з покупцями і замовниками, по претензіях, по оплаті праці, з підзвітними особами, по відшкодуванню матеріальних збитків, з робітниками і службовцями по інших операціях.

Для організації обліку та аналізу розрахунків з дебіторами важливе місце посідає класифікація дебіторської заборгованості. Від правильної класифікації дебіторської заборгованості, а також від правильно обраних класифікаційних ознак буде залежати не лише порядок її обліку, а й ефективності управління нею.

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновки про те, що існують певні проблеми при їх класифікації, зокрема:

- відсутність єдиного комплексного підходу при розробці різних типів класифікації дебіторської заборгованості;

- немає чіткого шляху формування та пошуку ознак, які б дозволяли проводити більш чітку класифікацію;

- недостатньо вивчена і досліджена така складова зобов'язань дебіторів як довгострокова заборгованість

Отже, дебіторською заборгованістю слід вважати певну суму коштів, яку фізична або юридична особа заборгувала іншому суб'єкту господарювання за передані їм раніше продукцію, товари, виконану роботу чи надані послуги, облік дебіторської заборгованості в Україні регулюється чітко визначеним нормативом – П(С)БО 10.

Література

1. Чорнобривець М. М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення / М. М. Чорнобривець. – Європейські перспективи. – 2013. – №10. – С.181-185.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» у редакції від 09.08.2013 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.

3. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств/ М. Д. Білик//Фінанси України. – Міністерство фінансів України, 12/2003. – №12. С. 24 – 36.

4. Дубровська Є. В. Дослідження сутності поняття «Дебіторська заборгованість» /Є.В. Дубровська // Вісник Сумського державного університету. Сер. Економіка. – Суми : СумДУ, 2009. – №2. – С. 202-205.

5. Ніколаєнко О. Деякі аспекти аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання /О. Ніколаєнко // Підприємство, господарство і право. – К.:ТОВ «Гарантія», 2004. – №7. С. 141-145.

УДК 368

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СТРАХОВИКА

Клочаніна Катерина Володимирівна,

магістрант спеціальності фінансів, банківської справи та страхування,

науковий керівник – Пасічник Наталія Сергіївна,

кандидат історичних наук, доцент,

*Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Маючи повну господарську відокремленість в умовах ринку, страхові організації самостійно будують свою фінансово-економічну політику і концепцію розвитку, самостійно розробляють і пропонують на ринку нові страхові продукти, встановлюють і регулюють ціни на страхові послуги, проводять операції з тимчасово вільними коштами на фінансовому ринку, розраховуються з клієнтами по виплатах страхових сум і відшкодувань, з бюджетом і позабюджетними фондами, проводять розрахунки з партнерами із співстрахування і перестрахування, розробляють внутрішні фінансові механізми, що сприяють підвищенню результативності роботи компанії.

Необхідно підкреслити, що страхові організації як самостійно господарюючі суб'єкти несуть повну відповідальність за результати своєї діяльності, які повинні забезпечувати можливість виконувати зобов'язання перед страхувальниками, партнерами, контрагентами, державою, персоналом у будь-який відрізок часу.

Всі кошти страхової організації, що беруть участь у кругообігу фондів, можна умовно розділити на власні і залучені. Ці кошти є фінансовими ресурсами страховика.[1, с.216].

Фінансові ресурси – це кошти, що перебувають у розпорядженні підприємств і призначені для виконання ними певних фінансових зобов'язань.[2].

Фінанси страховика забезпечують його діяльність при здійсненні страхування. Страховик формує та використовує кошти страхових резервів, покриває збиток страхувальника та фінансує власні витрати при організації страхової справи.

Фінанси страховика – засоби, які забезпечують його діяльність з надання страхового захисту та дозволяють відшкодувати страхувальнику нанесену йому шкоду (збиток).[3, с.179].

Фінансовими ресурсами називають грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства на постійній або тимчасовій основі. Ресурси, залучені на постійній основі, називають власними фінансовими ресурсами (власним капіталом). Ними розпоряджається підприємство протягом усього періоду функціонування.[4].

Власний капітал складається із статутного капіталу, додаткового капіталу, нерозподіленого прибутку, резервного фонду й іншого капіталу. Первинне формування фінансових ресурсів страхової організації виникає в момент її заснування і супроводжується утворенням статутного фонду. Його джерелами, залежно від організаційно-правової форми, можуть виступати: акціонерний капітал, внески членів товариств взаємного страхування, бюджетні кошти, кошти держави, довгостроковий кредит, внески приватних осіб.

Основним джерелом фінансових ресурсів діючої страхової компанії виступають залучені кошти. Ними є сукупна вартість реалізованих на ринку страхових продуктів, обсяг страхових премій за укладеними і діючими договорами страхування, який набуває форми страхового фонду [1, с.217].

Пожвавлення страхової діяльності пояснюється, економічними та соціальними перетвореннями в Україні, розвитком міжнародних відносин. Триває процес роздержавлення власності й формування адекватних господарських структур, сповільнилася інфляція. З огляду на це відбувається переорієнтація і в системі захисту юридичних і фізичних осіб, до яких можуть призвести стихійне лихо, нещасний випадок чи інші обставини. Ставиться завдання принципово змінити також систему нагромадження коштів для забезпечення належної матеріальної підтримки громадян у разі втрати ними працездатності або місця роботи, при виході їх на пенсію і т. ін. Світовий досвід показує, що добре налагоджена страхова справа активно сприяє розвитку бізнесу та вирішенню соціальних проблем. Ступінь розвитку страхування є індикатором зрілості ринкових відносин. Страхування- не лише перспективний, а й дуже складний вид діяльності. Однією з найважливіших передумов успішного розвитку страхової справи є забезпечення страхових компаній фінансовими ресурсами.

Література

1.Горбач Л. М. Страхова справа : навч. посібник. – 2-ге., виправлене. – К. : Кондор, 2003. – 252с.

2.Резерви фінансові // Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. – Т. 5 : П – С. – 736 с. – ISBN 966-7492-05-2.

3.Страхування: теорія та практика : навчально-методичний посібник / Внукова Н. М., Успенко В. І., Временко Л. В. та ін.; за загальною редакцією проф. Внукової Н.М. – Харків : Бурун Книга, 2004. – 376с: іл.

4.https://pidruchniki.com/10561127/finansii/finansovi_resursi_pidpriyemstva

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

*Нестеренко Наталія Михайлівна,
магістрант спеціальності фінансів, банківської справи та страхування,
науковий керівник – Ісаєнко Вікторія Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Актуальність теми. Здатність підприємства до самофінансування – це індикатор стабільності їх фінансового стану та успішного розвитку в майбутньому. Але для забезпечення високих темпів економічного зростання суб'єктам господарювання, як правило, недостатньо власних фінансових ресурсів. Нестача їх компенсується за рахунок кредиту. Саме тому велике значення для фінансування діяльності підприємств мають залучення коштів, зокрема, кошти банківського сектору. Ця інституція трансформує вільні грошові кошти у підприємницький капітал і спрямовує їх на задоволення фінансових потреб реального сектору економіки.

Банківська система – це сектор економіки, який перебуває у постійному розвитку і пропонує широкий спектр фінансових послуг. Пропозиція ж нових банківських послуг спонукає до активнішої взаємодії між собою фінансових інститутів, представників реального і фінансового сектора економіки і тим самим сприяє активізації підприємницької діяльності та розвитку економіки країни в цілому.

Кредитне забезпечення базується на трактуванні понять «кредит» та «кредитування». Серед науковців немає єдиної позиції щодо визначення кредиту [1; 2].

В. Лагутін [3, с. 15] пропонує визначити спільні риси їхніх трактувань, а саме: кредит є формою руху позикового капіталу. З кредиту випливає поняття «кредитування» як сукупність механізмів реалізації кредитних відносин, а кредитне забезпечення у контексті попереджального – це елемент кредитного механізму, який пов'язаний із спрямуванням кредитних ресурсів на забезпечення підприємницької діяльності.

Отже, кредитне забезпечення визначає достатність суми позикових коштів для ведення діяльності підприємств. Воно ґрунтується на принципах банківського кредитування, а також на кредитній політиці окремого банку.

На думку багатьох науковців це – терміновість повернення, платність, забезпеченість кредиту, цільовий характер, що в свою чергу визначається кредитною політикою, яка залежить від таких чинників:

- основних джерел формування банківських ресурсів, їх вартості;
- спеціалізація комерційного банку;
- прийнятної для банку рівня ризику;
- темпів інфляції;
- пріоритетних напрямків кредитування;
- методу оцінки кредитоспроможності постачальників.

Суб'єкти підприємницької діяльності самостійно визначають доцільність залучення позикових коштів, керуючись при цьому принципом економічної доцільності. В його основу покладений аналіз ефективності

використання кредитів підприємництвом. Здійснюється він за такими показниками:

- рівень економічної рентабельності активів;
- середня ціна позикових ресурсів;
- розмір ефекту фінансового важеля;
- приріст прибутку за рахунок позикових коштів;
- коефіцієнт фінансування;
- оборотність короткострокового кредиту; термін окупності витрат, профінансованих за рахунок довгострокового кредиту [3, с. 15].

Суб'єктами кредитних відносин, на думку О. Потемкіна, можуть бути будь-які самостійні підприємства. Кредитні відносини характеризуються тим, що їх суб'єктами є дві сторони: одна з них у рамках конкретної кредитної угоди називається кредитором, інша – позичальником. Грошові чи товарно-матеріальні цінності, витрати або виконана робота та надані послуги, щодо яких укладається кредитний договір, є об'єктом кредиту [4, с. 193-217].

Хоча статистика свідчить про зростання обсягів банківських кредитів, підприємства в процесі кредитування займають пасивну позицію, приймаючи вимоги банків. В результаті підприємства реального сектору відчують дефіцит кредитних ресурсів, особливо для фінансування довгострокових програм розвитку. Тому для розв'язання даної проблеми банкам варто відмовитися від універсальних підходів до процесу кредитування, тобто перейти до співпраці з кожним окремим підприємством з метою спільної розробки й узгодження умов кредитування.

Література

1. Зятковский, И. В. Финансовая деятельность субъектов хозяйствования : навальный пособие / И. В. Зятковский. – Тернопіль. : Економічна думка. – 2003. – 356 с.
2. Костюченко, О. А. Банківське право : навальный пособие / О. А. Костюченко. – К. : МАУП, 2000. – 240 с.
3. Лагутін, В. Д. Кредитування: теорія і практика : навальный пособие – 3-тє вид., перероб. і доп / В. Д. Лагутін. – К. : Товариство «Знання», КОО, 2002 року. – 215 с.
4. Потемкин, А. О. Кредитование предприятий и организаций в современной России: проблемы и перспективы / А. О. Потемкин // Аудит и фин. анализ. – 2006. – № 5. – С. 193-217.

УДК 005:658.15(100)

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

*Охріменко Владислав Миколайович,
магістрант спеціальності фінансів, банківської справи та страхування,
науковий керівник – Ісаєнко Вікторія Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м. Біла Церква, Україна*

Актуальність теми. Дослідження світового досвіду використання управління капіталом передбачає систематизацію теорій оптимізації структур

капіталу за двома напрямками: іррелевантні та релевантні. В основі даного поділу - фактор впливу структури капіталу компанії на її ринкову вартість і вартість її капіталу. Теорії першого напрямку доводять, що структура капіталу підприємства не впливає на його вартість, в той час як теорії другого напучення, навпроти, обґрунтовують вплив структури капіталу на вартість фірми. Приведемо коротке порівняння основних світових теорій управління капіталом.

Теорія чистого операційного доходу Д. Дюраранда, запропонована ним у 1952 р., може визначатись основою для розвитку іррелевантних теоретичних структур капіталу. Основна ідея даної теорії полягає в тому, що з збільшенням частки дешевшого джерела капіталу зростає вартість власного капіталу, внаслідок чого середньозважена вартість капіталу компанії WACC та вартість компанії залишаються на тому ж рівні: 1) вартість WACC і вартість змінного капіталу постійні; 2) вартість власного капіталу зростає при збільшенні частки заборгованого капіталу в структурі капіталу компанії; 3) компанія не платить податок на прибуток.

У 1963 р. Е. Соломоном була запропонована традиційна теорія, яка є вихідним пунктом релевантних теорій структури капіталу. Відповідно до теорії Соломона компанія може знизити вартість капіталу і збільшити свою ринкову вартість, збільшивши частку позикового капіталу в загальній структурі капіталу, тільки до певного рівня. Висновки теореми виходять з припущень, що, по-перше, позиковий капітал є більш дешевим джерелом, ніж власний, через менший ризик, а по-друге, компанія не платить податок на прибуток.

Недолік теорії Д. Дюраранда і традиційної теорії Е. Соломона в тому, що вони ґрунтувалися на аналізі фінансових рішень, а не на наукових концепціях. Тому першою науковою працею в області оптимізації структури капіталу вважають роботу М. Міллера і Ф. Модільяні 1958 р.

Дана робота базується на 9 основних передумовах: 1) фондовий ринок є досконалим; 2) на ринку присутня значна кількість продавців і покупців; 3) учасники фондового ринку (фізичні та юридичні особи) можуть займати і позичати необмежені обсяги коштів під безризикову ставку відсотка; 4) відсутні витрати банкрутства; 5) компанії емітують тільки два типи цінних паперів: безризикові облігації і ризиковані акції; 6) фондовий ринок має сильну формою інформаційної ефективності; 7) відсутні агентські витрати - єдина мета менеджерів компанії – максимізація добробуту своїх акціонерів; 8) відсутній оподаткування; 9) всі потоки грошових коштів рівні константі.

Результатом даної роботи є доказ, що ринкова вартість будь-якого підприємства не залежить від способу її фінансування, а отже, середньозважена вартість капіталу не залежить від його структури. Однак припущення, які були покладені в основу доказів, є сильно уразливими з точки зору реального ринку, що не дозволяє говорити про практичну застосовність даної теорії.

У другій спільній роботі Міллера і Модільяні (1963) автори прибрали з розгляду умову про відсутність оподаткування та довели, що в присутності податку на прибуток використання позикових коштів призводить до зростання вартості компанії, причому, згідно з теоремою, вартість компанії буде максимальною при 100%-му фінансуванні за рахунок позикових коштів. Це пояснюється тим, що відсотки, що підлягають сплаті за боргом, віднімаються з оподаткованого прибутку компанії, і, отже, чим більше фірма використовує позикового капіталу, тим більша частка її прибутку

залишається в розпорядженні інвесторів. У реальності така структура капіталу підприємства є неприйнятною, оскільки з ростом коефіцієнта заборгованості збільшується ймовірність банкрутства компанії.

М. Міллер у своїй роботі (1977) представив модель, яка демонструвала вплив позикового капіталу на вартість компанії з урахуванням як корпоративних податків. В результаті він зробив висновок, що структура капіталу не впливає на ринкову вартість фірми і вартість її капіталу. При ослабленні припущень про відсутність схильності до банкрутства та оподаткування, теорема Міллера і Модільяні перетворюється в моделі стаціонарного співвідношення (роботи А. Крауса і Р. Літценбергера⁸, 1973 р., Д. Скотта, 1976 р. та ін), згідно з якими оптимальна структура капіталу – це така структура, при якій приведена вартість податкових щитів повністю покриває наведену вартість очікуваних витрат банкрутства.

На практиці використання даної моделі обмежена, оскільки вона не дозволяє конкретній компанії розрахувати найкраще поєднання власного і позикового капіталу, але формулює загальні рекомендації для прийняття рішень.

На ослабленні припущення про інформаційну ефективність фондового ринку побудовані моделі асиметричної інформації, які можна розділити на дві групи:

1) інвестиційні моделі, в яких структура капіталу використовується менеджерами для підвищення ефективності фінансування інвестиційних проектів. Серед інвестиційних моделей однією з основних є теорія ієрархії (Г. Дональдсон, 1961 р.), згідно з якою компанії використовують внутрішні джерела фінансування, а коли виникає потреба в зовнішньому фінансуванні, вважають за краще боргові зобов'язання акцій;

2) сигнальні моделі, в яких структура капіталу використовується менеджерами в якості своєрідного "передавача" сигналів від менеджерів компанії зовнішнім інвесторам. Серед сигнальних моделей виділяють модель С. Росса, основне положення якої формулюється таким чином: при оголошенні про проведення емісії боргових цінних паперів курсова вартість цінних паперів компанії повинна зростати.

Припущення Міллера і Модільяні про те, що у компанії відсутні агентські витрати, в реальності також не виконується. Моделі агентських витрат покликані, щоб розглянути вплив даних чинників на структуру капіталу компанії. Основними дослідниками в області взаємозв'язку структури капіталу і агентських витрат є М. Дженсен і У. Меклінг, модель яких доводить, що оптимальна структура капіталу - це така структура, при якій наведені переваги боргового навантаження повністю покриваються теперішньою вартістю очікуваних агентських витрат боргового навантаження.

Моделі корпоративного контролю намагаються пояснити, що структура капіталу компанії може бути використана як один з методів зниження ймовірності ворожого поглинання компанії. Основні висновки всіх моделей корпоративного контролю схожі: 1) структура капіталу значно впливає на вартість компанії в момент виникнення загрози її поглинання; 2) ставши метою ворожого поглинання, компанія скорочує власний капітал і нарощує обсяги запозичень; 3) поточний менеджмент компанії прагне маніпулювати результатом ворожого поглинання компанії, збільшуючи частку звичайних акцій, що знаходяться в його власності за допомогою структури капіталу.

Моделі корпоративного контролю мають ряд недоліків. По-перше, вони пояснюють зміну структури капіталу лише в короткостроковому періоді і не пояснюють, що буде відбуватися в довгостроковому періоді. По-друге, дані моделі і їх висновки вкрай примітивні і не пояснюють ситуації, пов'язані з проблемами перерозподілу власності всередині компанії і впливу структури капіталу на це перерозподіл.

Відмінність моделі стейкхолдеров від всіх вищезазначених в тому, що вона включає не тільки основних учасників (акціонерів, власників боргових зобов'язань, менеджерів), а й споживачів продукції, постачальників, працівників, конкурентів, суспільне середовище. Перед даними учасниками компанія несе прямі і непрямі зобов'язання (зобов'язання, які не можна оформити за допомогою контракту). Мета компанії – за допомогою структури капіталу мінімізувати майбутні альтернативні витрати по мається на увазі зобов'язаннями. Таким чином, компанія починає своє фінансування з емісії звичайних акцій, потім у разі потреби переходить до гібридних і борговими цінними паперами і лише в крайньому випадку задіє резерви власних коштів.

Існує ряд робіт, присвячених аналізу формування структури капіталу компанії з точки зору поведінкових ефектів, в основі яких лежить принцип нераціональності інвестора. Основними теоріями є: синхроністичні теорії, теорії інформаційного каскаду і теорії впливу особистих якостей менеджера.

Світовий досвід управління капіталом дозволяє виділити кілька основних методів, які застосовуються на практиці.

Метод оптимізації по співвідношенню операційного і фінансового важелів розглядає різні співвідношення між виручкою, операційним прибутком, витратами виробничого і фінансового характеру та їх вплив на чистий прибуток компанії. Головне достоїнство методу полягає в тому, що він дозволяє враховувати вплив зміни комерційних умов виробництва на чистий прибуток та прибутковість власників власного капіталу при виборі різної структури капіталу.

Метод операційного прибутку спрямований на визначення допустимого рівня боргу в структурі капіталу за допомогою визначення ймовірності банкрутства. Для кожного рівня фінансового важеля визначається ймовірність банкрутства і порівнюється з заданим граничним значенням. Цільовим розміром боргу виступає той, при якому ймовірність банкрутства дорівнює заданій пороговій величині. Головний недолік методу полягає в тому, що він передбачає незалежність розміру прибутку від фінансового важеля компанії. Основна перевага – метод дає попередню оцінку для знаходження оптимальної структури капіталу компанії і може бути експрес-методом.

Метод EBIT-EPS базується на оцінці впливу альтернативних довгострокових варіантів фінансування на значення прибутку на акцію (EPS). Перевага методу полягає в тому, що в якості незалежної величини використовується показник операційного прибутку (EBIT), котрий не залежить від структури капіталу.

Метод оцінки ефекту фінансового левериджа спрямований на максимізацію власного капіталу шляхом виявлення зв'язку між чистим прибутком компанії і величиною валового прибутку, залученням позикового капіталу в оборот компанії.

У зв'язку з викладеним, на наш погляд, оптимізація структури капіталу повинна проводитися з урахуванням впливу змін зовнішньої кон'юнктури підприємства і будуватися на максимізації ринкової вартості компанії.

УДК 005.934:338:346

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

*Поночовний Євгеній Володимирович,
магістрант спеціальності фінансів, банківської справи та страхування,
науковий керівник – Якимюк Юлія Петрівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна*

Механізм управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання є однією із ключових підсистем загальної системи управління підприємством, що включає сукупність економічних методів, принципів, функцій, завдань, важелів та інструментів впливу на стан та розвиток суб'єкта господарювання. Елементи механізму мають складну, багаторівневу та ієрархічну організацію, виявляючи себе у вигляді певних підсистем: підсистема цілей, функціональна структура, організаційна структура, підсистема управлінської діяльності і, звичайно, підсистема принципів.

Тому, розглядаючи механізм управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання, вважаємо за доцільне навести рис. 1, на якому зображено об'єкти та суб'єкти механізму управління фінансовою безпекою підприємства за працями О. В. Малик.

Основною метою управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання є забезпечення фінансової стійкості підприємства та захист його фінансових інтересів від дії зовнішніх і внутрішніх загроз та фінансових ризиків для забезпечення ефективного розвитку.

В процесі реалізації головної мети управління фінансовою безпекою підприємства націлені на вирішення таких основних завдань, а саме:

- забезпечення ефективної фінансової діяльності підприємства;
- зростання прибутковості та ринкової вартості підприємства;
- забезпечення своєчасного виявлення й усунення загроз фінансовій безпеці підприємства;
- забезпечення ефективного управління фінансовими ризиками підприємства [1, с. 158].

Рис. 1. Об'єкти та суб'єкти механізму управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання

Джерело: побудовано автором за [1, с. 157] та власними напрацюваннями автора

Завдання забезпечення ефективної фінансової діяльності суб'єкта господарювання полягає у формуванні достатнього обсягу фінансових ресурсів на усіх етапах розвитку підприємства, виборі форм фінансування та їх оптимального співвідношення, формуванні структури капіталу, напрямків його використання, забезпеченні своєчасності розрахунків та виконанні фінансових зобов'язань перед контрагентами, здійсненні контролю за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів, підтриманні необхідного рівня ліквідності, платоспроможності та ділової активності.

Завдання зростання прибутковості та ринкової вартості полягає у збалансуванні надходжень і видатків платіжних засобів суб'єкта господарювання у часі; оптимізації податкової політики, дивідендної політики та грошового обігу підприємства, пошуку резервів збільшення доходів, виявленні та попередженні фінансових кризових явищ.

В процесі реалізації завдання забезпечення своєчасного виявлення й усунення загроз фінансовій безпеці суб'єкта господарювання відбувається визначення потенційних та реальних загроз фінансовій безпеці підприємства, джерел цих загроз та можливих їх негативних наслідків для фінансової діяльності підприємства, а також здійснюється розробка заходів, спрямованих на запобігання загрозам і мінімізацію втрат суб'єкта господарювання.

Забезпечення ефективного управління фінансовими ризиками суб'єкта

господарювання включає наступні блоки завдань:

- ідентифікацію – процес встановлення переліку основних видів фінансових ризиків, що притаманні діяльності конкретного підприємства;
- оцінку ризиків – відображення наслідків впливу ризиків та імовірності їх настання в кількісному вираженні;
- розробку заходів щодо зменшення імовірності настання ризиків та зменшення наслідків їх впливу.

Загалом, в процесі управління фінансовою безпекою підприємства, окремі завдання мають корелюватися та бути оптимізовані між собою для найбільш ефективної реалізації головної мети управління фінансовою безпекою підприємства.

До основних інструментів, за допомогою яких підприємство може здійснювати управління фінансовою безпекою, можна віднести: капітал, залучені і позикові ресурси, інвестиції, активи, ліквідність і платоспроможність, фінансові результати (прибуток, доходи), податки та ін. Фінансовий важіль є засобом дії фінансового методу. У механізмі управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання важливу роль відіграють наступні важелі: відсоткові ставки, дивіденди, фінансові плани, ставки податків, дисконт, інвестиційний дохід, лізингові та факторингові платежі, пайові внески, собівартість, фінансові санкції, форми розрахунків, ціна тощо. Кожен фінансово-економічний важіль має свою характеристику і виконує визначену функцію. У сукупності ці важелі взаємозалежні і являють собою цілісну систему понять і показників, за допомогою яких організуються і регулюються фінансово-економічні відносини на підприємствах.

Наскільки виражено фінансові важелі та інструменти будуть використанні у процесі захисту фінансових інтересів підприємства, настільки механізм управління фінансовою безпекою буде ефективним.

Таким чином, механізм управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання являє собою сукупність основних елементів, які здійснюють вплив на процес розробки та реалізації управлінських рішень по забезпеченню захисту його фінансових інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз та фінансових ризиків. Механізм управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання має реалізовуватися на основі розробки відповідних наукової теорії, концепції, стратегії і тактики, проведення адекватної фінансової політики, систематизації загроз та фінансових ризиків, застосування засобів, способів і методів забезпечення фінансової безпеки.

Література

1. Малик, О. В. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства / О. В. Малик // Економічний простір. – 2015. – № 99. – С. 154-166.

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Товстенко Роман Анатолійович,
*магістрант спеціальності фінансів, банківської справи та страхування,
науковий керівник – Якимюк Юлія Петрівна,*
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,
м.Біла Церква, Україна

Сучасний етап розвитку світової економіки, процеси ринкової трансформації національної економіки, входження України до системи світових господарських зв'язків зумовлюють необхідність розвитку соціального страхування з урахуванням світового досвіду та національних особливостей.

В сучасних складних економічних умовах соціальне страхування набуває особливого значення, будучи важливим елементом процесу економічного розвитку та зростання. Воно ґрунтується на економічній діяльності суспільства, підвищує його добробут, створює умови для соціального прогресу. Соціальне страхування – це фундаментальна основа державної системи соціального захисту населення, що уможливорює матеріальне забезпечення і підтримку непрацездатних громадян за рахунок фондів, сформованих працездатними членами суспільства. Це поняття охоплює різні форми суспільного (державного, обов'язкового і добровільно-суспільного) страхування населення від різного роду ризиків, пов'язаних з втратою роботи, працездатності, доходів тощо [1].

Право на забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням мають застраховані громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства та члени їх сімей, які проживають в Україні, якщо інше не передбачено законодавством України, а також міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України [2].

Основними напрямками розвитку соціального страхування в Україні можуть бути:

- забезпечення фінансування надання соціальних послуг та матеріального забезпечення безробітним з числа нестрахованих осіб;
- підвищення рівня мінімальних соціальних виплат та заробітних плат;
- розподіл джерел фінансування пенсій, призначених за різними пенсійними програмами;
- запровадження щорічного моніторингу відповідно до законів України та інших нормативно-правових актів у галузі соціального забезпечення положенням Європейського кодексу соціального забезпечення;
- удосконалення нагляду та контролю державними органами за діяльністю фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- контроль за цільовим використанням бюджетних коштів, що асигнуються на надання соціальної допомоги;
- вдосконалення системи медичного страхування, оскільки сучасний стан системи охорони здоров'я бажає бути кращим і якісним;

- реформування накопичувальної системи пенсійного страхування, яка призведе до збільшення страхувальників та дасть змогу накопичувати кошти застрахованим і використовувати їх за потребою.

Перелічені напрямки розвитку соціального страхування не є вичерпними, їх набагато більше, факторами за рахунок яких вони можуть змінюватися є реформи у економічному та соціальному середовищі країни, політичні чинники, економічні, фінансові та міжнародні, а також багато інших.

Література

1. Коцюбинська Є. Б. Сучасний стан соціального страхування в Україні [Електронний ресурс] / Є. Б. Коцюбинська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2018. Режим доступу : <file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/142211-305171-1-PB.pdf>, вільний. – Назва з екрану. – [Дата звернення : 03.03.2019]
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 1105-XIV від 11.10. 2018. Електронний ресурс]. – Електронні дані. – К. : Верховна Рада України, 2018. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>, вільний. Назва з екрану. - [Дата звернення : 23.11.2018].

УДК 332.122:338.43 (477)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО РОЗРОБКИ ДЕРЖАВНИХ ПРОГРАМ, СПРЯМОВАНИХ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

Цибок Валентина Олександрівна,

старший викладач

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Білоцерківський інститут економіки та управління Університету „Україна”,

м.Біла Церква, Україна

Гармонізація чинного українського законодавства з законодавством ЄС – обов'язкова передумова успішної реалізації європейських прагнень України. Розуміння важливості та складності цього процесу, конструктивна співпраця всіх гілок влади, вдале застосування підходів та методів до багатогранності європейського правового поля, а також врахування досвіду асоційованих країн ЄС дасть позитивний результат на шляху розвитку агропромислового комплексу (АПК) України.

Україні, при розробці державних/бюджетних програм, з метою забезпечення контролю за рухом, виділених із бюджетів різного рівня, грошових коштів, раціональністю, своєчасністю, повнотою і цільовим призначенням їх використання, доцільно було б: розраховувати потребу в грошових коштах окремо по кожній сфері АПК (а) I сфера: галузі, що виробляють засоби виробництва та інші матеріально-технічні ресурси промислового походження; б) II сфера: сільське господарство, інші джерела одержання сировини для виробництва продовольчих і непродовольчих товарів сільськогосподарського походження; в) III сфера: галузі промисловості, що переробляють сільськогосподарську та іншу сировину для одержання продовольства і непродовольчих товарів і забезпечують їх зберігання та реалізацію), яка потребує їх вкладення, і окремо по кожному

виду агропродукції з розбивкою по рокам та областям країни. Це дасть можливість встановити центри відповідальності на місцях, забезпечити звітність за перераховані і використані кошти та контролювати їх рух і цільове використання [2, с. 120].

Для України важливим для запозичення може стати (при розробці державних/бюджетних програм) використання SWOT-аналізу пріоритетних сфер (та їх складових) АПК, який широко застосовується урядом Казахстану. Суть такого аналізу зводиться до діагностики взаємозв'язку між зовнішніми можливостями і загрозами та внутрішніми сильними і слабкими сторонами аналізованих секторів АПК, оскільки SWOT – це абревіатура чотирьох англійських слів: S – Strengths – сильні сторони, W – Weaknesses – слабкі сторони, O – Opportunities – можливості та T – Threats – загрози, див. табл..

Таблиця

Матриця SWOT- аналізу
найменування сфери (або конкретної її складової) АПК

Зовнішні можливості		O	Внутрішні сильні сторони		S
1			1		
2			2		
3			3		
...			...		
N1			N2		
Зовнішні загрози		T	Внутрішні слабкі сторони		W
1			1		
2			2		
3			3		
...			...		
M1			M2		

Джерело: побудовано автором за даними Програми розвитку агропромислового комплексу Республіки Казахстан на 2010-2014 роки, схваленої Постановою Уряду Республіки Казахстан від 12 жовтня 2010 року № 1052. [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу: <http://www.minagri.kz/> вільний. Назва з екрану

На основі проведеного SWOT – аналізу робиться узагальнений висновок про те, які конкретно зовнішні загрози та внутрішні слабкі сторони перешкоджають розвитку АПК та які зовнішні можливості та внутрішні сильні сторони є його конкурентними перевагами на внутрішньому і зовнішньому ринках. Відповідно до отриманих результатів приймаються більш обґрунтовані рішення щодо формулювання місії, стратегічних цілей та вибору стратегії розвитку АПК.

На цій основі, обов'язковою умовою при розробці державних/бюджетних програм в Республіці Казахстан є побудова мастер-планів, які вміщують в себе виробничу програму з повною інформацією про необхідні виробничі показники та організаційний план, в якому розподілено рівень відповідальності по заходах для максимально швидкого досягнення результатів в розрізі областей і який слугує орієнтиром для бізнес-структур при реалізації інвестиційних проектів. Представлені показники базуються на реальних можливостях і мають бути підкріплені конкретними регіональними параметрами, що відображаються у відповідних регіональних програмах. При визначенні регіональної спеціалізації кожної області проводиться аналіз виробничих показників по основним видам агропромислової продукції та визначається доля областей в загальному обсязі виробництва такої продукції.

В цілому, це дозволяє забезпечувати комплексність розвитку регіонів із врахуванням специфіки кожного. При цьому, бізнес-структури та фінансові інститути отримують вичерпну інформацію про оптимальні варіанти розвитку та інвестування пріоритетних напрямів АПК регіону.

Крім цього, ще одним повчальним моментом, на нашу думку, при розробці Програми розвитку АПК Республіки Казахстан є наділення особливою увагою механізму формування системи контролю за якістю продукції, який спрямовано на активізацію процесів щодо прискореного переходу підприємств АПК на міжнародні системи менеджменту якості та безпеки харчових продуктів. В зв'язку з цим, реалізується республіканська бюджетна програма, що передбачає здешевлення вартості послуг при розробці, впровадженню та сертифікації міжнародних стандартів суб'єктів АПК. Міністерство сільського господарства Республіки Казахстан з метою підвищення якості і конкурентоспроможності продукції АПК активно вживає заходів по удосконаленню законодавчої бази і діючих на територіях країни стандартів, а також по забезпеченню гармонізації держстандартів із міжнародними вимогами.

Внаслідок процесу інтеграції країн-членів ЄС активізувалися питання стосовно дотримання європейських стандартів сільського життя в усіх державах. Без позитивних змін у цій сфері, і надалі відбуватимуться небажані процеси міграції людей із сільської місцевості та погіршення якісної структури трудових ресурсів країн особливо останньої хвилі приєднання до Європейського Союзу. В оновлену політику розвитку сільських територій у країнах ЄС закладено створення для сільського населення міських стандартів життя; підвищення рівня конкурентоспроможності сільських регіонів для збільшення їх внеску в економіку країни; охорона природних ресурсів і культурної спадщини у сільських регіонах.

Література

1.Постанова Уряду Республіки Казахстан „Програма розвитку агропромислового комплексу Республіки Казахстан на 2010-2014 роки” від 12 жовтня 2010 р. № 1052 [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. – Режим доступу : <http://www.minagri.kz>. вільний. Назва з екрану.

2.Цибок В. О. Забезпечення ефективності державного інвестування розвитку аграрної сфери України / В. О. Цибок // Інвестиційна політика України: проблеми теорії і практики : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 18-19 листопада 2010 р.) / Національний авіаційний університет .– К., 2010. – С. 119-120.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ <i>Новак Ярослав Віталійович</i>	3
СТУДЕНТСЬКА ЕМІГРАЦІЯ З УКРАЇНИ <i>Півторак Михайло Вікторович</i>	6
ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФСЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ <i>Косач Тетяна Михайлівна</i>	7
МЮНХЕН – ЦЕНТР КУЛЬТУРНОГО І НАУКОВОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ <i>Блохин Дарина, президент, Німецько-Українське Наукове Об'єднання ім. Ю. Бойка-Блохина, Мюнхен, Німеччина</i>	9
PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA KURATELI RODZINNEJ W POLSCE <i>Marta Jedynak, Małopolska Szkoła Wyższa w Brzesku, Бжееску, Польща</i>	11
THE UKRAINIAN CHALLENGE TO EUROPEAN STUDIES <i>Paulo Casaca, the city Brussel, Belgic</i>	13
ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕКИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ <i>Романченко Інна Григорівна</i>	15
РОЛЬ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ <i>Якимюк Юлія Петрівна</i>	17

СЕКЦІЯ

«СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ СФЕРИ ТА ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ ГАЛУЗЕВОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ»

МУЗЕЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ: СОЦІОКУЛЬТУРНА СУТНІСТЬ <i>Березнюк Тетяна Олександрівна</i>	19
БІБЛІОТЕЧНИЙ МЕНЕДЖЕР ЯК УСПІШНИЙ КЕРІВНИК <i>Кулієва Тамара Володимирівна</i>	20
ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ УБА ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ <i>Мотько Альона Олександрівна</i>	27
НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ, ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ <i>Прокопенко Людмила Іванівна</i>	29
ПРОФЕСІЙНА СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВНОЇ АРХІТЕКТУРНО- БУДІВЕЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. В. Г. ЗАБОЛОТНОГО З ВИЩИМИ УЧБОВИМИ ЗАКЛАДАМИ: НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ <i>Піонткевич Надія Ігорівна</i>	30
БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО ТА СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ НОТАТКИ ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ <i>Салата Галина Володимирівна</i>	32
ЕПІСТОЛЯРНІ ДЖЕРЕЛА ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС АРХІВНИХ УСТАНОВ <i>Тимофєєва Катерина Олександрівна</i>	34
ДОКУМЕНТАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЯК ГОЛОВНА ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНА ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ <i>Товт Ірина Семенівна</i>	38
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ З КАДРОВИХ ПИТАНЬ <i>Чаюн Юлія Сергіївна</i>	39

СУЧАСНІ БІБЛІОТЕКИ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Черноскутова Марта Сергіївна41

ОСОБЛИВОСТІ Й АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕКОЗНАВЧОЇ ПЕРІОДИКИ 50-Х - 80-Х РОКІВ ХХ СТ. В УКРАЇНІ

Шелест Тетяна Сергіївна44

СЕКЦІЯ

“ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМНОГО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ НА

ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ СУАСНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО

СУПРОВОДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ”

ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОРΟΣЛИХ

Бондарєва Любов Іванівна47

БІЛІНГВАЛЬНА ОСВІТА ЯК ІНОВАЦІЯ В ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ НАПРЯМУ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

Вертій Жанна Сергіївна49

ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛАХ

Гутов Юрій Михайлович51

РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Добренська Наталія Вікторівна53

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Кіськов Владислав Віталійович55

ПРОЕКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОСТОРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Куравська Яна Романівна57

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Литвин Аеліта Василівна59

**НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ОСНОВНИХ МЕТОДИК
САМООЦІНЮВАННЯ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Лобачова Світлана Віталіївна61

**THE CONDITION OF THE PERSONALITY VALUE ORIENTATIONS
FORMATION IN MODERN PERIOD**

Марчук Володимир Васильович63

**МІЖНАРОДНІ ПРОГРАМИ З РОЗВИТКУ ТА ПОШИРЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ**

Михайліченко Вадим Юрійович63

**РОЗВИТОК ТОЛЕРАНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Мірошник Світлана Іванівна65

**МЕТОД ПРОЕКТІВ У КОНТЕКСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
ПРИРОДНИЧНОГО НАПРЯМУ**

*Постернак Наталія Олександрівна, Орлова Ольга Володимирівна,
Настека Тетяна Миколаївна68*

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В
УКРАЇНІ**

Сидоренко Віталій Вікторович73

**ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

Сидоренко Юлія Вікторівна76

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ
АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: СТАН,
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Цвид-Гром Олена Петрівна78

СЕКЦІЯ

«УДОСКОНАЛЕННЯ МОВНОЇ, ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ

ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТА МАГІСТРАНТІВ»

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ДО РОБОТИ З ОНЛАЙН КОНСТРУКТОРОМ ТЕСТІВ Plickers НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бондаренко Лідія Григорівна81

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Будугай Ольга Дмитрівна83

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АГРАРНИХ ТЕРМІНІВ З ФІТОПАТОЛОГІЇ

Велика Катерина Ігорівна85

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Волинець Ірина Миколаївна87

СТАЛІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЇ

Волков Станіслав Сергійович89

СЕМАНТИКА ТА СИМВОЛІКА КОЛЬОРУ ЯК ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Єфімова Каріна Олександрівна91

ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ЛАНЦЮГАХ ПОСТАЧАЇ

Загурський Олег Миколайович95

НЕОБХІДНІ УМОВИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ РОЗУМІННЯ В ПРОЦЕСІ КОМУНІКАЦІЇ

Кушак Інна Арсентіївна98

ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕМОСТІВ З НАУКОВЦЯМИ ІЗ КИТАЮ ЯК НАВЧАЛЬНИХ ПРИЙОМІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Кацалап Анастасія Ігорівна100

ІНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГ: СУЧАСНИЙ СТАН ПЕРСПЕКТИВИ ТА РОЗВИТОК

Маційчук Олександр Геннадійович102

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Похилько Олександр Олексійович104

ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Розвозчик Петро Ілларіонович 106

ПРОБЛЕМА ТА СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНО-СПЕЦИФІЧНИХ РЕАЛІЙ У ТРАДИЦІЙНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

Рейда Ольга Андріївна108

ЕКСПЕРІЄНТАЛЬНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Резнік Віта Григорівна110

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНЦІЇ РИНКУ ДРУКОВАНОЇ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Трофимчук Сергій Іванович112

СЕКЦІЯ

«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН»

ПЕРСОНАЛЬНІ ДАНІ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Бака Олександр Іванович114

ПРОБЛЕМИ РЕЙДЕРСТВА В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРАВІ

Грабовська Наталія Валентинівна119

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО
ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Дем'янчук Юрій Вікторович123

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА ДОСТУПУ ДО ОСВІТИ В ОСВІТНІЙ
ПОЛІТИЦІ ЄС**

Токарева Валентина Іванівна125

СЕКЦІЯ

**«СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОЛОДІ СУЧАСНОГО
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»**

**РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТСТВА У
ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ**

Загурська Світлана Миколаївна128

**МІСЦЕ І РОЛЬ ПОСЕРЕДНИЦЬКИХ СТРУКТУР НА РИНКУ
ОСВІТНІХ ПОСЛУГ**

Коваль Вікторія Сергіївна130

УПЕВНЕНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Трофименко Наталія Євгенівна132

СЕКЦІЯ

«ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ»

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА

Панченко Тетяна Леонідівна133

**БРИТАНСЬКИЙ ДОСВІД ІНКЛЮЗИВНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ**

Пасічник Наталія Сергіївна136

КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЮЧА РОБОТА ВЧИТЕЛЯ ІЗ ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Плівачук Катерина Володимирівна139

СИСТЕМА ПІДВИЩЕННЯ АДАПТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Хомчук Олена Павлівна143

СЕКЦІЯ

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСІВ,

БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ»

ВИДАТКИ НА ОСВІТУ ЯК ПРІОРИТЕТ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ

Бойко Світлана Василівна146

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Бойко Василь Володимирович147

УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

Бухенська Марина Сергіївна150

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСТЬ ПЕНСІЙ ТА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Батаєв Олександр Вікторович152

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ (НА ПРИКЛАДІ ТВБВ № 10026/0567 АТ «ОЩАДБАНК»)

Демченко Анна Віталіївна155

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ

Смельяненко Марія Павлівна157

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СТРАХОВИКА

Клочаніна Катерина Володимирівна161

**СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ
ПІДПРИЄМСТВ**

Нестеренко Наталія Михайлівна163

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Охріменко Владислав Миколайович164

**МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТА
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Поночовний Євгеній Володимирович168

**СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО
РОЗВИТКУ**

Товстенко Роман Анатолійович171

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ
МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО РОЗРОБКИ ДЕРЖАВНИХ
ПРОГРАМ, СПРЯМОВАНИХ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ
ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ**

Цибок Валентина Олександрівна172

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Тези доповідей

XXI Міжнародної науково-практичної конференції

**„Удосконалення інформаційно-ресурсного
забезпечення освіти і науки
в умовах євроінтеграції”**

Видавництво
Білоцерківського інституту економіки та управління
вищого навчального закладу
„Відкритий міжнародний університет розвитку
людини „Україна”
Україна, 09100, м. Біла Церква,
Героїв Крут, 2-й пров., 42
т./ факс (0456) 39-66-80